فهد عامر الأحمدي

تیۆری فستق

کتێبێکە شێوازی بیرکردنەوە و بڕیاردانت لەبارەی شتەکان دەگۆڕێ

وەرگێڕانی لە عەرەبییەوە
ئاودێر ئەحمەد قەمتەرانی

Scanned by CamScanner

دەزگای فام
بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە
FAMpublication
بەڕێوەبەری گشتی: سەنگەر زراری

عنوان العربي
نظرية الفستق كتاب سيغير طريقة تفكيرك وحكمك على الأشياء
تأليف:فهد عامر الأحمدي
دار الحضارة للنشر والتوزيع Published 2016 by
ISBN: 978-6038-253-10-6

مافی چاپ و بڵاوکردنەوەی بۆ دەزگای فام پارێزراوە.

چاپی یەکەم - 2019

تیۆری فستق

کتێبێکە، شێوازی بیرکردنەوە و بڕیاردانت لەبارەی شتەکان دەگۆڕێ

نووسینی

فهد عامر الأحمدي

وەرگێرانی لە عەرەبییەوە

ئاودێر ئەحمەد قەمتەرانی

بابەت: گەشەپێدانی مرۆیی

پێوانە

13.5*21سم (348) لاپەڕە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان/ هەرێمی کوردستان ژمارە سپاردنی (550)ی ساڵی 2019ی پێدراوە.

Scanned by CamScanner

تیۆری فستق

کتێبێکە، شێوازی بیرکردنەوە و بڕیاردانت لەبارەی شتەکان دەگۆڕێ

نووسینی:
فهد عامر الأحمدي

وەرگێڕانی لە عەبیەوە
ئاودێر ئەحمەد قەمتەرانی

Scanned by CamScanner

ناوەرۆك

پێشەكی وەرگێڕ 11
پێشەكی نووسەر 13
پلانت لە ژیاندا چییە؟ 17
پوختەی تیۆرەكە 23
سەرەتا خۆت بناسە! 24
پوختەی تیۆرەكە 28
ئەگەر خەونی پێوە نەبینی، چۆن بەدەستی دەهێنی؟! 29
پوختەی تیۆرەكە 34
پێشبینییەكان خۆیان بەدی دەێن 35
پوختەی تیۆرەكە 39
تۆ باوەڕی خۆتی! 40
پوختەی تیۆرەكە 44
وازهێنان لە خاڵە سلبیەكان، باشترە لە زیادكردنی خاڵی ئیجابی 45
پوختەی تیۆرەكە 49
چەند كەپسوولەیەك كە شیاوی ئەزموونكردنن 50
پوختەی تیۆرەكە 55
ڕەنگە بەو شێوەیە ژیر نەبیت وەك خۆت وایدەبینی 56
پوختەی تیۆرەكە 61
پەلەی كوێرانە لە مێشكدا 62
پوختەی تیۆرەكە 67
مێشكت بەم مەشقانە گەورە بكە 68

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە 72
کەسانی ژیر ئەمانەی خوارەوە ئەنجام نادەن 73
پوختەی تیۆرەکە 78
زۆر بەسادەیی، ژیری واتا ڕەفتارکردن بە ژیری..... 79
پوختەی تیۆرەکە 85
چەند گێڕانەوەیەك سەبارەت بە گەشەپێدانی خود..... 86
پوختەی تیۆرەکە 91
بیر لە سەرکەوتن مەکەرەوە، بەڵکو بیر لە دروستکردنی نەریتێکی سەرکەوتوو بکەوە 92
پوختەی تیۆرەکە 96
شتەکان بە جێگیری دەمێننەوە تا ئەو کاتەی بیریان لێدەکەیتەوە.. ئەوسا بە ئاڕاستەی تۆ دێن 97
پوختەی تیۆرەکە 101
تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش 102
پوختەی تیۆرەکە 106
ڕۆڵی بۆماوەیی و قەدەر لە پرسی بەختدا..... 107
پوختەی تیۆرەکە 110
تیۆری فستق 111
پوختەی تیۆرەکە 115
بیست بنەما لە ماڵەوە..... 116
پوختەی تیۆرەکە 121
چەند ڕێنماییەکی بچووکی ژیان 122
پوختەی تیۆرەکە 126
ڕێنماییەکانی ژیان.. جاری دووەم 127
پوختەی تیۆرەکە 131

Scanned by CamScanner

بەهەرحاڵ تۆ بەو شێوەیە بە..... 132

پوختەی تیۆرەکە 136

چەند هەڵەیەك، كە وا باشە ئاگاداریان بیت..... 137

پوختەی تیۆرەکە 142

بەڵگەهێنانەوە بە زۆرینە یان پێشینە 143

پوختەی تیۆرەکە 147

داوای بەڵگە لەسەر شتێك مەكە كە تۆ بانگەشەی بۆ دەكەیت..... 148

پوختەی تیۆرەکە 152

بۆچوونی پێشتر و نزیكتر... توانای بیركردنەوەت دەشێوێنن..... 153

پوختەی تیۆرەکە 157

لەبەر ئەوە نا كە تۆ خۆشت دەوێ! 158

پوختەی تیۆرەکە 163

قەناعەتە كەسییەكانت، بیروبۆچوونی پیرۆز نین..... 164

پوختەی تیۆرەکە 169

دایكی ئامۆژگاریەكان 170

پوختەی تیۆرەکە 175

چی دەربارەی لۆژیك دەزانیت؟! 176

پوختەی تیۆرەکە 180

سادەترین ڕاڤە، نزیكترینیانە لە ڕاستی..... 181

پوختەی تیۆرەکە 185

چیتر پرسیار (السؤال) لە خەڵك مەكە، پرسینەوە (التساؤل) لە خۆت بكە 186

پوختەی تیۆرەکە 191

كاریگەریی چوار 192

پوختەی تیۆرەکە 198

Scanned by CamScanner

خۆت مێشکی خۆت بشۆ 199

پوختەی تیۆرەکە 203

ئەو کەسەی کە دەزانێ، بەڵام نازانێ کە دەزانێ 204

پوختەی تیۆرەکە 208

ڕەسەن (الاصل) و ڕێزبەڕ (استثناء) و پیاوی پێنجەم 209

پوختەی تیۆرەکە 213

بە ڕێگەی شەش کڵاوەکە بیربکەرەوە 214

پوختەی تیۆرەکە 218

وەك دار بیربکەرەوە 219

پوختەی تیۆرەکە 224

بەگوێرەی لیستەکە ڕەفتار بکە 225

پوختەی تیۆرەکە 229

بە دوای (20%)دا بگەڕێ 230

پوختەی تیۆرەکە 234

کەواتە.. بە توانایەکی زیاتر و کۆششێکی کەمترەوە کار بکە 235

پوختەی تیۆرەکە 238

لە ماوەی سێ خولەکدا چی دەکەیت؟! 239

پوختەی تیۆرەکە 243

پەلەکردن لە شەیتانەوەیە، بەڵام خێرایی نیشانەی ئەزموونداربیە 244

پوختەی تیۆرەکە 248

گیراوەیەکی نەرویجی 249

پوختەی تیۆرەکە 253

چەند هەنگاوێکی بچووك بۆ بەختەوەری 254

پوختەی تیۆرەکە 260

Scanned by CamScanner

(19) پێشنیار بۆ ژیانێکی بەختەوەرانە 261

ڕێژەیی بۆچوونە هەڵەکان 264

پوختەی تیۆرەکە 270

چۆن لە بیرۆکە جوانەکان ڕزگار دەبیت؟! 271

پوختەی تیۆرەکە 278

چۆن بیرە جوانەکانی کەسانی تر دەکوژیت؟ 279

پوختەی تیۆرەکە 283

ئەگەر ویستت کەس ڕەخنەت لێ نەگرێ، ئەم کارەی خوارەوە ئەنجام بدە: 284

پوختەی تیۆرەکە 288

تا ژیانت تێکنەدەیت، مەبە بە هۆکاری (90%)..... 289

پوختەی تیۆرەکە 293

باشترین پیشە لە جیهان..... 294

پوختەی تیۆرەکە 298

تۆ کێی: سەرۆك یان بەڕێوەبەر؟! 299

پوختەی تیۆرەکە 304

خۆت مەخەرە گۆشەیەکەوە.. بەڵکو ئەوانی تر..... 305

پوختەی تیۆرەکە 309

چۆن دەزانی تۆ کەسێکی گرنگیت؟! 310

پوختەی تیۆرەکە 313

فێربە چۆن بڵێی (نا)! 314

پوختەی تیۆرەکە 318

مامەڵە بەو جۆرە لەگەڵ خەڵکدا مەکە، وەك ئەوەی ئەوان لەگەڵ تۆدا دەیکەن. 319

پوختەی تیۆرەکە 325

Scanned by CamScanner

گفتوگۆ لەگەڵ دڵەکان ئەزموون بکە **326**

پوختەی تیۆرەکە 330

لەبەرچی "نەرمونیانی گەورەی ڕەوشتەکانە؟" **331**

پوختەی تیۆرەکە 336

(25) شت کە لە داهاتوودا لێیان پەشیمان دەبیتەوە **337**

پوختەی تیۆرەکە 341

لەکۆتاییدا ژیانی ئێمە کیبۆردی کۆمپیوتەر نییە **342**

پوختەی تیۆرەکە 347

کۆتایی **348**

Scanned by CamScanner

پێشەکی وەرگێڕ

سوپاس و ستایش بۆ خودای تاك و تەنیا، کە عەقڵ و ئاوەزی بە مرۆڤ داوە تا بەهۆیەوە ڕاستی و ناڕاستی، باش و خراپ.. لەیەکتری جیابکاتەوە، درود و سڵاو لە گیانی پێغەمبەری ئازیز (درودی خوای لەسەر بێت) و سەرجەم هاوەڵ و شوێنکەوتوانی هەتا ڕۆژی دوایی.

کتێبی تیۆری فستق "نظرية الفستق" یەکێك لە بەرهەمە ناوازەکانی نووسەری سعودی "فهد عامر الأحمدي"، کە کۆکراوەی چەند وتارێکی بە پێزی نووسەرە، یەکێکیشە لە پڕفرۆشترین کتێبەکانی بواری گەشەپێدانی مرۆیی.

نووسەر هەوڵیداوە بە زمانێکی زۆر سادە لەگەڵ عەقڵی خوێنەر بدوێ، تا بیگەیەنێتە ئەو قەناعەتەی کە هەموو ئەو بیروباوەڕ و بۆچوونانەی ئەو پابەندە پێیانەوە، مەرج نییە لەگەڵ نەقڵ و عەقڵ و لۆژیکدا یەکانگیر بن، بەڵکو ڕەنگە پێچەوانەش بن.

هەر لە ڕێگەی دواندنی خوێنەرەوە هەوڵ دەدات خوێنەر لەژێر ئەو کاریگەرییە سلبیانە دەربهێنێت کە ڕەنگە خۆشی ئاگاداریان نەبێت، بۆ ئەو مەبەستەش داواکارە لە خوێنەر کە بەر لە هەموو شتێ دان بەوەدابنێ کە ئەویش ڕۆژێك لە ڕۆژان کەوتۆتە ژێر کاریگەرییە کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و دەروونییەکانی کۆمەڵگە، چونکە بە بڕوای نووسەر ئەو کاتەی تاك دەگاتە ئەو ڕاستییەی کە

Scanned by CamScanner

ئەویش کەوتۆتە ژێر ئەو کاریگەریانە، ئەوا خەمی یەکەمی نابێتە بەرگریکردن و پابەندبوون و وابەستەبوونی ئەو بیروباوەڕ و بۆچوونانە، بەڵکو هەوڵی گۆڕانکاری لە خودی خۆیدا دەدات و کار بۆ ڕاستکردنەوەی بیروبۆچوون و قەناعەتەکانی دەکات، هەر ئەمەش مەبەستی نووسینی کتێبەکەیە.

هاوکات نووسەر بە پشتبەستن بە چەندین ئایەت و فەرموودە و پەند و ئەزموونی زانا و دانایان و کەسانی سەرکەوتوو.. چەندین هەنگاو و ڕێنمویی و ئامۆژگاری پێشکەش بە خوێنەر دەکات تا لە ڕێگەیانەوە گۆڕانکاری لە ژیان و گوزەرانیدا بکات و شێوازی مامەڵەی لەگەڵ خەڵکیدا بەرەو باشترین بەرێت.

منیش دوای خوێندنەوەی کتێبەکە و سەیرکردنی چەند چاپێکی جیاوازی کتێبەکە، کۆتا چاپم هەڵبژارد تا وەریبگێڕمە سەر زمانی کوردی و پێشکەشی خوێنەری کوردی بکەم.. لەسەر هەمان شێوازی نووسینی نووسەر (بەڵکو زیاتر) هەوڵمداوە بە زمانێکی زۆر سادە مەبەست و واتاکان بگەیەنم بە خوێنەری ئازیز.

لەکۆتاییدا هیوادارم دوای خوێندنەوەی هەر کام لە بابەتەکان بڕیاری ئەوە نەدەیت کە چیتر نەگەڕێیتەوە سەریان، من دڵنیات دەکەمەوە لەگەڵ هەر خوێندنەوەیەك جیاوازتر لە خوێندنەوەی پێشوو مەبەستەکانت لا ڕوونتر دەبن.

وەرگێڕ

Scanned by CamScanner

پێشەکی نووسەر

هەمـــوو مرۆڤەکـــانی دەوروبەرت لە ئـــاوێتەیەکی خـــودی و بۆماوەیی و ڕۆشنبیری پێکهاتوون، هەرگیـز ئەو پێکهـاتەیە لە نێـوان دوو تاك بە هاوشێوەیی دووبارە نابێتەوە، من، تۆ، یان هەر کەسێك کە دەیناسی، پێکهاتە و سیفەتەکانی دەرئەنجامی چەنـدان بـارودۆخ و هۆکارن، ئەستەمە ئەو پێکهاتـانە لە نێـوان دوانەکـان (جمـك)یش وەك یەك و هاوتا بن، بە تێپەڕبوونی تەمەن و جـۆری ئەزموونەکـان دەگۆڕدرێین بۆ هەگبەیەك (جانتایەك)ی داخراو بە ژمـارەی نهێنـی، تەنانەت خۆشمان ژمارەکەی نازانین تا بیکەیـنەوە و نـاوەڕۆکەکەی ببینین.

ئەمە لەکاتێکـدا کە کێشـەکە لە جـۆری کەسـایەتی مرۆڤەکانـدا نییە، بەڵکو لە هەرەس و شکستی ئەو مرۆڤانەدایە، کە ناتوانن بگەن بە خـــاڵ و هۆکـــارە جیاوازەکانیـــان لەگەڵ کەســـانی دەوروبەر.. سەرنجی بیروباوەڕی هەر کەسێك بدەیت دەبینی کە ئەو کەسە پێی وایە هەر خـــۆی کەســـایەتییە دەگـــمەن و نـــاوازەکەی ســـەردەمی خۆیەتی، پێی وایە تاکە سەرچاوەی چارەسەرە بـۆ نـاکۆکی و شـتە شاراوەکانی خەڵکی.. بە باوەڕی ئەو، هەرچی ئەو پێی گەیشتووە و دەیڵێ، هەر ئەو ڕاست و دروستە، پێشـی وایە کە پێشـی ئەو کەس وا بیری نەکردۆتەوە و بەو شتانە نەگەیشتووە..

بیروبۆچـــوون و ئەنجـــامی بیرکردنەوەمـــان هەر چۆنێـــك بێـــت، لەکۆتاییدا بەرهەمی ئەو کـاریگەربوونە قـووڵە بـێ هۆشـیارانەیە کە

Scanned by CamScanner

زۆربەمان لە یادمان کردووە.. دەرئەنجامی ئەو پاڵنەر و پاشخانانەیە کە ڕوومان تێکردوون و پشتمان پێبەستوون تا بیروبۆچوونەکانمانی لەسەر هەڵچنین و باوەڕیشمان وابێ کە دەبێ هەموان پێوەی پابەند بن. کەم جار ئەوەمان بە خەیاڵدا بێت کە ڕەنگە بڕیار و دید و بیروبۆچوونەکانمان ببنە هۆکاری ناشیرینکردنی جیهان، جا لە ڕێگەی نەریتێکی بۆماوەیی بێ یان بیرۆکەیەکی هەڵە، یانیش ئەزموونێکی نادروستی تایبەتەوە.

هەر لەبەر ئەم هۆکارە، وای دەبینم کە هەنگاوی یەکەممان بۆ پێشکەشکردنی بۆچوونێکی پاك و بڕیارێکی دروست، بریتییە لە دانان بەوەی کە هەموومان پێشتر بە هەر جۆرێك لە جۆرەکان کەوتووینەتە ژێر کاریگەری.. هەروەها دانیشی بەوەدا بنێین کە بیرکردنەوەی هەموومان دەرئەنجامی بارودۆخە کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و دەروونییەکانە..

ئەو کاتەی دان بەو ڕاستییەدا دەنێین، خەمی یەکەممان نابێتە بەرگریکردن لە بۆچوونە تایبەتەکانمان، بەڵکو لەوە دڵنیا دەبینەوە کە فێڵمان لە خودی خۆمان نەکردووە، هەر ئەو کات ئامادەی ئەوەش دەبین تا لە قۆناغی (بۆچی) ئەوە ئەنجام دەدەین؟! بچین بۆ قۆناغی (چۆن) گەشە بە خۆمان بدەین و لە ئێستا باشتربین..؟!

لە ڕاستیدا هەر ئەوەش هۆکاری نووسین و ئامادەکردنی ئەو کتێبەیە.. هەنگاوێکە وات لێدەکات پێش ئەوەی دەست بە قۆناغی گەشە بکەیت و کار لەسەر گەشەکردنی خود بکەیت، کار لەسەر ئاشکراکردن و دۆزینەوە خود و توانا ناوەکییەکانت بکەیت و بیانخەیتە جیهانی دەرەوە..

هەر بۆیە ئەگەر سەرنج بدەیت دەبینی کتێبەکە بە چەندین

Scanned by CamScanner

بابەت لەسەر دۆزینەوە خود دەست پێ دەکات، وەك: سەرەتا خۆت بناسە/ ڕەنگە بەو شێوەیە زیرەك و لێهاتوو نەبیت وەك خۆت باوەڕت وایە/ پەڵەی کوێرانە لە مێشکتدا/ قەناعەتە کەسیەکانت بیروباوەڕی پیرۆز نین.. پێش ئەوەی بچێتە سەر ئەو بابەتانەی کە لە سەر گەشەی خود و ڕووبەڕووبوونەوەی ژیان دەدوێن، وەك: تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش/ فێربە چۆن بڵێی (نا)/ بەلێهاتوویی و کۆششێکی کەمەوە کار بکە/ چی دەکەیت لە ماوەی سێ خولەکدا/ باشترین پیشە لە جیهان... جگە لەوەش "تیۆری فستق" کە ئامۆژگاری هەموو باوکان دەکەم تا لەگەڵ منداڵەکانیان گفتوگۆی لەسەر بکەن و تاوتوێی بکەن..

لەکۆتاییدا، هەمیشە بیرت بێت وشەکان هەر بە وشەیی دەمێننەوە، تا ئەو کاتەی تۆ دەیانخەیتە بەرنامەی کارتەوە، ئەوسا دەبنە کردار و ڕەفتار.

نووسەر

Scanned by CamScanner

پلانت لە ژیاندا چییە؟

کاتێك فڕۆکە بەرەو هەر شارێك دەچێت، بە گوێرەی پلانێکی پێشوەختە و خشتەیەکی دیاریکراو بۆ بەرزبوونەوەکەی، گەشتەکەی دەست پێ دەکات، تەنانەت کاتی نیشتنەوە و ئەو فڕۆکەخانەیەشی بۆ دیارکراوە کە لێی دەنیشێتەوە.. جا لەبەر ئەوەی بە گوێرەی خشتەیەکی دیاریکراو و ورد، هەروەها پلانێکی تۆکمە و پێشوەختە، ڕێگەی گەشتەکەی دەبڕێ، هەمیشە بە ڕێژەی زیاتر لە 95% لە کاتی دیاریکراودا دەگاتە شوێنی مەبەست.

لە بەرامبەردا بیهێنە بەرچاوت (تەنها بیهێنە بەرچاوت) فڕۆکەوان دەچێتە ناو فڕۆکەکە، بێ ئەوەی هیچ پلانێك لە ئارادا هەبێ، نازانێ بەرەو کوێ دەڕوات، ناشزانێ لە کوێ دەنیشێتەوە.. کاتێکیش دەگاتە بورجی چاودێری هیچ کەس وەڵامی ناداتەوە و هیچ ڕێنماییەکی پێشکەش ناکەن..

-ئایا لەو بارودۆخەدا ئامادەیە بنیشێتەوە؟!

-ئایا ڕازی دەبێت ئاڕاستەکەی بەرەو شوێنێکی تر بگۆڕێت کە دیسان نازانێ بۆ کوێیە؟!

تا کەی لەو بارەدا دەمێنێتەوە؟! تا دەکەوێتە خوارەوە، یان دەچێتەوە هەمان خاڵی بەرزبوونەوەی؟!

ڕێڕەوی ژیانی مرۆڤیش بەو شێوەیەیە، ئەگەر هاتوو بە پلانێکی پێشوەختەوە کارەکانی ئەنجام بدات، بە ڕێژەیەکی زۆر بەرز دەگاتە

Scanned by CamScanner

ئەو شوێنەی کە ویستی لەسەرە.. بەڵام بە پێچەوانەوە ئەگەر هیچ پلانێکی دیاریکراوی نەبوو، ئەوا بە سەرلێشێواوی هەر لەو خاڵە دەمێنێتەوە کە تێیدایە.. تەنانەت ئەگەر بیەوێ بەرزیش بێتەوە ئەوا هێزێکی گەورە و کاتێکی زۆر بە فیڕۆ دەدات و دواتریش لە هەمان خاڵ دەکەوێتە خوارەوە، یانیش لە هەمان خاڵ دەنیشێتەوە..

بە هەمان شێوە ئەوەیە جیاوازیی نێوان مرۆڤێکی سەرکەوتوو و مرۆڤێکی شکستخواردوو لە ژیان، مرۆڤی سەرکەوتوو هەمیشە بە پلانێکی دیاریکراوەوە بەرەو ئایندە و ئەو ئاڕاستەی کە دەیەوێ هەنگاو دەنێ (زۆربەی کاتەکانیش لەو شوێنە دەنیشێتەوە کە لە پلانەکەیدا دیاری کردووە).. لە بەرامبەردا زۆربەی خەڵکی پلانێکی دیاریکراویان بۆ ئەو شتانە نییە کە دەیانەوێ لە داهاتوودا پێیان بگەن، هەر بۆیەش شتێکی سروشتییە کە نەگەن بە هیچ شوێنێك..

بە باشی سەیری دەوروبەرت بکە.. کەسانێك دەبینی کە تا ئەندازەیەکی زۆر زیرەك و لێهاتوو و چالاکن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لە ژیانیاندا سەرکەوتوو نین -زۆر بەسادەیی- چونکە ئەوان نە ئاڕاستەکانی ژیانیان، نە ئامانجەکانیان نازانن، ناشزانن چۆن ویستەکانیان بەدی بهێنن.. لە هەر کامیان بپرسی ئامانجت لە ژیاندا چییە؟ بە چەند وشەیەکی بێ بنەما و ڕاڕاییەوە وەڵامت دەداتەوە، کە خۆشی نازانێ دەڵێ چی. لە بەرامبەریشدا ژیانی کەسایەتیە گەورە و سەرکەوتووەکان ئەوەمان پێدەڵێ کە هەر یەکێکیان لە سەرەتاوە خاوەنی ئامانج و پلانی دیارکراو بوونە، هەر لە سەرەتای تەمەنیشیانەوە هەوڵی بەدیهێنانیان داوە (بە جۆرێك بەشێکیان وازیان

Scanned by CamScanner

لە خوێندنی زانکۆ هێناوە لە پێناو گەیشتنیان بە ئامانجە باڵاکانیان).

بەپێی ئەزموونی خاکیانەی خۆشم، پێم وایە کە "ونکردنی ئامانج" لە سەرەتای تەمەن، هۆکاری سەرەکی سەرنەکەوتن و بەدینەهاتنی خەون و ویستەکانی مرۆڤە، ئەو کارەش هیچ پەیوەستیەکی بە تەمبەڵی و سستییەوە نییە، بەڵکو پەیوەستە بە ڕۆیشتنی مرۆڤەکان بە ئاڕاستەیەکی هەڵە و سوڕانەوەیان لە دەوری بازنەیەکی بەتاڵەوە، هەر ئەوەشە وا دەکات کە کۆتایی هەموو ڕێگاکان بە (هیچ) کۆتاییان پێ بێت!!

لە ڕاستیدا جیاوازییەکی زۆر هەیە لە نێوان دانانی **"پلانی کار"** لەگەڵ هەبوونی چەندین هیوا و ئامانج کە زۆربەمان تیایدا هاوبەشین.. بۆ نموونە: کاتێك پرسیار لە هەر گەنجێك دەکەیت: "چیت دەوێ لە ژیان؟" وەڵامت دەداتەوە: "سەروەت و سامان" یان "کامەرانی" یان "سەرکەوتن".

بێ ئاگا لەوەی کە پارە و کامەرانی و سەرکەوتن چەند هیوایەتێکی سەرەتایی گشتین و هەموان هیوای بە دەستهێنانیان دەخوازن، هەرگیز ناکرێ وەك پلانی کار هەژماریان بکەین.

لە ڕاستیدا پلانی کار پێویستە خشتەیەکی زەمەنی لەخۆ بگرێ، جگە لەوەش پێویستە چەند هەنگاوێکی کرداری لەگەڵدابێ، جێبەجێکردنەکەشی بەو هیوایەتانە کۆتایی دێت (سەروەت، کامەرانی، سەرکەوتن).

ئەگەرچی دان بەوەدا دەنێم کە **"پلانی کار"** سەداسەد گەیشتنەکەت بە شوێنی مەبەست لە خۆ ناگرێ، بەڵام بەدڵنیاییەوە

Scanned by CamScanner

زۆر لەوە باشترە هیچ پلانێکت نەبێ، بۆیە تا چەند پلانی کارەکە باش و ورد بێت، ئەوا ڕێژەی سەرکەوتن و گەیشتنت بە شوێنی دیاریکراو بەرزتر دەبێت، بە پێچەوانەشەوە تا چەند پلانەکەت خراپ و بە کەموکورتیی بێت، ئەوا لە گەیشتنت بە شوێنی دیایکراو درەنگتر دەکەویت.

سروشتی کار و بەدیهێنانی ئاواتەکانیش هەر وابووە، کە بە تەنها خاوەنداریتیکردنی ئامانجێکی ڕوون و پلانی کار بەس نین بۆ گەیشتن بە خاڵی ویست، بەڵکو پێویستە لەگەڵ ئەوانەشدا بۆ جێبەجێکردنی ئامانجەکان ئازایەتی و بوێری و ئارامگرییش بوونیان هەبێ، هەر بۆیە ئەگەر سەرنج بدەینە ژیانی کەسایەتییە سەرکەوتووەکان دەبینین کە خۆیان، بەدەست و بازووی خۆیان بوار و دەرفەتیان بۆ خۆیان دروست کردووە (وەك: دامەزراندنی پرۆژەی بچووك، کاری تایبەت) لە هەمان کاتدا کەسانی شکستخواردوو لە ژیان، هەمیشە پێیان وایە کە کەسانی تر ژیانیان بەڕێوە دەبەن و بڕیار لەسەر شێوازی ژیانیان دەدەن، ئەو جۆرە بیرکردنەوەیەش هەمیشە وایان لێدەکات کە چاوەڕێی دەستی کەسانی تر بن بۆ بەدەستخستن و گەیشتن بە کار و پیشەیەك، هەرگیز بیریان بەلای ئەوەدا ناچێت کە بیر لە پرۆژەیەکی تایبەت و سەربەخۆ بکەنەوە.

بەڵام خراپتریش لە ملکەچبوونی کەسانی تر و چاوەڕێکردنی دەرفەتێك لە لایەن دەوروبەر ئەوەیە، کە توانا لاوازەکان بە ئامانجی گەورە سەیر بکرێن.. لە جیاتی ئەوەی پاپە پایە لە پەیژەکە

Scanned by CamScanner

سەربکەوێ، ئەوا هەر لە باری خەونبینین و هیوایەتخواستن بەوەی کە بەیەك هەنگاو بگات.

بە دوا پایەی پەیژەکە دەمێنێتەوە، جا کاتێکیش -دوای زەمەنێکی زۆر- بۆی دەردەکەوێ کە ئەو هێشتا پایەی یەکەمیشی نەبڕیوە، دووچاری نائومێدی و داڕمانێکی گەورەی دەروونی دەبێت!

هەروەها کەسە شکستخواردووەکان هەمیشە جەخت دەخەنە سەر بەربەست و ئاستەنگەکانی بەردەم ڕێگایان، ئەگەر تەنها جارێکیش ئاستەنگێکی بچووك بێتە بەردەمیان، ئەوا ئەو چەند هەنگاوەی بڕیویشیانە دەگەڕێنەوە، پێچەوانەی کەسایەتییە سەرکەوتووەکان، ئەگەر چەندەها جاریش ئاستەنگی گەورە بێتە سەر ڕێگایان سەریان بەرز دەکەنەوە و ئاستەنگەکان بە بچووك سەیر دەکەن، چونکە ئەوان ئامانجەکەیان زۆر بە گەورەتر دەزانن لەو بەربەستانە (بێگومان سەیرکردنی ئامانجەکان بە گەورەیی، وات لێدەکات کە هەمیشە ئاستەنگەکانت لا بچووك و بێ بایەخ بن). هەروەها کەسایەتییە سەرکەوتووەکان هەر لە سەرەتای تەمەنیانەوە بە شێوەیەکی ڕێژەیی دەست پێدەکەن، بەڵام کەسانی ناسەرکەوتوو، زۆربەی تەمەنی سەرەتاییان بە (دواتر دواتر) بەڕێ دەکەن و هیچ پرۆژەیەکیان بە تەواوی بە ئەنجام ناگەیەنن، تا پیری یەخەیان دەگرێت... لە هەمان کاتدا سەرکەوتووەکان بیرۆکەکانیان لە سبەیدا دەخەنە بەرنامەی کارەوە، بەڵام کەسانی ناسەرکەوتوو هەمیشە چاوەڕێی **"دەرفەتێکی گەورە" یان "کاتێکی گونجاوتر" یان "هاوبەشێکی بەهێز"** دەکەن، ئەوان هەر لەو چاوەڕوانیەدان،

Scanned by CamScanner

دەرفەتەکە وەك باڵندەیەك لەبەر دەستیان بەرز دەبێتەوە و لە شەقەی باڵ دەدات و جارێکی تر ناگەڕێتەوە... یەکێکی تر لە گرنگیەکانی هەر پلانێکی کار، بریتییە لە دیدگایەکی ڕوون و نەرمونیانی و جەختکردنەوە و جیاوازی.

چەندە دیدگایەکی ڕوون لە پرۆژە و بەرنامەکەتدا بوونی هەبێ، ئەوا جێبەجێکردن و گەیشتنت بە ئامانجەکە ئاسانتر دەبێت.

نەرمونیانییش سیفەتێکی گرنگ و پێویستە لە جێبەجێکردنی هەر کارێك، تا بتوانی زۆر بە ئاسانی بەسەر بەربەستەکاندا زاڵ بیت، یانیش بتوانی زۆر بە ئارامی مامەڵە لەگەڵ هەر گۆڕانکارییەك بکەیت کە دێتە بەردەم پلانی کارەکەت.

جەختکردنەوەش بەو واتایەی کە توانا و وزەت بخەیتە سەر ئامانجی سەرەکی (فڕۆکەوان هەر چەند لێهاتووش بێت، تەنیا دەتوانی کۆنترۆڵی یەك فڕۆکە بگرێتە دەست) تۆش هەرگیز ناتوانی لە یەك کاتدا بە دوو ئامانجی زۆر گەورە بگەیت.

جیاوازی و تاکیەتی لە کارکردنیش تەنها پەیوەست نییە بە چۆنییەتی جێبەجێکردنی پلانی کار، بەڵکو تاکیەتی خۆی لە خۆیدا مەبەستێکە، بۆ نموونە: گەنجێك پلانی کارەکەی ئەو کاتە دەست پێ دەکات کە کۆلیژی پزیشکی تەواو دەکات (بێگومان ئەوەش کارێکی باشە)، لە کاتێکدا هەر لە هەمان ساڵدا ڕەنگە هەزاران کەس لەو بەشە دەربچن، بەڵام ئەو ئەوکاتەی کە بڕیار دەدات ببێ بە پزیشك (تا ئەو دەرمانە بدۆزێتەوە بۆ چارەسەری ئەو نەخۆشییەی کە باوکی بەهۆیەوە وەفاتی کرد)، ئەوا ئەوکاتە پلانێکی جیاواز و ڕوونتر لەوانی تر جێبەجێ دەکات!!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئەگەر نەتزانی بۆ کوێ دەچیت، ئەوا هەموو ڕێگاکان بە (هیچ) کۆتاییان دێت!
- نهێنیی سەرکەوتن، لە ڕوونیی ئامانج و نەرمونیانیی لە جێبەجێکردندایە.
- کەسانی شکستخواردوو هەمیشە بە کێشە و ئاستەنگەکانەوە سەرقاڵ دەبن، کەسایەتییە سەرکەوتووەکان بە بەدەستهێنانی ئامانجی کۆتاییەوە خەریك دەبن.

***

Scanned by CamScanner

سەرەتا خۆت بناسە!

یەکێك لە فاکتەرە هەر سەرەکییەکانی سەرنەکەوتن و شکستی ئێمە لە ژیان، بریتییە لە نەناسینی خودی خۆمان و بێ ئاگاییمان لە توانا و لێهاتوویيمان.

بەر لەوەی هەر کەسێك بناسیت، پێویستە خۆت بناسیت، پێش ئەوەی هەوڵی تێگەیشتن لە هەر کەسێ بدەیت، پێویستە سەرەتا لە خۆت تێبگەیت، پێش ئەوەی هەنگاوی بەدەستهێنانی هەر شتێکیش هەڵبنێی، پێویستە سەرەتا ڕادەی حەز و ئارەزووت بۆ ئەو شتە بزانیت.. هەر بۆیەش بێ ئاگایی و نەناسینی خودی خۆمان و تەمومژاویبوونی خەونەکانمان، گەورەترین بەربەستی سەرکەوتنمانە لە ژیاندا، نازانین چیمان دەوێ، ئارەزووی کام ئاڕاستە دەکەین؟ کاتێکیش لە بوارێکدا شتکست دەهێنین هەر زوو بە لۆمەی دەوروبەر دەست پێدەکەین و شکستەکە دەخەینە ملی ئەوان، بێ ئاگا لەوەی کە نەناسینی خودی خۆمان، گەورەترین هۆکاری شکستەکەمان بووە.

لەم کورتە باسەدا چەند پرسیارێکم خستۆتە ڕوو، دەتوانین سوودیان لێوەربگرین تا وێنەی ڕوونی خودی خۆمانیان تێدا بدۆزینەوە، هەروەها تا ببنە هۆکارێك بۆ تێگەیشتن لە ناخی خۆمان و پێزانینمان بە لایەنە جیاواز و لاوازەکانی کەسایەتیمان.

- بۆ نموونە: لە حاڵەتێکدا ئەگەر بگەڕێینەوە سەردەمی

Scanned by CamScanner

منداڵی.. ئایا گەورەترین خەونی ئەو کاتت بیر ماوە؟!... ئەو کات دەتویست ببیت بەچی (کاتێ گەورە دەبی)؟!... حەزت بۆ چ شتێك دەجووڵا؟... چ شتێکی تۆ جێگای سەرنجی دەوروبەرت بوو؟ چیت پێشبینی دەکرد بۆ داهاتووت؟ چیشت پێشبینی نەکردبوو؟ ڕاستە زۆر شت بەراورد بەو کات گۆڕاوە؛ بەڵام هەمیشە گەڕانەوە بۆ ئەو سەردەمە دەمانگەڕێنێتەوە بۆ خەونە بێ خەوش و بێگەرد و ڕاستەقینەکان، چونکە ئەو کات هیچ بارودۆخێك ملکەچی نەکردبووین تا هیوای بەدەستهێنانی ئەو خەونانە بخوازین (ئاخۆ دەبێ چەند خەونی منداڵی لە لایەن خاوەنەکانیانەوە دواخرابن بۆ دوای تەمەنی خانەنیشینی؟).

- سروشتی مرۆڤ وایە، کە کەم خەڵك هەیە لە خۆی ڕازی بێت... هاوڕێیەکم بیردێ، هەمیشە لە کەسانی دەوروبەری دەپرسی ئایا تۆ لە خۆت ڕازی؟! ئەگەرچی ڕۆژێك لە ڕۆژان بایەخی بە وەڵامەکانیش نەدا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەمیشە پرسیارەکەی دەمانگەڕێنێتەوە بۆ ڕاستییەکی تاڵ و حاشاهەڵنەگر، بیرمان دەخاتەوە کە چەند هەڵە و کەموکورتیمان لە شانی خۆمان هەڵداوە... ئەگەر وەڵامەکەش بە (نەخێر) بێت ئەوە هەنگاوێکی تر دەست پێ دەکات، ئەویش بریتییە لە: ئەی کە ڕازی نیت چی دەکەیت؟ بە نیازی چیت؟!

- من -وەك خۆم- پێم وایە بە ڕێژەی (99%)ی مرۆڤەکان لەیەك دەچن، پرسیارەکە لێرە پەیوەستە بەو (1%)ـە، چی لەوانی تر جیات دەکاتەوە و بواری سەرکەوتنت بۆ دەڕەخسێنێ؟! باش

Scanned by CamScanner

سەیری کەسانی دەوروبەرت بکە؛ دەبینی ڕێژەیەکی زۆریان خاوەنی توانا و زیرەکی و لێهاتوویی و بەهرەن.. تێبینی ئەوەش دەکەیت کە زۆربەیان خاوەن بیرۆکە و پرۆژەی هاوشێوە و بەهرەی لەیەکچوو و خەونی هاوبەشن.. ئێستاش بگەڕێوە بۆ ڕامان لە خودی خۆت، باش ڕابمێنە، سەرنج بدە و هەوڵ بدە بزانە چ شتێك تۆ لەوانی تر جیا دەکاتەوە و چ شتێکی تۆ لە هی ئەوان باشترە؟ ئەو تایبەتمەندی و جیاوازییەی تۆ سەرچاوەی سەرکەوتنەکانتە، بە مەرجێ لەسەری بەردەوام بیت و سوور بیت لەسەر جێبەجێکردنی.

- هەروەها گرنگە کە خۆت لە دوای پەککەوتن و خانەنشینبوون بهێنیتە بەرچاو، ئایا ئەو کات هیچ شتێك هەیە لێی پەشیمان بیت؟!

لە ئێستادا زۆر گرنگە کە شتێك نەکەیت کە وا هەست بکەیت لە کاتی گەیشتنت بەو تەمەنە لێی پەشیمان دەبیتەوە، هەر زوو هەموو ئەو نەریتانە تێك بشکێنە کە کێشەی بچووکت بۆ دروست دەکەن، بەر لەوەی کێشەکان گەورە و قورس ببن و بواری ڕزگاربوونت نەبێ و سەرت تیایاندا سپی بێ و پیرت بکەن، بەڵام لە بارێکدا کە تۆ پاك و بێگەردیت و شتێکی وات ئەنجام نەداوە کە لە داهاتوودا لێی پەشیمان بیت، ئەوا هەوڵبدە کارێکی گەورە بکەیت، کارێك کە ئەگەر بێت و ئەنجامی نەدەیت لە کاتی گەورەبوونت پەشیمان بیت لە ئەنجامنەدانی!

- لەبەرئەوەی کە هیچ کەسێ ناتوانێ دەستەبەری ئەوە بکات و گرێنتی ئەوە بدات کە دەگاتە تەمەنی پیری، وا خەیاڵ بکە -

خـودای گەورە لە قەدەری هـیچ کامتـانی نەنووسـیبێت- پزیشـك هەواڵت پێبدات و پێت بڵێ: دوای شـەش مـانگی تـر تـۆ وەفـات دەکەیت!

لەو کـاتەی کە دەزانـی پزیشـکەکە زۆر بە جـددیەوە قسـەکە دەکـات و تـۆش ملکەچـی وتەکەی دەبیـت، ئەوا زۆر بە خێرایـی دەستبەرداری ئەو بابەتە لاوەکیانە دەبیت کە زۆر گـرنگن نـین لە ژیانتـدا، هەوڵ دەدەیـت گرنگتـرین ئامانجەکـانی ژیانـت ئەنجـام بـدەیت، بـۆ نمـوونە: یەکەم شـت کە تـۆ بە پەلە دەکەیـت لە ئەنجامـدانی چـی دەبێـت؟ لەو مـاوە کـورتەدا چ شـتێك ئەنجـام دەدەیت بۆ دەستەبەرکردنی بژێویی خێزانەکەت؟ دەتەوێ چ شتێك بیر دەوروبەرت بخەیتەوە؟ ئایـا پرۆژەیەکـی نـاوازەت هەیە تـا لەو ماوەیەدا جێبەجێی بکەیت؟!

هەموو ئەو پرسیارانە تێگەیشتنێکی نوێ و باشـترت پێـدەدەن بـۆ ناسینی خود.. بۆیە پـێش ئەوەی لـۆمە و سەرزەنشـتی هەر کەسـێك بکەیت پێویستە خۆت بناسیت و پرسـیاری ناسـنامە و تواناکانـت لە خۆت بکەیت.

هەمیشەش پرسیار نیوەی وەڵامەکەت پێشکەش ناکات!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- یەکێك لە گرنگترین هۆکارەکانی شکستمان لە ژیاندا، بریتییە لە نەناسینی خودی خۆمان و سوربوون لەسەر ناسینی شتە دەرەکییەکان.
- گەڕانەوەمان بۆ خەون و ئاواتەکانی منداڵی، دەمانگەڕێنێتەوە بۆ خەونە ڕەسەن و ئارەزووە ڕاستەقینەکان.
- شتێك هەیە تۆ لەوانی تر جیا دەکاتەوە.. هەوڵبدە بیدۆزیتەوە و بیقۆزیتەوە بۆ سەرکەوتنت بەسەریاندا.

***

Scanned by CamScanner

ئەگەر خەونی پێوە نەبینی،
چۆن بەدەستی دەهێنی؟!

خەونە گەورەکان هەمیشە بە پێگەیشتن و بەرجەستەکردن کۆتاییان پێدێت، بەڵام خەونە سادەکان هەر بە سادەیی کۆتاییان پێ دێت.

خەونە بچووکەکان چاو لە ئاست خەونە گەورەکان کوێر دەکەن، بەڵام بە پێچەوانەوە خەونە گەورەکان ئاسۆی گەورەتر و گەشترت بە ڕوودا دەکەنەوە و بەرەو ئەو خەونانەت دەبەن کە زۆربەی خەڵکی خەونیان پێوە نەبینیوە!!

ئەو کاتەی خەون بە (نانێکەوە) ببینی، ئەوا لەکۆتاییدا دەبیتە خاوەنی پارچە نانێك، بەڵام ئەگەر خەون بە (کارگەیەکی دروستکردنی هەویر)ەوە ببینی ئەوا نابیت بە خاوەنی کەمتر لە کارگەیەکی خواردەمەنی!

ئەو کەسانەی لە خەونەکانیان ڕادەمێنن و وردەبنەوە بەرەو ئایندەمان دەبەن، بەڵام ئەو کەسانەی تەنها بە عەقڵ بڕیار دەدەن، کەم وایە سەرمەشقایەتی خودی خۆشیان پێ بکرێ.

من خۆم هەستم بە بلیمەتیی "مستەفا مەحموود" نەکردبوو، تا ئەو کاتەی یەکێك لە ڕەخنەگران کتێبێکی بەناونیشانی "شطحات مصطفی محمود" نووسی.. تەنانەت گرنگی ڕۆمانە زاستییەکانیشیم نەدەزانی، تا ماوەیەك بەر لە ئێستا.

Scanned by CamScanner

تۆش لە ئاست خۆتەوە، پێویستە خەونبینێکی گەورە بیت، ئەگەر ویستی بەدەستهێنانی ئامانجی گەورەت هەبێ.. پێویستە خاوەنی خەونی گەورە و خەیاڵی بوێرانە بیت، تا خاوەنی زۆرترین دەستکەوت بیت.. دڵنیاشبە ئەو کاتەی کە تۆ خەونی گەورە و هێزی ویست و ئیرادەت لا دروست دەبێ، تەنها نابیتە خاوەنی سەرکەوتن و بەدیهێنانی خەونەکانت، بەڵکو وا لە جیهان دەکەیت کە دوات بکەون و پەیوەندیت پێوە بکەن و بتکەن. سەیری چالاکوانی مافە مەدەنییەکان "مارتن لۆسەر کینگ" بکەن، چۆن توانی خەونێك بۆ یەکسانی ڕەشپێستانی ئەمەریکا دروست بکات، کاتێك لە وتارە بە ناوبانگەکەیدا بە ناوی (من خەونێکم هەیە) لە ساڵی (1960) پێشکەشی کرد. سەیری کتێبی (الخيال العلمي) بکەن چۆن خەونە قورسەکانی کردە واقیع، چۆن چوون و هاتنی بۆ سەر مانگ کردە واقیع، چۆن جیهانی بچووك کردەوە بۆ گوندێکی بچووکی ئەلیکترۆنی.

لە ساڵی (1865) - وەك نموونە- "جۆل فیرن" ڕۆمانێکی بە ناونیشانی (گەشتێك بۆ سەر مانگ) نووسی، دوای ئەوە بە نزیکەی (100) ساڵ، (ئەپۆلۆ 11) بەرزبویەوە و بەڕێکەوت بۆ بردنی یەکەم مرۆڤ بۆ سەر مانگ.. هەروەها بە ماوەیەکی زۆریش پێش دروستبوونی غەواسی نەوەوی ڕۆمانێکی بە ناوی (20 هەزار فەرسەخ لە ژێر دەریا) نووسی، کاتێك ئەو دەزگایە دروستکرا وڵاتی ئەمەریکا هەمان ناوی لەو دەزگایە نا.. "دوس هێکسلی" لە ساڵی (1932) هەواڵی سەرهەڵدان و دروستبوونی منداڵی بە

Scanned by CamScanner

شێوازی بلووری داوە، لە ڕۆمانی (جیهانێکی نوێی بوێر).. "ئەرسەر کلارك" لە ساڵی (1970) لە ڕۆمانی (لەدایکبووی ترسێنەر) جیهان لە دروستبوونی مانگی دەستکرد ئاگادار دەکاتەوە...

ئەوەی ئەو زانایانە پێشکەشیان کردووە بریتین لە خەونی زۆر جیاواز -پلانی ئایندەیی- هەموو زانایان و جیهانیان بەلای نووسینەکانی خۆیاندا ڕاکێشاوە و ناچاریان کردوون سەرقاڵبن بۆ بە دەستهێنان و گەیشتن بەو ئامانجانەی ئەوان خەونیان پێوە بینیوە.

هەروەها لەگەڵمدا سەرنج لەو چەند سەرکەوتن و بەدەستهێنانە گەورە و مێژووییانە بدە کە لە دوای هەموویانەوە گەورە زانا و کەڵەپیاوێك هەیە.. -بۆ نموونە- سەرنج لەو پێشهاتانە بدە کە پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) سەبارەت فتوحاتەکانی دوای مردنی بە هاوەڵانی داوە، عەرەب تا ساتەوەختی هاتنی "وەحی"ش چەند گەل و تیرەیەکی پەرتوبڵاو بوون، هەرگیز تەنانەت بیریشیان لەوە نەکردبووەوە کە ڕۆژێك لە ڕۆژان لەگەڵ دوو ئیمپراتۆری مەزنی وەك "ڕۆم" و "فارس"دا ڕووبەڕوو ببنەوە و بجەنگن، بەڵام باوەڕبوون و متمانەیان بە فەرمایشت و باسکردنی پێشهات و هەواڵدانەکانەوە لە لایەن پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەو شتە مەحاڵانەی لەلا کردنە واقیع و نەك هەر ڕووبەڕوویان بوونەوە، بەڵکو بەسەریشیاندا سەرکەوتن.. نموونەیەك لەو هەواڵدانانەی پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) بە هاوەڵانی: ((إِنَّ اللهَ زَوَى لِي الأَرْضَ، فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ أُمَّتِي

Scanned by CamScanner

سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا..)) واته: ((خودای گەورە زەوی بۆ کۆکردمەوە و نیشانی دام، ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوایم بینی، ئۆمەتی من بە هەموو ئەو زەویە دەگات کە نیشانی داوم..)) هەروەها فەرموویەتی: ((إذا هَلَكَ كِسْرَى فلا كِسْرَى بعدَه وإذا هَلَكَ قَيْصَرُ فلا قَيْصَرَ بعدَه والذى نفسى بيدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فى سبيل الله)) واته: ((کە کیسرا لەناو چوو کیسرایەکی تری لەدوا نایەت، کە قەیسەر لەناو چوو قەیسەرێکی تر لە دوای نایەت، سوێند بەوەی گیانی منی بەدەستە، لە پێناو خودا لە گەنجینە و خەزێنەکانیان دەبەخشن)).. هەروەها وەك هەواڵێك بە هاوەڵان فەرموویەتی: ((إِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ مِصْرَ، وَهِيَ أَرْضٌ يُسَمَّى فِيهَا الْقِيرَاطُ، فَإِذَا فَتَحْتُمُوهَا فَأَحْسِنُوا إِلَى أَهْلِهَا، فَإِنَّ لَهُمْ ذِمَّةً وَرَحِمًا)) واته: ((ئێوە میسر فەتح دەکەن، ئەوێ زەویەکە دەوترێت قیراط، سا ئەگەر فەتحتان کرد، ئەوا لەگەڵ خەڵکەکەیدا باشبن، چونکە خەڵکەکەی ئەمن و ئاسایش و ڕەحمەتیان بۆ هەیە)). بەڵکو زۆر لەوەش زیاتر ڕۆیشتووە و هەواڵی گەورەتری داوە، وەك دەفەرموێت: ((لتفتحن القسطنطينية، فلنعم الأمير أميرها، ولنعم الجيش ذلك الجيش)) واته: ((قوستەنتینیە فەتح دەکەن، جا باشترین ئەمیر ئەمیری ئەو جەیشەیە کە فەتحی قوستەنتینیە دەکات، باشترین سوپاش هەر ئەو سوپایەیە)) (ئەم فەرموودەیەی کۆتایی بە دیاریکراوی لەلایەن زۆرێك لە جێنشینە

Scanned by CamScanner

ئەمەوی و عەباسییەکان هەوڵی زۆری بۆ درا تا شەڕەفەکە بەدەست بهێنن، بەڵام دواتر ئەو هەواڵە لەسەر دەستی محەمەد فاتح "محمد الفاتح" لە ساڵی (857) کۆچی کرایە واقیع و هاتە دی!!

ئەگەرچی ویستێکی پێشوەختەم بۆ چوونە ناو ڕووداوە مێژوویی و هەواڵە پێشوەختییە زانستییەکان نەبوو، بەڵام کێشەیەك نییە، توانیم ئەو پەیامە بە تۆ بگەیەنم کە خەونی تاکە کەسی پاڵنەر و هاندەرێکی بەهێزە بۆ گەیشتن بە ئامانجی زۆر گەورە.. هەر کاتێك بە خەونێکی تاکەکەسی گەیشتیت، ئەوا تۆ نیوەی ڕێگەت بڕیوە بۆ گەیشتن بە ئامانجە گەورەکە، تا چەندیش خەونەکە گەورەتر بێت، ئەوا بەدڵنیاییەوە ئەنجام و گەیشتن بە ئامانجەکە گەورەتر دەبێت لەوەی پێشبینی بۆ دەکرێت.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ناکرێت خەون و ئامانجێك بەدەست بێت و پێی بگەیت، ئەگەر پێشتر لە خەیاڵتدا بوونی نەبووبێ و مێشکتی سەرقاڵ نەکردبێت.
- هەمیشە خەونی گەورە بۆ خۆت دابنێ، تا لە کۆتاییدا بگەیت بە ئامانجی کەمتر لە ویستەکانت، بەڵام لە کۆتاییدا زۆر باشتر لە ئامانجی زۆرینەی خەڵك.
- خەونە گەورەکان هەمیشە بە پێگەیشتن و بەرجەستەکردن کۆتاییان پێدێت، بەڵام خەونە سادەکان هەر بە سادەیی کۆتاییان پێ دێت.

***

Scanned by CamScanner

بۆچوون و پێشبینییەکانمان بەڕێژەیەکی زۆر کاریگەری لەسەر هەڵوێست و مامەڵەی دەوروبەر هەیە بەرامبەر بە ئێمە.. - بۆ نموونە- ئەگەر تۆ هەواڵێکی پێشوەختە لەسەر کەسێکی فێڵباز وەربگریت (یان کەسێك کە نیەتێکی خراپی لە تۆ شاردۆتەوە) بەدڵنیاییەوە زۆر زۆر بە ئاگاییەوە مامەڵەی لەگەڵدا دەکەیت (ڕەنگە پێویست بەو جۆرە مامەڵەیە نەکات).. کاتێك هەست بەوە دەکات کە تۆ بەو جۆرە مامەڵەی لەگەڵدا دەکەیت، ئەویش هەوڵ دەدات بە هەمان شێوە مامەڵە لەگەڵ تۆدا بکات (چونکە بۆ هەموو کارێك کاردانەوەی دژە ئاڕاستە هەیە) ئەوسا تۆش وا هەست دەکەیت کە گریمانەکەت ڕاست دەرچووە. لەبەر ئەوەی تۆ لە بۆچوونی یەکەمتدا زۆر دڵنیا بوویت، بۆیە مامەڵەکەتان بەو جۆرە بەردەوام دەبێت، تا دەگەنە قۆناغی ڕووبەڕووبونەوە یان بەریەککەوتنی ڕاستەقینە.

ئەمە تەنها نموونەیەك بوو بۆ پێشبینی و هەواڵە پێشوەختیە کەسییەکان، کە بێ ئەوەی ئاگاداربین و بێ ویستی خۆمان کار بۆ بەرجەستەکردن و بەدیهێنانیان دەکەین.. توانای ناویستیشمان بۆ بەدەستهێنانی ئەو جۆرە پێشبینیانە دەچێتە ژێر ڕکێفی هەمان تیۆری کۆمەڵایەتی (دەبێتە هەڵگری هەمان ناو) و شیکاری ڕۆڵی پێشبینییەکان لەسەر ڕەفتاری مرۆڤ نیشان دەدات... ئەم تیۆرە لە

Scanned by CamScanner

ساڵی (1949) لە لایەن زانای کۆمەڵناس "کی میرتۆن" دانراوە، ئەم تیۆرە ڕۆڵێکی گەورەتر دەبینێ، ئەوەش دەچەسپێنێ کە بیرۆکەکانمان تەنها شێوازی مامەڵەی دەوروبەرمان بۆ دیاری ناکەن، بەڵکو یارمەتیدەرێکی باشن بۆ پێکهێنانی ژیان و بەرجەستەکردنی هیوا و ئاواتەکانمان!

بەڕاستی زۆر ترسناکە ئەگەر بێت و یەکێك لە ئێمە "گومانی پێشوەختە" یان "بۆچوونی ئامادە"ی هەبێ، واتا بێ بەکارهێنانی هەست و هۆشی کارەکانی ئەنجام بدات و مامەڵە لەگەڵ ڕووداوەکان بکات.. هەر تاکێکیش هەڵگری کەسایەتییەکی شەرانگێز و هەڵگری بیرێکی گوماناوی بێت، ئەوا هەمیشە کردارەکانی بێ ویستی خۆی ئەنجام دەدات.. بۆ نموونە، ئەگەر کەسێك بیرۆکەیەکی تەسکی خۆپەرستی لە کۆمەڵە کەسێکی بەرامبەریدا پێشبینی بکات، ئەوا بە دڵنیایی هەمیشە کارەکانی لەگەڵ ئەو کۆمەڵەیە بە گومانەوە دەبڕێت، لە هەمان کاتیشدا کاردانەوەیەکی هاوشێوە لە کۆمەڵەکەی بەرامبەریدا دەبینێ.

ئەم جۆرە پێشبینیانە (خۆیان بەدی دەهێن) ڕەنگە لە نێوان باوك و کوڕ، بەڕێوەبەر و فەرمانبەر، سەرۆك و گەل، تەنانەت لە نێوان خودی وڵاتاندا ڕووبدات.. - بۆ نموونە- هیند وای دەبینێ کە بەهۆی کەرتی "کشمیر"ەوە پاکستان پیلانگێری لە دژی ئەنجام دەدات، بۆیە ئامادەباشی دەکات بۆ ڕووبەڕووبوونەوە، لەلایەن خۆشیەوە پاکستان بەو دەمارگیرییە تووڕە دەبێت و هێزی خۆی بە ئاڕاستەی ئەو هەرێمە دەجووڵێنێ، لە ئەنجامیشدا ڕووبەڕووبوونەوە و

Scanned by CamScanner

جەنگ لە نێوانیاندا ڕوودەدات.. هەبوونی ئەو جۆرە لە پێشبینی و گومانکردنە هەمیشە ئەنجامەکەی بە جەنگ و ڕووبەڕووبوونەوە کۆتایی دێت.. ئەو گومانەی هەیانە لە مەیدانی جەنگدا بەرامبەر یەکدی بەرجەستەی دەکەن، بێ ئەوەی هۆکاری سەرەکی و ڕاستەقینە دەربکەوێ.

بەڵام لایەنی باشی ئەو جۆرە دیاردەیە ئەوەیە کە هەمیشە کەسی بەرامبەر بە هەمان لێهاتوویی‌یەوە مامەڵە دەکات، بەو واتایەی؛ کاتێك تۆ متمانەیەکی تەواو بە کەسێك دەدەیت، بە دڵنیایی (ئەویش) بە هەمان شێوە و بە هەمان ئاست متمانەی خۆی بە تۆ دەدات، تۆش بەو جۆرە لە بەخشین و دەستپێشخەرییە دڵخۆش دەبیت و دڵنیا دەبیت، هەر بۆیەش تۆ لەسەر ئەو جۆرە مامەڵەیە بەردەوام دەبیت و ئەویش بە هەمان شێوە.. - بۆ نموونە- چەند جاران وات بەسەر هاتووە کە لە کاتی شت کڕین لە مارکێتەکەی گەڕەك، دوکانداره‌که هەستی کردووە کە تۆ پارەی تەواوت لا نییە بۆ کڕینی شتەکان و پێتی گوتووە (کێشە نییە؛ دواتر پارەکەم بۆ بێنە) تۆش هەست بەو متمانەیە دەکەیت کە پێتی بەخشی، هەر بۆیە هەوڵدەدەیت بە زووترین کات ئەو بڕە پارەی کە لات ماوە بۆی ببەی تا ئەو متمانەیە بەردەوام بێت..

ئەم جۆرە بیرکردنەوە (پێشبینیکردنی باشە)، بنەمایەکی پتەو و پەیوەندییەکی تۆکمە لە نێوان کوڕ و باوك، بەڕێوەبەر و فەرمانبەر، سەرۆك و گەل، تەنانەت لە نێوان خودی وڵاتانیش دروست دەکات..

Scanned by CamScanner

بە هەر حال، ئەمە تەنها چەند نموونەیەکە، تۆش هەوڵبدە لایەنی باشی ئەو بیرۆکەیە لەسەر کەسایەتی خۆت بەرجەستە بکەیت، با شێوازی مامەڵەت لەگەڵ تەواوی مرۆڤایەتی بە لایەنە ئیجابی و باشەکە بێت.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆردکە

- بۆچوون و پێشبینییەکانمان بە ڕێژەیەکی زۆر کاریگەرییان لەسەر هەڵوێست و مامەڵەی دەوروبەر بەرامبەر بە ئێمە هەیە.
- کاتێك تۆ پێشبینیت بۆ کەسی بەرامبەر بە شێوازێکی سلبی بێت، دڵنیابە ئەویش بە هەمان شێوە مامەڵەت لەگەڵ دەکات.
- لە بەرامبەردا کاتێك تۆ بە شێوازێکی ئیجابی مامەڵە لەگەڵ خەڵکدا دەکەیت و متمانەیەکی تەواویان پێدەدەیت، بە دڵنیایی (ئەوانیش) بە هەمان شێوە و بە هەمان ئاست متمانەی خۆیان بە تۆ دەدەن، ئەوسا وا هەست دەکەیت کە هەموان باشن.

***

Scanned by CamScanner

تۆ باوەڕی خۆتی!

ئێمە دەرئەنجامی ئەو بیرکردنەوە و بۆچوونانەین کە سەبارەت بە خودی خۆمان هەمانە..

ئێمە ڕێك ئەو وێنەیەین کە لە بیر و هزری خۆماندا بۆ کەسایەتی خۆمان کێشاومانە..

تەنانەت منداڵەکانیشمان بەو ئاماژە و بۆچوونانەوە گەشە دەکەن کە ڕۆژانە لە ئێمەوە گوێبیستیان دەبن و دەیانبینن..

پەیوەندییەکی ئاڵوگۆڕی لە نێوان ڕەفتارە دەرەکییەکان و بینینە ناوەکییەکانی خودی خۆماندا هەیە، - بۆ نموونە- کاتێك تۆ باوەڕت وابێت کە ترسنۆك، یان لاواز، یاخود بێسوودی، ئەوا بە ئاڕاستەی ئەو باوەڕەت کارەکانت ئەنجام دەدەیت.. کاتێکیش بە پێچەوانەی ئەو باوەڕت بیردەکەیتەوە و پێت وایە کە تۆ کەسێکی بوێر و ئازایت، ئەوا ڕاستەوخۆ دەبیتە خاوەن هێزێکی ناوەکی و متمانەیەکی خودی بەرز.

عەرەب هەر لە کۆنەوە گوتوویەتی: "هەر کەسێك لە داواکردن دوودڵ و ڕاڕا بێت، ئەوا یارمەتی بەرامبەری داوە بۆ ڕەتکردنەوە" هەروەها گوتوویەتی: "هەموو کەسێك لە ناوەکەیدا پشکێکی هەیە".

تۆ کاتێك لە داواکردن و خواستندا دوودڵ و ڕاڕا بیت، ئەو ڕاڕایە لە شێوازی داواکردنەکەتدا ڕەنگ دەداتەوە و لە ئەندامەکانی جەستە و جووڵەکان و جۆری دەنگت بە ئاشکرا

Scanned by CamScanner

دەردەکەوێ، بەمەش ئەو کەسەی لە بەرامبەرتدا وەستاوە هەستی پێ دەکات.. هەر ئەو بێ متمانەییە بە خۆت و نەبوونی سەقامگیری لە قسەکردنتدا وا دەکات کە کەسی بەرامبەر زۆر بە ئاسانی و بەبێ هیچ بیانوویێکی گونجاو داواکارییەکەت ڕەت بکاتەوە.. "هەموو کەسێك لە ناوەکەیدا پشکێکی هەیە" لەبەر ئەوەی ڕۆژانە ناوەکەمان لەلایەن خەڵکیەوە بەرگوێمان دەدرێتەوە، هەر لە منداڵیەوە مێشکمان دادەگرێت و ئاوێتەی دەبێ.. بۆیە کاتێك بانگمان دەکەن بە ناوی "عادل" یان "حنان" یان "نشمي" یان "سبع" یان "رحمة"، پێویستە لە کەسایەتیماندا جۆرێك لە دادپەروەری و سۆز و تەواوێتی و بوێری و بەزەییبوونی هەڵگرتبێ.. بەڵام لە بەرامبەریشدا هەست بە جۆرێك بە لاوازی و دوودڵی و نا هاوسەنگی دەکەین، کاتێك بە چەند ناوێکی گاڵتەئامێز و نامۆ بانگ دەکرێین، تەنانەت بە پرسیارکردنیش، بۆ نموونە کاتێك لێت دەپرسن: ئەرێ ناوەکەت واتای چییە؟!

بەڵام چارەسەر ئەوەیە کە بەر لەوەی کەسانی دەوروبەر و بەرامبەر شیکاری خراپ و ئیلهامی خراپ بۆ خودی خۆمان بکەن، ئێمە هەوڵ بدەین ئیجابیانە لە بەرژەوەندی خودی خۆمان شیکاری ئیجابیانەیان پێ بدەین.. (ئاماژە) چارەسەرێکی دەروونییە کە پزیشك بۆ خەواندن و پشودان بە نەخۆش پەیڕەوی دەکات، بەجۆرێك کاتێك بە ئاگا دێتەوە، ئاستی متمانەبەخۆبوونی زۆر بەرز دەبێتەوە.. (ئێمە) ڕۆژانە هەمان شت لەگەڵ خودی خۆماندا دەکەین، زۆر جاریش وایە ئەو جۆرە مامەڵەیەمان بێ ویستی خۆمانە.. بەڵام

Scanned by CamScanner

ئاگاداربە هەرگیز پێشبینییەکانت بە سلبی پێشکەش بە خودی خۆت مەکە، بەڵکو هەوڵ بدە بەشێوەیەکی بەرنامە بۆ دارێژراو و ئیجابی بێت.. پێویستە هەمیشە قسە لەگەڵ خودی خۆتدا بکەیت و باوەڕ بە خۆت بهێنی کە تۆ چەندە کەسێك ئیجابی و باشیت، چەندە بوێر و سەرکەوتوویت، هەرگیزیش توانا و لێهاتوویی خۆت لە کەسێکی تر پێ کەمتر نەبێت.. پێویستە چەند ڕستەیەکی باش و ئیجابیانە بۆ کەسایەتی خۆت دابڕێژی و ڕۆژانە بۆ خودی خۆت دووبارەیان بکەیتەوە (وەك: پێم وایە لەمرۆوە چیتر شکست ناهێنم، جاری داهاتوو لە درکاندنی وشەی نەخێر دوودڵ و ڕاڕا نابم..). پێویستە وا هەست بکەیت کە تۆ هەمیشە زادەی ئەو بۆچوون و باوەڕانەیت کە سەبارەت بە خودی خۆت هەتە، تا لەکۆتاییدا بۆچوونەکانت بن بە بیرۆکە، بیرۆکەکانیشت ببن بە قەناعەت، قەناعەتەکانیشت ببن بە ڕەفتاری ڕاستەقینە.

ئاماژە باشەکانت بۆ خودی خۆت ئامۆژگارییەکی لەخۆرا و زیادەڕۆیی نییە، بەڵکو شێوازێکی بیرکردنەوە و چارەسەرێکی سەرکەوتووانەیە، کە زۆر جاران زانایانی دەروونی پەنای بۆ دەبەن... بۆیە پێویستە فێری ئەوە بیت کە چۆن ئیلهام بۆ خودی خۆت دروست دەکەیت، چونکە ئەگەرتۆ ئەو کارە نەکەیت ئەوا بە هەزاران کەس ئەو کارەت لەباتی ئەنجام دەدەن.. ئەوساش کەسایەتی تۆ دەکەوێتە ژێر چنگی بیرکردنەوەکانی ئەوان، ئەوان لە ڕێگەی بۆچوون و ئاماژەکانیانەوە کەسایەتیت بۆ دروست دەکەن.

ئەم بیرۆکەیە تەنها تایبەت نییە بە تۆ؛ بەڵکو پێویستە ئەو جۆرە

Scanned by CamScanner

لە باوەڕ و ئیلهامبەخشیە بە شێوازی ئیجابی فێری منداڵەکانیشت بکەیت.. ئاگاداربە هەر کات منداڵەکەت بە گەمژە و ترسنۆك و دواکەوتوو وەسف بکەیت، ئەوا ئەو وەك ئەو وەسفانەی تۆ بۆ ئەو خۆی دەبینێ. لە بەرامبەریشدا کاتێك بە زیرەك و سەرکەوتوو وەسفی دەکەیت، بێ ویستی خۆی ڕەنگدانەوەی وەسفەکانی تۆ لە کەسایەتی خۆیدا بەرجەستە دەکات..

هەموومان کاتێك دەمانەوێ قەناعەت بە خۆمان بکەین کە دەتوانین کرداره مەحاڵەکان ئەنجام بدەین، ئەوەمان ئەزموون کردووە کە چۆن دەتوانین ئەنجامی بدەین.. ئەگەر هاتبا و پاشا "عەبدولمەلیك" گومانی هەبوایە لە تواناکانی بۆ بەرەوپێشبردنی سعودیە، ئەگەر هاتبا و "عبدالرحمن الداخل" گومانی هەبوایە لە گرتنەدەستی عەرشی ئومەوییەکان، ئەگەر هاتبا و ناپلیۆن ڕاڕا بوایە لە گەڕاندنەوەی بۆ پاریس (دوای هەڵاتنی لە دوورگەی هیلانە) کاتێك بە تەنها ڕووبەڕووی سوپای فەرەنسا بووەوە. ئەگەر هاتبا و پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) باوەڕی بە شکست هەبوایە، هەرگیز بەو جۆرە ڕووبەڕووی قورەیش نەدەبوویەوە و نەیدەفەرموو: ((لَوْ وَضَعُوا الشَّمْسَ فِي يَمِينِي، وَالْقَمَرَ فِي شِمَالِي، عَلَى أَنْ أَتْرُكَ هَذَا الأَمْرَ مَا تَرَكْتُه)) واتە: ((ئەگەر ڕۆژ بخەنە دەستی ڕاستمەوە، مانگیش بخەنە دەستی چەپمەوە، تا واز لەو بانگەواز و پەیامە بهێنم، ئەوا هەر وازی لێناهێنم)).

هەبوونی قەناعەتی تۆ بۆ ئەنجامدانی مەحاڵ، وات لێدەکات شیاو بیت بۆ ئەنجامدانی هەر مەحاڵێك.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئێمە ڕێك ئەو وێنەیەین کە لە بیر و هزری خۆماندا بۆ کەسایەتی خۆمان کێشاومانە..
- دەتوانی هەموو مەحاڵێك ئەنجام بدەیت (تەنها) بەوەی قەناعەتی ئەوە لای خۆت دروست بکەیت، کە توانای گۆڕینی مەحاڵت هەیە.
- ئاگاداربە هەر کات منداڵەکەت بە گەمژە و ترسنۆك و دواکەوتوو وەسف بکەیت، ئەوا ئەو وەك ئەو وەسفانەی تۆ بۆ ئەو خۆی دەبینێ.

***

Scanned by CamScanner

وازهێنان لە خاڵە سلبیەکان، باشترە لە زیادکردنی خاڵی ئیجابی

بە هۆکاری ئەو بیرکردنەوە ڕەشانەی لای خۆت دروستت کردوون، کە هەمیشە زیانیان زۆر لە هەر هۆکارێکی دەرەکی زیاترە، پێویستە لە وێرانکردنی ناخی خۆت بوەستیت.. پێویستە پێش ئەوەی هەر خاڵێکی تر بخەیتە سەر خاڵە ئیجابیەکانی ترت، ئەو سلبیاتانە هەڵبوەشێنیتەوە و وازیان لێبهێنی کە لە ناختدا بوونیان هەیە..

بەرلەوەی بیر لە گەیشتن بە دەوڵەمەندی و بەدەستهێنانی ناوبانگ و کامەرانی و تەواوی هیوا و ئارەزووە جوانەکانت بکەیتەوە، دەتوانی ببیت بە مرۆڤێکی باشتر، ئەویش تەنها بە وەستان و وازهێنانت لەو هەڵوێستانەی کە وات لێدەکەن بەرەوپێش نەچیت و ڕێگرن لەبەردەم پێشکەشکردنی زیاتر..

پێش ئەوەی کات بەسەر بچێ و دەرفەتەکە کۆتایی بێت، پێویستە واز لەم خاڵانە بهێنی:

- خۆبەکەمزانین و کەمکردنەوە لە تواناکانت.
- بیرکردنەوە لەو هەڵانەی کە ئەنجامت داوە و کاتی چاککردنەوەیان بەسەرچووە.
- دووبارەکردنەوەی هەمان هەڵەکانی پێشوو لە داهاتوو.

Scanned by CamScanner

- تۆڵەسەندنەوە لەو کەسانەی ستەمیان لێ کردووی.
- لە گوتنی (بەڵێ) لەو کاتەی کە تۆ ئارەزووی (نەخێر) دەکەیت.
- چوونە ناو ژیانی کەسانی تر بە بیانووی ئامۆژگاری (جوانیی کەسی موسڵمان لەوەدایە کە واز لە شتێك بهێنێت کە پەیوەندی بەوەوە نییە).
- وازهێنان لە هاوڕێیەتیکردنی کەسانی شکستخواردوو (چونکە شکست نەخۆشیەکە لە کەسێکەوە دەچێت بۆ کەسێکی تر).
- وازهێنان لە لاساییکردنەوەی هەوڵی کەسێکی تر.
- وازهێنان لە درۆکردن لەگەڵ خودی خۆتدا و خۆدزینەوە لە خاڵە لاوازەکانت.
- وازهێنان لەو باوەڕەی کە بتەوێ کامەرانی بە پارە بکڕیت.
- لە گەڕان بە دوای بەختەوەری خۆت، لای کەسانی تر.
- لە کڕینی ڕێز و خۆشەویستی کەسانی دەوروبەرت بە پارە و پۆست و ناو و ناوبانگ.
- وازهێنانی لە بیرۆکەی ژیانێکی بێ کێشە و بێ کەموکورتی (تەواوی و کەمال تەنها بۆ خودایە).
- وازهێنان لە دواخستنی کارە جوانەکانت بۆ کاتێکی تر.
- وازهێنان لە بە هەدەردانی تەمەنت لە ڕکابەری و غیرە و ڕق و کینە بەرامبەر بە کەسانی دەوروبەر.

Scanned by CamScanner

- وازهێنـــان له ملکەچبـــوون و دابەزینـــت بـــۆ ئاســـتی ئەو کەسانەی که غیـرەت لـێ دەکەن، یـان ڕق و کینەیـان بەرامبەرت هەیە.
- وازهینـان له هەوڵـی بـێ ئامـانج بـۆ چـاککردنی خەڵـك (ڕەحمەتی خودا بـڕژێ بەسـەر ئەو کەسـەی که لەبەر سـەرقاڵی به چـاککردنی دەروونـی خـۆی، ئاگـای له چـاککردنی کەسـانی تـر براوە).
- وازهێنـــان لەو بیرکـــردنەوەی که پێـــی وایه کـــۆمەڵگه و خەڵکـــی له هەڵـــدێرانێکی بەردەوام دان (هەرکەس بڵـــێ خەڵکـــی لەناوچوون، ئەوا ئەو له ناوی بردوون).
- وازهێنان لەو باوەڕەی که پێی وایه ئەوەی به خەیاڵی ئەودا دێت، به خەیاڵی هیچ کەسدا نەهاتووە.
- وازهێنان له دوودڵی بەرامبەر ئەو ڕووداوانەی دوورن (واته ئەو شتانەی که ئەگەری ڕوودانیان زۆر دوورە).
- وازهێنان له ترسان له ئەزموونکردن و ئەنجامدانی هەڵە.
- وازهێنـان له هەر وشـه و کردارێـك که سەردەکێشـێ بـۆ غروری و له سنوور دەرچوون بۆ خۆت و دەوروبەر.
- وازهێنان له ڕاڕایی و دوودڵیـت له داهـاتووی منـداڵەکانت (ڕزق و ڕۆزی ئەوان پێش لەدایکبوون نووسراوە).

بەڵـێ پێویسـته واز له هەمـوو ئەوانه بهێنـی که باسـمان کـردن، ئەگەر بـتەوێ ژیـانێکی کـامەران و دوور له دوودڵـی و ڕاڕایـی و خەم بژیت.. هەمیشه ئەوەت له یـاد بـێ که وازهێنـان له خـراپەیەك

Scanned by CamScanner

باشـتره له زیـادکردنی چـاکەیەك لەسـەر چـاکەیەکی تـر (وەك زیادکردنی پارەی زیاتر، یان بەدەستهێنانی پیشەیەکی باشتر)، چونکە هەمیشە ئەو جۆرە لـە زیـادکردن دووچـاری دڵتەنگـی و ڕاڕایـی و سـەرقاڵیت دەکـات.. ڕەنـگە لەسـەرەتادا دڵـت پێـی خۆشـبێ (وەك دڵخۆشـبوونت بە زیـادبوونی هەژمـارەکەت، یـان بەرزبـوونەوەی پلەکەت) بەڵام ئەو دڵخۆشـبوونە کـاتییە و زۆر بەخێرایـی دەگەیتە ئەو ئەنجـامەی کە ئەوە جـگە لە زیـادکردنی سـلبیاتێك هیچـی تـر نەبووە.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- پێش ئەوەی بیر لە بەرەوپێشبردنی خودت بکەیتەوە، هەوڵبدە واز لە وێرانکردنی بهێنی بە هۆی بیرۆکە ڕەشەکانت.
- ئەوەی تۆ پێویستت پێیەتی بۆ ژیانێکی دوور لە غەم، بریتییە لە کەمکردنەوە و وازهێنان لە خاڵە سلبی و لاوازەکانت، نەوەك زیادکردنی چاکە.
- ئەگەر هاتوو ژیانێکی خۆشت بۆ دەستەبەر بوو، دەتوانی بیرۆکە گەورەکانت بۆ کاتێکی تر دوابخەیت، تا ئاسوودە بیت.

***

Scanned by CamScanner

چەند کەپسوولەیەك
کە شیاوی ئەزموونکردنن

کاتێـك بەیـانی لە خەو هەڵدەسـتیت، ژیانـت بە وزەیەکـی دیـاریکراو و داڕێـژراو دەسـت پـێ دەکـات، ئەمەش وەك یەکە و ڕەسیدی دەروونی و ڕووحی و عەسـەبی تـۆیە، تـا بە درێژایی ئەو ڕۆژە، بەگـوێرەی ئەو وزە دیـاریکراوە و بەشـێوەیەکی جێگیـر و هاوسـەنگ ڕەفتـار بکەیـت.. ئەگەرچـی هەنـدێ جـار ڕەنـگە ئەو ڕەسـیدە بە بەریەککەوتنێـك، یـان مشـتومڕێکی بـێ بنەمـا، یـان هەڵوێستێکی تووڕەیی لەناو بچێـت و هاوسـەنگی خـۆی لە دەسـت بـدات.. جـا کاتێـك دووچـاری حـاڵەتێکی لەو جـۆرە دەبـی، وزە ئیجابیەکەت بەرەو بەتاڵی دەچێت و وات لێدەکات ئەو مـاوەی لەو ڕۆژەدا لەبەر دەستت ماوە بەسەر دەروونتدا زاڵ نەبـی و دووچـاری ڕاڕایی و دڵتەنگییشت دەکـات (بە ئەنـدازەیەك نـاتوانی لە بەرامبەر منداڵەکەشتدا زەردەخەنەیەك بکەیت، یان وشەیەکی جوان بەرامبەر بە هاوسەرەکەت بڵێی، یان ئێوارە بچیتە لای باوکت).

بۆ ئەوەی ڕەسیدەکەت بڵاو نەبـێ و لە دەسـتی نەدەیـت، بەپێی توانا هەوڵبدە کە زاڵ بیت بەسەر دەروونتدا و لە هەڵوێسـتی سـلبیدا بە فیڕۆی نەدەیـت.. دڵنیـابە لەوەی کەس بە ترسـنۆکت نـازانێ ئەو کـاتەی واز لەو کەسـە دەهێنێـت و گرنگـی پێنادەیـت کە دەیەوێ تووڕە دەمارگیرت بکـات.. دڵنیـابە کەسـیش بە نەزانـت نـازانێ ئەو

Scanned by CamScanner

کـاتەی واز لەو گفتوگـۆ و مشـتومڕانە دەهێنیـت کە هـیچ دەرئەنجامێکی باش و زانستیان نییە.. کەسیش بە گەمژەت نازانێ ئەو کاتەی دەوەستیت و واز لەو هەوڵانەت دەهێنی کە پێشتر داوتە بۆ گۆڕینی گەردوون و بۆچوونی کەسەکان.. کەس وات نابینی کە تۆ کەسێکی لـووتبەرز و بەفیـزی ئەو کـاتەی وەڵامـی نەفامەکـان نـادەیتەوە و بە دوای هەمـوو قسـەیەك ناکەویـت.. بەڵکـو تەواو بە پێچەوانەوە، ڕەفتـاری لەو شـێوە دەخـاتە ژێـر چەتـرێکەوە، خـودای گەورە کاتێك باسی باوەڕدارە سەرکەوتوو و سەرفرازەکان دەکـات و دەفەرمووێ: ﴿وَٱلَّذِينَ هُمۡ عَنِ ٱللَّغۡوِ مُعۡرِضُونَ﴾ [المؤمنون: ٣].

واتە: ((ئەوانەش کە لە گوفتاری بێ سوود و کرداری نابەجێ و بێ هوودە دوورەپەرێزن...)).

بە کـورتی؛ هەوڵبـدە خـۆت لە هەڵوێسـتە سـلبیەکان بپارێزیـت.. ئەگەر نەشتتوانی خۆت بپارێزی، ئەوا هەوڵبدە بەسـەریاندا زاڵ بیـت و خـۆت لەوان بە گەورەتـر بزانـی، ئەگەر هەر نەشـتتوانی ئەوا لەسەریان بەردەوام مەیە، ئەگەر ناچاریش کرایـت تیایـدا بەردەوام بیـت، هەوڵبـدە بە ڕووحێکـی ئـارام و گاڵتەئـامێز (تەنـانەت بە زەردەخەنەوە) مـامەڵە لەگەڵ بـارودۆخەکە بکەیـت، بە جۆرێـك چێـژی سـەرکەوتن لە کەسـی بەرامبەر بسـتێنی و خۆشـت چێـژی سەرکەوتن بچێژی.

* * *

بەڵام ئەگەر کەوتیتە بارودۆخێك (بیـورەکە بەر سـەر کەوت) و زۆر تووڕە بوویت؛ ئا لەو کـاتەدا چەنـد چارەسـەرێك هەن، کە لە

Scanned by CamScanner

چەند کەپسوولەیەك پێکهاتوون، لەیادیان مەکە و بەکاریان بهێنە، دڵنیابە کە یارمەتیدەرێکی زۆر باش دەبن بۆ گەڕانەوەت بۆ دۆخێکی ئارام، ڕەسیدی وزەکەشت لەو خوێنبەربوونە دەوەستێت و کەم ناکات.

- **کەپسوولەی یەکەم:** بریتییە لە بێدەنگبوون و خێرا جێنەهێشتنی شوێنەکە.. ڕەفتاری لەو جۆرە یارمەتیدەرێکی باشە تا کێشەکە لەسەر خۆت گەورە نەکەیت و لە ئاستێکدا بوەستیت، لە موسنەدی پێشەوا (ئەحمەد)دا هاتووە، پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) فەرموویەتی: ((إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ)) واتە: ((ئەگەر یەکێك لە ئێوە تووڕە بوو، با بێدەنگ بێت)).

- **کەپسوولەی دووەم:** پەناگرتن بە خودا لە شەیتان، دوو پیاو لە خزمەت پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) دەبێتە مشتومڕیان و یەکێکیان ڕووخساری سوورهەڵدەگەڕێ، پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) دەفەرموێ: ((إِنِّي لأَعلَمُ كَلِمةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عنْهُ مَا يجِدُ، لوْ قَالَ: أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)) واتە: ((من ڕستەیەك دەزانم ئەگەر بیوتبا ئەوا ئەو تووڕەییەی نەدەما، ئەگەر وتبای: أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)). سەیرەکە لەوەدایە ئەو ڕستەیە ئەگەر کەسێکی ناموسڵمانیش بیڵێ، ئەوا هەمان دەرئەنجامی دەبێ و دەیگەڕێنێتەوە بارودۆخێکی ئارام و جێگیر.

- **کەپسوولەی سێیەم:** گوڕینی حاڵەتی جەستەیت بۆ حاڵەتی ئارامی و جێگیری، چونکە پەیوەندییەکی زۆر پتەو لە نێوان حاڵەتی

Scanned by CamScanner

جەستەیی و حاڵەتی دەروونیدا هەیە.. کەسێك نابینی تووڕەبێت و پاڵبداتەوە، یان ڕاڕا بێت و قاچی لەسەر قاچی دابنێ، هەر لەبەر ئەم هۆکارە هەوڵبدە هەمیشە لەو بارودۆخانەدا وابەستەی فەرمایشتی پێغەمبەری ئازیز (دروودی خوای لەسەر بێت) بیت کە دەفەرموێت: ((إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ، فَلْيَجْلِسْ، فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ، وَإِلَّا فَلْيَضْطَجِعْ)) واتە: ((ئەگەر یەکێك لە ئێوە تووڕە بوو لە حاڵێکدا کە بە پێوە بوو (وەستابوو) ئەوا با دابنیشێت، ئەگەر هاتوو تووڕەییەکەی ڕۆیشت، ئەگەرنا با پاڵبداتەوە)).

- **کەپسوولەی چوارەم:** دروستکردنی زەردەخەنە و نەخشاندنی لەسەر ڕووخسارت بە متمانەیەکی زۆرەوە، تۆ بەو جۆرە تەنها کەسی بەرامبەر ناخەیتە ژێر چنگی خۆتەوە، بەڵکو فێڵ لە خۆشت دەکەیت (دەڵێی هەرگیز زەردەخەنە تووڕەبوون بەیەکەوە لە مێشکدا جێگایان نابێتەوە) هەروەها یارمەتیت دەدات تا ڕەفتاری کەسی بەرامبەر بە ڕووحێکی وەرزشی وەربگریت و بەسەر ڕق و کینە و دەرمارگیریدا زاڵ بیت.

- جا لەبەر ئەوەی ئێمە کاتێك تووڕە دەبین هەناسەدانمان خێرا دەبێ و دەمارەکانی مل و شانمان گرژ دەبن، بۆیە هەوڵبدە پێچەوانەی ئەوە ئەزموون بکەیت.. هەناسەکان بە ئارامی و هێواشی بدە، شانت بۆ دواوە بەرە، بە شێوەی بازنەیی ملت بجووڵێنە، (ئەوسا دەبینی کە ڕاهێنانی لەو جۆرە چەندە یارمەتیت دەدات لەسەر تووڕەنەبوون، بەرامبەرەکەشت چۆن دووچاری سەرسامی و شلەژان دەکات).

Scanned by CamScanner

کەسانێك هەن، دەڵێن "ئەو کەپسوولانە بۆ هەموو کەس دەشێن بەڵام بۆ من نا"؛ بەڵام لە ڕاستیدا تووڕەیی حاڵەتێکی لە ناکاو و بەدەستهاتووە، نەوەك بۆماوەیی، بۆیە هەمووان بە تێپەڕبوونی کات دەتوانن زاڵبن بەسەریدا و کپی بکەنەوە، باشترین بەڵگەش بۆ ئەوە فەرمایشتی پێغەمبەری ئازیزە (درودی خوای لەسەر بێت) کە پزیشکی دەروونی ڕەفتاری تێدا کورت کردۆتەوە، دەفەرموێت: ((إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ، وَإِنَّمَا الْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ)) واتە: ((بەڕاستی زانست بە فێربوونە، نەرمونیانی و لەسەرخۆییش بە خۆڕاهێنانە)).

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- وزەی ڕۆژێکی تەواوت بە هۆکاری ڕەفتارێکی تووڕەوە، یان بەهۆی مشتومڕ لەگەڵ کەسێکی نەزان لە دەست مەدە.
- ئەگەر ئەو کەسە فەرامۆش بکەی کە دەیەوێ تووڕەت بکات، بە ترسنۆك تۆمەتبار ناکرێی، ئەگەر وازیش لە مشتومڕێکی بێسوود و بێئەنجام بێنی، بە نەزان ناونابرێی.
- کەس بە لووتبەرزت دانانێ، ئەگەر وەڵامی نەفامان نەدەیتەوە، بەڵام کاتێك بڕیار دەدەیت ڕووبەڕوویان ببیەوە، لەگەڵ نەفامەکە لێکت جیا ناکەنەوە.

***

Scanned by CamScanner

ڕەنگە بەو شێوەیە ژیر نەبیت
وەك خۆت وایدەبینی

هەریەك لە ئێمە (بە بیرکردنەوەی خۆمان) پێی وایە کە تەنها "ئەو" سەرچاوەیە بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشانەی کە خەڵکی ڕای جیاوازیان لەسەری هەیە، پێی وایە ئەو لەسەر ڕێگا ڕاست و دروستەکەیە (ئەگەر هاتبا و بە دەستی ئەو بایە) فلانە شتەی ئەنجام دەدا، تەواوی کێشەکانی ئەو ئومەتەی لە ماوەی چەند کاتژمێرێك چارەسەر دەکرد.

بەڵام لە ڕاستیدا ئەو جۆرە بیرکردنەوە پێی دەگوترێت "غرور"، لە هەموو مەغرورەکانیش گێژتر ئەو کەسەیە کە ئەو کەموکورتیە لە خۆیدا نەبینێ.. بەڵام لە هەموو مەغرورەکان ژیرتر ئەو کەسەیە کە هەست بە بچووکی عەقڵی و کورتهێنانی بیرکردنەوەی دەکات، لە کۆنیشەوە گوتراوە "هەر کەسێك لەگەڵ خەڵك دوا، ئەوا بۆتە هاوبەشی عەقڵیان".

بەڵام دانایی لەم سەردەمە دەڵێ: "خودای گەورە کاتێك ڕزق و ڕۆزی بەسەر بەندەکانی دابەش کرد هیچیان بە بەشەکەی ڕازی نەبوو، بەڵام کاتێك عەقڵی دابەش کرد، هەموان بێدەنگ بوون و بەعەقڵیان ڕازی بوون".

ئەو وتەیە شتێکی زۆر باشمان بۆ دەردەخات، هەموو مرۆڤێك چاوی لەوەیە دەوڵەمەند بێت، باوەڕی وایە کە مافی خۆیەتی

Scanned by CamScanner

داهاتی زیاتر و بەرزتری هەبێ.. بەڵام کاتێك قسە دێتە سەر عەقڵ، هەموان لە حاڵەتی سەلامەتی دەبینی و زۆر بە عەقڵی خۆی ڕازیە، شاهێدی ژیری و فراوانیشی بۆ دەدات (من نازانم ئەو عەقڵە بە چی ناو دەبرێ کە خۆی بە کەمال و تەواو وەسف دەکات، جگە لە گەمژایەتی و غروریەکی تێکەڵ بە یەك).

هەر لەبەر ئەو هۆکارەیە کەسانی خاکی، خۆیان بڕیار لەسەر بۆچوون و بیرۆکەکانی خۆیان نادەن، بەڵکو جێیان دەهێڵن بۆ جەماوەر و دەوروبەر.

دەڵێم "جەماوەر" چونکە لە ڕاستیدا من هێندەی مەبەستمە باس لە بۆچوونە کۆمەڵی و گشتییەکان بکەم، ئەوەند مەبەستم نییە باس لە بۆچوونە کەسی و تاکەکەسییە دوورەپەرێزەکان بکەم، چونکە هەر خودی کۆمەڵەیی هەرگیز لەگەڵ هەڵەدا ڕێك ناکەون "ئومەتی موحەمەد لە سەر گومڕایی کۆك نابن".

*** *** ***

بەڵام تۆ چی؟

زۆر لەگەڵت بێ پێچوپەنا دەبم.. هەروەك چۆن بە ناونیشان بڕیار لەسەر کتێب دەدەین، لەسەر درەختیش بە بەرهەمەکەی بڕیار دەدەین، پێویستە تۆ بڕیار لەسەر ژیری و زیرەکیت بدەیت (لە دیدی خۆت بۆ خودت نا) بەڵکو لە ڕوانگەی ڕەفتارە واقیعیەکانی ڕۆژانەت لە ژیانتدا.

بۆ نموونە تۆ ژیر و زیرەك نیت، ئەگەر لە هەمان کوندا دووجار پێتەوە بدرێ، یان هەمان هەڵەی دارایی پێشووت دووبارە کردۆتەوە

Scanned by CamScanner

(وەك: هۆگرییـت بە قەرزوەرگـرتن، گەڕانەوەت بـۆ قیسـتکردن، بەردەوامیدان بە فرۆشتنی پشکە بێسوودەکان).

بەو جـۆرە ژیـر نیـت (کە خـۆت وای دەبینـی)، چـونکە تـۆ بەردەوام لەگەڵ کەسـە نزیکەکانـت و هـاوڕێ و هاوپیشـەکانت هەمیشە لە ناکۆکی دایت.. هەر خۆی لە خۆیـدا ئەمە واتـا نەبوونی هەستێکی باش و ژیریی کۆمەڵایەتییە!

هەروەهـا بەو جـۆرە ژیـر نیـت (کە خـۆت وای دەبینـی)، لە حاڵەتێکدا هۆگری پیشـەیەکی حکـوومیی سـادە بوویـت و بە هـیچ جۆرێك دەستبەرداری نابیـت، بە درێژایـی سـی سـاڵی ڕابـردووش بیرت لە چارەسەرێکی باشتر نەکردۆتەوە (لەوەش خراپتر ئەوەیە کە تا ئێستا لەو خانووە دەژیت کە هی باوکتە)!!

هەروەها بەو جۆرە ژیر و زیرەك نیت (کە خۆت وای دەبینی)، چونکە تۆ توانات نییە بەسەر ژیانی خۆتـدا زاڵ بیـت، یـان هەسـت دەکەیت بە بەردەوامـی زۆر سـەرقاڵیت، بەڵام لە ڕاسـتیدا تـۆ هـیچ سەرقاڵ نیت، بەڵکو تەنها کەسایەتییەکی پەرتـوبڵاوت هەیە و هـیچ پلان و ڕێکخستنێکی تایبەت بە ژیانی خـۆت نیـیە، خـودای گەورە دەفەرمـــووێ: ﴿ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِۦٓ أَهْدَىٰٓ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴾ [الملك: ٢٢]

واتە: ((جـا ئایـا ئەو کەسـەی کە دەمـەوڕوو کەوتـووە و بەو حاڵەوە دەڕوات، چاکتر ڕێگە دەزانێت؟ یان ئەو کەسەی کە بەسەر شەقامێکی ڕاست و ڕەواندا بە ڕێکوپێکی ڕێ دەکات؟!)).

بەو شـێوەیەش ژیـر نیـت (کە خـۆت لات وایە)، لە حاڵێکـدا

Scanned by CamScanner

چەنـــدان کێشـــەی چارەســـەرنەکراوت هەیە، چەنـــدین ســـاڵە بە هەڵواســـراوی هێشـــتوونەتتەوە، چـــونکە ئەوە بەڵـــگەیە لەســـەر بـــێ دەسەڵاتیت لە دانانی خشتەیەك بۆ کارەکانت و نەبوونی چارەسەری جیـــاواز، گەشـــەنەدان بە تواناکانـــت بـــۆ تێپەڕانـــدنی بەربەســـت و ئاستەنگەکان.

هەروەهـــا بەو جـــۆرە ژیـــر نیـــت (کە خـــۆت وای دەبینـــی)، لە حاڵێکدا بە درێژایی بیست ساڵی تەواوی ڕابردوو فێرنەبوویت چۆن ڕۆنی ئۆتۆمبێلەکەت بگۆڕی، تا ئێستاش نازانی چۆن کۆمەڵە شتێك بخەیتە سەر سیدی..؟!

بەڵێ بەو جۆرە ژیر نیت (کە خۆت وای دەبینی)، لە حاڵێکدا لە کاتی کارکردن و دەوامی فەرمیتدا هێندەی قسە دەکەیت هێندە بێ دەنـــگ نابیـــت، ئەمە لە کاتێکـــدا خـــودای گەورە دوو گـــوێچکەی پێـــداوی لەگەڵ تەنهـــا دەمێـــك، ئەمەش تـــا زیـــاتر ببیســـتی و کەمتـــر بدوێی، تا زیاتر سوود وەربگریت و کـــاتی کەســـانی دەوروبەریـــش بەفیرۆ نەدەیت.

نەخێر بەو شێوەیە ژیر نیت، لە حاڵێکدا کە تۆ ئەوەت بیر نەماوە کە هەفتەی ڕابردوو هاوسەرەکەت پرچی بـــۆیە کـــردەوە، مانگێـــگ پێش ئێستا پرچی بـــڕی، یـــان ئەوەش نـــازانی کە ژیرتـــرین هاوڕێـــت بەوە ناسراوە کە کەمتـــرین قســـە دەکـــات و زۆر ڕادەمێنـــێ و کـــاتی خۆی بە ڕازیکردنی کەسانی تر بەسەر نابات.

بەڵێ، بێ هیچ پێچوپەنایەك پێتدەڵێم تۆ زیـــرەك نیـــت، ئەگەر تـــۆ ڕقت لە کتێبە و زیـــاتر ئـــارەزووی ســـەیرکردنی فـــیلم و یارییەکـــان

Scanned by CamScanner

دەکەیت، با ڕاستر بم لەگەڵت، دڵنیابە هەر بە گەمژەیی و نەزانی دەمێنیتەوە ئەگەر تەنها ئەو شتانە بخوێنیتەوە کە لەگەڵ حەز و ئارەزووی تۆ دەگونجێن، چونکە زیرەکی واتا خوێندنەوەی هەموو جۆرە بیرەکان و بەشداریکردنی ئەزموونی گەورەکان لە ژیانی تایبەتیدا.

خۆشەویستی دڵەکەم:

زۆر قسە لەسەر ئەوە مەکە تا لە خەڵکی بگەیەنی کە تۆ چەندە ژیر و لێهاتووی (چونکە قەسەم بەخوا، ئەوە لووتکەی گەمژەییە) بەڵکو بێدەنگبە و سەرنج بدە و ڕابمێنە... پاشان فێربە و هەوڵبدە و بە دەست بهێنە، لە کۆتاییشدا بواری بڕیاردان بدە دەستی دەوروبەرت و با هەڵبسەنگێنن.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- لە هەموو مەغرورێك گێژتر ئەو کەسەیە کە ئاگاداری کەموکورتییەکانی خۆی نییە.
- تۆ بەو جۆرە ژیر و زیرەك نیت کە پێت وایە، لە حاڵێکدا هەمان هەڵە دووبارە دەکەیتەوە، یان چەندین ساڵە چەند کێشەیەکی چارەسەرنەکراوت هەن.
- چیت دەوێ دەتوانی سەبارە بە خۆت بیڵێی، بەڵام ئەوە بزانە کە پێویستە خەڵکی بە سەرکەوتنەکانت بڕیارت لەسەر بدەن.

***

Scanned by CamScanner

پەڵەی کوێرانە لە مێشکدا

لە چاوانتدا پەڵەیەکی کوێرانەی هەیە بە جارێك چاو لە بینین دەخات، لە تۆڕی هەر چاوێکدا پەڵەیەك هەیە کە لە شوێنەواری برین دەچێ (کە تایبدا دەماری بینین دێتە دەرەوە)، کاتێك ئەم بەسەر چاودا دێت، چاو لە بینین دەخات و دەبێتە بەربەستی پێشوازیکردن لە ڕووناکی دەرەوە!!

جا چۆن پەڵەی کوێرانە لە چاوتدا هەیە، بە هەمان شێوە لەنێو سەریشدا چەندین پەڵە هەن، کە ڕەنگە هەندێکجار ببنە هۆی پەککەوتنی مێشك و ڕێگری لێکردنی لە بیرکردنەوە بە شێوەیەکی دروست.

من خۆزگەم دەخواست ئەو نووسینە لە زادەی بیرکردنەوە خۆم بوایە، بەڵام لە ڕاستیدا لە کتێبێکدا بابەتێکم خوێندنەوە کە هەڵگری هەمان ناونیشان بوو:

((Blind Spots, Why Smart People Do Dumb Things))

بۆ نموونە، ئێمە بە شێوەیەکی بەردەوام بیر ناکەینەوە، بەڵکو ڕاستەوخۆ هەنگاو بۆ ئەنجامەکان و وەرگرتنی بڕیار بەگوێری کاردانەوەکان هەڵدەنێین.

وەك بڵێی هەست و سۆزمان ئەندامی بیرکردنەوەی داپۆشیوین،

Scanned by CamScanner

بڕیاری ئامادە دەگرینە بەر، یان بە بڕیاری پێشوەختە بڕیار لەسەر کەسانی دەوروبەرمان دەدەین.

وەك نموونەیەك، یەکێك لە خوێنەران نامەیەکی درێژی بۆ ناردبووم، پڕی کردبوو لە فەتوا و بۆچوون لە سەر حەرامیەتی گۆرانیگوتن و ناشەرعیبوونی دەرکەوتنی ئافرەت لە شاشەی تەلەفیزیۆن.. ئەو نامەی ئەو وەك وەڵامێك بوو بۆ ئەو وتارەی کە تیایدا باسی گرنگیی داهێنانی تاکەکەسییم کردبوو، باس لە مافی کەسی داهێنەر دەکەم تەنانەت دوای مردنیشی، جا لەوێدا نموونەم بە گۆرانییەکانی ئوم کەلسووم و یازدە هونەرمەندی جیهانی تریش هێنابوویەوە، کە چۆن دوای مردنیش مافی داهێنانەکانیان پارێزراوە.. بەڵام ئەوەی زانیم ئەوەبوو کە خاوەنی نامەکەش هەمان نەخۆشی گرتبوو، دووچاری پەڵەی کوێرانە بووبوو (هەر ئەو پەلەیە وای لێکردبوو کە وێنەکە وەك خۆی نەبینێ) چونکە لە تەواوی نووسینەکەمدا ئەو بەشێکی بچووکی دەرهێنابوو و حوکمی ئەو بەشەشی دابوو بەسەر تەواوی نووسینەکەدا.

نەبینینی "وێنە گەورەکە" بە تەنها یەکێکە لە پەڵەیەکی کوێرانە کە زانای دەروونناس "مادلین فانهیس" لەو کتێبەی پێشووتر ئاماژەمان پێکرد باسی لێوەکردووە.. منیش لێرەدا هەوڵ دەدەم پەڵەکانی تریشتان بۆ بخەمەڕوو، بێ ئەوەی بچمە نێو وردەکاری و چیرۆك و ئەو نموونانەی کە نووسەر لە کتێبەکەیدا باسی کردوون:

- **پەڵەی یەکەم:** ڕەفتارکردنمان بە شێوەیەکی هەمیشەیی بە گوێرەی نەریت و ڕەفتاری باو و بەربڵاو.. زۆر بەسادەیی، ئێمە

Scanned by CamScanner

وەك دیلێکی نەریتەکانمان لێهاتووە، بووین بە چەند ڕەفتارێکی بەرنامەکراو، بووین بە زادەی چەندان بڕیاری ئامادەکراو و لە 80% ڕەفتارەکانی ڕۆژانەماندا بیر ناکەینەوە.

- **پەلەی دووەم:** بڕیار دەدەین بێ ئەوەی بیر لە هیچ شتێکی دەوروبەری بڕیارەکە بکەینەوە، لە ترسی ئەوەی نەوەك بە نەزان و دواکەوتوو و بێ ئەزموون تۆمەتبار بکرێین، هەروەك چۆن ئەو حاڵەتە ڕوودەدات کاتێك دەچین بۆ چێشتخانەیەکی بیانی و پێشکەوتوو، کاتێك لیستی خواردنەکان دێتە بەردەممان داوای خواردنێك دەکەین کە ڕەنگە هەر نەزانین چ خواردنێکیشە.

- **پەلەی سێیەم:** تێبینینەکردن.. چونکە بەدڵنیایی ئەندامی بیرکردنەوەمان ناتوانێ لە یەك کاتدا تێبینی بخاتە سەر هەموو شتێکی دەوروبەرمان.. هەر بۆیە وای بەباش دەزانێ کە پەلە نەکرێت و پێداچوونەوەی هەڵوێستەکان بکرێتەوە، پێش ئەوەی هیچ بڕیارێك بدرێت.

- **پەلەی چوارەم:** نەبوونی توانا بەسەر بینینی خۆت، یان بڕیاردان لەسەر خودی خۆت بە شێوەیەکی ناوەندگیرانە و بێ لایەنانە.. (هەر لەبەر ئەو هۆکارەشە کە خەڵکی پێت دەڵێن: بۆچی خۆت نابینی، یان بۆچی سەیری خۆت ناکەیت؟! یان هەندێك جار تۆ هەمان ڕستە بە خەڵکانی تر دەڵێی).

- **پەلەی پێنجەم:** بینیی جیهان لە دیدگای تایبەتی خۆتەوە، یان بە گوێرەی باوەڕ و خۆشەویستی و ڕقلێبوونەوەی خۆت.. لەبەر ئەو هۆکارە ڕەنگە هەندێکجار ڕەفتاری زۆر گەمژانە ئەنجام

Scanned by CamScanner

بـدەیت، وەك: بەخشینی کتێبێکـی خۆشەویستی خـۆت بە هـاوڕێ نەزانەکەت، یـان بەخشینی گـوڵاوە گرانبەهـاکەت بەو خـاڵەت کە نەخۆشی ڕەبۆی هەیە.

- **پەڵەی شەشـەم:** بـوون بە دیلـی پۆلێنەکـان و شـێوازە پێشـوەختییەکان (لە دوایشـدا نەبـوونی توانـا بـۆ بیرکردنەوەیەکـی دروسـت و ناوەنـدگیرانە، لە بەرامـبەر کەسـێك یـان دەسـتەیەك کە هاوڕا و هاودیدی تۆ نییە لە بیروبۆچوون و ئایین و مەزهەبدا..)
- **پەڵەی حەوتەم:** ڕاستەوخۆ بازدان بۆ گەیشـتن بە ئەنجـام و وەرگرتنی بڕیار، ئەوە بزانە کە ئەنجام و دەرئەنجامی بیرکـردنەوە و تێڕامـانە، بـۆیە ئەو کاتـانەی بـێ بیرکـردنەوە و بە پشتبەسـتن بە ئەزموونەکانی ڕابردوو ڕاستەوخۆ هەنگاو هەڵـدێنین بـۆ گەیشـتن بە ئەنجام، ئەوا دووچاری چەندین هەڵە و ڕەفتاری ناشیاو دەبین.
- **پەڵەی هەشـتەم:** پشتبەسـتن بە دادپەروەری ڕاسـتییەکان و هەواڵە وروژێنەرەکان (نەك لەبەر باوەڕبوونمـان پێیـان) بەڵکـو تەنهـا لەبەرئەوەی کە کۆکن لەگەڵ بۆچوون و دیدگای بینینی ئێمە، هەر بۆیەش لە گواسـتنەوە و ڕاگەیانـدنیان هـیچ دوودڵـییەك نامانگرێـت (دووبارەناردنەوە)یان بۆ دەکەین وەك چۆن بۆمان هاتوون.
- **پەڵەی نۆیەم:** دروستکردنی تاوانبارێك بۆ هەموو کارەسات و خراپییەکانمـان... بەشـێك لە کەسـەکان ئەمەریکـا و یەهـود و عەلمانییەکـان و گـروپە تونـدەکان بە سـەرچاوەی هەمـوو کێشـە و کارەسـاتەکان دادەنـێن... هەر لە سیاسـەت و ئـابووری و تـا گەنجایەتی و لێکجیابوونەوەش!

Scanned by CamScanner

- **پەڵەی دەیەم و کۆتـــایی:** شکســـتهێنان لە بینینـــی وێـــنە گەورەکە و جەخت خستنە سەر بەشێکی بچووکی وێنەکە، بەو جۆرە هەرگیز تەواوی کێشەکە شیکاری بۆ ناکرێت، بەڵکو تەنها ئەو بەشەی لەگەڵ بیر و بۆچوونی تایبەتی ئێمە یەکانگیر و کۆکە، هەروەك هاوڕێکەی پێشوومان کە داوای لێبووردنم لێکرد و پێم گوت: نامەکەت کێشەیەکە بۆ هەموو ئەوانەی کە بۆ جەماوەر دەنووسن.. کاتێك ئاماژە بۆ مانگ دەکەیت، هەندێکیان تەنها سەیری پەنجەکە دەکەن!!

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- مێشك پڕە لە پەڵەی کویرانە، کە ڕێگریت لێدەکەن تا ڕاستییەکان وەك خۆیان ببینی.
- لایەنگیری پێشوەختە و بۆچوونی ئامادەکراو، بڕیاری پێشوەختە و وەڵامی ئامادەکراوی لێدەکەوێتەوە.
- ئەو کاتەی کە مامەڵە لەگەڵ جەماوەر دەکەیت، هەمیشە پێشبینی ئەوە بکە کەسێك هەیە وتە و ڕەفتارەکان بە جۆرێك وەردەگرێت، کە تەنها لەگەڵ بۆچوونی تایبەتی خۆی کۆك بن.

***

Scanned by CamScanner

مێشکت بەم مەشقانە گەورە بکە

مێشکمان وەك ماسوولکەکانمانە، بە گوێرەی بەکارهێنان و شکاندنی تەحەدیاتە نوێیەکان گەشە دەکات.. ئەوەش واتای ئەوەیە کە ماددەی مێشك ئەگەرچی لاواز و سادە بێت، دەکرێت بە ئەنجامدانی چەند ڕاهێنانێك قەرەبوو بکرێتەوە و بەهێز و گەورە بکرێت.

لەو نووسینەدا چەند مەشق و ڕاهێنانێکت پێ دەڵێم کە تایبەتن بە ماسوولکەی مێشك! لە جیاتی ماسوولکەکانی سك و قۆڵ کە زیاتر بیریان سەرقاڵ کردووین.

جا بۆ ئەوەی ئاستی عەقڵی و زیهنی و کەسییت بەرز بکەیتەوە، بە گوێرەی توانا ئەو ئامۆژگاری و ڕاهێنانەی خوارەوە ئەنجام بدە:

خۆت بە ئاستی زیرەکیت سەرقاڵ مەکە.. تەنها باوەڕت بەوە هەبێ کە زیرەکی بریتییە لە ڕەفتارە هۆشمەندەکانت بە ڕێگەیەکی زیرەکانە.

چاودێری ئەو کارانە بکە کە گەمژەکان ئەنجامی دەدەن (هەوڵبدە بزانیت کە لە کوێدا و لەبەرچی هەڵە دەکەن) لە بەرامبەریشدا چاودێری ڕەفتاری ژیرەکانیش بکە و هەوڵبدە لێیانەوە فێربیت.

هەروەها سەرنج بدە کە چۆن گەمژەکان هەمان هەڵە دووبارە دەکەنەوە، چۆن ژیرەکانیش هەرگیز هەڵەیەك دووبارە ناکەنەوە (وەك ئەو باوەڕدارەی کە دووجار لە کونێکەوە مار پێوەی نادات).

Scanned by CamScanner

هەوڵبدە (بە گوێرەی توانا) تەنها هاوڕێیەتی کەسە بەهرەمەند و ژیرەکان بکەیت، چونکە ئەمە بێ ئەوەی ئاگاداربیت وات لێدەکات کە خاڵە بەهێز و دیارەکانی مێشکیان لێوەربگریت.

خوێندنەوە و سەیرکردنی کەناڵە زانستی و دیکۆمێنتارییەکان بکە بە نەریتێکی ڕۆژانە یان هەفتانە، لانی کەم مانگانە.

ئەو کاتەی دەخوێنیتەوە، یان سەیر دەکەیت، شتەکان بە ڕووکەشی وەرمەگرە، بەڵکو لێیان ڕابمێنە و بە دوای دژەکانیاندا بگەڕێ (ئەوە خۆی لە خۆیدا توانای ڕەخنەییت بۆ دروست دەکات).

ئەو یاریانە ئەنجام بدە کە مێشك بە هێز دەکەن، وەك یاری شەترەنج و پڕکردنەوەی خشتەی وشە یەکتربڕەکان.

کاتێك تەرخان بکە بۆ ئینتەرنێت، بۆ بەدواداچوونی پێگە زانستییەکان و خوێندنەوەی ڕاپۆرتەکان و کورتکراوە گرنگەکان.

95% بیرۆکەکانت بۆماوەیی یان کۆپین؛ هەوڵبدە ئەم ڕیژەیە کەم بکەیتەوە و ڕێژەی بیرۆکە تایبەت و سەربەخۆکانیشت بەرز بکەیتەوە.

هەوڵبدە لاسایی و هاموشۆی ئەو کەسە بکەیت کە بە نموونەی باڵای خۆتی دەزانیت و لێیەوە فێر بیت، ئەگەر لە ژیاندا بوو.

کرداری زانینت بە زۆری پرسیارکردن خێرا بکە، مێشکیشت بە زۆر پرسیارکردن لە خود گەورەتر بکە.

چێژ لەو عەقڵانە وەربگرە کە ڕەخنەگر و سکاڵاکارن، ئەو عەقڵانەی کە ڕەتی دەکەنەوە شتەکان بە ڕاست دابنێن، پێش ئەوەی پرس بە عەقڵ و لۆژیك و مەنهەجێکی زانستی بکەن.

Scanned by CamScanner

بیرۆکەکـان بە گـوێرەی بیژەرەکانیـان بونیـات مەنـێ (ئەگەر خوشتویست قبوولی بکەیت، یـان ئەگەر ڕقـت لێـی بـووەوە ڕەتـی بکەیتەوە) بەڵکو با بەگوێرەی لۆژیك و گونجاویی بێت.

ڤیتامینەکـان و ڕاهێنـانە وەرزشـییەکان و خـواردنی بـاش و زۆر ئاوخواردنەوە.. سوڕانی خوێن خێراتر دەکەن و پـاڵی پێـوەدەنێن بۆ مێشك.

بەدواداچوونت بۆ تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و پێگە ڕووکەشـییەکان کەم بکەرەوە، تا مێشکت هۆگری سادەیی و ڕووکەشی نەبێت.

کـاتە بەتاڵەکانـت بە کـرداری زیهنـی و سـوودبەخش بقـۆزەوە (وەك گوێگرتن بۆ کتێبی دەنگی، یان گـوێگرتن لە وانەی دەنگـی لە کاتی لێخوڕینی ئۆتۆمبێڵ).

لە خوێندنەوە و سەیرکردنی ئەو بیرۆکانە مەترسە کە پێچەوانەی بیرکردنەوەکانی تۆن (چـونکە تەنهـا بەو ڕێـگەیەدا شـتی نـوێ فێر دەبیت).

هەوڵبـدە گفتوگـۆ لەگەڵ ئەو کەسـانەدا بکەیـت کە لەگەڵ بۆچوونەکانی تۆ کۆك نین، چونکە ئەو هاوڕێیانەی کە لەگەڵ تـۆدا هاوڕا و کۆکن، هیچ لە ئاستی مەعریفی تۆ زیاد ناکەن.

گەشتی بۆ ئەو وڵاتـانە بـکە کە کولتـوور و ڕۆشـنبیرییان لەگەڵ هـی وڵاتەکەی تـۆ جیـاوازە (چـونکە لە ڕێـگەی ڕاجیـایی و بەراوردکارییەوە فێردەبین و زیاتر زیرەك دەبین).

ڕێکخستنی ژیانت تەنها سوودی بۆ تۆ نیـیە، بەڵکـو سـوودی بۆ مێشکیشت هەیە و وای لێدەکات بەشێوەیەکی باشتر و خێراتـر کار بکات.

پلانێکی درێژخایەن بۆ خۆت دابنێ لە نێوان: لە هەفتەی داهاتوو

Scanned by CamScanner

چی دەکەیت؟ ئینجا لە ئێستاوە تا دە ساڵی تر لە کوێ دەبی؟!

هەوڵبدە فێری زمانێکی تر بیت (نەوەك تەنها بۆ بەرزکردنەوە و گەورەکردنی مێشکت)، بەڵکو ئاسۆیەکی فیکری و ڕۆشنبیریشت لە جیهانێکی نوێ و جیاوازدا بە ڕوودا دەکرێتەوە.

سووربە لەسەر ئەوەی کە ڕۆشنبیرییەکەت هەمەلایەن و گشتگیر بێت؛ چونکە جەختکردنەوەت لەسەر یەك لایەن بە تەنها، وابەستە و باپەندت دەکات بە قوشبنێکی فیکری و بیرتەسکی بەپیرۆزڕاگرتنی سەرچاوەکانی ئەو لایەنە.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- زیرەکیمان شتێکی حەتمی نییە، بەرزکردنەوەی ئاستی زیرەکییش تەنها پێویستی بە هۆشیارییەکی باش هەیە.
- زیرەکەکان تەنها یەك جار هەڵە دەکەن، جاری دووەم بژاردەیەکی شەخسیی خۆی پەیڕەو دەکات.
- کەسێك ڕێگای بیرکردنەوەی کەسانی تر نەزانێ، باوەڕی وایە کە خۆی ژیرترین کەسی گەردوونە، ئەمەش ڕاست نییە.

***

Scanned by CamScanner

کەسانی ژیر ئەمانەی خوارەوە ئەنجام نادەن

گەمژایەتی سیفەتێکی ڕوون و ئاشکرایە و زۆر بە ئاسانی جیا دەکرێتەوە (سروشتی وایە کە هەمیشە بە ڕێگەیەکی هەڵە یان ڕووشکێن و شەرمەزاربوون کۆتایی دێ). بەڵام زیرەکی وا ئاسان نییە و ئاڵۆزە، چونکە سروشتی وایە کە پشت بە چەندان ستراتیژی پێویست دەبەستێت تا بگات بە باشترین ئەنجام..

زۆر بە سادەیی دەتوانین بڵێین: کە کەسە گەمژەکان ئەو کەسانەن کە لە هەڵەکانیانەوە فێر نابن.. بۆچوونی خۆیان ناگۆڕن، خاوەندارێتی هیچ ئەزموونێکی سوودبەخش ناکەن، بە شێوەیەکیش ڕەفتار دەکەن کە هەمووان دەزانن ئەو کەسە (گەمژەیە).

لە بەرامبەریشدا کەسانی زۆر ژیر و زیرەك هەن، کە ڕەفتارەکانیان بە ڕێگەیەکی زۆر ژیرانەیە، هەرگیز دوو جار هەڵەیەك دووبارە ناکەنەوە، هەرگیزیش گۆڕینی بۆچوونی خۆیان نەکردووە بە کێشە، بەڵکو زۆر بە ئاسانی بۆچوونەکانیان دەگۆڕن کاتێك دەگەن بە بۆچوونی دروست و دەزانن ئەوەی پێشووتر هەڵە بووە.

لەم بابەتەدا هەوڵ دەدەین گرنگترین ئەو ڕەفتار و بیرکردنەوانە بزانین کە کەسانی ژیر لە کەسانی تر جیا دەکاتەوە (یان ئەو ڕەفتارانەی کە کەسە ژیرەکان ئەنجامیان نادەن) تا وەك کەسانی گەمژە سەیریان نەکەین:

- بۆ نموونە- کەسە زیرەکەکان هەرگیز شتی لە ناکاو ئەنجام

Scanned by CamScanner

نادەن، چونکە ئەوان سروشتیان وایە کە بەر لە ڕووداني هەر شتێك پلانی تایبەتیان بۆ هەیە.. بۆ نموونە ئەو کاتەی کارەکە پەیوەست بێت بە پارە، ئەوان خۆیان بۆ بارودۆخە سەختەکان ئامادە دەکەن.. ئەو کاتەی کارەکە پەیوەست بێت بە خانەنشینی، ئەوا ئەوان پلان بۆ بەدیل و کاری تر دادەڕێژن.. ئەو کاتەی سەیری تەلەفزیۆن دەکەن پرسیارەکانی بێژەر هەڵدەسەنگێنن (بۆیە ژیربە و هەمیشە هەنگاوێك لە پێش کەسانی ترەوە بە).

کەسانی ژیر لە ڕابردووی خۆیانەوە فێردەبن و هیچ هەڵەیەك دووجار دووبارە ناکەنەوە.. ئەو کاتەی تۆ هەڵەیەك دووبارە دەکەیتەوە، ئەوا واتە تۆ گەمژەیت و هیچ شتێك لە ئەزموونی ڕابردووت فێر نەبوویت.. ئەو کاتەش کە بۆ جاری سێیەم و چوارەم هەڵەکە دووبارە دەکەیتەوە ئەوا ئەو کات دەبێتە بڕیارێکی کەسی تایبەت بە خۆت و خۆت پێی ڕازی بوویت.. (ژیربە و بەڵێن بە خۆت بدە کە دوو جار هەڵە نەکەیت).

کەسانی ژیر بۆ دەربازبوونیان لە هەر کێشەیەك چەندان چارەسەر دادەنێن، ڕەنگە چەند هەڵەیەك بکەن، چەند شتێك ئەزموون بکەن، بەڵام لەکۆتاییدا دەگەن بە باشترین چارەسەر، بەڵام کەسانی گەمژە تەنها یەك ڕێگەچارەیان لەبەردەمدایە، یان شکست، یانیش دەستەوەستان (ژیربە و بەیەك بیرۆکە و ڕێگە چارەسەری کێشەکانت مەکە).

کەسانی زیرەك بە ڕێگەی جیاواز بیردەکەنەوە، وازیان لە ڕێڕەوی تەقلیدی هێناوە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانیان، کاتێك پەڵەیەکی پیس لەسەر قەنەفە یان بالیفی ماڵەوە دەبینن (لە کاتێکدا

Scanned by CamScanner

به هیچ کام له پاککەرەوەکان لا نەچووە) واز له پاککەرەوەکان دەهێنن و بیر له هەڵگێڕانەوەی بەرگی قەنەفە یان بالیفەکان دەکەنەوە.. (ژیربە و بۆ چارەسەرکردنی کێشەکان واز له ڕێگە تەقلیدییەکان بهێنە).

کەسان ژیر هەمیشە لەگەڵ ژیریەکەیان بوێری و ئازایەتییەکیش لە کەسایەتیاندا هەیە بۆ گوڕینی بۆچوون و بیرۆکە کۆنەکانیان، بۆ نموونە پێشەوا شافیعی و مالیکی کوڕی ئەنەس و زۆرێك لە هاوەڵان کاتێك زانیویانە بۆچوونەکانیان هەڵە بووە و نەیانپێکاوە، وازیان لە بۆچوونەکەیان هێناوە و پەشیمان بوونەتەوە، بەڵام لە بەرامبەردا کەسانی گەمژە زۆر دەستگرتوون بە بۆچوونەکانیانیان و وازیان لێناهێنن، گۆڕینیان بە کەموکورتی دەزانن لەسەر کەسایەتی خۆیان (ژیربە و مەبە بەخاوەن عەقڵێکی چەقبەستوو و بەردین).

کەسانی زیرەك باوەڕیان بە شانس و بەخت نییە، بەڵکو خۆیان بەختی خۆیان دروست دەکەن، بۆ ئەو مەبەستەش پشت بە دەرفەتەکان دەبەستن و دەیانقۆزنەوە، لە کاتی گونجاو بڕیاردەدەن و کەسانی گرنگ و خاوەن پیشە دەناسن، لە شوێنێکی دیاریکراو نامێنەوە، بەڵکو خۆیان دەگوازنەوە بۆ ئەو شوێنەی کە ئامانجەکانیان تێدا بەدی دێ (بۆیە ژیربە و خۆت بەختی خۆت دروست بکە).

کەسانی ژیر وەکو هەموو کەسانی تر بە دەرفەت و هەڵی دانسقەدا تێپەڕدەبن، بەڵام جیاوازی ئەوان لەوەدایە کە پێشبینی هاتنی دەکەن و هەر زوو خۆیان بۆ جێبەجێکردنی ئامادە دەکەن، هەرگیزیش لە دەرفەتەکان ڕاناکەن (ژیربە و ئامادەبە و دەرفەتی ڕابردووت ڕەت مەکەرەوە).

Scanned by CamScanner

کەسانی ژیر هەست بەوە دەکەن کە کۆمەڵگە و ئەو شوێنەی کە مرۆڤ تیایدا لە دایك دەبێت وا لە مرۆڤەکان دەکات کە بیروبۆچوون و بیرکردنەوەکانی بە گوێرەی ژینگەی ئەو شوێنە بێت کە تیایدا لەدایکبووە، هەر لەبەر ئەم هۆکارە ئەوان کۆتەکان دەشکێنن و خۆیان بە گەورەتر لەو نەریتە هەڵانە دەزانن کە بۆیان ماوەتەوە و بە شێوەیەکی سەربەخۆ بڕیار لەسەر شتەکان دەدەن (تۆش ژیربە و بە ڕێگەیەکی سەربەخۆ بیربکەرەوە).

کەسانی زیرەك هەست بە زیرەکی و لێهاتوویی خۆیان دەکەن، بەڵام هەرگیز شانازی بەوە ناکەن، دژایەتی کەس ناکەن و خۆیان لە لووتبەرزی و خۆبەگەورەزانین دەپارێزن، دەزانن چۆن کار بە هەستەکانیان دەکەن، ئەوەش دەزانن کە کارکردن و بڕیاردان بە ڕێگەی غروری دووچاری چەندین ئاستەنگیان دەکاتەوە (ژیربە و پەتی نێوانت لەگەڵ کەسدا مەپچڕێنە).

کەسانی ژیر بڕیاری خێرا و سۆزدارانە نادەن، ئەوەش دەزانن کە بریاری دروست و دانایانە هەرگیز لە کاتی تووڕەیی و فشاری دەرونییەوە نادرێت، کاتێك بارودۆخیان دەگاتە ئەو ئاستە بڕیارەکانیان دوادەخەن و دەڵێن: لێمگەڕێ با بیربکەمەوە، دواتر وەڵامت دەدەمەوە (ژیربە و بەبێ هەڵسەنگاندن و بیرکردنەوە هیچ بڕیارێك مەدە).

کەسانی ژیر هەرگیز لە ئاستێکی فێربوون ناوەستن، چونکە ئەوان باوەڕیان وایە کە تا چەند زانست و زانیاری زیاتر بێت، ئەوا دەرفەت و سەرکەوتنەکانیش زیاتر دەبن، هەمیشە بەدواداچوون دەکەن و دەخوێننەوە و فێردەبن و پرسیار دەکەن.. دەزانن کە

Scanned by CamScanner

وەستان لە ئاستێك واتە دواكەوتن و مانەوە و دەرفەتدان بە ڕكابەران تا پێشی بكەونەوە (ژیربە و بەدەسختنی زانست و زانیاری بكە بە نەریتێكی ڕۆژانەت).

كەسانی ژیریش وەك كەس گەمژەكان ئارەزووی پشوودان و گاڵتەوگەپ دەكەن، بەڵام جیاوازی ئەوان لەوەدایە كە دەزانن چ كاتێك ئەو كردارانە ئەنجام دەدەن، هەرگیز ڕێگە بەوە نادەن كە ئارەزووە تایبەتیەكانیان بەسەر ئامانج و كارە جدیەكانیاندا زاڵ بن، تا ئەو كاتەی نەگەنە كۆتایی كارەكانیان ئاسوودە نابن، كاتێك گەیشتنە ئەنجام ئەوسا خۆشیەكانیان دوو هێندە دەبێ (ژیربە و هەرگیز بوار بە ئارەزووەكانت نەدەیت بەسەر ئامانج و كارە جدیەكانتدا زاڵ بن).

لەكۆتاییدا؛ بە پشتبەستن بەو تایبەتمەندی و خاڵە ئیجابیانە كەسە ژیرەكان دەزانن چ كاتێك لەسەر حەق و ڕاستین، بۆیە هەوڵی بەدەستهێنانی خەونەكانیان دەدەن و لە پێناوی دەجەنگن، سەرەڕای هەموو ڕەخنەكانیش ئەوان سوورن لەسەر دروستیی هەنگاوەكانیان، لە كۆتاییشدا وێڕای دەیان بەربەست و ئاستەنگ سەردەكەون و بە ئامانجەكان دەگەن (بۆیە ژیربە و با كەس لە بە دەستهێنان و گەیشتن بە خەونەكانت ساردت نەكاتەوە).

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- کەسانی ژیر هەڵەکانیان دووبارە ناکەنەوە، لە کۆنێکدا دووجار مار پێیانەوە نادات.
- کەسە گەمژەکان بیر و بۆچوونی خۆیان ناگۆڕن، بەڵام ژیرەکان بە دوای باشترین چارەسەر دەگەڕێن.
- کەسێك شێوازی بیرکردنەوەی کەسانی تر نەزانێت، کۆمەڵێك بیرۆکەی هەڵە سەبارەت بەوان لای خۆی دروست دەکات.

***

Scanned by CamScanner

زۆر بەسادەیی، ژیری وانا
ڕەفتارکردن بە ژیری

سەرەڕای ئەوەی کە ژیری بە کۆنترین بەخششی پەروەردگار بۆ مرۆڤایەتی دادەنرێت، بەڵام زانایان سەبارەت بە پێناسەی ژیری بوونەتە چەند ڕێبازێکی جیاواز؛ زانایانی دەروونناس تەنها لە پێناسەکەی ڕاجیا و ناکۆك نین، بەڵکو بوارەکەیان بە فراوانتر داناوە و بۆ سەر چەند جۆر و دەستە و بوار دابەشیان کردووە، بەڵام خۆم هەموو بنەما و تاقیکردنەوە و پێناسە دەروونییەکانم واز لێهێناوە و لەکۆتاییدا گەیشتوومەتە ڕێگەیەکی ئاسان و واقیعی بۆ پێناسەی ژیری، یاخود زیرەکی.

ژیری بە دیدگای من زۆر بەسادەیی بریتییە لە ڕەفتارکردن بە ڕێگەیەکی ژیرانە، تەنانەت ئەگەر قەبارەی مێشك لە سەلکە پیوازێکی تێپەڕ نەکات، هەر کەسێکیش بە ڕێگەیەکی ژیرانە ڕەفتار بکات، شیاوی ئەوەیە بە ژیر وەسف بکرێت (تەنانەت ئەگەر زانایانی دەروونناس هیچ جیاوازیەك دیار لە نێوان ئەو و شامپانزیدا نەبینن).

من بانگەشەی ئەوە ناکەم کە ڕێگەیەکی نوێم داهێناوە بۆ پێناسەی ژیری، بەڵکو لە ڕاستیدا هەموان هەست بەو واقیعە دەکەین، هەر یەکێك لە ئێمە کاتێك ڕەفتارێکی ژیرانە ئەنجام دەدەین لە ناخەوە هەست بە بووژانەوە و سەرکەوتن دەکەین، لە

Scanned by CamScanner

بەرامبەریشدا کاتێك ڕەفتارێکی ناژیرانە ئەنجام دەدەین، هەست بە گەمژایەتی دەکەین، زۆر جاریش لە ناخی خۆمانەوە بە خۆمان دەڵێین "بەڕاستی ئەمڕۆ ڕەفتارێکی گەمژانەم ئەنجامدا"، تەنانەت کەسانی ئاساییش تەنها بە سەیرکردنی ڕەفتارەکان کەسانی ژیر و گەمژە لێك جیا دەکەنەوە، نەوەك بە نمرەی تاقیکردنەوەیان لە تاقیکردنەوەی زانستی دەروونناسی.

تەنانەت گەمژەترین کەس کە لە ژیانی خۆمدا بینیبێتم، بە ڕستەیەکی زۆر سادە و کورت ئەو ڕاستییەی دووپاتکردۆتەوە، لە فیلمی (فۆریست جەمب) پاڵەوانی فیلمەکە وەڵامی هەموو ئەو کەسانەی کە بە گەمژە و بێ نرخ ناوی دەبەن بە ڕستەیەکی سادە دەداتەوە، ئەویش بریتییە لە "گەمژە ئەوەیە کە بە گەمژەیی ڕەفتار بکات"

"stupid is as stupid does".

لە ڕاستیدا ئەو بنەمایە دڵخۆشم دەکات، چونکە ڕواڵەتی دەرەکی تێپەڕ دەکات (کە بە ڕواڵەت بڕیار لە سەر ژیری یان گەمژەیی بدرێن) بەڵکو ڕاستەوخۆ بە گوێرەی ڕەفتارەکانەوە بڕیارەکە دەدرێت، سادەتر بڵێین: تۆ ئەوەیت کە ئەنجامی دەدەیت و بڕیاری لەسەر دەدەیت، ئەگەر کارێك یان ڕەفتارێکی گەمژانەت ئەنجامدا، ئەوا بێگومان بڕیاری کەسەکان بۆ کەسایەتی وەسفکردنی تۆیە بە "گەمژە"، بە پێچەوانەوەی هەر بڕیارێك یان کردارێکی ژیرانە ئەنجام بدەیت ئەوا بە "ژیر" وەسف دەکرێت.

هەموو ئەوانەش واتە هەر دوو پرسی گەمژەیی و ژیریی

Scanned by CamScanner

بەشێکی خۆویستی و بژاردەیی و کەسی لە خۆ دەگرن، بێ گوێدان و سەیرکردنی ئەو نمرەیەی کە لە تاقیکردنەوەی ژیری بە دەستی دێت، باوەڕبوونیشت بەو ڕاستییە بە واتای بەرزبوونەوەی ئاستی ژیریت دێت، چونکە ڕەچاوی ئەوە دەکەیت کە ڕەفتارەکانت بە ژیری ئەنجام بدەیت و هەڵەکانی ڕابردووت دووبارە نەکەیتەوە.

شتێکی جوان و ژیرانەیە ئەگەر بێت و سوود لە هەڵە و ئەزموونەکانی پێشووی تایبەت بە خۆت وەربگریت و ڕەفتار و چیرۆك و وتەی کەسە ژیرەکانی دەوروبەرت بخەیتە ژێر چاودێری بە ئەمانجی ئەوەی ئەزموونە باشەکانیان لێوەربگری و ڕەفتارە ناژیرەکانیشیان دووبارە نەکەیتەوە.. جا بە دیراسەکردن و دووبارەکردنەوەی ڕەفتارەکانیان و پەرەپێدانیان بۆ باشترکردن دەتوانی (بە تێپەڕبوونی کات) هەموو ئەو ڕەفتارانە بکەیت بە مۆرکێکی کەسی و تایبەت بە خۆت، تا دەگاتە ئەو ئاستەی (لانی کەم) لە چاوی کەسانی دەوروبەرت وەك زانا و ژیری سەردەمی خۆت سەیر دەکرێیت.

لەم چەند دێڕەی خوارەوە هەوڵ دەدەم بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی ژیریت بە شێوەیەکی خێرا و ڕاستەوخۆ چەند نموونەیەکی زانستیتان پێشکەش بکەم، ئەم کردەش لە ڕێگەی چوار چیرۆکەوەی ئەنجام دەدەم، تۆش هەوڵبدە نهێنییەکانی ژیری لە هەر چیرۆکێکدا بدۆزیتەوە، لە کۆتایشدا هەوڵبدە کە ژیانی خۆتیان لەسەر بونیاد بنێی (تا دەبنە سروشتێکی خودی تیاتدا و لە گشت هەڵوێستەکانتدا ڕەنگ دەدەنەوە):

Scanned by CamScanner

• بۆ نمـوونه: له حەفتاکـانی سـەدەی ڕابـردوو، به درێژایی نـزیکەی بیسـت سـاڵ هـاوڵاتییەکی بەڕەگەز بەلجیکـی کردبـوویە نەریتێـــك، ڕۆژانە به پایســـکل له ســـنووری ئەڵمانیـــا دەپەڕیەوە، جانتایەکی پڕ له خۆڵیشی به شانیەوە هەڵدەگرت، پیـاوانی سـنووری ئەڵمانیاش پێیان وابـوو که ئەم پیـاوە شـتێکی بـردووە، بەڵام هەموو جارێك که سەیری جانتاکەیان دەکرد، جگە له خۆڵ هـیچ شـتێکی تریان دەست نەدەکەوت.

ئەم نهێنیە هەر وا مـایەوە و دەرنەکەوت تـا دوای مردنـی بەڕێز دیسـتان، کـاتێ که لەنـاو یادگارییەکانیـدا نووسـیبووی : ((تەنـانەت هاوسەرەکەشم نەیدەزانی که من هەموو سـەروەت و سـامانەکەم له ڕێگای به قاچاغ بردنی پایسکل بۆ ئەڵمانیا کۆکردۆتەوە)).

بەڵام زیرەکی ئەم پیاوە لەوەدایە که سەرنجی هەمووانی بۆ لای ئەو خۆڵە ڕاکێشابوو که به شانیەوە هەڵیگرتبوو، بەبێ ئەوەی ئەوەی سەرنج بخەنە سەر پایسکلەکە.

• له حوزەیفەی کوڕی یەمانەوە هاتووە و دەڵێت: له جەنگی خەنـدەق پێغەمـبەری خـودا (دروودی خـوای لەسـەر بێـت) بـانگی کردم و پێی فەرمووم: بڕۆ بۆ سەربازگەی قورەیش و سەیرکە بزانە چی دەکەن، منیش ڕۆیشتم و چوومە ناو خەڵکەکە لەکاتێکـدا که بـایەکی زۆر تونـد لەو شـوێنەدا هەڵیکردبـوو، بەجۆرێك که کەس کەسـی نەدەناسـیەوە، ئەبـو سـوفیان گـوتی: ئەی گەلـی قـورەیش هەریەکەتان ئاگاداربن که لەگەڵ کێدا دادەنیشن و ڕەفتار دەکەن - له ترسی جاسووسی- حوزەیفە گوتی: دەستی پیاوێکم گرت که له

Scanned by CamScanner

تەنیشتمەوە بوو و لێم پرسی: تۆ کێیت؟ بە ترسەوە گوتی: من فلانی کوڕی فلانم.

لایەنی زیرەکی لەم چیرۆکەدا ئەوەیە کە حوزەیفە پێش ئەو کەسەی کە لە تەنیشتی بوو دەستپێشخەری کرد و پرسیاری لێکرد، بۆ ئەوەی کەس گومانی لێ نەکات کە هاتووە بۆ ئەوەی بزانێت گەلی قورەیش خەریکی چین؟!

- ڕۆژێکیان قسەم لەگەڵ یەحیای کوڕی جەعفەر کرد، گوتی: گوێم لە ئەبو حەنیفە بوو دەیگوت: ڕۆژێك لە بیابان بووم زۆر پێویستم بە ئاو بوو، دەشتەکییەك بەلامدا تێپەڕی و کونده ئاوێکی پێ بوو، داوای ئاوەکەم لێ کرد کەچی گوتی بە پێنج درهەم پێتی دەفرۆشم، درهەمەکانم پێدا کە جگە لەمان هیچیترم پێ نەبوو.

دوای ئەوەی تێرم لە ئاوەکە خواردەوە، پێم گوت ئەی دەشتەکی حەز بە خواردنێك دەکەیت؟! گوتی: بمدەرێ، منیش خواردنێکی وشکم پێدا، دواتر خواردی تاوەکو تینووی بوو، دواتر گوتی: ئاوم بدەرێ، پێم گوت: پەرداخێك ئاو بە پێنج درهەمە، ئەویش لێی کڕیم و بەمەش پارەکەم بۆ گەڕایەوە و کونده ئاوەکەش بوو بە هی من.

لایەنی زیرەکی لەم چیرۆکەدا شاردنەوەی نیاز و دروستکردنی بارودۆخێکە بۆ سەرکەوتن.

- چیرۆکی چوارەم و کۆتایی؛ دەگێڕنەوە ڕۆژێك لە ڕۆژان ئەمیرێکی فەرەنسی بە تووڕەیی و پەشۆکاوی دەگەڕێتەوە کۆشکەکەی، هاوسەرەکەی پرسیاری هۆکاری ئەم تووڕەبوون و

Scanned by CamScanner

پەشۆکاویەی لێدەکات، ئەویش دەڵێ: مارکیز کاجیلسترو -کە بە ئەنجامدانی سیحر و جادوو بەناوبانگە- پێی ڕاگەیاندووم کە تۆ لەگەڵ یەکێك لە نزیکترین هاوڕێکانم پەیوەندیت هەیە و ناپاکیم لەگەڵدا دەکەی، هاوسەرەکەی بە ئارامی و لەسەرخۆیی گوتی: جا تۆ باوەڕ بەم قسانەی دەکەی، گوتی: بێگومان نەخێر باوەڕی پێ ناکەم، بەڵام بەوە هەڕەشەی لێکردم گوتی: ((ئەگەر قسەکەی من ڕاست دەرچوو، بەیانی کە لە خەو هەستای دەبینیت بووینە پشیلەیەکی ڕەش)) لە بەیانی ڕۆژی دواتر هاوسەرەکەی لە خەو هەستا بینی پشیلەیەکی ڕەش لە تەنیشتیەوە خەوتووە -کە ئەمیر خۆی لای دانابوو- لە ترسان هاواری کرد و ڕایکرد، دواتر گەڕایەوە و کەوتە سەر ئەژنۆ و داوای لێبووردنی لە هاوسەرەکەی کرد بۆ ئەوەی بیبوورێت و بیبەخشێت، ئا لەو کاتەدا هاوسەرەکەی لە ژێر پەردەکە هاتە دەرەوە و شمشێرێکی بە دەستەوە بوو...

زیرەکییەکە لێرەدا بریتییە لە، قۆستنەوە و بەکارهێنانی خورافاتی و باوەڕی پووچ و ئەفسانەی کەسانیتر، بۆ بەرژەوەندی تایبەتی.

جارێکی تر دەیڵێمەوە، ئەوانە تەنها چەند چیرۆکێکن و لایەنی ژیرییان تێدا شاراوەیە، بۆیە ئامۆژگاریت دەکەم تا لایەنی ژیری لە هەر یەك لەم چیرۆکانەدا بدۆزیتەوە، لە کۆتاییشدا گشتگیری بکەیت بەسەر تەواوی هەڵوێست و ڕەفتارەکانی ژیانت و بیانکەیت بە مۆرکێکی خودی و تایبەتی خۆت.

ئەگەر تا ئێستاش لەم بیرۆکەیە نەگەیشتوویت، ئەوا مێشکی خۆت سەرقاڵ مەکە و بابەتەکە لەبیر بکە!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- مێشکی خۆت بە پێناسەکانی ژیری سەرقاڵ مەکە (هەمیشە) ئەوەت بیربێ، کە کەسانی ژیر ئەوانەن کە ڕەفتارەکانیان ژیرانە ئەنجام دەدەن.
- ژیری، هەمیشە لە ڕێگەی هۆکارە بۆماوەییەکانەوە دروست نابێ، بەڵکو زیاتر لە ڕێگەی ئەزموون و فێربوون لە هەڵەکانەوە دروست دەبێ.
- لایەنی ژیری لە چیرۆکەکان دەربهێنە و هەوڵ بدە لە ژیانی خۆتدا بەرجەستەیان بکەیت.

***

Scanned by CamScanner

چەند گێڕانەوەیەك سەبارەت
بە گەشەپێدانی خود

لە کۆتا نووسینمدا چەند چیرۆکێکی جوانم نیشاندان کە دووپاتی هەمەجۆریی ژیری و دەرخستنی بە گوێرەی هەڵوێستی کەسیی هەر مرۆڤێك دەکەنەوە، ئەو جۆرە لە چیرۆك و گێڕانەوە لە کولتووری هەموو وڵات و گەلێکدا بوونیان هەیە، بەو هۆکارەی کە من یەکێکم لە هۆگرانی ئەو پەرتووکانەی کە باس لە هاندان و گەشە و پەرپێدانی خود دەکەن، سەرنجم داوە (جگە لەوەی 90% ئەو وانانە لە ژیانمان جێبەجێ ناکەین کە لە چیرۆکەکاندا هاتوون) هەر زوو ئامۆژگاری و پەند و وانەکانی نێو ئەو چیرۆکانە لە یاد دەکەین.

بۆ نموونە خۆم، لە میانی ئەو چەن خولەکە چەندین چیرۆکم لە بیرە سەبارەت بە هاندان و سەرکەوتن.. بەڵام بیرم نییە کەی و لە کوێ خوێندومنەتەوە، تەنانەت ناوی کەسایەتییەکانی نێو چیرۆکەکانیشم بیر نەماوە.

چەند نموونەیەك لەسەر گەشەپێدانی خود:

- چیرۆکی سەرکەوتنی کەمانجەژەنێکی فەرەنسی، لەبەردەم لیژنەیەك کە لە حەوت مۆسیقاژەنی بەناوبانگ پێك هاتبوو.

باشژەنین لەو پێشبڕکێیەدا دەستەبەری پیشەی داهاتووی دەکرد، کە بواری دووبارەبوونەوەشی تێدا نییە، کاتێك دەستی کرد بە ژەنین.. زۆری نەبرد وەتەرێکی کەمانەکەی پچڕا، بەڵام ئەو بەهەمان

ئاست و متمانەی پێشووی بەردەوام بوو، هێندەی نەبرد کە وەتریکی تریشی پچڕا... دواتر تاڵی سێیەمیشی پچڕا، تەنها وەتری چوارەمی مابوو، بەڵام ئەو بێ ئەوەی هیچ خۆی بشێوێنی لەسەر ژەنینی کەمانەکەی بەردەوام دەبێ، تا وەتری چوارەمیشی پچڕا، بەڵام ئەوەی سەیر بوو لیژنەکە نمرەی تەواوی بەو کەمانحەژەنە دا! تەنها لەبەر جوانیی ژەنینەکەی نا، بەڵکو لەبەر بوێری و سووربوونی لەسەر ژەنینەکەی و نەکشانەوەی لە پێشبڕکێیەکە.

ناوڕۆکی چیرۆکەکە: نەوەستان لە هەوڵەکان، تەنانەت ئەگەر لە کاتە ناخۆش و سەختەکانی ژیانیشت گشت وەترەکانت بپچڕێن.

- چیرۆکی ئەو وەرزێرەی کە تەواوی موڵکەکەی لە هۆڵەندا دەفرۆشێت بۆ ئەوەی پارچە زەوییەك لە باشووری ئەفریقیا بکڕێت، بەو مەبەستەی بیکات بە باخێکی گەورە و سەرنجڕاکێش، بەڵام دوای کڕینی زەوییەکە، بۆی دەرکەوت کە ئەو زەوییەی کڕیویەتی زەوییەکی بە پیت نییە بۆ ئەو کارە، بەڵکو زەوییەکی وشك و برینگە و پڕە لە دووپشك و ماری ژەهراوی، بەڵام لە جیاتی ئەوەی لە کڕینی ئەو زەوییە پاشگەز ببێتەوە، بڕیار دەدات کە واز لە بیرۆکەی باغەکە بهێنێت و ئەو زەوییە بکات بە شوێنێك بۆ بەرهەمهێنانی دژەژەهری سروشتی، ئێستا ئەو شوێنە گەورەترین شوێنی بەرهەمهێنانی دژەژهری سروشتییە لە جیهان.

ناوەرۆکی چیرۆکەکە: ملکەچنەبوون و خۆنەدان بەدەستەوە، هەروەها گەڕان بەدوای لایەنی ئیجابی لە ڕووداوەکان، ئەمە سەرەڕای وازهێنان لە ڕێگە دووبارە و تەقلیدییەکان و هەنگاونان بەرەو داهێنان و بیری جیاواز.

Scanned by CamScanner

• لە پەرتووکی (چۆن کاریگەری لەسەر خەڵك دروست دەکەیت) کە یەکێکە لە بەرهەمەکانی شارەزای پەیوەندییە مرۆییەکان (دیل کارینگی) چیرۆکێکی زۆر جوانی تێدایە کە باس لە چۆنیەتی سەرمەشقبوون و ئاڕاستەکردنی کەسانی تر بۆ ئەو کارەی کە خۆمان دەمانەوێ دەکات... بۆمان باس دەکات کە هاوسەری پیاوێکی جوتیار لە پەنجەرەی چێشتخانەکەیەوە سەیری شکستی هاوسەر و منداڵەکانی دەکرد، کە نەیانەدەتوانی جووڵە بە گایە گەورەکەیان بکەن و بیبەنە نێو گەورەکەی، بۆیە خۆی دەچێتە دەرەوە و پەتی گایەکە دەگرێت و خۆی پێشڕەوی دەکات و گایەکەش زۆر بە ئاسانی دوای دەکەوێت، بەبێ هیچ ئاستەنگێك.

ناوەرۆکی چیرۆکەکە: هاندانی کەسانی تر بۆ ئەنجامدانی ئەو کارەی کە دەمانەوێ بەهێز نابێت، بەڵکو بە سەرنجڕاکێشان و هاندان و بەشداریکردن لەگەڵیان لە کارەکە دەبێت.

• هەر لەوبارەیەوە دیل گارینگی چیرۆکێکی تریشی هێناوە، کە پەیوەستە بە بەخشینی پێگە و گرنگیدان بە کەسی بەرامبەر، پاڵەوانی ئەم چیرۆکە پیرەژنێکە کە بەدەست چەند هەرزەکارێکی سەرەڕۆی گەرەکەکەی دەیناڵاند، ڕۆژانە دەهاتنە نێو ماڵەکەی و گوڵ و لقی داری باخچەکەیان لێدەشکاند، زۆر شتی لەگەڵ تاقیکردنەوە، سەرزەنشتی کردن، ئاگادارکردنەوەی پۆلیس، هەڕەشە، هەموو ڕێگاکان بێسوود بوون، بەڵام دواتر بیرۆکەیەکی بۆ هات، شەڕانگێزترینی هەرزەکارەکانی هەڵبژارد و بانگی کرد، گوتی لەمڕۆوە تۆ لای من سەرکردە و پاڵەوانی هەموو کوڕەکانی تری،

Scanned by CamScanner

بـۆیە ئەم حەدیـقە بە تـۆ دەسـپێرم، لەو ڕۆژەوە کەس نەیـدەویرا توخنی حەدیقەکەی بکەوێ لەبەر ئەو کوڕەی کە هەڵیبژارد.

ناوەرۆکی چیرۆکەکە: بەخشینی پێگەیەکـی تـایبەت بە کەسـانی تر بۆ بەکارهێنانیان لە بەرژەوەندی تایبەتی خۆمان.

- لەکۆتاییشدا دەگێـڕنەوە کە ئافرەتێـك هەبـووە زۆر شـارەزا بـووە لە سـوورکردنەوە و برژانـدنی ماسـی.. ڕۆژێکیـان یەکێـك لە دراوسێکانیان دێتە ماڵی ئەو ئافرەتە و داوای لێدەکات کە شـێواز و نهێنی سوورکردنەوەکەی فێربکات، ئەویش لەکاتێکدا کە دەیویست شێوازەکەی فێربکات، سەر و کلکی ماسیەکەی لێکردەوە و خستیە نێو مەقڵیەکەوە (تاوە)، دراوسێکەشیان بە سەرسوڕمانەوە پرسی: ئەوە بۆچی کلك و سـەرەکەی نـاخەیتە مەقڵـیەکەوە و لێـی دەکەیـتەوە؟ ئـافرەتەکە کەمـێ بێـدەنگ بـوو.. دواتـر گـوتی: لە ڕاسـتیدا منـیش نازانم، بەڵام تەنها ئەوە دەزانم کە دایکیشم بە هەمان شێوە ئامادەی دەکـرد.. دواتـر پەیوەنـدی بە دایکـیەوە کـرد و پرسـیاری ئەوەی لێکرد، بەڵام ئەویش هۆکاری ئەو بـڕینەی نەدەزانـی، تەنهـا گـوتی منیش لە دایکمەوە فێربووم.. ئەوەی باشبوو هێشتا داپیرەی لە ژیانـدا مابوو، کاتێك پرسیاریان لەو کرد، گوتی: ڕۆژانێك ئـێمە زۆر هەژار بووین، ئەوسـا تەنهـا مەقڵیەکـی بچووکمـان هەبـوو، جـا بـۆ ئەوەی ماسـیەکە ببـرژێنین ناچـار دەبـووین کە سـەر و کلکـی ماسـیەکە لێکەینەوە، چونکە جێگای نەدەبوویەوە!

(ناوەرۆکی چیـرۆکەکە: زۆر جـاران مـرۆڤ چەنـد ڕەفتـارێکی هەڵە لە بـاوانییەوە وەردەگرێـت، بـێ ئەوەی بیربکـاتەوە کە ئەو ڕەفتارە چۆن دروست بووە و هۆکارەکەی بزانێ).

Scanned by CamScanner

خۆشەویستان ئەوەی خوێندتانەوە تەنها چەند چیرۆکێکی جوان و هانـدەر و بەسـوود بـوون، ڕەنـگە لە چەنـد دانەیەکیشیان خاڵی کەموکـورت و لاوازیـش هەبـێ، بەڵام گرنگتـر لە ڕامـان و لێوردبـوونەوە لە پەنـد و وانەکـانی ئەو چیرۆکـانە بـریتییە لە ئاگـاداربوون لە ڕۆڵیـان لە گەیانـدنی پەیامەکـان بە شـێوازێکی چێژبەخش کە ڕەنگە لەبیرکردنیان ئەستەم بێت.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ڕەنگە چیرۆکێك لە هەزار ئامۆژگاری باشتر بێ.
- گێڕانەوەی چیرۆکەکان تا ئێستاش بە باشترین و کۆنترین هۆکاری گواستنەوەی ئەزموون و کولتوور لە نێوان مرۆڤەکاندا دادەنرێت.
- ئەو کاتەی کە بیرۆکەکانت بە ڕێگەی چیرۆکی بە چێژەوە دەردەبڕی دڵنیابە کە زۆر بە چێژەوە لە نێو خەڵکیدا بڵاودەبنەوە.

***

Scanned by CamScanner

بیر لە سەرکەوتن مەکەرەوە، بەڵکو بیر لە دروستکردنی نەریتێکی سەرکەوتوو بکەوە

لە تەمەنی بیستودوو ساڵیدا وانەیەکی گرنگ سەبارەت بە دروستکردنی سەرکەوتن فێربووم، ئەوسا بڕیارمدا کە پەیوەندی بە ڕۆژنامە سعودییەکان و گۆڤارە عەرەبیەکانەوە بکەم، بەو هیوایەی لە یەکێك لەو ڕۆژنامە و گۆڤارانەدا ببم بە نووسەر و نووسینەکانمی تێدا بڵاوبکەمەوە، جا بۆ ئەوەی سەرنجی سەرنووسەرەکان ڕابکێشم (خێرا جێگای خۆم بکەمەوە) سەرەتا بڕیارمدا کە (20) بابەت ئامادە بکەم تا بە یەك جار ڕادەستیان بکەم!

من زۆر متمانەم بە توانای خۆم هەبوو کە دەتوانم لە ماوەی چل ڕۆژدا (20) بابەتی جیاواز بنووسم، بەڵام لە ڕاستیدا لە ماوەی شەش حەفتەدا تەنها توانیم (15) بابەت ئامادە بکەم، (بە سادەیی) جۆرێك لە غرور تووشم هات، ئاخر لەو کاتە کەمەدا نووسینی (20) بابەت ئاسان نییە (بە تایبەتیش بابەتی مەنهەجی، چونکە هەر بابەتێکی لەو جۆرە وەك توێژینەوەیەکی بچووك وایە).

ڕێك لەو ڕۆژەدا زانیم کە سەرکەوتن هێندە پەیوەندی بە چەندایەتییەوە نییە، بە ئەندازەی ئەوەی پەیوەندی بە بەردەوامێتی هەیە، هێندە پەیوەندی بە بەخشینی وزە و توانا و کۆشش نییە، بە ئەندازەی ئەوەی پەیوەندی بە دروستکردنی نەریتێکی ڕۆژانەوە هەیە کە بە درێژایی ژیانمان بەردەوام بێ... بۆیە لە جیاتی سەرقاڵ بوونم بە نووسینی کۆمەڵێك بابەت و وتار، یان نووسینی کتێبێکی

Scanned by CamScanner

گەورە بڕیارمدا کە نەریتێکی ڕۆژانە بۆ خۆم دروست بکەم، هەر ڕۆژێك تەنها یەك بابەت بنووسم!

ئەمڕۆ؛ کە بە ئەرشیفی ئەلیکترۆنی خۆمدا دەچمەوە، بەر لە هەموو کەسێ خۆم دووچاری شۆك دەبم! چونکە لە ئێستادا (8000) بابەتی ئامادەم هەیە، لە کاتێکدا من هەر ئەو کەسەم کە نەمتوانی (20) بابەت لە ماوەی چل ڕۆژدا بنووسم (ئەوسا دەمگوت هیچ کەسێك نییە بتوانێ بەرگەی ئەوە بگرێ بۆ ماوەیەکی درێژخایەن بەردەوام بێت لەسەر نووسین).

** ** **

ئەم ئەزموونە کەسیەی خۆم، تەنها نموونەیەکە بۆ دەرخستنی گرنگیی دروستکردنی نەریتێکی سەرکەوتوانەی ڕۆژانە بێ ئەوەی خەمی سەرکەوتن لە ئامێز بگیرێ، هەرگیز مێشکت بە بەدەستهێنانی لەشولارێکی جوان و ڕەشیق سەرقاڵ مەکە، بەڵکو ڕۆژانە تەنها دە خولەك بۆ ئەنجامدانی وەرزش تەرخان بکە.. هەرگیز خۆت بە فێربوونی زمانی ئینگلیزی یان چینی یاخود ئیسپانی سەرقاڵ مەکە، بەڵکو ڕۆژانە تەنها پێنج وشە لە زمانەکە لەبەربکە و ماناکەی بزانە.. خۆت بە لەبەرکردن و پێداچوونەوەی تەواوی قورئان سەرقاڵ مەکە، بەڵکو ڕۆژانە تەنها نیو پەڕی لەبەربکە و پێداچوونەوەی بۆ بکە... بیرت بە کەمکردنەوەی (30) کیلۆ لە ماوەی دوو مانگ سەرقاڵ مەکە، بەڵکو هەوڵبدە نەریتێکی خۆراکیی تەندروست بۆ خۆت دروست بکە و با بە درێژایی ژیانت لەگەڵت بێ.. بیرت بە

Scanned by CamScanner

بەدەستهێنانی سەروەت و سامانێکی زۆر سەرقاڵ مەکە، بەڵکو لە پیشەی ڕۆژانەت بیر لە داهێنانێك بکەرەوە، بە هەمان شێوە بۆ بوارەکانی تری ژیانت، چونکە تەمەن زۆر خێرا دەڕوات، جا کاتێك تۆ نەریتێکی جوان و سەرکەوتوو بۆ هەر بوارێکی ژیانت تەرخان دەکەیت، دوای ساڵێك یان دوو ساڵ لە ناکاو دەبینی نەك هەر بە ئامانجەکەت گەیشتوویت، بەڵکو لە چەندان شەپۆلی گەورەشت تێپەڕاندووە، هەربۆیەش پێش هەموو کەس خۆت بە بەرهەمی نەریتە سەرکەوتوانەکەت دووچاری شۆك دەبیت (وەك چۆن من بەو ئەرشیفە زۆرەی خۆم دووچاری شۆك بووم).

بە گریمانە با بڵێین تۆ بڕیارتداوە کە کاتژمێرێکی ڕۆژانەت بۆ ئەنجامدانی هەر یەك لەم شتانەی خوارەوە تەرخان بکەیت:

- چارەگە کاتژمێرێك بۆ لەبەرکردنی قورئانی پیرۆز.
- چارەگە کاتژمێرێك بۆ بەرزکردنەوەی قورسایی.
- چارەگە کاتژمێرێك بۆ لەبەرکردنی وشەی ئینگلیزی.
- چارەگە کاتژمێرێك بۆ لەبەرکردنی وشەی فەڕەنسی.

دوای چەند ساڵێك (کە زۆر خێرا تێدەپەڕن) دووچاری شۆك دەبیت، بە لەبەرکردنی قورئانی پیرۆز، بە لەشولارە ڕێك و تەندروستەکەت، بە زانینی دوو زمانی جیاواز.. هەموو ئەوانەش تەنها بە تەرخانکردنی کاتژمێرێکی ڕۆژانە کە بە وەستانت لە ڕێگەیەکی قەرەباڵغ و سەیرکردنێکی ڕۆژانەی تەلەفیزیۆن بەراورد ناکرێن!

بیرمە کە من ژیاننامەی وەزیری دەرەوەی ئەمیر سعود فەیسەڵم خوێندەوە، زۆر لام سەیربوو کە زانیم ئەو حەوت زمانی جیهانی

Scanned by CamScanner

دەزانی (لە نێوانیشیاندا زمانی عیبری). لە ڕاستیدا نازانم چۆن بەو ئاستە گەیشتووە، بەڵام با گریمانەی ئەوە بکەین کە ڕۆژنامەنووسێك ئەو پرسیارەی لێدەکات، دەڵێ: لە ماوەی کارکردنم وەك وەزیری دەرەوە خۆم وا ڕاهێنابوو لە هەموو ساڵێك فێری زمانێك ببم.. ئەوسا زۆر سەرسام نابی بە فێربوونی تەنها حەوت زمان، بەڵکو دەڵێی لە ماوەی کارکردنی وەك وەزیر دەبوو (38) زمانی جیهانی فێربووبایە!!

بیرۆکەکە -بە کورتی- بە دەستهێنانێکی سەرکەوتوانە بە دروستکردنی نەریتێکی ڕۆژانەی بەردەوام بەدەست دێت، نەوەك بە بیکردنەوە لە ئەنجام و ئامانجی کۆتایی.. چونکە بە تەنها بە بیرکردنەوەت لە (فێربوونی حەوت زمان، یان نووسینی هەشت هەزار بابەت) دووچاری بێ هیوایی و سستیت دەکەن و کارەکەش پێش دەستپێکردن، بە شکست کۆتایی دێت (بە مردوویی لە دایك دەبێ).

ئایا دەتەوێ تەواوی بیرۆکەکەت لە چەند وشەیەك بۆ کورتر بکەمەوە؟!

(کەمێکی بەردەوام، زۆر باشترە لە زۆرێکی پچڕ پچڕ).

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- سەرکەوتن پەیوەست نییە بە چەندایەتی، بەڵکو پەیوەستە بە بەردەوامیتی.
- سەرکەوتنە مەزنەکان تەنها پێویستیان بە نەریتێکی ڕۆژانەی بچووك هەیە.
- کاتێك لەسەر هەر نەریتێکی سەرکەوتووی ڕۆژانەت بەردەوام دەبیت، دوای تێپەڕبوونی ساڵێك یان دوو ساڵ، دەبینی تۆ ئامانجە سەرەکییەکەت بە چەندین هەنگاویش تێپەڕاندووە!

***

Scanned by CamScanner

شتەکان بە جێگیری دەمێننەوە تا ئەو کاتەی بیریان لێدەکەیتەوە.. ئەوسا بە ئاڕاستەی تۆ دێن

بیرم نییە لە کوێ و کەی بوو کە ئەو بنەما گرنگەی سەرەوەم خوێندەوە، بەڵام باوەڕی تەواوم بە ڕۆڵ و گرنگیەکەی هەیە، بە ڕێگەیەکی نادیار و ناڕاستەخۆ لە پێکهێنانی ژیان و بیرۆکەکانمان.. بەو واتایەی هەر کات بیر لە سەرکەوتن یان بە گەیشتن بە ئامانجێك، ئەوا بارودۆخەکانی دەوروبەرمان بواری سەرکەوتن و گەیشتن بە ئامانجەکەمان بۆ دەڕەخسێنن.. لە بەرامبەریشدا هەر کاتێك هەست بە ژێردەستەیی و شکست و گەڕانەوە بکەین، ئەوا لە بەردەماندا کۆمەڵێ بەربەست و ئاستەنگ دەبینەوە کە پێشتر هەرگیز بە خەیاڵماندا نەهاتوون (وەك هەر تیپێکی تۆپی پێ کاتێك متمانەی سەرکەوتنیان نەبێ ئەوا شکستیان مسۆگەرە).

لە میانی سەیرکردن و خوێندنەوەی ژیانی کەسە سەرکەوتووەکان، ئەو ڕوون دەبێتەوە کە ئەوان هێندە لە پرۆسەی خوێندنیان سەرکەوتوو نەبوونە، بەو ئەندازەیی کە لە پێشبینییەکانیان بۆ خودی خۆیان و سەرکەوتنەکانیان گەشبین و ئیجابی بوونە... - منیش وەك خۆم- بە زۆر بارودۆخدا تێپەڕبووم، لە بەشێکیان زۆر هەستم ئاستی متمانە بەخۆبوون و سەرکەوتنم زۆر بەرز بووە هەر بۆیەش تیایاندا سەرکەوتوو بووم، لە بەشێکییان هەستم بە شکست کردووە، هەربۆیەش تیایاندا شکستم هێناوە... نهێنی ئەوەش لە

Scanned by CamScanner

هەبوونی پەیوەندیەکی توندوتۆڵ لە نێوان بیرکردنەوەکان و ئەو بارودۆخانەی لە دەوروبەرمان دروست دەبن دایە.

لە زانستی دەروناسی مێشکیشدا یاسایەك هەیە پێی دەگوترێت (یاسای ڕاکێشان، یان پێشبینی) ئەوە دووپات دەکاتەوە کە ئێمە خۆمان ئەو ڕووداو و کەس و بارودۆخانە بۆ لای خۆمان پەلکێش دەکەین کە لەگەڵ بیرکردنەوە و تەسەوڕمان بۆ ژیان دەگونجێن.. یەکێك لەو تەکنەلۆژیایانەی کە زانستی "بەرنامەی زمانەوانی مێشك" لەسەری هەڵچنراوە، توانای هەر مرۆڤێکە بۆ دووبارە بەرنامەڕێژکردنی دەروونیی خۆی بە چەندان ڕستەی جیاواز لە پێشتر، تا لە عەقڵی ناوەکی خۆیدا جێگیر دەبن (دواتر تێبینی ئەوە دەکرێ کە بارودۆخەکانی دەوروبەریشی دەست بە گۆڕانکاری دەکەن).

سەیر لەوەدایە کە توانای بیرکردنەوەکانمان لەسەر گۆڕینی ڕووداوەکانی دەوروبەرمان دیاردەیەکە هەموو کەسێ لە ژیانی ڕۆژانەی خۆی هەستی پێدەکات.. ئەمەش لە میانی وتە جیهانی و ئەو پەندە میللیانەی کە لە نێو خەڵکیدا دەگوترێنەوە بە ئاسانی دەبینرێ، بۆ نموونە ئەو وتانەیان وەربگرە:

ئەوەی لە جنۆکە بترسێ بۆی دەردەکەوێ/ باسی گورگ بکە و کۆچانی بۆ ئامادە بکە/ بیر لە چاکە بکەرەوە دێتە ڕێت/ پەندێکی بەڕازیلی: ئەوەی ئەمڕۆ باوەڕت پێی هەیە، سبەی دەیبینی/ فەرمایشتێکی پێغەمبەری ئازیزیش (درووودی خوای لەسەر بێت) کە هەر ئەو واتایانە لە خۆ دەگرێت دەفەرموێت:

Scanned by CamScanner

((لا تتمارضوا، فتمرضوا؛ فتموتوا)) واته: ((ئەنقەست خۆتان نەخۆش مەکەن، دواتر نەخۆش دەکەون، دەشمرن))!

هەر لە سەر ئەو بنەمایە تۆ دەتوانی وێنەکە بەو جۆرە بکێشی کە خـۆت دەتەوێ، هەوڵیشـبدە کە بارودۆخەکـانی دەوروبەرت لە ڕێـگەی زۆر دووبـارەکردنەوەی ڕسـتە و پەیـامە هانـدەر و ئیجابیەکانەوە بگۆڕیت (وەك: من هەمیشـە بە تەندروستییەکی باش دەمێنمەوە/ پێش پیربـوونم زۆر دەوڵەمەنـد دەبـم..) لە بەرامبەریشـدا ئەوە بـزانە کە هەمیشـە پەیـام و ڕسـتە ڕووخێـنەر و سـلبیەکان و دووبارەکردنەوەیان لە نـاخی خۆتـدا کـاریگەری لەسـەر دەروون و داهاتووت دەبێت و ئاستەنگ و بەربەستی گەورەت دەهێنە بەردەم.

هەر بە گـوێرەی "بەرنـامەی زمـانەوانی مێشـك" ئەوە دووپـات کراوەتەوە کە لە ڕێگەی دووبارەکردنەوەی پەیامە ئیجابی و ڕستە هاندەرەکانەوە، دەتوانی بەسەر گفتوگۆی ناوەوەی خۆتدا زاڵ بیت و بەرەو ڕێگا و شێوازێکی دروست ئاڕاستەی بکەیـت (بەتـایبەتیش پێش خەوتن، تاوەکو عەقڵی ناوەکیـت تـا بەیـانی پێـوەی سـەرقاڵ بێت). بەو ڕێگایە (تەنها عەقڵی خۆت بۆ خـۆت ناشـۆیتەوە) بەڵکـو بەشداری لە گۆڕینی بارودۆخەکانی دەوروبەریشـت دەکەیـت و بە شـێوەیەك ئاڕاسـتەیان دەکەیـت کە ببـنە پاڵپشـتیەك بـۆ ئامـانجە کەسیەکانی خۆت!!

ڕاستە هەوڵدان و دڵسۆزی و ڕوونی ئامانج پێکهاتەی سـەرەکین بـۆ بەدەسـتهێنانی هەر کارێـك، بەڵام گەشـبینی و دڵنیاییمـان لە سەرکەوتنی کارەکـان هۆکـاری شـاراوەن و گرنگیەکەیـان هیچـی

Scanned by CamScanner

لەوانی پێشوو کەمتر نییە، ئەستەمە کەسێك خۆی پێشبینی شکست بکات و ئاستی تواناکانیشی نزم نەبنەوە و بە جێگیری لە جێگەی خۆیاندا بمێننەوە!

هەمیشە خۆت وەك موگناتیسێکی گەورە وێنا بکە، کە گریمانە جوانەکان بەر لە چوونیان بۆ لای هەر کەسێکی تر، بەرەو لای خۆی ڕادەکێشێ.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- شتەکان بە جێگیری دەمێننەوە، تا بیریان لێدەکەیتەوە، ئەوسا بۆ جێبەجێکردنیان خۆیان بەرەو پیرت دێن!
- جیهان بریتیە لە چەند بیرکردنەوەیەکی بەرجەستە، هەنگاوەکانی داهاتووشمان بە گوێرەی پێشبینیەکانمان گۆڕانیان بەسەردا دێ.
- بیرکردنەوەکانمان (وزە) لە نزیك ئێمەوە بەرجەستە دەبن (وەك ڕووداوەکان).

***

Scanned by CamScanner

تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش

ئایا باوەڕت بە "بەختباشی" هەیە؟!

ئایا باوەڕت بەوە هەیە، کە یەکێك لەدایك دەبێت کەوچکێك زێڕی لە دەمدایە، یەکێکی تریش کەوچکێك وردە تەختە؟!

من سەبارەت بەو باسە باوەڕم وایە کە ئەوە دەچێتە ژێر ئەو ئەندازانەی کە خودای گەورە لەسەر بەندەکانی داناوە -هەروەها باوەڕیشم وایە- کە بەشێکی زۆریش لەسەر ئەو بڕیارە کەسیانە دەوەستێتەوە کە مرۆڤەکان خۆیان بۆ خودی خۆیان هەڵیاندەبژێرن (بەمەش ڕێژەی بەخت و سەرکەوتن بەرز دەبێتەوە).

زانایەکی دەروونی "ڕیتشارد وایزمان" لەسەر پرسی بەخت (400) کەسی لە کەسە نزیك و هاوڕێکانی خۆی کۆکردەوە کە بەکەسانی بەخت باش ناسرابوون، بۆ ماوەی هەشت ساڵ دیراسەی تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش و ئەو هۆکارانەی کەسەکان بەرەو بەختێکی باش یان خراپ دەبەن کرد، لەکۆتاییدا گەیشتە ئەو دەرئەنجامەی کە "بەخت حاڵەتێکی دەروونی و کۆمەڵایەتیە، دەکرێت هەموو کەسێك فێری ببێ و ڕێژەکەی لە ڕێگەی ئەو چوار بنەمایەی خوارەوە بەرز بکاتەوە":

- توانای مرۆڤ لە دروستکردنی دەرفەت بۆ خۆی.
- دروستکردنی هەڵوێست و بیرکردنەوەی ئیجابیانە.
- کاریگەرنەبوونی بڕیارەکانی بە ڕووداو و ناخۆشیەکانی ڕابردووی.

Scanned by CamScanner

- قەناعەتی بەردەوامی بەوەی کە ئەو کەسێکی بەختباشە (ئەوە باسای ڕاکیشانمان بیر دەخاتەوە).

هەر سەبارەت بەو پرسە کتێبێکی نووسی بە ناوی "فاکتەری بەخت و چوار بنەماکەی" The Luck Factor: The Four Essential Principles.

سەرەڕای ئەوەی ئەو هۆکارانە بە تەنها ناتوانن بەختێکی باش و سەرکەوتن دەستەبەر بکەن، بەڵام دەتوانن زەمینەیەکی باشتر بڕەخسێنن بۆ زیاترکردنی دەرفەتەکانی خۆشبەختی.

سەبارەت بە بنەمای یەکەم (تواناي مرۆڤ لە دروستکردنی دەرفەت بۆ خۆی) وایزامان تێبینی ئەوەی کردووە گرنگترین سیفەت کە کەسە بەبەختەکانی پێ جیادەکرێتەوە، بریتییە لە هەبوونی توانا بۆ دروستکردنی دەرفەتی نوێ بۆ خودی خۆیان، ئەمەش لە میانەی بەدواداچوونیان بۆ دەوروبەریان و ئاگاداربوونیان لەوەی کە هاوشێوەکانیان ئەنجامی دەدەن و بەردەوامبوونیان لەسەر فێربوونی چالاکیە نوێیەکان، هەروەها ئەو جۆرە کەسانە ئارەزوویێکی زۆر بەهێزیان هەیە بۆ بەرزبوونەوە و بەردەوام بەدوای زانست و زانیاری و هاوڕێی نوێوەن (منیش پێم وایە تا چەند مەعریفە و هاوڕێ زیاتر بێت، ڕێژەی دەرفەتی ئیجابی زیاتر دەبێ).

ئەوان لەگەڵ تواناکەیان بۆ دروستکردنی دەرفەت، هاوکات خاوەن بوێریەکی زۆریشن بۆ قۆزتنەوەی هەر دەرفەتێك کە بێ پلانی پێشوەختە دێتە بەردەمیان.. هەروەها ئەوان لە لەدەستدانی ئەوەش ناترسن کە لە دەستیان دایە لە پێناو گەیشتنیان بە

Scanned by CamScanner

دەرفەتێکی باشتر (کاتێك حەوت فەرمانبەر لە ژوورێکدا کۆ دەبنەوە، بەڵام یەکێك لەو حەوت کەسە لەناکاو جیا دەبێتەوە بڕیار دەدات سەربەخۆ کاربکات و بازرگانی بکات، دواتریش دەوڵەمەند دەبێت، ئەوسا لە دیدی کەسەکانی تریش ئەو کەسە بە کەسێکی بەختباش هەژمار دەکرێ)!

هەروەها کەسی بەبەخت هەرگیز پشت بەوە نابەستێ ئاخۆ ئەو دەرفەتە لۆژیکیە یاخود نا، هەرگیز ناچێتە نێو وردەکاری کارەکە، ئەگەر بێت و بە سادەتر بڵێین: کەسی بە بەخت دووربینییەکی بەهێزی هەیە بۆ دەرفەتە نوێیەکان.. دەمەوێ شتێکی تریش بۆ ئەوە زیاد بکەم، کەسی بە بەخت هەمیشە گەشبینە، هەمیشە قەناعەتی وایە کە هێشتا باشرینەکە نەهاتووە.. ئەم تیۆرە زۆر ئیجابی و هاندەرە - هەمیشە- کەسەکان دەخاتە جووڵە و بەرەو پێشیان دەبات، لە هەمان کاتیشدا ڕەشبینی کەسەکان بەرەو چەقبەستوویی و گەڕانەوە دەبات.

پاشان ئەوەش لە بیر نەکەین کە "بەختێکی باش" دیۆیکی ترە لەو بەخششە ناوازانەی کە خاوەنەکانیان بە باشترین شێوە بەکاریان دەهێنن. - بۆ نموونە- ڕەنگە کەسی خاوەن بەخت پشت بە بیرۆکەیەکی نوێی بازرگانی ببەستێت، یان توانای ئەوەی هەبێ، بە بۆچوونەکانی قەناعەت بە کەسانی دەوروبەری بهێنێ، بەکورتی دەزانێ شانی لە کوێ دادەنێ.. کەسە بەبەختەکان بەگشتی بێ هیوا نابن، لە هەوڵی بەردەوامدان بۆ گەیشتنیان بە ئامانجەکانیان، ئەوان وەك تەواوی مرۆڤەکانی تر شکست دەهێنن و زەرەر دەکەن، بەڵام

Scanned by CamScanner

ئەزموونەکانیان دووبارە دەکەنەوە تا بەرهەمەکەی دەچنن، تەنانەت ئەگەر ناچاریش بکرێن بۆ ڕازیبوونیان بەو واقیعە، ئەوا ئەوان ڕێگا و پلانەکانیان دەگۆڕن و جەخت لەسەر لایەنە باش و ئیجابیەکان دەکەنەوە، جگە لەوەش دەرفەتە خراپەکان هەڵدەگێڕنەوە و تا دەگەن بە باشەکان..

لەکۆتاییدا، خودای گەورە تەمەنەنتان لە سەر خۆشبەختی و کامەرانی بەردەوام پێبدات، هەرگیز بە ناو و ڕواڵەت هەڵمەخەڵەتێن.

کەسە بەبەختەکان خۆیان باوەڕیان وایە کە ئەوەی بە دەستیان هێناوە لە ڕێگەی کۆشش و هەوڵی خۆیانە، پێیان وایە کە سەروەت و سامان بە بێ کار و ماندووبوون بەدەست نایەت.. بەڵام هەر کەسێ بە تەنها پشت بە بەخت ببەسێ ئەوا لە جێگای خۆی هەنگاوێك ناچێتە پێشەوە، چاوەڕێی پێشبرکێیەکی تەلەفیزیۆنی یان "مەتەڵێك لە پرسیار و وەڵامەکانی ڕەمەزان" بکات تا لەو گوزەرانی بەرەو حاڵێکی کەمێك باشتری ببات.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- قەدەر بەشێکی گەورە لە بەختە کەسییەکانمان لەخۆ دەگرێ، بەڵام بەشەکەی دیکە دەتوانین بە دەستەکانی خۆمان دروستی بکەین.
- کەسە بەبەختەکان لە ڕێگەی قۆستنەوەی دەرفەتەکان بەختی خۆیان دروست دەکەن.
- گرنگترین سیفەت کە کەسە بەبەختەکان ڕێژەی دەرفەتە باشەکانیانی پێ بەرز دەکەنەوە بریتییە لە بەدواداچوونی بەردەوامیان بۆ بارودۆخەکانی دەوروبەریان و بەکارهێنانیان لە بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان.

***

Scanned by CamScanner

ڕۆڵی بۆماوەیی و
قەدەر لە پرسی بەختدا

لە کۆتا بابەتدا (تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش)، تیشکم خستە سەر ئەو لایەنەی کە دەتوانین دروستی بکەین و بڕیاری لەسەر بدەین لەسەر پرسی بەختێکی باش، بەڵام لە هەمان پرسدا زۆر باسی قەدەر و (هەروەها کاریگەری میراتگری)مان نەکرد.

ئەوەندە بەسە کە سەیرێکی دەوروبەرت بکەیت تا ئەو کەسانە ببینی کە لە باوانیانەوە سەروەت و سامان و شکۆ و پلە و پۆست و ناوبانگیان بۆ ماوەتەوە، بەشێکیشیان هەژاری و نەخۆشی دڵ و شەکرەیان بۆ ماوەتەوە.

بەڕاستی ئەوە سەیرە، چۆن ڕۆڵی "قەدەر" یان هۆکارە بۆماوەییەکان بکەینە پێوەر؟! بیرمە کە زانایانی کۆمەڵناس لە زانکۆی بریستۆڵ دیراسەیەکی درێژیان لەسەر ئەو پرسە ئەنجامدا، بۆ ئەو مەبەستە (14000) هەزار منداڵیان کۆ کردەوە، تا بزانن ژیانی هەر یەك لە ئێمە بە گوێرەی یاساکانی قەدەر بەڕێوە دەڕوات، یان بە هۆکاری ویست و ئیرادە و ئەو دەرفەتە نوێیانەی کە خۆمان دروستی دەکەین؟!

ئەوەی تێینەگەیشتم ئەوسا، بریتی بوو لە سروشتی ئەو پێوەرانەی کە لە داهاتوودا پشتی پێدەبەستن (بۆ نموونە: کاتێك منداڵەکان دەچنە بازاڕ، یان ئەو کاتەی تەمەنی چل ساڵی تێدەپەڕێنن) بۆ

Scanned by CamScanner

دیاریکردنی ئەوەی کە ئاخۆ سەرکەوتنەکانی پێشوویان لە ئەنجامی قەزا و قەدەرەوە بووبێ، یاخود ئیرادە، یان پلانێکی تەندروست.

کێشەی ئەزەلیی ئەوەیە (ئایا ئێمە سەرپشکین یان ناچار؟!) ئیرادە و پـــلان لە لایەك، قەزا و قەدەریـــش لە لایەك، دوو ڕووی یەك دراون.. جا کاتێك یەکێك لەو منداڵانە لە داهاتوودا دەبێت بە "ملیۆنێر" دەکرێ ئەوسا بانگەشەی ئەوە بکرێ کە ئەو منداڵە بە هۆکاری هەوڵ و کۆششی خۆی گەیشتووە بەو قۆناغە، هەروەك چۆن دەکرێ بدرێتە پاڵ قەدەرەکەی.

بەڵام ئەوەی سەیر بوو لە دیراسەکەی زانکۆی بریستۆل، ئەوەبوو کە هەمان ئەنجامی زانایانی دەروونناسی (زانکۆی ویلز لە کاردیف) دووپات دەکردەوە، ئەوان پێیان وایە هەندێك کەس بە "شووم"ی لەدایك دەبێت بە شێوەی بۆ ماوەیی و بە ڕێگەیەك کە لە دەرەوەی دەسەڵاتی خۆیدایە.. لە میانی پێداچوونەوە بە سەرکەوتنی چەند کەسێك، زانایان ئەوەیان ئاشکرا کردووە کە "بەختی خراپ" بۆماوەییە و پەیوەستە بە بەشێك لە خێزانەکانەوە، لە بەرامبەریشدا "بەختی باش" پەیوەستە بە بەشەکەی تر لە خێزانەکان...

تێگەیشتن لە هۆکاری ڕاستی ئەو دیراسەیە، بەشێك لە دەرئەنجامەکەی شیدەکاتەوە.. چونکە بنەمایەکی داناوە بۆ زانینی هۆکارەکانی بڵاوبوونەوەی بێ هیوایی لە ناو بەشێك لە خێزانەکان. پاشانیش زانایان وای بۆ دەچن کە حاڵەتەکانی بێ هیوایی بەردەوام وا لە خاوەنەکانیان دەکات کە بێ بەش بن لە هەر دەرفەتێکی ئیجابی. پیتەر ماکجمان نموونەی ئەو جۆرە بەو کەسانە دەهێنێتەوە

کە دووچاری بێ هیوایی بۆماوەیی بوونە کە خۆیان دەخەنە نێو هەڵوێست و پێگەیەکەوە کە هەرگیز لەگەڵ کەسایەتی ئەواندا ناگونجێ، ئەمەش دووریان دەخاتەوە لە دەرفەت و ڕووداوە باشەکان.. هەروەها نموونەش بە حاڵەتی شەرمنی بۆماوەیی دەهێنێتەوە کە چۆن کەسەکان لە چالاکیە کۆمەڵایەتییەکان دوور دەخاتەوە و ڕێژەی ئامادەبوونیان لە دەرفەتە گونجاوەکاندا کەم دەکاتەوە!!

بەهەر حاڵ، دیدی تۆ هەر چۆنێك بێت بۆ ئەو بابەتە؛ بیرت بێ کە هەمیشە زیاتر و زیاتر لەسەر پرسی بەخت دەوترێ، زۆرێك لەو دیراسانەی کە سەبارەت بە گەشەسەندنی خود ئەنجام دراون لە ئێستا هەموویان کراون بە پلان بۆ بەرزکردنەوەی دەرفەتەکانی بەخت و سەرکەوتن، جگە لەو ئامۆژگاریانەی کە لە بابەتی پێشوو باسمان کردن، گرنگە ئەوەش بزانرێ کە ئەو کەسانەی خاوەن بەختێکی باشن کەسانی کۆمەڵایەتی و خۆشەویستن و خاوەن پەیوەندیی فراوانن، هەروەها ژمارەیەکی زۆریش لە کەسە سەرکەوتووەکان دەناسن.

سادەتر بڵێین؛ تا چەند بازنەی مەعریفە و زانیارییەکانت زیاتر بێت، ئەوا لە بەرامبەردا ڕێژەی بەخت و گریمانە ئیجابیەکانی دەوروبەرت بەرزتر دەبنەوە.

بە ڕستەیەکی سادەتر: (هاونشینی خۆشبەختەکان بە، خۆشبەخت دەبی).

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- هەردووکیان پشکی خۆیان لە دنیا دەبەن؛ ئەو کەسەی مال و ژیان و پۆست دەبات، هەم ئەو کەسەش کە هەژاری و نەخۆشی و برا بچووکیی بە میرات بۆ دەمێنێتەوە!
- (ئیرادەی نەخشەدانان) و (قەزاوقەدەر) دوو ڕووی یەك دراون.
- تا چەند بازنەی مەعریفە و زانیارییەکانت زیاتر بێت، ئەوا لە بەرامبەردا ڕێژەی بەخت و گریمانە ئیجابیەکانی دەوروبەرت بەرزتر دەبنەوە.

***

Scanned by CamScanner

هەروەك چۆن ڕێژەی بەخت و کامەرانیمان لە ژیاندا بە ئەنجامدانی چەند گۆڕانکارییەکی بچووك و ڕەفتارێکی سادە زیاد دەکات و بەرز دەبێتەوە (هەروەك لە وتاری تەکنەلۆژیاکانی بەختێکی باش باسمان کرد)، ئاواش دەکرێ لە ماوەی چەند چرکەیەك بە هۆکاری چەند هەڵەیەکی بچووك و چەند ڕەفتارێکی گەمژانەی لەناکاو، دووچاری ئاستەنگی گەورە و تێکچوونی ژیان بین.. هەر بە هۆکاری ئەو گەمژەییەشەوە ژیان و داهاتوومان وێران بکەین، ئەگەرچی ڕەنگە هەندێك جار هۆکاری ئەنجامدانیان بە ویست و مەبەست نەبووبێ.

وەك چۆن پێشبینیکراوە کە ژیانمان بە هۆکاری چەند بڕیارێکی گەورە و پلان بۆ داڕێژراو بگۆڕێت (وەك هاوسەرگیری و دیاریکردنی پسپۆڕی زانکۆیی)، هاودەم پێشبینیکراویشە کە بەهۆی چرکەساتێکی تووڕەبوونەوە، یان بڕیارێکی هەڵە یان ڕەفتارێکی نەشیاو گۆڕانێکی بەسەر بێت، کە هەرگیز بە خەیاڵدا نەهاتووە.

پێش ئەوەی زیاتر درێژە بە بابەتەکە بدەم؛ پێمخۆشە ئەوە بڵێم کە زۆربەی بیرۆکەکانی ناو بابەت و وتارەکانم لە میانی گفتوگۆکردنم لەگەڵ خەڵکیدا سەرچاوەیان گرتووە.. من سروشتم وایە، هەمیشە بە جۆرێك خەڵکی دەدوێنم و گوێ لە زانیاری و چیرۆکەکانیان دەگرم، کاتێك گوێبیستی دەبم، هاوسەرەکەم یان

Scanned by CamScanner

یەکێك لە ئەندامانی خێزانەکەم پێم دەڵێن: بۆ شتێکی لەسەر نانووسی؟!

ئەو وتارەی ئێستاش (تیۆری فستق) لە کاتێکدا نووسراوە کە من لەگەڵ کوڕەکەم (فەیسەڵ)دا بووم، کە ڕۆژێکیان زۆر سوور بوو لە سەر لێخوڕینی ئۆتۆمبێڵ (ئەوسا هیشتا مۆڵەتی شۆفێری وەرنەگرتبوو). منیش پێم دا، لەرێگادا بەهۆی نەناسینی تەواوی نیشانەکانی هاتوچۆ هەڵەیەکی ئەنجامدا، زۆری نەمابوو دووچاری ڕووداوێکی ترسناك بین... لەو چرکەیەدا مێشکم بەلای دەیان خەیاڵدا ڕۆیشت.. بە خۆمم دەکوت، باشە گەر شتێك ڕوویدابایە و ببوایە هۆی مردنمان، ئەوسا دایکی حیسام بەبێ هاوسەر بە تەنیا لەگەڵ ئەو کوڕەی دەمایەوە کە بڕیاری داوە بچێت بۆ کۆلیژی پزیشکی، کەمێك ڕامام و بیرم لەوە کردەوە کە چۆن هۆکارێکی سادە دەبێتە هۆی دروستبوونی چەندان کیشەی گەورە لە ژیانماندا.

وەك هەموو باوکێك دەستم کرد بە ئامۆژگاری و چەند تێبینی و ئاگادارکردنەوەیەك، ئارامیی خۆم پاراست و خۆم بە دوور گرت لە سەرزەنشتکردن و نواندنی توندوتیژی بەرامبەری، بۆ ماوەی سێ خولەك بێدەنگ بووم، دواتر پرسیارم لێیکرد:

فەیسەڵ، ئایا گوێت لە تیۆری فستق بووە؟!

فەیسەڵ سەرسام بوو بەوەی کە تیۆرێك هەبێت بە ناوی فستق! گوتی: نەخێر.

گوتم: دڵنیام لەوەی کە گوێت لێ نەبووە، چونکە منیش تازە هاتە خەیاڵم.

وای پێشبینی کرد باسی شتێکی بۆ دەکەم کە پەیوەندی بە هەڵەکەی ئەوەوە هەیە، زەردەخەنەیەکی کرد و گوتی: جارێکی تر

Scanned by CamScanner

ئەوە ئەنجام نادەمەوە، بەڵام بەهەر حاڵ پێم بڵێ کە تیۆری فستق چییە؟!

گوتم: وا بیربکەرەوە کە من ڕۆژێك تۆ دەنێرم بۆ کڕینی هەندێك فستق (کە من زۆر حەزم لە فستقە).. تۆش لە کاتی لێخورینی ئۆتۆمبێڵ لەگەڵ گەنجێکدا تووشی ڕووداوێکی بچووکی هاتوچۆ دەبیت.. ئێوەش هەردووکتان دادەبەزن و دەبێتە مشتومڕتان و لەیەکتری دەدەن، لەناکاو گەنجەکە دەکەوێت و سەری بەر شۆستەی شەقامەکە دەکەوێت و دەکەوێتە حاڵەتی بێهۆشیەوە.. دواتر پیاوانی پۆلیس دێن و بە تاوانی دەستریژیکردنە سەر هاونیشتیمانییەك و زیانپێگەیاندنی دەستگیرت دەکەن.. دوای سێ هەفتە لە بێ هۆشی (مانەوەی تۆش لە زیندان) گەنجەکە دەمرێت و کۆتایی بە ژیانی دێت.. ئێستا دۆسیەکەت گەورەتر بوو، دوای چەند مانگێك لە کارکردنی دادگا لەسەر دۆسیەکەت، دادوەر بە تاوانی کوشتنێکی (غیر العمد) بڕیاری لە سەرتدا.. بەڵام دوای دەرچوونی بڕیارەکە دەردەکەوێت کە گەنجەکە هاوسەر و منداڵێکی تەمەن شەش مانگانی هەیە... بەمەش دادوەر بڕیارەکە هەڵدەواسێت، تا کوڕەکەی گەورە دەبێت و دەگاتە تەمەنێك کە یاسا بۆی دیاریکردووە، ئەوسا ئەو منداڵە بڕیار لەسەر لێخۆشبوون یان حوکم لەسەردانی تۆ دەدات.. ئا بەم شێوەیە بە هیوایەکی لاوازەوە (تا ئەو منداڵە گەورە دەبێت) تەمەنی گەنجێتی خۆت لە زیندان بەسەر دەبەیت، هەموو دەرفەتەکانی چوونە کۆلیژ و هاوسەرگیری و دروستکردنی خێزانێکی بەختەوەر بۆ تۆ دەبن بە

Scanned by CamScanner

سەرابێك و لە دەستت دەچن.. سەرەڕای هەموو ئەوانەش کاتێك منداڵەکە گەورە دەبێت لە حەقی خۆی خۆش نابێت.. ئەوسا تۆش لە زیندانداا دەبیت بە پیرە پیاوێك..!

هۆکاری دروستبوونی ئەو چیرۆکەش تەنها (فستق) بوو.

فەیسەڵ زەردەخەنەیەکی کرد، وەك ئاماژەیەك بۆ گەیشتنی مەبەستەکە، بەڵام ئەمجارە هیچی نەگوت!

ئەوەی من لە نووسینی ئەو بابەتە مەبەستمە بیگەیەنم (هیوام وایە ئێوەش بە ڕۆڵەکانتانی بگەیەنن) بریتییە لەوەی کە دەبێ بزانین کە ڕەنگە لە ناکاو داهاتوومان تەواو پێچەوانە بێتەوە، ڕەنگە تەنها لە چرکەیەکدا بە هۆکاری ڕەفتارێکی زۆر سادە، هەموو هیوای ئاواتەکانمان ژێر خاك بکەین.

ئێستا، هەر کاتێك فەیسەڵ بۆ چوونە دەرەوە مۆڵەتم لێ وەردەگرێت، ڕستەیەکی پێ دەڵێم کە تەنها من و ئەو لە مەبەستەکەی دەگەین:

"تیۆری فستق لە یاد نەکەیت!"

ئەویش زەردەخەنەیەك دەکات و دەڵێ: بە چاوان.

کۆتا جار ئاوڕێکی دایەوە و گوتی: "خۆزگە ئەو بابەتەت دەکرد بە وتارێك" لە دواییشدا بوو بە ناونیشانی ئەم کتێبە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ڕەفتارێکی بچووکی چاوەڕواننەکراو، ڕەنگە ببێتە هۆی کێشە و کارەساتێکی گەورە و بەردەوام و پێشبینی نەکراو.
- بۆ خۆپاراستن لە هەڵەی گەورە، خۆت لە هۆکارە بچووکەکان بپارێزە، بۆ خۆپاراستن لە هۆکارە بچووکەکان، بەردەوام گریمانەی زۆر بخە خەیاڵتەوە.
- ژیانمان بە هێڵێکی ڕاستدا دەڕوات، بە جۆرێك ناتوانین لەو ڕەفتارە گەمژانەی کە بەر لە دوو خولەك ئەنجاممان داوە، پاشگەز ببینەوە.

***

Scanned by CamScanner

بیست بنەما لە ماڵەوە

ڕۆژانە لە لایەن دایکان و باوکانەوە چەندین پێشنیار و فەرمان و ڕێنموونی بۆ منداڵەکان دەخرێنەڕوو، کە زۆربەمان بۆ ڕۆژی دواتر لە بیریان دەکەین، لە کێشەکانی پەروەردەکردن: زۆری ئامۆژگاریکردن و نەبوونی چەند بنەمایەکی ڕوون و دیار هەمیشە دایك و باوك دەخەنە هەڵوێستێکەوە کە ڕەنگە خۆیان ئەوەیان بیرنەمێنێ ڕۆژی پێشووتر چییان بە ڕۆڵەکانیان گوتووە.

جا بۆ ئەوەی منیش نەکەومە هەمان هەڵەوە، وتەی شاعیریشمان لەسەر جێبەجێ نەبێت کە دەڵێ:

لا تَنْهَ عن خُلُقٍ وَتَأْتِيَ مِثْلَه عَارٌ عَلَيْكَ إذا فَعَلْتَ عَظِيمُ

هەروەها بۆ ئەوەی لە ئاڕاستەکردنی ئامۆژگارییەکانم بنەمایەکی ڕوون و دیار و کورتم هەبێ، دوو ساڵ پێش ئێستا بڕیارمدا چەند بنەمایەك بنووسم و لە ژووری منداڵەکانمی هەڵبواسم.. جارجارەش گۆڕانکارییەکی تێدا بکەم.

تەنها چەند ڕۆژێك پێش ئێستا بینیم دایکی حیسام لە بەرامبەر کاغەزەکە وەستابوو (کە لە ژووری خەوتنی ڕەسیل و مەیاس بوو)، زەردەخەنەیەکی کرد و گوتی: خۆزگە دەتکرد بە وتارێك و بڵاوت دەکردەوە، تاوەکو دایکان و باوکانی تریش وەکو ئێمە لێیان سوودمەند بن.

لە ڕاستیدا پێشنیارێکی خراپ نەبوو، منیش پێم باش بوو کە تەنها وەك بیرۆکەیەك پێشکەشتان بکەم، بێ ئەوەی بچمە نێو

Scanned by CamScanner

وردەکاری و شتە لاوەکیەکان، چونکە هەموو خێزانێك دەتوانێ لیستێکی تایبەت بە خۆی دروست بکات و بەپێی گۆڕانی بارودۆخ و کاتیش گۆڕانکاری تێدا بکات.

ئەمەش ئەو ڕێنمایی و ئامۆژگارییانەن کە لە ژووری خەوتنی ڕۆڵەکانم هەڵمواسیون:

1- دەنگ بەرزکردنەوە و گفتوگۆی بێ بنەما و مامەڵەکردن بە تووڕەیی بە هەموو شێوەیەك قەدەغەیە.

2- ڕێنمایی و ئامۆژگاری دایك و باوك کارێکی سروشتییە و بە واتای لێدان لە کەسایەتی و نەبوونی متمانە و ڕقلێبوونەوە نایەت.

3- زۆر پێویستە هەمیشە وشەی (هەر ئێستا) بۆ داواکارییەکان و وشەی (ببوورە) لە بەرامبەر هەڵەکان و (سوپاس) بۆ هەموویان دووبارە بکەینەوە.

4- پێویستە ئەوە بزانیت کە سەرکەوتنت لە پرۆسەی خوێندن پرسێکە تەنها تایبەتە بە تۆ، تایبەت نییە بە دایك و باوك، یان هەر کەسێکی تر.

5- بڕوانامەکانی خوێندن گرێنتی سەرکەوتنت لە ژیان پێ نابەخشن، بۆیە پێویستە بە بەردەوامی پەرە بە تواناکانت بدەیت و بەرەو پێشیان ببەیت.

6- ژیان پڕیەتی لە شتی جوان، بەڵام هیچیان بەبێ هەوڵ و ماندووبوون و پارەیەکی زۆر نایەنە دی.

7- هەر کەسێك لە ماڵەکەمان کار بکات، ئەوا وەکو ئێمە مرۆڤێکی خاوەن کەرامەت و شکۆ و مافە مرۆییەکانە، هەر کاتێکیش بیەوێ دەتوانێ جێمان بهێڵێت.

Scanned by CamScanner

8- هەموو تاکێك بەرپرسیارە لە کارە تایبەتەکانی خۆی و داوا لە کەس ناکات بۆ ئەنجامدانیان (تەنانەت لە داگیرساندنی گڵۆپێکیش).

9- نانی نیوەڕۆ و ئێوارە لە یەك کات بۆ هەموان دادەنرێت، هەر کەسێکیش دوابکەوێت دەبێت خۆی ئامادەی بکات!!

10- بردنە ژوورەوەی کۆمپیوتەر و موبایل بۆ ژووری خەوتن قەدەغەیە (لە کاتی سەعیکردنیش هەردووکیان لەگەڵ کارپێکردنی تەلەفیزیۆن قەدەغەن).

11- دوا کات بۆ شەونخوونی و نەخەوتن کاتژمێر دەی شەو (لە ڕۆژانی قوتابخانە) بەیانیش هەر کەسە و خۆی هەڵدەستێت و خۆی ئامادە دەکات.

12- جەختکردنەوە لە سەر خواردنی نان و خۆراکی تەندروست، لە زۆربەی کاتەکانیش پشتبەستن بە خواردنی ماڵەوە.

13- هەر لە بەر ئەو هۆکارە، هێنانەوەی خواردن لە دەرەوە زیاتر لە دوو جار لە هەفتەیەکدا قەدەغەیە.

14- ئەو کاتەی خێزانەکەمان کۆ دەبێتەوە ئاساییە ئەگەر ڕاجیایی و بۆچوونی جیاواز هەبێت، هەر لەبەر ئەوە پێویستە فێری گۆڕینی بۆچوون و ئەدەبی دانووستان و بنەمای دەنگدان و ڕازیبوون بە بڕیاری کۆتایی ببین.

15- هەروەها تێبینی ئەوەش بکەن، هەرگیز دایك و باوك جیاوازیی لە نێوان ڕۆڵەکانیاندا ناکەن، بەڵام ڕەفتاری ڕۆڵەکان (ئەندازەی ڕێزگرتنیان لە دایك و باوك) وا دەکات کە بە ڕێگەیەکی جیاواز مامەڵە لەگەڵ هەر یەکێکیاندا بکەن (لەوەش

Scanned by CamScanner

دڵنیابە کە هەموو خەڵکی هەر بەو ڕێگەیە مامەڵەت لەگەڵدا دەکەن).

16- لەکۆتاییدا؛ لە دوای دەرچوون لە ناوەندی، هیچ کەسێك بۆی نییە لە ماڵەوە بمێنێتەوە، ئەوەی دەربچێت دەچێتە زانکۆ، کەوتووش دەبێت بە دوای کارێکدا بگەڕێت، بۆ کچانی کەوتووش بە دوای زاوادا دەگەڕێین.

(تێبینی بکە، من لە لیستی ئامۆژگاری و ڕێنماییەکاندا چوار خاڵم سڕیوەتەوە، ئەوەش لە بەر ئەوە بوو کە زۆر تایبەت بوون).

** ** **

لە خوارەوەی ئەو بنەمایانەش چەند چوارگۆشەیەکم دروست کردووە تیایاندا سزام بۆ سەرپێچیەکان نووسیوە، بەمشێوەی خۆارەوە:

- نووسینەوەی لیستی بنەماکان بە دەست (تاوەکو لە جاری داهاتوو بیری بێتەوە).
- بڕینی بەشێك لە ڕۆژانەکەی (بە گوێرەی دیاریکردنی دایك و باوك).
- بێبەشکردن لەو ئامێرانەی کە ئەو حەزی لێیانە (کۆمپیوتەر، ئایپاد، مۆبایل..).
- مانەوەی لە ژوورەکەیدا، یان کوژاندنەوەی کارەبا لە ژوورەکەی.

Scanned by CamScanner

- نەچوونە دەرەوە بۆ ماوەی چەند ڕۆژێك.

هەروەك پێشتریش گوتم؛ لێرەدا گرنگ گەیشتنی بیرۆكەكەیە، هەر خانەوادەیەك دەتوانێ هەم بنەما هەمیش ڕێكار و سزاكان بە گوێرەی بارودۆخی خانەوادەكەی خۆی بنووسێت.

وەك من بكە و ڕێنمایی و ئامۆژگارییەكان لە ژووری ڕۆڵەكانت هەڵبواسە، هەرنا ئەو بابەتە ببڕە و بۆیان هەڵبواسە... هەبوونی شتێكی لەو جۆرە، یان هەر بنەمایەكی دیار، تۆش و ئەوانیش ئاسوودە دەكات، ڕزگاریشت دەبێت لە دووبارە كردنەوەی ئامۆژگارییەك و لەیادكردنیان، چیتریش پێیانەوە ماندوو نابیت.

تاقی بكەرەوە و لە ئەنجامەكەی ئاگادارم بكەرەوە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- زۆر دووبارەکردنەوەی ڕێنمایی، بەهاکەی کەم دەکاتەوە، جگە لەوەش پێچەوانەی نووسینەوە زوو لە یاد دەکرێن و کەسی ئامۆژگاریکار و ئامۆژگاری بۆ کراو دووچاری بێزاری دەکەن.
- تەنها دە بنەمای گرنگ هەڵبژێرە و لە شوێنێکی دیار هەڵیانواسە تا هەموان بیانبینن.
- پەروەردەکردن تەنها پەیوەست نییە بە ئاراستەکردن، بەڵکو زیاتر پەیوەستە بە سەرمەشقایەتیکردنێکی چاك و باش (ڕێگری لە ڕەفتارێك مەکە کە خۆت ئەنجامی دەدەیت).

***

Scanned by CamScanner

چەند ڕێنماییەکی بچووکی ژیان

دایـــك و باوکـــان تەنـــانەت تـــا ئەو کـــاتەی ڕۆڵەکانیـــان هاوسەرگیرییش دەکەن و دەبنە خاوەنی منداڵ، لە ئامۆژگـاریکردن ناوەستن.. ئەمەش شتێکی جیهانییە و لای هەمـوو دایـك و باوکێك بۆتە شتێکی سروشتی، تەنـانەت ئەو کاتـانەی کە خۆشـیان هەست بەوە دەکەن کە ڕێنماییەکانیـــان زۆر دووبـــارە کـــراونەتەوە و گوێچکەی ڕۆڵەکانیان پڕبووە لەو جۆرە ئامۆژگارییانە.

هۆکاری ئەوەش زیاتر بـۆ ئەو ترسـە دەگەڕێـتەوە کە هەیـانە لە هەڵەپێکـــردن و فریوخـــواردنی ڕۆڵەکانیـــان لـــە لایەن کەســـانی دەوروبەر، ئەمە جگە لە لەلایەنی ڕۆشنبیری ئەو نـاوچەی کە تیایـدا دەژین.. "جاکسـۆن بـراون" وەك هەمـوو باوکێـك نەیتوانیـوە بەسـەر دەروونی خۆیدا زاڵ بێت و ئەو ئامۆژگاریانە ئاڕاسـتەی کـوڕەکەی نەکات، تا ئەو کاتەش کە کوڕەکەی (ئادەم) زۆری نەمابوو بچێت بـۆ زانکـۆ، لە شـەوێکدا کە خەوی لێـنەدەکەوت دێـتە خـوارەوە و دەچێـت بـۆ چێشـتخانەکە و کـاغەز و قەڵەمێـك دێنێـت و دەسـت دەکات بە نووسینی چەنـد ڕێنمـایی و ئامۆژگـارییەکی بچـووك تا لەگەڵ خۆی بیانبات بۆ زانکۆ.. لە سەرەتادا وایدەزانی بە کاغەزێك یـان دوو کـاغەز کۆتـایی بە نووسـینەکەی دێـت، بەڵام ئەو هەر بەردەوام بوو تا گەیشتە (1560) ڕێنمایی و ئامۆژگاری...

ئەگەرچی ئەو پەڕاوکانی وەك دیارییەك بەخشییە ئادەمی کوڕی، بەڵام سەرسامی خـانەوادەکەی و هاوڕێکـانی هانـدەر بـوون تـا لە

نامیلکەیەکی بچووکدا بڵاویان بکاتەوە و ناوی لێنا (ڕێنماییە بچووکەکانی ژیان) (Life's Little Instruction Book).

لەبەر ئەوەی هەر شتێك لە دڵەوە بنووسرێت دەچێتە دڵەوە، هەر بۆیە ئەم کتێبە بەخێرایی بڵاوبووەوە و ناویشی چووە لیستی نیویۆرك تایمز وەك باشترین و پڕفرۆشترینی کتێب بۆ ماوەی چەند ساڵێك (هەندێکیشیان وەك ڕۆژمێرێکی ساڵانە بڵاویان دەکردەوە)!

ئەو ڕێنماییانە - هەروەك کەمێکی تر دەیانبینی- هەمە جۆرن: کردەیی و سۆزداری و پەروەردەیی و ئابووری... لەبەر ئەوەی بەشێکیان زۆر سادەن من لەو لیستەکەدا نەمهێناون، زۆربەیان پەندی ڕاستەقینە و ئامۆژگاری کردەیین، سەنگیان مەگەر تەنها بە زێڕ پێوانە بکرێت.. ئەمەی خوارەوە چەند نموونەیەکن:

- ئاگاداری خستنەڕووی بانکەکان بە هەرچەند ئارەزوویان بکەیت.
- لە ڕۆژی لە دایکبوونی هاوسەرەکەت گوڵێك پێشکەشی خەسووت بکە.
- هەرگیز ماڵەکەت بە بێ ئامێری پشکنینی ئاگرکوژێنەوە جێ مەهێڵە.
- تەنها پشت بەخودا ببەستە، بەڵام باش دەرگاکەت دابخە.
- هەرگیز بێ هیوا مەبە، هەمیشەش هێڵێك بۆ گەڕانەوە بهێڵەوە.
- هەرگیز لەو کاتانە بڕیار مەدە کە تووڕەیت!
- بوێربە، ئەگەرنا خاوەن کەسایەتییەکی ڕوون و ئاشکرابە،

کەس هەست بە جیاوازی ئەو دوانە ناکات.

— هەوڵبدە بە مەچەکت سەری سیفۆن و دەرگای گەرماو بکەیتەوە.

— فێربە کە چۆن چێژ لە دەرفەتە شاراوەکان وەردەگریت.

— هەرگیز دەوروبەرت بێ هیوا مەکە، ڕەنگە ئەو شتەی تۆ لێی بێ هیوا دەکەیت، هەموو شتێکی ئەو بێت.

— ئەو کاتەی کتێبێکی باشت دەکەوێتە بەرچاو، تەنانەت ئەگەر نەشیخوێنیتەوە بیکڕە.

— زۆر لە سروشتی خۆت زیاتر نەرمونیان بە، بەڵام هەرگیز ڕێگە نەدەیت کەس باشی و نەرمونیانییەکەت بەکاربهێنێت و ئیستیغلالت بکات.

— بەیانیان (50) جار و ئێوارانیش (50) جار ڕاهێنانی سك ئەنجام بدە.

— هەرگیز بەشداری لە بەرهەم و قازانجی پشکێکدا مەکە کە لە داهاتوودا بەرپرسیاریەتی زیانەکەی ناگریتە ئەستۆ.

— هاوبەشی لەگەڵ کەسێکدا مەکە، کە سێ جار دووچاری شکست بووە.

— هەرگیز پسوولەی دڵنیایی بۆ کڕین بە شێوەی قیست بەکارمەهێنە.

— زەردەخەنە بکە، چونکە هیچی تێناچێ، بەڵام بە پارەش پێوانە و ئەندازە ناکرێت.

Scanned by CamScanner

- هەرگیز مشتومڕ لەگەڵ پۆلیسدا مەکە (ئەم ئامۆژگاریەم لە باوکیشم گوێ لێبووە).
- ڕۆڵەکانت لە کاتی دەستبەتاڵی لە سەر کارکردن هانبدە،
- لەکۆتاییدا؛ باوەڕ بە هەموو شتێ مەکە کە گوێبیستی دەبی، ئەوەی هەتە هەمووی مەبەخشە، زیاد لە پێویست مەخەوە.

خۆشەویستان ئەو چەند ڕێنمایی و ئامۆژگارییە، تەنها چەند نموونەیەکی هەڵبژێردراون لەناو (1560) ئامۆژگاری، کە باوکێکی خاوەن سۆز بۆ کوڕەکەی نووسیونی و باوەڕیشی وانەبووە کە ڕۆژێك دادێ کوڕەکەی بگاتە حاڵەتێك کە پێویستی بەو ئامۆژگاریانە نەبێ... ڕەنگە نهێنی برەو و ڕەواجی ئەو ئامۆژگاریانە لەوەدا نەبێت کە باوکان بێ ئاگان لێیان (بەڵێ، ڕەنگە بەشێکیان وابن)، بەڵکو ڕەنگە هۆکاری ڕەواجیان ڕاستگۆیی لە دەربڕین و هەڵقوڵاویان لە ناخی دڵەوە بێت.

جاکسۆن لە کتێبەکەیدا دەڵێت: "ئەوەندە بەس نییە کە تۆ ڕێگە نیشانی کوڕەکەت بدەیت، بەڵکو پێویستە نەخشەی ڕێگاکەشی پێبدەیت".

منیش دەڵێم: بەداخەوە ئێمە تەنها ئەو کاتانە نەخشەی باوکمان بیر دەکەوێتەوە کە کار لە کار ترازاوە.. خۆزگە هەموو کەسێك ئەزموونی خۆی لەگەڵ باوکی بۆ باس دەکردین.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- منداڵەکانمان هەرچەند گەورە بن، هەروەك ئەو ڕۆژە وان کە لەدایك بوون.
- تۆ تاکە کەسیت لە نێو مرۆڤەکاندا، کە دایك و باوکت ئارەزووی ئەوە دەکەن تۆ لەوان سەرکەوتووتر بیت.
- کێشەی دایباب ئەوەیە کە هەمیشە لەو باوەڕدان ڕۆڵەکانیان پێویستیان بە ڕێنمایی و ئامۆژگارییە، کێشەی کچ و کوڕەکانیش ئەوەیە کە باوەڕیان وایە ئەوان چیتر پێویستییان بە ڕێنمایی و ئامۆژگاری نییە.

***

Scanned by CamScanner

ڕێنماییەکانی ژیان.. جاری دووەم

دوای بڵاوبوونەوەی کۆتا وتارم (چەند ڕێنماییەکی بچووکی ژیان)، چەندین نامەم بۆ هات کە داوای چۆنییەتی کتێبەکەی جاکسۆنیان دەکرد (یان ئەگەر بە زمانی عەرەبی هەبێت)، بەشێکیشیان داوایان کردبوو کە بەشەکەی تریش لە ئامۆژگارییەکان لە نووسینێکدا بڵاوبکەمەوە (کە ئەمەش شتێکی مەحاڵە، چونکە ژمارەیان (1560) ئامۆژگارییە).

جارێکی تر دەیڵێمەوە ئەو نامیلکەیە پڕیەتی لە ئامۆژگاری لە باوکێکی سۆزدارەوە بۆ کوڕەکەی پێش چوونی بۆ قۆناغی زانکۆ، باوکەکە (جاکسۆن براون) هەرگیز پێشبینی ئەوەی نەکردبوو کە نووسینەکەی پلەی یەکەم لە لیستی نیویۆرك تایمز بۆ ماوەی چەند ساڵێك داگیر دەکات، هەر لە ماوەیەکی زۆر کورتدا بووە جوانترین دیاری لە نێوان باوکان و کوڕەکانیاندا.

هەروەك چۆن منیش پێشبینی ئەو دەنگدانەوە زۆرەی خوێنەرانم لە بابەتەکەی پێشوو نەکرد، جا لە بەر ئەوەی زۆربەی کۆمێنتەکان داوای ژمارەیەکی زیاتری ئەو ڕێنمایی و ئامۆژگارییانەی کردبوو، بۆیە لێرەدا بەشێکی تر لە ئامۆژگارییەکان پێشکەش بە ئێوەی خۆشەویست دەکەین.

- ئەو کاتەی باوکت دەڵێ "لەسەر ئەنجامدانی ئەو کارەت پەشیمان دەبیتەوە" ئەوا بزانە زۆربەی جار پەشیمان دەبیتەوە.

Scanned by CamScanner

— پارێزگاری لە ناوبانگت بکە، ڕۆژگار بۆت دەسەلمێنێت کە ئەوە گرانبەهاترین شتە کە تۆ خاوەنداری دەکەیت.

— هەرگیز لە بەربەستە گەورەکان مەترسە، چونکە دەرفەتی گەورەیان لە پشتە.

— ڕەنگە بۆ وەرچەرخانی ژیانت تەنها یەك کەس پێویست بکات.

— بە ئاگاییەوە هاوسەری ژیانت دیاری بکە؛ چونکە ئەوە بڕیارێکە سێ بەشی ژیانت وێنا دەکات.

— بە کردەوەی جوان و سوپڕایز، بۆیان دوژمنەکانت بکە بە هاوڕێ.

— ئەو کاتەی دەرفەت لە دەرگاکەت دەدات، تۆ بۆ مانەوە بانگهێشتی بکە.

— بە باشی فێری بنەماکان ببە، دواتر بەشێکیان بشکێنە.

— بریار لە سەر سەرکەوتنت بدە، لە میانی تواناکانت لەسەر بەخشین، نەوەك وەرگرتن.

— هەمیشە لە زیناکاران بترسە، هەرچەند جلەکانیان بگۆڕن.

— تەرکیز بخە سەر باشیی شتەکان، نەوەك گەورەیی و زۆری شتەکان.

— دڵخۆشبە بەوەی کە هەتە، هەوڵی بە دەستهێنانی ئەو شتەش بدە کە دڵخۆشت دەکات.

— زیاتر لەوەی لێت چاوەڕێ دەکەن بە خەڵکی ببەخشە.

— ناز بۆ هاوسەرەکەت بکە، بەڵام بۆ منداڵەکانت نا.

Scanned by CamScanner

- بە ئەنـدازەیەك سـەرقاڵ مەبە كە نەتـوانی هـاوڕێی نـوێ بدۆزیتەوە.

- بەشێك لە كاتی خۆت بۆ منداڵەكانت تەرخان بكە، نیـوەی سەروەت و سامانیشت با هەر بۆ ئەوان بێت.

- خـۆت لە شـوێنە بە گومانەكـان بە دوور بگـرە، چـونكە ڕووداوە خراپەكان هەر لەو جۆرە شوێنانە ڕوو دەدەن.

- كەسی شكست خواردوو لە بەخشینی سـەروەت و سـامان، شكستخواردووە لە هەموو شتێكی ژیانی.

- شتێك مەگرە ئەستۆت كە توانای جێبەجێكردنیت نییە.

- فێـری فریـاگوزارییە سـەرەتاییەكان بە، چـونكە هەمـوان بە بارودۆخێكدا دەڕۆین كە لێی پەشیمان دەبینەوە.

- كاتێك كەسێك پرسیارت لێ دەكات و تـۆ ئـارەزووی ئەو پرسیارە ناكەیت، زەردەخەنەیەك بـكە و بڵـێ (بەڵام بـۆچی دەتەوێ بزانیت؟).

- هەرگیـــز ئـــارامی و متمـــانە بەخۆبـــوون و ســـویچی ئۆتۆمبێڵەكەت ون مەكە.

- هاوڕێیەكی كۆنت، بە پەیوەندیەكی تامەزرۆیانە شۆك بكە.

- بە هیچ كەس مەڵێ تۆ قەڵەویـت، یـان كەچەڵ، یـان پیـر.. چونكە ئەو پێش تۆ ئەوەی زانیوە.

- بە عەقڵێكی كراوە گەشت بكە و شوێنی نوێ ببینە.

- ئەو كاتەی دەتەوێ خانوویێك بكڕیت، ئاگاداری سێ شـتی

Scanned by CamScanner

گرنگ بە، شوێنەکەی، دواتر شوێنەکەی، پاشانیش شوێنەکەی.

– (10) شت بنووسە کە دەتەوێت بە دەستیان بهێنیت، پاشان کاغەزەکە بخە دزدانتەوە.

– هەر کەسێك کە تۆ چاوت پێی دەکەوێت شتێکی جیاواز لە کەسایەتیدا هەیە، هەوڵبدە لێیەوە فێر بیت.

– لە کاتی پێکەنین دەنگی دایك و باوکت تۆمار بکە.

– دەسکەگوڵێك بۆ هاوسەرەکەت بنێرە، دواتر بیر لە هۆکارەکەی بکەرەوە.

– هەرگیز چاوەڕێی ئەوە لە منداڵەکانت مەکە کە گوێ بۆ ئامۆژگارییەکانت بگرن، لە کاتێکدا خۆت چاوەڕێی ئەوە ناکەیت.

– هەمیشە (10%) لە داهاتت پاشەکەوت بکە.

– چەند زیاتر فێربیت، ئەوا ترسی زیاترت خستۆتە سەرشانت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- تەنانەت ئەگەر تۆ باشترین مرۆڤی سەر زەویش نەبیت، ئەوا ئەوە ڕێگر نییە لەوەی کە باشترین ڕەفتار ئەنجام بدەیت.
- ڕاست نییە بڵێن کەسێك شتێکی نەبێ ناتوانێ بیبەخشێ، ئامۆژگارییەکانمان بۆ منداڵەکانمان باشترین بەڵگەیە.
- دوو کۆپی لەو دوو بابەتەی کۆتایی بگرەوە و لە ژووری منداڵەکانت هەڵیانواسە.

***

Scanned by CamScanner

بەهەرحاڵ تۆ بەو شێوەیە بە..

"ستیڤن کۆفی" نووسەر و دانەری ئەمەریکی، دوا نووسینی کتێبی (حەوت نەریتە کاریگەرەکەی خەڵك)، زۆر بە ناوبانگ بوو. هەروەها دوای ئەوەش چەند کتێبێکی زۆر سەرکەوتووانەی بڵاوکردەوە وەك: شتی یەکەم یەکەمجار، بنەمای سەرکردەی میحوەری، دەسەڵاتی حەوت نەریتەکە، حەوت نەریتە کاریگەرەکەی خێزان، ژیان لەگەڵ حەوت نەریتەکە، کە چەندین چیرۆکی ڕاستەقینە سەبارەت بە خەڵکانێك کە ئەو حەوت نەریتانەیان لەسەر خۆیان جێبەجێ کردووە لە خۆ دەگرێت...

بە هەر حاڵ، ئەمانەی خوارەوە چەند وتەیەکی جوانی بەڕێز کۆفین، کە شیاوی خوێندنەوە و جێبەجێکردنن لە ژیانی ڕۆژانە:

— ئەگەر چاکە ئەنجام بدەیت خەڵکی بەوە تۆمەتبارت دەکەن کە دەستی شاراوەت لە پشتە، بۆیە لە هیچ بارێکدا لە ئەنجامدانی کاری چاکە مەوەستە.

— ڕاستگۆیی وات لێ دەکات کە خۆشەویست نەبیت و هەمیشەش ئامانج بیت بۆ ڕەخنە... بەڵام تۆ هەموو کات هەر ڕاستگۆبە.

— ئەو پیاوەی بیرۆکەی گەورە هەڵدەگرێت، پیاوانی زۆر سووك و گەمژە دەبنە بەربەستی... بەڵام تۆ لە هەر حاڵێکدا بوویت بیرۆکەی گەورە دروست بکە.

Scanned by CamScanner

– کەسانی دەوروبەرت نالۆژیکین، جگە لە بەرژەوەندییەکانی خۆیان هیچیان لا گرنگ نییە... هەر چۆنێك بێت خۆشت بووێن.

– ئەوکاتەی دەگەیت بە سەرکەوتن، چەند هاوڕێیەکی ساختە و چەند دوژمنێکی ڕاستەقینەت بۆ دروست دەبن... بەڵام هەر چۆنێك بوو تۆ هەوڵی سەرکەوتن بدە.

– ئەو کۆشکەی بە چەندین ساڵ دروستی دەکەیت، ڕەنگە بە چەند چرکەیەك لەناو بچێت... بەڵام هەرچۆنێك بێت تۆ کۆشکەکەت دروست بکە.

– ئەوەی ئێستا پێویستی بە یارمەتی تۆیە، دواتر لۆمەت دەکات لەسەر کەموکورتیت... بەڵام هەر چۆنێك بێت یارمەتیان بدە.

– خەڵکی کەسانی لاوازیان خۆشدەوێ، ڕێزیش لە بەهێزەکان دەگرن، بەڵام بەهەر حاڵ تۆ لەگەڵ لاوازەکاندا بە.

– ئەگەر باشترین شتی خۆت بە جیهان ببەخشی، لە بەرامبەردا خراپترینت پێ دەبەخشرێتەوە، بەڵام هەر چۆنێك بێت باشترین شتی خۆت پێشکەش بە جیهان بکە.

– ئەو چاکەی تۆ ئەمڕۆ ئەنجامی دەدەیت، خەڵکی بەیانی لە یادی دەکەن... بەڵام بە هەر حاڵ تۆ هەمیشە چاکە ئەنجام بدە.

** ** **

(بەهەرحاڵ) وتەکانی بەڕێز کۆفی کۆتاییان هات، بەڵام بیرم کردەوە کە لە سەر هەمان ڕێچکە و شێواز لە خستنەڕووی چەند وتەیەك بەردەوام بم:

Scanned by CamScanner

– ڕەنگە خەڵکی ستەمت لێبکەن و بە خراپ لێت تێبگەن، بەڵام بەهەرحاڵ تۆ جێیان مەهێڵە و پشتیان تێ مەکە.

– ڕەنگە لە بەدەستهێنانی هەموو ئامانجەکانت شکست بهێنیت، بەڵام بەهەرحاڵ نابێت بوەستیت.

– ئەگەر یەکەم شت زەنگەکە هەڵبواسی، ئەوا دووچاری ئەزیەت و ناخۆشی دەبیتەوە، بەڵام هەر چۆنێك بێت ئەو کارە ئەنجام بدە.

– ڕەنگە هەرگیز ڕۆژێك لە ڕۆژان تۆ دەوڵەمەند نەبیت، بەڵام هەر چۆنێك بوو تۆ هەمیشە کامەران بە.

– بە بیرۆکە جوانەکانت ناتوانی هەموو کەس لە خۆت ڕازی بکەیت.. بەڵام بە هەر حاڵ تۆ لە هەڵوێستەکانیان دەگەیت.

– سەرەڕای ئەوەی ژیان بە سروشتی خۆی دادپەروەر نییە، بەڵام بەهەرحاڵ تۆ دادپەروەربە.

– سەرەڕای ئەوەی هەموان درۆ لەگەڵ یەکتری دەکەن، بەڵام بەهەرحاڵ تۆ ڕاستگۆبە.

– ڕەنگە دووچاری نەخۆشی و کارەساتێك بیت کە درێژە بکێشێت، بەڵام لە هەموو بارێکدا تۆ هەر گەشبین بە.

– هەموو ئەو شتانەی کە تۆ ئارەزووی دەکەیت و هیوای بۆ دەخوازی بەدی نایەن، بەڵام لە هەموو بارودۆخەکان تۆ هەر سوپاسگوزاربە.

– ڕاستە بەشێك لە خەڵکی لە یارمەتیدان و مامەڵەکردنیان

Scanned by CamScanner

لەگەڵتدا ڕژد و بەخیلن، بەڵام بەهەرحاڵ تۆ لەگەڵیان بەخشندە و دەستکراوەبە.

– لە ژیانی خۆتدا چەندان کەسی دەبینی کە بە لووتبەرزی و فیزەوە مامەڵەت لەگەڵدا دەکەن، بەڵام تۆ هەمیشە سادە و خاکی بە.

– ئێستا چەند هەڵوێستکی ئازاربەخشی هاوسەرەکەت بیر دێتەوە، بەڵام بەهەرحاڵ خۆشت بووێ.

– ناتوانی ڕێگری لە خانەوادەکەت بکەیت تا هیچ کردارێکی گەمژانە ئەنجام نەدەن، بۆیە ئەگەر جارجار ڕوویدا قبوڵت بێت.

– لە کۆتاییشدا: هەموومان هەر دەبێ بمرین، بەڵام هەوڵبدە بەبێ جێهێشتنی شوێنەوارێك کە لە بیرکردنی مەحاڵ بێ، دنیا جێنەهێڵی.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- وەك خۆت ڕەفتار بکە، نەك وەك ئەوەی ڕەفتارت لەگەڵ دەکرێ.
- هیچ شتێك ئەنجام مەدە، ئەگەر بۆ هەموو کارێکی جوان بیرت لە دەرئەنجامی سلبی کردەوە.
- ناتوانی ڕێگری لە خەڵك بکەیت تا ئازارت نەدەن و گومان لە نیەتەکانت نەکەن، بەڵام دەتوانی وابکەیت کە کاریگەرییان لەسەرت نەبێت.

***

Scanned by CamScanner

چەند هەڵەیەك، كە وا باشە ئاگاداریان بیت

خەڵكی لە كاتی گفتوگۆ و مشتومڕەكانیاندا چەند هەڵەیەك ئەنجام دەدەن، كە پێویستە تۆ ئاگاداریان بیت... پێویستە ئاگاداریان بین تاوەكو وەك گەمژەیەك قسە نەكەین، وەك گەمژەیەكیش گوێیستیان نەبین... - بۆ نموونە- چەند جار ئۆتۆمبێڵەكەت لەبەر ئۆتۆمبێڵەكەی پشت گیری خواردووە و نەتتوانیوە بیهێنیتە دەرەوە، كاتێكیش خاوەنەكەی هاتووە لە جیاتی (داوای لێبووردن) گوتوویەتی: "برا خۆ تەنها ئۆتۆمبێڵی من وانییە، هەموان پشتی یەكتریان گرتووە".

ئەو هەڵەیە ناو دەنێم (وازهێنان لە تایبەت، نموونەهێنانەوە بە گشت) بەو پێیەی واز لە كێشە تایبەتەكەی خۆی دەهێنێ، نموونە بەوە دێنێتەوە كە زۆربەی خەڵكی ئەنجامی دەدەن.

لەبەرامبەردا هەڵەیەك پێچەوانە هەیە ئەویش (نموونەهێنانەوە بە تاك بۆ جێبەجێكردنی لەسەر كۆ).

نموونەی ئەوەش چیرۆكێكی ڕاستەقینەیە بوو كە هاوڕێیەكم بۆی گێڕامەوە لەسەر دووگیانبوونی پەرستارێك لە هاوڕێكەی.. ئەگەرچی گومانم لە ڕاستیی گێڕانەوەكانی نییە، بەڵام ئەوە واتای خراپی هەموو پەرستارێك ناگەیەنی، چونكە نموونەیەكی دەگمەنە (وەك زانایانیش دەڵێن دەگمەنیش هیچ حوكمێكی لەسەر نادرێت) هەروەها لەبەرئەوەی بە هەزارەها نموونەی پەرستاری دڵسۆز و پاك

Scanned by CamScanner

هەیە، بـۆیە گشـتگیرکردنی تـاکە نمـوونەیەك لەسـەر چینێـك هەڵەیەکی ترە و پێویستە ئاگاداری بین، ئەم هەڵەیە هەڵەی سێیەمی بیرخستمەوە ئەویش (دیاریکردنی هۆکار):

ئەو کارەساتەی بەسەر پەرستارەکە هاتبوو، ئایا لەبەر ئەوەبوو کە کـارەکەی ئەو لە نەخۆشـخانە بـوو؟! یـان ڕووداوەکە بە هۆکـاری نەبـوونی وشـیاری ئـایینی یـان ئەخلاقـی پەرسـتارەکە بـوو؟ یـان بە هۆکاری تێکەڵاوی و یەکترناسینیان لە ڕێگەی ئینتەرنێتەوە بـوو؟! لە ڕاستیدا چیرۆکی هاوشێوە ڕەنگە بە سەدان هۆکاری تـر ڕووبـدەن، هەر بۆیە چیرۆکەکەی پێشوو حاڵەتێکی تایبەت بـووە و گشـتاندنی ڕێگەپێدراو و دروست نییە (لانی کەم لەبەر ئەوەی تـا کارمەنـدانی ئەو کەرتە بە خراپ ناونەبرێن).

هەڵەیەکی تر هەیە کە ئەویـش هەڵەی (گشـتگیرکردنی بـێ لـێ دەرکردن).

نمـوونەش بـۆ ئەو جـۆرە ئەگەر کەسـێك سـەبارەت بە ئـومەتی محمد (دروودی خوای لەسەر بێت) بڵـێ: (باشـترین ئـومەتن کە لە نێو ئومەتانـدا) بەمەش نـابێ کەسـی فاسـیق و خراپەکـار لە نێـو ئەو ئوممەتە هەبێ.. بەڵام لەڕاستیدا بە حوکمی واقیع ئەوە ڕاسـت نییە، بەڵام ئـایەتە پیـرۆزەکە بە شـێوەیەکی عـام هـاتووە، بـۆیە ئەگەر کەسێك یان حاڵەتێکی تایبەت هەبێ ئەوا بە واتای دژیەکی نـایەت لەگەڵ ئایەتەکە.

یەکێکـی تـر لە هەڵەکـان کە مـن نـاوم نـاوە (خـۆدزینەوە بـۆ کێشەیەکی سادە).

Scanned by CamScanner

مەبەست لەو هەڵەیە ئەوەیە کە هەندێك جار کەسێك خۆی لە ئەسڵی کێشەکە دەدزێتەوە و لێی ڕا دەکات و پەنا بۆ شتێکی لاوەکی و سادە دەبات تا پشتگیری ئامادەبوان بۆ خۆی دەستەبەر بکات. -بۆ نموونە- تۆ یەکێکیت لەو کەسانەی کە هاوبۆچوونی لەگەڵ ئەو بۆچوونەی کە ڕێگە بە شۆفێری ئافرەت دەدەن، لەو لاوە یەکێك پێت دەڵێت: ئایا بەوە ڕازی دەبی کە کەسە نەخۆشەکان هێرش بکەنە سەر شۆفێری ئافرەت؟ (بە دڵنیاییەوەش کەس بەوە ڕازی نابێت)، بەڵام پرسیارکەر کێشە سەرەکییەکەی جێهێشتووە و چۆتە سەر پرسێکی سادە تەنها تاوەکو پشتگیری دەوروبەری بۆ خۆی مسۆگەر بکات.

هەڵەیەکی تر هەیە ناوی دەنێم (ڕاکێشانی سۆزی ئامادەبووان).

لەم هەڵەیەدا کەسی قسەکەر پەنا بۆ جووڵاندنی هەستی ئامادەبوان دەبات و زۆر گرنگی بە بابەتە سەرەکیەکە نادات، بیهێنە بەرچاوی خۆت کە تۆ لە نێو کۆمەڵە کەسێك بۆچوونی خۆت لەسەر پرسەکەی پێشوو (شۆفێری و ئافرەت) دەردەبڕی، لەو لاوە کەسێك هیچ بایەخێك بە بابەتەکە نادات و بە دەنگێکی بەرز دەڵێ: جەماعەت گوێبیستی بوون ئەو برایەمان خودا هیدایەتی بدات چی دەڵێ!! ئایا ئێوە ڕازی دەبن خوشکان و دایکانمان بەو جۆرە بچنە دەرەوە؟!

جا ئامادەبوانیش هەموو بە چاوێکی ڕقەوە ئاوڕێك بەلای تۆدا دەدەنەوە.

هەڵەی پێشوو هەڵەیەکی ترمان بیردەخاتەوە کە ئەویش (هەڵەی بە کەسی کردن)ە.

Scanned by CamScanner

لەم جۆرە هەڵەیە بڕیار لە سەر پرسەکان نادرێت، بەڵکو بڕیارەکە دەخرێتە سەر خاوەنی پرسەکە، یانیش ئەو کەسەی پرسەکەی گواستۆتەوە.. ئەگەر خۆشمان بووێ ئەوا هەموو شتێکی لێ قبوڵ دەکەین (تەنانەت لاری و نەنگیەکانیشی بۆ شیکار دەکەین و دەیانپۆشین)، خۆ ئەگەر خۆشمان نەوێت و ڕقمان لێیێ ئەوا هەموو شتەکانی ڕەت دەکەینەوە (بە بڕ و بیانووی زۆرەوە، دیارترینیشیان پسپۆڕینەبوون و قسەکردن لەسەر شتێك کە دوورە لە هونەرەکەی).

هەڵەیەکی تر هەیە کە پێی دەگوترێت (هەڵەی تایبەتکردنی هۆکار).

ئەو جۆرە هەڵەیەش بە زۆری لای کەسە تونـدەکان لە هەموو ئایینەکان دەبینرێ و بەدی دەکرێ، بۆ نموونە کەسێك تەندروستی و دەوڵەمەندی و خۆشبەختی و کامەرانیی خۆی.. بە بەرزی ئیمانی و زۆری چاکەکانی و دڵسۆزی خۆی بە خوداوەند دەبەستێتەوە... ئەو پەیوەندییە ڕەنگە ڕاست بوایە ئەگەر هاتبا و بە هەزاران ئایین بوونی نەبوایە (چونکە بە هەزاران بێباوەڕ لە ئایینە جیاوازەکان) وەکو ئەو لە تەندروستیەکی باش و کامەرانی و خۆشبەختیدا دەژین...

هەڵەی نۆیەم و کۆتایی (هەڵەی هەڵبژاردن).

نموونەی ئەوەش وتەی سەرۆکی میسر "ئەنوەر سادات" لە دوای جەنگی (73) کاتێك گوتی:

"خودا ئێمەی خۆشدەوێ کە بەسەر یەهودیەکاندا زاڵی کردین".

Scanned by CamScanner

ئەمە لەکاتێکدا یەهودیەکانیش دەتوانن بە هەمان ڕێگە هەمان ڕستە بۆ خۆیان بەکاربهێنن، بۆ نموونە بڵێن: "خودا ئێمەی زیاتر خۆشدەوێ، چونکە ئێمە چوار جار بەسەر عەرەبدا سەرکەوتووین".

ئێستاش بوار بە تۆ دەدەم تا لەو هەڵانە ڕابمێنی و هەڵەی زیاتر بدۆزیتەوە، دەتوانین لەمڕۆوە لە هەڵەکانی خەڵکی رابمێنی و سوود لە هەڵەکانیان وەربگریت، بەڵام تکایە هەرگیز هەڵەی وەك ئەوان ئەنجام نەدەیت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- خەڵکی دەتوانن هەموو شتێك بڵێن، جگە لە دانان بە ڕاستی بۆچوونەکانی تۆ.
- خراپترینی هەڵەکان، ئەو هەڵانەن کە پشت بە بەڵگەی دروست دەبەستن، بەڵام لە پرسێکدا کە پەیوەندی بە تۆوە نیە.
- هەڵەی مشتومڕئامێز تەنها وەك گەمژەیەك نیشانمان نادات، بەڵکو بێبەشیشمان دەکات لە دەرفەتی فێربوونی شتە نوێیەکان.

***

Scanned by CamScanner

بەڵگەهێنانەوە بە زۆرینە یان پێشینە

زۆربەی خەڵکی لە گفتوگۆکانیاندا هەوڵی چەسپاندن و سەرخستنی ڕاستی نادەن، بەڵکو هەوڵی چەسپاندنی بیرکردنەوەکانیان دەدەن سەبارەت بەو ڕاستیانەی کە خۆیان ئارەزووی دەکەن (جیاوازییەکی زۆریش لە نێوان ئەو دووانەدا هەیە). ئەو کاتەی خەمی گەورەمان دەبێتە چەسپاندن و سەرخستنی ئەو ڕاستیانەی کە لەگەڵ بیرۆکەکانی ئێمەدا دەگونجێن، ئەوا دەست دەکەین بە هەڵەکردن و پشتبەستن بە بەڵگەی هەڵە یان بەڵگەگەلێك کە پێچەوانەی لۆژیك و واقیعن.

ئەو کاتەی بۆ نووسینی ئەو بابەتە دانیشتم لانی کەم شەش جۆر لە بەڵگەهێنانەوەی هەڵەم لە مێشکدابوو، کە خەڵکی زۆر پشتیان پێ دەبەستن بێ ئەوەی هەست بە هەڵەکەیان بکەن و بزانن کە ئەوانە بە بەڵگە هەژمار ناکرێن.

لە زۆرترین ئەو هۆکارانەی کە پشتی پێ دەبەستن بۆ جێگیرکردنی بۆچوونەکانیان بریتییە لە: بەڵگەهێنانەوە بۆ زۆرینە یان بۆچوونی زۆرینە (ئەمە لە کاتێکدایە هەبوونی کۆدەنگی و ئیجماع لەگەڵ هەبوونی ئەو هەموو ڕێباز و قوتابخانە و حیزب و گروپەدا شتێکی زۆر مەحاڵە).

بەڵگەهێنانەوە بە زۆرینە یەکێکە لەو هەڵانەی کە ڕۆژانە لە نێو خەڵکیدا گوێیستی دەبین، بۆ نموونە کەسێك بە کەسێکی تر دەڵێ:

Scanned by CamScanner

"شتێکی نامەعقوله ئەو هەموو خەڵکە هەڵە بێت و تۆ بە تەنها لەسەر حەق بیت".

بەڵام لە ڕاستیدا دەگونجێ کە زۆرینە لە سەر هەڵە و گومڕایی بن، بۆیە هۆکاری ژمارەیی مەرج نییە بۆ ڕاست و دروستی شتەکان.. - بۆ نموونە- (500) ساڵ پێش ئێستا خەڵکی پێیان وابوو کە زەوی تەختە، هەروەها (150) ساڵ پێش باوەڕیان وابوو کە میحوەری گەردوونە، تەنها (15) ساڵ پێش ئێستا ئێمە باوەڕمان وابوو کە ژیان تەنها لە سەر زەوی هەیە.. بەڵام ئەمڕۆ دەرکەوت کە (بە مەلایین کەس) لەسەر هەڵە بوون و زەوییش هەمان ئەو زەویەیە کە پێش چوار بەلایین ساڵ هەبووە (هەسارەیەکی خڕی بچووکە).

ڕەنگە باشترین بەڵگە بۆ ئەو پرسە، نموونەهێنانەوە بێت بە چیرۆکی پێغەمبەران کە هەمیشە بە سەر دوو لایەندا دابەش بوونە، یەکەمیان: پێغەمبەرێك بە تەنیا و هەڵگری پەیامێکی ڕاست و دروست، لە بەرامبەریدا زۆرینەی خەڵکی کە لە سەر گومڕایی دەژیان و بەڵگەیان بۆ بۆچوونەکانیان پشتبەستن بوو بە پێشینەکان، خودای گەورە دەفەرموویت: ﴿ قَالُوا۟ بَلْ وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ [الشعراء: ٧٤] واتە: ((بتپەرستان گوتیان: (ئێمە ئەوە نازانین) باووباپیرانمان بینیوە ئاوایان کردووە (ئێمەش وا دەکەین)...))

***

Scanned by CamScanner

ئـایەتەکە بـۆ هەڵەی دووەم پەلکێشـمان دەکـات، ئەویـش بەڵگەهێنانەوە بە کـار و گوفتـار و بـاوەڕی پێشینان، کە نەوە دوای نەوە بۆ ئەو سەردەمە گواستراوەتەوە، بەبێ ڕامـان و شـیکردنەوە تـا ئێستاش خەڵکی لەسەریان ڕۆیشتوون و کاریان پێکردوون.

کۆنی و پێشینەیی نە مەرجـن بـۆ ڕاسـتی و دروسـتی نە بەڵـگە، باوەڕ و بۆچوونە کۆنەکانیش نە دووپـات دەکـرێنەوە، نە ڕێگرییـان لێ دەکرێـت، بە بەڵـگەی فەرمایشـتی پێغەمـبەری خـودا (دروودی خوای لەسەر بێت) ئەو کاتەی پرسیاریان لێکرد سەبارەت حـوکمی وەرگـرتن و نەقلکـردن لە یەهـوود، فەرمـووی: ((إِذَا حَدَّثَكُمْ أَهْلُ الْكِتَـابِ فَـلَا تُصَـدِّقُوهُمْ وَلَا تُكَـذِّبُوهُمْ ، وَقُولُـوا : آمَنَّـا بِاللَّهِ وَكُتُبِـهِ وَرُسُلِهِ..)) واتە: ((ئەگەر ئەهلـی کتـاب قسـەیان بـۆ کـردن، نە بە ڕاستیان دابنێن نە بە بەدرۆ، تەنها بڵێن: باوەڕمان بە خودا و کتێب و پێغەمبەرەکانییەتی..).

زۆربەی کـات وایە کە ئەو کەسـەی لەنـاو بۆچـوون و بـاوەڕی پێشینەکاندا لەدایـك بـووە و ژیـاوە، بە ئاسـانی نـاتوانێ هەسـت بە هەڵەکـان بکـات؛ بەڵام ئەو کەسـەی لە دەرەوەی ئەو ژیـنگەیە لە دایك بووبێت، بە ئاسانی هەست بە سـادەیی و هەڵەی بۆچوونەکـان و پەیڕەوانی دەکات، (بـۆ نمـوونە: ئـێمە زۆر بە ئاسـانی هەسـت بە هەڵەی خواردنەوەی میـزی مانگـا لە هیندسـتان دەکەیـن، هەروەهـا گەمژەیی پێشکەشکردنی برنج بە بتەکانی بوزا لە تایلەند).

لێرەدا سەرنج بدە، زۆربەی هەرە زۆری ئەو خورافیات و بۆچوونە هەڵانەی کە مێژووەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ هەزاران ساڵ، ناتوانن بین بە بەڵگەیەك تا دروستی و بلیمەتی و عەقڵانییەتی ئەو

Scanned by CamScanner

کەسە جێگیر بکەن، کە لەو سەردەمدا دایهێناوە، بۆ پاڵپشتی ئەو جیاوازیەش، باشترین بەڵگە فەرمایشتی پەروەردگاری مەزنە کە دەفەرموویت: ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلۡ نَتَّبِعُ مَآ أَلۡفَيۡنَا عَلَيۡهِ ءَابَآءَنَآۗ أَوَلَوۡ كَانَ ءَابَآؤُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ شَيۡـٔٗا وَلَا يَهۡتَدُونَ ﴾ [البقرة: ١٧٠].

واتە: ((ئەگەر بەو خەڵکە نادانە بگوترێت: شوێنی ئەو بەرنامەیە بکەون کە لەلایەن خواوە ڕەوانە کراوە، دەڵێن: نەخێر، هەر شوێنی ئەوە دەکەوین کە باووباپیرانمان پێوەی ئاڵوودە بوون و لەسەری ڕاهاتوون، ئایا ئەگەر باووباپیرانیشیان تێنەگەیشتوو و هیچنەزان و نەشارەزا و ڕێنموویيش وەرنەگرن (هەر شوێنیان دەکەون؟!)).

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- خەڵکی بۆ جێگیرکردن و سەرخستنی حەق تێناکۆشن، بەڵکو بۆ سەرخستنی ئەو بیرکردنەوانەی کە هەیانە.
- زۆرینە مەرجی دروستی و ڕاستی بیرکردنەوە نییە، هەروەها بەڵگەش نییە بۆ گومڕانەبوونی زۆرینە، بە بەڵگەی ژیاننامەی پێغەمبەران.
- بیرکردنەوە کۆنەکان مۆرکێکی پیرۆزیان پێوە لکاوە، بەڵام ئەوە واتای دروستی و ڕاستی نییە، بە بەڵگەی (وَجَدْنَا آبَاءنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ).

***

Scanned by CamScanner

داوای بەڵگە لەسەر شتێك مەكە كە تۆ بانگەشەی بۆ دەكەیت

لە كۆتا نووسینم باسم لە نادروستی و هەڵەی بەڵگەهێنانەوە بە زۆرینە و بۆچوونی پێشینان بۆ چەسپانی ڕاستی كرد، بە بەڵگەی ئەوەی كە خودای گەورە دەفەرمووێ: ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا۟ بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۗ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴾ [البقرة: ١٧٠]

واتە: ((ئەگەر بەو خەڵكە نادانە بگوترێت: شوێنی ئەو بەرنامەیە بكەون كە لەلایەن خواوە ڕەوانە كراوە، دەڵێن: نەخێر، هەر شوێنی ئەوە دەكەوین كە باووباپیرانمان پێوەی ئاڵوودە بوون و لەسەری ڕاهاتوون، ئایا ئەگەر باووباپیرانیشیان تێنەگەیشتوو و هیچنەزان و نەشارەزا و ڕێنموویيش وەرنەگرن (هەر شوێنیان دەكەون؟!)).

بەڵام سێیەم هەڵە بریتییە لە داواكردنی بەڵگە لە كەسانی دەوروبەر لە سەر شتێك كە خۆت بانگەشە و بانگەوازی بۆ دەكەیت.. چونكە هەر كەسێك بانگەشە و بانگەواز بۆ شتێك یان بیروباوەڕێك بكات، پێویستە بەرپرسیاریەتی چەسپاندن و سەرخستنەكەشی بخاتە ئەستۆی خۆی (نەوەك گوێگر)، ئەمەش بە گوێرەی بنەمایەكی شەرعی و یاسایی كە دەڵێت: ((البينة على المدعي وليس على من أنكر)) واتە: ((بەڵگە خستنەڕوو لەسەر بانگەشەكارە، نەوەك ئەو كەسەی نكوڵی دەكات).

Scanned by CamScanner

بۆ نموونە کاتێك کەسێك بە تۆ دەڵێت چەند دروستکراوێکی بۆشایی ئاسمان کەوتوونەتە سەر زەویی باشووری سعودیە، لەسەر ئەوە کە بەڵگە بۆ ڕاستی و سەرخستنی قسەکانی بهێنێتەوە نەوەك تۆ.

بەڵام با لەسەر نموونەکەی پێشوو گریمانەی ئەوە بکەین کە تۆ گاڵتەت بە هەواڵەکەی ئەو کرد (چونکە هیچ پاڵپشتییەکی نەبوو، نە وێنە نە ڕاپۆرتێکی هەواڵی) ئەویش بە تۆی گوت: "تۆ نەهاتنەخوارەوەی ئەو دروستکراوانە بسەلمێنە". بەو لۆژیکە ئەو دەکەوێتە چوارچێوەی هەڵەیەکەوە، ئەویش گواستنەوەی بەڵگەی سەلماندنە لە خۆیەوە بۆ لای تۆ و خۆدزینەوەیە لە هەڵگرتنی بەرپرسیاریەتی، کە ئەوەش پێچەوانە بنەما شەرعی و یاساییەکەیە.

ئەمجۆرە لە بەڵگەهێناوەش بە شێوەیەکی بەربڵاو لە گفتوگۆی نێوان پەیڕەوانی ئایینە جیاجیاکان بەشێکیان لەگەڵ بەشێك بەدی دەکرێت، بۆ نموونە تۆ دەکەویتە مشتومڕێکی توندەوە لەگەڵ ڕاهبێکی هیندۆسی، پێتدەڵێ: "چۆن بۆم دەسەلمێنی کە ئایینەکەی من هەڵەیە؟" یان "چۆن دەیسەلمێنی کە خوداکانی من بوونیان نییە؟" یان "چون دەیسەلمێنی کە کتێب و پەیامەکەی من بە دەستی مرۆڤ نووسراوە؟" لەو کاتەدا ئەو کەسەی کە پێویستە ئەو ڕاستیانە بسەلمێنێ و بەڵگەیان بۆ بهێنێتەوە تۆ نیت، بەڵکو ئەوە، چونکە ئەو بانگەشەی هەبوونی ئەو شتانە دەکات نەوەك تۆیەك کە ڕەنگە لە ژیانتدا مێشکت بە پرسیاری لەو جۆرە سەرقاڵ نەکردبێ.

** ** **

Scanned by CamScanner

چـوارەم جـۆریش لە بەڵگەهێنـانەوەی بەهەڵە بـۆ چەسـپاندنی ڕاستی، بریتییە لە: گۆڕینی بابەتەکە و چـوونە دەرەوەی پرسەکە بە شێوەیەکی فێڵاوی.

ئەمەش ئەو کاتە ڕوودەدات کە تۆ قسە لەسەر کێشەیەکی ڕوون و ئاشـکرا دەکەیـت، لەو لاوە کەسـێك بە بەڵـگەی زۆر بەهێـز و ڕەوانبێژانەتر وەڵامت دەداتەوە (بەڵام بەداخەوە بەڵگەکان پەیوەندیان بە کێشەکەوە نییە). بـۆ نمـوونە، ئەو کـاتەی بـابەتێکم سـەبارەت بە جنۆکە نووسی، تیایدا نکوڵیم لە توانای جنۆکە کرد بۆ چـوونە نـاو جەستەی مـرۆڤ، زۆربەی زۆر ڕەخنەکـان کە ڕووبەڕووم کـرانەوە بەو شێوازە بوون (بەڵام جنۆکە لە قورئان و لە فەرموودەشدا بەڵـگە لە سەر هەبوونی هەیە).

بێگومـان ئەوە بەڵگەیەکـی زۆر بەهێـزە و ناکرێـت دژایەتـی بکرێت، بەڵام زۆر بەسادەیی هیچ پەیوەندیەکی بە بابەتەکەوە نییە، چـونکە مـن نکـوڵی لە توانـاکەی دەکەم بـۆ چـوونە نـاو جەستەی مرۆڤ، ئەوەش واتای ئەوەیە کە من قۆناغی باوەڕبوونم بە جنۆکە تێپەڕانـدووە، ئەمە بنەمـاکەی پێشـوومان بیـر دەخـاتەوە کە دەڵـێ: ((البينة على المدعي وليس على من أنكر)).

نمـوونەیەکی تـر، تـۆ دژایەتـی ئەوە دەکەیـت کە ڕۆڵەکانمـان لەگەڵ دەوڵەتێکی یاخی بچن بـۆ جەنـگ لە بەر چەنـدین هۆکار، لەولاوە یەکێـك وەڵامـت دەداتەوە و دەڵـێ: (بەڵام جیهـاد واجبە، ئومەت لە دوای وازهێنانی لە جیهاد لاواز و سست بووە). بەڵێ ئەم بەڵـگەیەش لە ئاسـتی خۆیـدا زۆر بەهێـزە (بەڵام ئەو کـاتەی کە

Scanned by CamScanner

پەیوەندی بە بابەتەکەوە نییە، دەبێتە بەڵگەیەکی ترسێنەر، چونکە دەتخاتە سوچێکەوە وەك ئەوەی کە تۆ دژایەتی شتێك دەکەیت کە خودای گەورە بە فەرزی داناوە)، ڕاستی بابەتەکەش ئەوەیە کە تۆ دژایەتی چوونی گەنج و لاوەکانمان دەکەیت بۆ جەنگێك کە نە جیهادە و نە فەرزیش، چونکە ئەوان دەچن بۆ شوێنێکی پڕ لە فیتنە و ئاشووب، شوێنێك کە ژمارەی پیاوەکانی هێندە زۆرە ئەگەر بە نیازی جیهاد بن، ئەوا پێویستیان بە کەس نابێ.

پێش ئەوەی کۆتایی بەو بابەتە بهێنم، ڕێگەم بدە بە کورتی ناوەرۆکی ئەو بابەتە و بابەتی پێشووشت بیر بخەمەوە:

لە هەڵە باوەکانی نێو خەڵکیدا (ئەو کاتەی کە دەیانەوێ هەڵوێست و بیرکردنەوەکانیان جێگیر بکەن و سەریان بخەن)، پەنا دەبەن بۆ بەڵگەهێنانەوە بە زۆرینە و پێشینە، دواکارکردنی بەڵگە کە دژی بانگەشەکەیان بێت (کە پێویستە خۆیان بەڵگە بهێنەوە)، پێشکەشکردنی بەڵگەگەلێك کە هیچ پەیوەندیەکیان بە بابەتەکەوە نییە.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- بەوە ڕازی نەبیت کە کەسێکی بانگەشەکار داوای بەڵگە لە تۆ بکات، چونکە هەمیشە کەسی بانگەشەکار دەبێت بەڵگە پێشکەش بکات نەوەك گوێگر.
- ئەو کاتەی گفتوگۆ لەگەڵ کەسێکدا دەکەیت، ڕێگەی نەدەیت لە پرسە سەرەکییەکە دەربچێت و بۆ بەرژەوەندی خۆی بتخاتە سەر بابەتی لاوەکی.
- یەکێك لە هەڵەکانی گفتوگۆ ئەوەیە کە چەندین بەڵگەی بەهێز پێشکەش بکەیت، بەڵام پەیوەندییان بە پرسی باسەکەوە نەبێت.

***

Scanned by CamScanner

بۆچوونی پێشتر و نزیکتر...
توانای بیرکردنەوەت دەشێوێنن

سەرەڕای ژیری و ئاڵۆزی عەقڵەکانمان، بەڵام دەشێ بە چەند هۆکارێکی زۆر سادە تواناکانمان لە سەر بڕیاردان و بیرکردنەوە گۆڕانیان بەسەردا بێت و بشێوێترێن.

ئێمە هەمیشە کار لە سەر یەکەم بۆچوون و ئەزموون کە گوێبیستی دەبین دەکەین، بۆ نموونە ئەو کاتەی براکەت یان هاوڕێیەکت هەواڵی ئەوەت پێدەدات کە (300) دوکان لە شارەکە ئاگریان گرتووە، تۆش بە یەکەم بیستن ئەو ژمارەیە لای خۆت دەکەیت بە ژمارەی دروست، دواتر هەر کەسێ بڵێ (150) دوکان بووە، ئەوا تۆ بێ یەك و دوو هەواڵەکەی بۆ ڕاست دەکەیتەوە و دەڵێی نەخێر بەڵکو (300) بووە.

بۆیە ئەو بیرۆکە و بۆچوون و زانیاریانەی پێمان دەگەن، زۆر بە خێرایی ئەو بۆشاییانە داگیر دەکەن کە لە مێشك و کەسایەتیماندا هەیە، بە جۆرێك سڕینەوە و گۆڕانکاری تیایاندا کارێکی قورس دەبێ (تەنانەت ئەگەر دوو خولەکیش پێش ئێستا بیستبێتمان).

خۆزگە ئەو کارە تەنها پەیوەست بوایە بە سووتانی "بازاڕێکی میللی". بەڵکو ترسناکی بابەتی (پێشتر/ سەرەتا) لەوەدایە ئێمە کاتێك بە منداڵی لە سەر چەند بیروباوەڕ و بۆچوونێکی هەڵە پەروەردە دەکرێین، ئەوا ئەو بیروباوەڕە لە عەقڵی ئێمەدا دەبێتە بناغە و پێوەر

Scanned by CamScanner

بۆ تەواوی بوارەکانی ژیانمان لە تەمەنی دوای بالغبووندا... چەندیش گەورەتربین و تەمەنمان بەرەو هەڵکشان بچێت ڕەگوڕیشەی ئەو بیروباوەڕانە زیاتر بە زەویدا دەچن، تا وامان لێدێت دەگەینە تەمەنی پیری و دەستەوەستان دەبین لە بەرامبەر بونیادنانی بیرکردنەوەی نوێ و جیاواز.

﴿...لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔا ...﴾ [النحل: ٧٠].

واتە: ((...تاوەکو دەگاتە ڕادەیەك کە دوای ئەو هەموو زانستی و زانیاری و تێگەیشتنەی کە هەیبوو، هەموو شتێکی لەبیر دەچێتەوە و هیچ نازانێت...)).

جگە لە کاریگەری هەواڵی سەرەتا، شتێکی تر هەیە کە زۆر جاران ئێمە بۆچوونەکانی خۆمانی لەسەر هەڵدەچنین ئەویش (نزیکتر) لە بازانەی کەسە نزیك و هاوڕێ و دۆستەکان.. بۆ نموونە ئێمە هەمیشە وتە و هەواڵی برایەکمان لا ڕاستەرە لە وتە و هەواڵی کەسێکی بێگانە، ئامۆژگاری هاوڕێکانمان زۆر لا گرنگترە لە هی کەسانی شارەزا، فەتوای شێخەکانی ناوچەی خۆمان لە هی شێخەکانی ئەزهەر و زانایانی (الزیتونة و القرویین).

بۆ نموونە ئەو کاتەی براکەت هەواڵی سووتانی (300) دوکانت پێدەدات، زۆر زوو بە هەواڵەکەی باوەڕ دەکەیت، ئەمەش تەنها لەبەر ئەوەنا کە یەکەم کەس بووە هەواڵەکەی بە تۆ داوە، بەڵکو هۆکارێکی تریش هەیە، ئەویش نزیکیی هەواڵدەرەکەیە کە براکەتە و بەراورد بە بێگانەیەك زیاتر متمانە بە ئەو دەکەیت... ئەو کاتەی گوێ بۆ ئامۆژگاریەکانی هاوڕێکەت دەگریت بە تایبەت سەبارەت بە کڕینی پشکی زیاتر (سەرەڕای چەندین ئاگاداریی

Scanned by CamScanner

کەسانی شارەزا لەو بوارە)، بەڵام تۆ هەر بە قسەی هاوڕێکەت دەکەیت، ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە تۆ هاوڕێکەت دەناسیت، بەڵام کەسە شارەزاکان ناناسیت.. ئەوکاتەش کە فەتوای زانای وڵاتی خۆت بە پەسەندتر و دروستر دادەنێیت، لەبەر ئەوەیە کە تۆ دیدگا و مەزهەب لەگەڵ ئەواندا یەکە و لە یەکتریەوە نزیکن، لە هەمان کاتدا ئاگاداری بنەما فیقهی و مەزهەبیەکانی زاناکانی دەرەوەی وڵات و شاری خۆت نیت، (مرۆڤیش سروشتی وایە دوژمنی ئەوشتەیە کە نایزانێت).

جا ئەو کاتەی بۆچوون و هەواڵی (پێشتر و نزیکتر) بەیەکەوە کۆ دەکەینەوە، لەوە تێدەگەین کە چۆن بیری خوڕافی و ناعەقڵانی بەسەر عەقڵی مرۆڤدا زاڵ دەبن، تەنها لەبەر ئەوەی لە منداڵییەوە و لە کەسانی نزیك خۆیەوە گوێبیستیان بووە... کاتێکیش یەکێك لە ئێمە دەگاتە تەمەنی کامڵبوونی، خۆی لە نێو کۆمەڵگەیەکدا دەبینێتەوە کە بیروباوەڕە خوڕافی و ناعەقڵانییەکان تەواو بەسەر کەسایەتی و شێوازی بیرکردنەوەیدا زاڵ بوونە، بە ئەندازەیەك کە هیچ جۆرێك لە گفتوگۆ و بەڵگەی لۆژیکی و وانەکانی زانکۆ و.. ناتوانن تۆسقاڵێك گۆڕانکاری لە بیروباوەڕەکانیدا بکەن، (زۆر کەمن ئەو کەسانەی لەو تەمەنەدا گۆڕانکاری بەسەر قەناعەت و کەسایەتییاندا دەهێنن).

لەبەر ئەم هۆکارە بەشێك لە کۆمەڵگاکان بە حوکمی (پێشتر و نزیکتر)، عەقڵی منداڵەکانی دەشێوێنێ، بە تێپەڕبوونی کاتیش لە نیعمەتی بیرکردنەوەی ڕەخنەیی و شیکاری دایاندەماڵن... تەنانەت

Scanned by CamScanner

کاتێك تاکێکی ئەو کۆمەڵگایانە لە پەرستنی (زۆرینە) خۆی ڕزگار دەکات، بۆی ئەستەمە بە ئاشکرا پێچەوانەی بۆچوونەکانی زۆرینە ڕەفتار بکات، بەڵام هەرچۆنێك بێت ئەو لەکۆتاییدا کەسێکی ژیر و فێربوو و خاوەنی عەقڵە، دەزانێ دوای دەرچوونی لەو کۆمەڵگایە و سەرپێچیکردنی بیروباوەڕەکانیان، ئەنجامەکە چۆن دەبێ و چی ڕوودەدات.

بەهەرحاڵ؛

چەندین هەڵەی تریش هەن کە عەقڵەکانمان دەشێوێنن و بێبەشیان دەکەن لە بیرکردنەوەکی تەندروست (وەك: بۆچوونی پێشوەختە، خۆپەرستی کوێرانە، کەمی شارەزایی، یاخیبوونی سۆز...) بەڵام من لەم نووسینەدا زیاتر مەبەستم بوو قسە لەسەر (بۆچوونی یەکەم و نزیکتر) بکەم، جگە لە گرنگییان لە دروستکردنی بیروبۆچوونەکانمان و کاریگەرییان لەسەر کۆمەڵگا، هاوکات لەبەر ئەوەی ئەو دوو پێکهاتەیە بە درێژایی تەمەن لەگەڵماندا دەبن، بێ ئەوەی بە شێوەیەکی هۆشیارانە هەست بە لەگەڵ بوونیان بکەین.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- عەقڵی مرۆڤ لەژێر کاریگەری یەکەم بیرۆکە دەمێنێتەوە، کە وەریگرتووە.
- عەقڵی مرۆڤ کۆپییەکی نیمچە دووبارەیە، بۆ ئەو عەقڵانەی کە لە دەوروبەریدا دەژین.
- بە بڕیاری (پێشتر و نزیکتر)، بەشێك لە کۆمەڵگاکان مێشکی منداڵەکان دادەخەن و بێبەشیان دەکەن لە نیعمەتی بیرکردنەوەی ڕەخنەیی و شیکاری.

***

Scanned by CamScanner

لەبەر ئەوە نا کە تۆ خۆشت دەوێ!

ئـێمە زۆربەی کـات بە ئاسـانی بیروبۆچـوونی ئەو کەسـانە وەردەگـرین کە خۆشـمان دەوێـن و هـاوڕاین لەگەڵیـان، هەروەها بۆچوونی ئەو کەسانەش کە خۆشـمان نـاوێن و هـاوڕانین لەگەڵیان ڕەت دەکەینەوە (ئەگەرچی ڕاستیش بن).

چـاو لە حوکمـدانی بۆچـوون و بیرکردنەوەکـان دەپۆشـین و بڕیاری پێشوەختە لەسەر بێژەری وتە و هەواڵەکە دەدەیـن، ڕێگـری لە دەروونـی خۆمـان دەکەیـن تـا ڕاسـتیی بابەتەکـان ببینێـت، بە نیەتەکانی لایەنی بەرامبەر خۆمـان سـەرقاڵ دەکەیـن و دەچینە نێو ململانێیەکی بە شەخسیکردن و مشتومڕێکی نەزۆکەوە.

کێشـەی عەقڵـی مـرۆڤ لەوەدایە کە خەڵکـی لە چوارچێـوەی چەند قالبێکدا پۆلێن دەکات، هەمیشە شکاندنەکەی ڕەت دەکاتەوە، تـا ئەو کـاتەی پـێچەوانەکەی بـۆ دەردەکەوێ، فاسـیق هەر فاسیقە ئەگەر کاری چاکەش ئەنجام بدا، کەسی چاکەکەر هەر چاکەکارە ئەگەر چەندان خراپەش ئەنجام بـدا، یەکەمـین کە کـارێکی چاکە ئەنجام دەدات دەیەوێ فێڵمان لێبکات، دووەمیشیان مەبەستی خراپە نەبوو کاتێك ئەو خراپەی ئەنجامدا، هەر بۆیە (وەرگرتنی بۆچوونی یەکەم زۆر ئەستەم گۆڕانی بەسەردا دێ).

لەڕاستیدا عەقڵە بچووکەکـان نـاتوانن شـیکاری هەڵوێسـتەکان و گفتوگۆی بیرۆکەکان بـکەن، بەڵکـو پەنـا دەبەنە بەر چارەسـەرێکی

Scanned by CamScanner

ئاسان ئەویش (پۆلێنکردنی مرۆڤەکانە لە قالبێکی ئامادەکراو).

هەمیشە پێویستە لە خۆت بپرسی: چی دەبێ ئەگەر بۆچوونی ئەو کەسانەی خۆشماندەوێن و متمانەمان پێیان هەیە، هەڵە بێ؟ بۆچوونی ئەوانەش دروست و ڕاست بێت کە خۆشمان ناوێن و هاوڕایان نین؟!

چی دەبێ ئەگەر بۆچوونی ئەو کەسانەی متمانەمان بە زانستەکەیان هەیە، هەڵە بێت (لانی کەم بۆ جارێکیش بێت؟) بۆچوونی ئەوانەش دروست بێت کە هەمیشە گومان لە زانستەکەیان دەکەین و بۆچوونەکانیانمان لا دروست نین (لانی کەم بۆ جارێکیش بێت؟).

بڕیاردان لەسەر گرنگیی بۆچوون و دروستیی بیرکردنەوەکان بە ڕێگەی خۆشەویستی و ڕقلێبوونە و پشتگوێخستنی لێکۆڵینەوە و شیکاری بۆچوونەکان دڵ و عەقڵ کوێر دەکات... بڕیاردانی پێشوەختەش سەبارەت بە بۆچوونی ئەو کەسانەی خۆشمان ناوێن و هاوڕایان نین، چاوەکانمان لە بەرامبەر ئاستی پەیامەکانیان کوێر دەکات و بێبەشمان دەکات لە دەرفەتی فێربوون لێیانەوە، چونکە ڕەنگە بۆچوونێکی دروست لای کەسێك بێت کە لە هیچ شتێکدا لەگەڵی کۆك نیت، لە هەمان کاتدا بۆچوونێکی هەڵە لە کەسێکەوە دەربچێت کە لە هەموو شتێکدا هاوڕای لەگەڵیدا، ئایا دەزانی زۆربەی درۆکان لەو شەیتانەوەیە کە پێغەمبەر خودا (درودی خوای لەسەر بێت) دەربارەی فەرموویەتی: ((صدَقَك وهو كَذوبٌ)) واتە: ((ڕاستی پێت گوتووە، بەڵام ئەو درۆزنە))، ئایا لە بەرامبەردا

گومانت لە دادوەری داوود (علیه السلام) هەیە دوای ئەوەش دووری لە هەوا و ئارەزوو؟ خودای گەورە دەفەرمووێ:

﴿ يَٰدَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلْنَٰكَ خَلِيفَةً فِى ٱلْأَرْضِ فَٱحْكُم بَيْنَ ٱلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ ٱلْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌۢ بِمَا نَسُوا۟ يَوْمَ ٱلْحِسَابِ ﴾ [ص: ٢٦].

واتە: ((داوود گوتی: سوێند بە خوا بێگومان ئەو برایەت ستەمی لێ کردوویت بەوەی دەیەوێت تاکە مەڕەکەی تۆ بخاتە سەر مەڕەکانی خۆی، لەڕاستیدا زۆربەی ئەوانەی شەریک و هاوکارن ستەم لە یەکتری دەکەن، جگە لەوانەی کە ئیمان و باوەڕیان هەیە و کار و کردەوەی چاک ئەنجام دەدەن، ئەوانیش زۆر کەمن، (ئینجا دوو کەسەکە دیار نەمان)، ئەوسا ئیتر داود زانی کە ئێمە تەنها تاقیمان کردۆتەوە، (لەبەر دوو هۆی سەرەکی، یەکەم: فێربێت بەپەلە حوکم دەرنەکات.. دووەهەم: لەبەر ئەوەی سوێندی خوارد لەسەر شتێک کە لێکۆڵینەوەی دەربارەی نەکردبوو)، ئیتر داوای لێخۆشبوونی لە پەروەردگاری کرد و بە کڕنووش و سوژدەدا چوو، داوای لێبووردنی کرد)).

پێویستە هەڵسەنگاندنت بۆ بۆچوونە کەسییەکان، دوور بێت لە سۆزی خۆت و تایبەتمەندیی ئەو کەسانەی هەڵیاندەسەنگێنی.. بڕیاردان لە سەر ڕابردووی کەسەکان بڕیارێکی بەجێ نییە (خودای گەورە لە ڕۆژی حەشردا دادوەری لە نێوان بەندەکانیدا دەکات)، تەنانەت با بڕیارەکانت دەربارەی بۆچوونی ئەوان لەسەر هەڵوێستەکانیشیان نەبێت.. (دوای جەنگی جەمەل) حارسی کوڕی

Scanned by CamScanner

حوت بە پێشەوا عەلی گوت: ئەی پێشەوای بڕوادان ئایا پێت وانیە تەلحە و زوبەیر، کە هەردووکیان لە دە موژدەپێدراوەکەی بەهەشتن، لەسەر گومڕایین و ناڕاستن؟! پێشەوا عەلی لەو کاتەدا بنەمایەکی لە حوکمدان دانا کە تا ڕۆژگاری ئەمڕۆش دووبارەی دەکەینەوە و دەیلێینەوە، فەرمووی: (ڕاستی بە پیاوەکانی ناناسرێتەوە، بەڵکو پیاوەکان بە ڕاستی دەناسرێنەوە).

بڕیاردان لەسەر مرۆڤ لەمیانی تەسەوڕات و بۆچوونە گشتییەکان، کاریگەری لەسەر پەککەوتنی بڕیارە تایبەتەکانمان دروست دەکات، ئەوکاتە هەڵەکە گەورەتر دەبێت کە بڕیارێکی گشتی دەخەینە سەر گەل یان هۆزێك و سیفەتێکی هەمیشەییشی پێدەدەین، بێ ئاگا لەوەی کە خودای گەورە فەرموویەتی: ﴿ وَمِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيْكَ... ﴾ [آل عمران: ٧٥].

واتە: ((لە شوێنکەوتوانی کتێبە ئاسمانییەکان کەسانێک هەن ئەگەر ماڵ و دارایییەکی زۆری بەئەمانەت لەلا دابنێیت (هەر کاتێک داوای بکەیت) بەتەواوی بۆت دەگێڕێتەوە، هەشیانە ئەگەر دینارێکی بەئەمانەت لادابنێیت بۆت ناگێڕێتەوە...)).

ئەوەی گریمانەی ئەنجامدانی دەکرێ تەواو پێچەوانەیە..

گریمانە دەکرێ کە گوێ لەو کەسانە بگریت کە خۆشت ناوێن و هاوڕای بۆچوونەکانیان نیت، زیاتر لەو کەسانەی کە خۆشت دەوێن و باش دەیانناسیت. ئەو کاتەی گفتوگۆ لەگەڵ ئەو کەسانە

Scanned by CamScanner

دەکەیت کە هاوڕای بۆچوونەکانیان نیت، دڵنیابە لەوەی کە تۆ زیاتر مێشکت بەلای هەموو ئاڕاستەکان دەکرێتەوە و ئاگاداری بۆچوونە جیاوازەکانیش دەبیت.. بەڵام ئەگەر بێت و تۆ تەنها گوێ لەوانە بگریت کە خۆشت دەوێن، تەنها نووسینەکانی ئەو کەسانە دەخوێنیتەوە کە هاوبۆچوونی تۆن، ئەوا دڵنیابە کە شتێکی نوێ نایەتە هەگبەی تۆوە... بەردەوامبوون و خوێندنەوە و بەدواداچوونت، تەنها بۆ ئەو بۆچوونانەی کە لەگەڵ ویست و ئارەزووی تۆدا دەگونجێن، دەتخاتە قوشبنێکی تەسکەوە و ڕۆژ دوای ڕۆژیش زیاتر عەقڵ و بیرکردنەوەت دادەپۆشێ.. ترسی کۆمەڵگە لە فرەبۆچوونی لەوەدایە کە دیدگایەکی بەرتەسك بێتە کایەوە و نەوەیەك دروست ببێ کە متمانە بە نەزانەکان بکات.

ئایا پێت وایە کە من هەڵەم لەوەی کە بابەتەکە بە دڵی تۆ نانەخشێنم؟!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- کێشەی عەقڵی مرۆڤ لەوەدایە کە خەڵکی لە چوارچێوەی چەند قالبێکدا پۆلێن دەکات، هەمیشە شکاندن ئەو قاڵبە ڕەت دەکاتەوە، تا ئەو کاتەی پێچەوانەکەی بۆ دەردەکەوێ.
- ئەگەر تۆ گوێ بۆ ئەو کەسانە ناگریت کە خۆشت ناوێن، جگە لە نووسینی هاوبۆچوونەکانیشت ناخوێنیتەوە، ئەوا دڵنیابە شتێکی نوێ نایەتە هەگبەتەوە.
- بەردەوامبوونت تەنها لەسەر بەدواداچوونی ئەو بۆچوونانەی کە لەگەڵ ویستەکانی تۆ کۆکن، دەتخاتە قوشبنێکی تەسکەوە.

***

Scanned by CamScanner

قەناعەتە کەسییەکانت،
بیروبۆچوونی پیرۆز نین

ئەو دەرئەنجامەی کە خۆت پێی دەگەیت، لەلات زۆر لەو بۆچوون و هەواڵانە جێی باوەڕترن کە لە کەسانێکەوە پێت دەگەن.. هەروەها ئەو بیروبۆچوونەی کە لە کەللەسەرتدا گەڵاڵە دەبێت، هەموو ئەو بۆچوون و بیرکردنەوانە دەسرێتەوە کە لە دەرەوە پێتگەیشتوون.. پەیوەندییەکی تۆکمە لە نێوان ئەوەی خۆمان پێی دەگەین لەگەڵ ئەوەی ئێمە قەناعەت بە دروستیەکەی دەکەین هەیە.. ئەو کاتەی کە خۆت بیر دەکەیتەوە (بە مێشکی خۆت تاوتوێی پرسەکان دەکەیت)، ئەوا بێگومان بە ئەنجامێکی خودی دەگەیت، ئەنجامێکی دڵسۆزانە، زۆر بە توندیش بەرگری لێدەکەیت، ئەگەرچی لای خەڵکی بە سادە و هەڵەش ناوببرێت.. ئەنجامە خودیەکان (کە خۆت پێیان دەگەیت)، ڕەنگە ئیجابی بن و لە بەرژەوەندی تۆدا بن، بە پێچەوانەشەوە ڕەنگە سلبی بن و لە دژی تۆ بن... ئەمە لە کاتێکدا ڕەنگە تۆ زۆربەی کاتەکان جیاوازی لە نێوان ئەو دوانە نەکەیت، چونکە تۆ لە هەڵوێستێکی دوو لایەنە دایت، وەك ڕکابەر و بڕیار، فرۆشیار و کڕیار، یاسادانەر و ڕەخنەگر (چێشتلێنەر و تامکەر) بەمەش تەرازووی حوکم و ڕەخنەی تەندروست لای تۆ دەشاردرێتەوە.

نەبوونی هۆشیاری و ئاگاداریشمان بەو جیاوازیە، هۆکاری

Scanned by CamScanner

بەردەوامی ئەنجامدانی هەڵە و پرسیاری ماوە بەسەرچوو ڕاڤە دەکات "چۆن بەو ئەندازەیە گەمژە بوویت؟!" یان "چۆن ئەو کات ئاگاداری ئەو کارە نەبووی؟!" بۆ دەربازبوونیشت لەم کێشەیە پێویستە ئەندازەیەکی زۆر لە خاکیبوونی فیکری و ڕەخنەی خودی بۆ خۆت دەستەبەر بکەیت، هەروەها گوێ بۆ ئەو بۆچوونانە بگریت، کە لەگەڵ تۆدا هاوڕا و کۆك نین... هەروەها پێویستە وەك کۆشش و هەوڵدانێك سەیری قەناعەتە کەسیەکانی خۆت بکەیت و بە کراوەیی بیانهێڵیتەوە و بواری دەستکاریکردن و گۆڕانکارییان پێ بدەیت، بەبێ هیچ دوودڵی و شەرم و بەرگریکردنێکی خۆپەرستانە.

بیرکردنەوە و قەناعەتی لەو جۆرە دڵنیابە لە بەرژەوەندی تۆ بە کۆتا دێن، چونکە هەمیشە دەستگرتن و باپەندبوون بە بۆچوون و قەناعەتە خودیەکان، ئاستی فێربوونی زانست و ئەزموونەکان کەمتر دەکاتەوە، بە بەڵگەی ئەو دێڕەی پێشەوا شافیعی کە دەڵێ:

كلما أدبني الدهر أراني نقص عقلي

وإذا ما ازددت علمًا زادني علمًا بجهلي

جگە لەوەش.. باپەندبوون بە بۆچوونە خودیەکان و دەستگرتن پێیانەوە و لانەدان لێیان، نهێنی بڵاوبوونەوەی غروری و خۆبەگەورەزانین و لووتبەرزی و سەرسام بە خود و... چەندان نەخۆشی ترە.. بەراورد بکە لە نێوان کەسێکی دەوروبەری خۆمان کە زۆر باپەندی بیروبۆچوونەکانییەتی، لەگەڵ کەسێکی وەك پێشەوا ئەحمەدی کوڕی حەنبەل کە گوتوویەتی: (قسەی ئێمە بۆچوونێکە، ئەگەر کەسێك باشتر لە ئێمە بهێنێ، واز لە بۆچوونەکەی خۆمان دێنین و دەچینەسەر بۆچوونەکەی ئەو) یان کەسێکی وەك مالیکی

Scanned by CamScanner

کوڕی ئەنەس کە گوتوویەتی: (هەموان قسەیان لێوەردەگیرێت و لێیان ڕەت دەکرێتەوە، تەنها خاوەنی ئەم قەبرە نەبێت (ئاماژەی بۆ قەبری پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) کردووە) یان کەسایەتیەکی وەك پێشەوا شافیعی کە گوتوویەتی: (ئەگەر فەرمایشتەکە ڕاست بوو، ئەوا قسەی من لە دیوار بدەن) یان بیلالی کوڕی سەعد کە گوتوویەتی: (هەر کات بینیتان کە کەسێك بە بۆچوونی خۆی سەرسامە، ئەوا بزانن لە زەرەر و زیان دایە).

ئەگەرچی دان بەوەدا دەنێم کە گۆڕانکاری لە بۆچوون و بیرکردنەوە خودیەکان، کارێکی ئەستەم و قورسە، بەڵام ترسناکیەکەی لەوەدایە کە بە سووربوون و دەستگرتنت پێیانەوە قەناعەتێکت بۆ دروست دەبێت وادەزانیت کە ئەو بۆچوونانە هاوشێوەیان نییە و بە دوورن لە هەموو کەموکورتی و خەوشێك.. هەر ئەو جۆرە لە قەناعەتەش هۆکارە بۆ دروستبوونی زوڵم و ستەم و بیری خۆ زاڵکردن... تەنها لە ئەگەری وەرگرتنی دەسەڵاتێکی کەمدا هەوڵی کپکردنی دەنگەکان دەدەیت و ڕێگە بە بۆچوونی تر نادەیت.

ئەگەر چاوێك بە مێژوودا بخشێنیت، دەیان حاڵەتی سووتاندنی کتێب و ئازاردان و کوشتنی بیرمەندەکان و نەهێشتنی بیرکردنەوە جیاوازەکان دەبینی.. هەموو ئەوانەش تەنها بۆ پارێزگاریکردن لە تاکە بۆچوونێك و مانەوەی تەوژمێکی بچووکە لە دەسەڵات، ئەمە لە کاتێکدا مومارەسەکردنی ئەو جۆرە لە بیرکردنەوە بە لووتکەی گەمژایەتی دادەنرێت.

لە بەرامبەردا لووتکەی ژیری ئەوەیە کە بەشداری بە کەسانی

Scanned by CamScanner

تر بکەیت و ڕەخنەکانیان قبووڵ بکەیت و بۆچوونەکان لە بێژینگ بدەیت و بەبێ لەبەرچاوگرتنی ناسنامە و شوێن و پلە و پۆست و پایە، باشترینیان دەستنیشان بکەیت.

هەر لەبەر ئەم هۆکارە -من- باوەڕم وایە گەورەترین و گرنگترین شت کە قوتابیانی کولێژە پزیشکییەکان دەیخوێنن بریتی نییە لە شیکاری جەستەیی و زانستی نەخۆشیەکان و ڕێگاکانی دۆزینەوەی نەخۆشی... بەڵکو بریتییە لە وەرگرتنی "بۆچوونی تر" لە دۆزینەوەی هەر نەخۆشییەك.

هەر بۆیە زۆر جاری دەبینی کە پزیشکێك (ڕاستگۆ و ئەمین) بەبێ هیچ دوودڵی و شەرمێکەوە زۆر بە ئاسانی بۆچوونی هاوکار و هاوپیشەیەکی لە خۆی کەم ئەزموونتر و بچووکتر وەردەگرێت.

تۆش ئەوەت بیر بێت لە کەللەی سەرتدا تەنها یەك مێشك هەیە، کە جیاوازیەکەی لەگەڵ مێشکی کەسانی تر ڕەنگە چەند پلیکانەیەك بێت (بەرز یان نزم لە پلیکانەکانی پەیژەی ژیری). باشترین چارەسەریش بۆ فراوانکردن و زیادکردنی ئاستی ژیریت بۆ (سێ یان چوار یان پێنج جار) هێندەی ئاستی ئێستات، بریتییە لە ڕاوێژکردن و بەشداریکردن بە عەقڵەکانی تر و بینینی ژیان بە دیدگای ئەوان.

جا چ سەرۆك بوویت یان کەسێکی ئاسایی، هەمیشە ئەوەت بیربێ کە ئەوەی لە سەرەتای نووسینەکەمدا شیمکردەوە سەبارەت بە قەناعەتبوونمان بە ئەنجامە (تەنها لەبەر ئەوەی خۆمان پێی

Scanned by CamScanner

گەیشتووین) لە گەورەترین عەیبەکانی بیرکردنەوەی مرۆڤە.

بە واتایەکی تر..

لە یەك کاتدا ڕۆڵی ڕکابەر و حوکم/ فرۆشیاری و کڕیار/ موشەڕەع و سوودمەند... چێشتلێنەر و ئەو کەسەی بڕیار لەسەر باشیی چێشتەکە دەدات، مەگێڕە.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئاگاداری بەرهەمهێنانە تایبەتەکانی خۆت بە، چونکە ڕەنگە بەهۆی هۆکارێکی ئایدۆلۆژی ژیانت کۆتایی پێ بێت.
- ئەو کاتەی ڕۆڵی ڕکابەر و حوکم، فرۆشیار و کڕیارو.. دەبینی. پێش ئەوەی فێڵ لە خەڵکی بکەیت، فێڵ لە خۆت دەکەیت و خۆت هەڵدەخەڵەتێنی.
- تەنها قەناعەتبوونت بە دروستیی بۆچوونەکەت، واتە داخستنی عەقڵت لە گریمانەکانی تر.

***

Scanned by CamScanner

دایکی ئامۆژگاریەکان

سۆزە تایبەتەکانمان، پۆلێنمان بۆ خەڵك، بۆچوونی پێشوەخت، لایەنگیریی کوێرانە، کەم شارەزایی، یاخیبوونی سۆز، بیری ڕەق، باوەڕی ڕەها... نموونەن بۆ ئەو پێکهاتە و کاریگەرییە دەرەکیانەی کە ڕێگریمان لێدەکەن لە بیرکردنەوەیەکی دروست و تەندروست و بێلایەنانە.

لە کاتی سەرقاڵبوونم بە نووسینی ڕۆڵ و گرنگی بۆچوونی (پێشتر) و (نزیکتر) لەسەر بیرکردنەوە و باوەڕە کەسیەکان، بیرۆکەی نووسینی ئەو بابەتە لە مێشکمدا گەڵاڵە بوو، چونکە کاتێك گەیشتمە کۆتایی نووسینەکە، چەند پێکهاتەیەکی تریشم بیرکەوتنەوە، کە هەمان ڕۆڵ و کاریگەرییان هەیە بە بێ ئەوەی هەست بە هیچ کامیان بکەین.

سەرەڕای ئەوەی من ڕەفەیەکی تەواوی کتێبم سەبارەت بەو بابەتە هەیە، بەڵام پێم باشبوو کە بۆ خستنەڕووی پێکهاتەکانی تر، زیاتر پشت بەو بۆچوونە باوانە ببەستم کە لە ناوچەکەی خۆماندا هەن.

جگە لەو کەموکورتی و هەڵانەی کە لە سەرەتای ئەم بابەتە ژماردنم، هاوکات هەڵە و کەموکورتی تریش هەن، لەوانەش:

لایەنگیری کوێرانە و بەرژەوەندیخوازانە:

بە هۆکاری کاریگەریی ڕۆشنبیری و کۆمەڵگە، وامان لێهاتووە

Scanned by CamScanner

کە بە جۆرێك بیربکەینەوە (بە ئامانجی گەیشتن بە ڕاستییەکان نا) بەڵکو بەو بیرکردنەوەی کە ئەو بۆچوون و بیرکردنەوانە سەربخەین کە کۆمەڵگاکەمان سەرمەشقیان دەکات و لەگەڵ ویستەکانی ئێمەدا بەکانگیرن.. ئەو جۆرەش لە لایەنگیری لە توندڕەوەکانی ناو گشت ئایینەکاندا دەبینرێت.

بەڵام ئەوەی پێویستە ئێمە ئەنجامی بدەین، بریتییە لە بیرکردنەوەیەکی بێلایەنانە و دوور لە هەموو بۆچوونێکی پێشوەخت و جێگیرکردنی قەناعەتە تایبەتەکان، (ئەمەش ڕێك ئەو کردارەیە کە زانایان بۆ دۆزینەوەی شتێك لە تاقیگەکاندا ئەنجامی دەدەن، بەبێ هەبوونی هیچ نیەتێکی ڕەتکردنەوە، هاوکات بەبێ هەبوونی هیچ بڕیارێکی پێشوەخت و جێگیرکراو).

غرور و بە سەنتەرکردنی خود:

هەموان خودی خۆمان کردووە بە سەنتەری بیرکردنەوەکان، بەردەوامیش بەرگری لە بەرژەوەندی و بۆچوونە تایبەتەکانمان دەکەین، ئەمەش شتێکی دەگمەن و کەم نییە، بەڵکو بریتییە لە کەموکورتیەك کە بەردەوام ڕێگریمان لێ دەکات و ناهێڵێت ڕا و بۆچوونی کەس و لایەنەکانی تر ببینین.. تۆ هەمیشە و بە بەردەوامی بۆچوونەکانی خۆت لا دروستە، باشە چ شتێك ڕێگرە لەوەی کە بۆچوونی کەسانی تریش وەك تۆ دروست و ڕاست بێت؟! ئەو کاتەی تۆ لەسەر حەقیت، ئایا ئەوە واتای ئەوەیە کە ئەوانی تر هەموویان ناحەق و هەڵەن؟! ئایا ئاسانتر و باشتر نییە کە تۆ هەمیشە گریمانەی ئەوە بکەیت کە تۆ هەڵەیت؟!

Scanned by CamScanner

ڕازیبوون بە نزیکترین و سادەترینی چارەسەرەکان:

ئەو کاتەی یەکێك لە ئێمە بیر لە کێشەیەك دەکاتەوە، ڕاستەوخۆ بیری بۆ لای ئەو چارەسەرانە دەچێت کە پێشتر ئەزموونی کردوون (سەبارەت بە بێکاری و هۆکارەکانی پرسیار لە هاوڕێکانت بکە، دەبینی هەموو تیشك دەخەنە سەر یەك هۆکار و بەردەوام دووبارەی دەکەنەوە، تەنانەت شارەزاکانیش هەمان شت لە تەلەفیزیۆن دەڵێنەوە).

هەڵەکەش لەوەدایە کە ئێمە (ناوەستین) بیر لە هەبوونی ئەگەر و هۆکاری قووڵتری کێشەکە ناکەینەوە، هەر بۆیەش پێویستە لەو جۆرە کێشانەدا کەسانی پسپۆڕ و شارەزا لە توێژینەوە زانستیەکان بدوێنین، چونکە ئەوان هەمیشە بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشانە گریمانەی زیاتر دەخەنەڕوو، یەك لە دوای یەکیش گفتوگۆیان لەسەر دەکەن و تاوتوێیان دەکەن.

دژایەتیکردن و بەڵگەی دژیەك:

زۆربەی خەڵکی کاتێك دژایەتی و بەرهەڵستی کەسێك یان لایەن و تەوژمێك دەکەن، هەوڵی ناشیرینکردنی جوانییەکانی و گەورەکردنی خراپەکانی دەدەن، هەڵەکەش لەوەدایە کە ئەو جۆرە لە بەرهەڵستیە ڕێگریمان لێدەکات تا بە دیگایەکی تر سەیری پرسەکان بکەین و خاڵە ڕاست و دروستەکانی کەسی بەرامبەر ببینین.. ئەوەش بزانە کە دژایەتیکردنی بەردەوام و بەرهەڵستکردنی کەسی بەرامبەر بە ڕێگەی "تۆ لەسەر هەڵەیت" واتای لەسەرحەقبوونی تۆ ناگەیەنێ، بەڵکو ئەوەی تۆ ئەنجامی دەدەیت

Scanned by CamScanner

سەر کێشەیەکە و بە بەردەوامبوونیشت لەسەری زیان بە ناو و ناوبانگی خۆت دەگەیەنیت.

پارچەکردن و نموونەهێنانەوەی بەشتی دەگمەن:

کاتێك گفتوگۆ لەسەر هەر کێشەیەك دەکەین بە تەواوی لە کۆی کێشەکە ناڕوانین، بەڵکو تەنها ئەو بەشەی لێوەردەگرین کە پاڵپشتی بۆچوونە تایبەتیەکانی ئێمە دەکات، ڕەنگە ئەو پارچەکردنەش تەنها هەڵوێست و بۆچوونێکی کەسی، یان ڕووداوێکی خودی، یان لە ماوەیەکی دیاریکراو بێت، بەڵام ئێمە دێین بەسەر کۆی شوێن و کاتەکەدا دەیگشتێنین.. -تەنها بۆ نموونە- ڕەنگە نموونە بە حاڵەتێکی ناشەرعی بهێنرێتەوە بۆ ترساکیی تێکەڵاوی لە قوتابخانەکان، لە هەمان کاتدا ڕەچاوی هەزاران کەسی پاك و بێگەرد ناکرێت لە هەمان شوێندا... یان هەمان حاڵەت بۆ دامەزراوە یان کۆمپانیایەکی دیاریکراو گشتاندن دەکەین (وەك ئاماژەیەك بۆ خراپی شوێنەکە)، کە ڕەنگە هەمان حاڵەت لە شوێنێکی تریش ڕووبدات.

دروستکردنی قالبی پێشوەختە و نموونەی توند:

هەموومان - بەداخەوە- لایەنگیریەکی کوێرانە و سەرسەختانەی چەند بۆچوونێکی دیاریکراو دەکەین، چەندین قالبی پێشوەختەمان بۆ بڕیاردان لەسەر بیروبۆچوونەکان داناوە، بڕیاردانەکانیش دەگشتێنین.. بەڵام ئەوە بزانە کاتێك تۆ تەنیا لایەنگیریەکی سەرسەختانەی بۆچوونێك دەکەیت. هیچ بەدیلێکی تری بۆ نابینی، ئەو کاتەش کە گشتاندن بۆ بڕیارەکەت دەکەیت (بەسەر ڕەگەزێك، یان تەوژم، یان ئایینێکی دیاریکراو..)، هیچ ڕاجیایی و

Scanned by CamScanner

جیاوازیەکی تاکی و ئیجابی لە نێویدا نابینی، بۆیە پێویستە هیچ کات گشتاندن بۆ بڕیارەکان نەکەین و نموونە دەگمەنەکان نەکەین بە خاڵی بڕیاردان.

بەڵام سەبارەت بە (**دایکی ئامۆژگاریەکان**) کە بریتییە لە وەبیرهێناوەیەك بەوەی ئێمە ڕۆژانە هەموو ئەو کەموکورتیانە بە ڕێگەیەکی ناهۆشیارانە ئەنجام دەدەین.. دوای زانینی ئەوەش پێویستە بە ڕێگەیەکی هۆشیارانە و عاقڵانە بیربکەیتەوە و بەسەر خودی خۆتدا زاڵ بیت.

پرسیارەکە زۆر بەسادەیی بریتییە لە: یان ئەوەتا هۆشیاری کەموکورتیەکان دەبی و بە سەریاندا زاڵ دەبیت، یانیش گوێیان پێ نادەیت و ڕێگەیان دەدەیت بەسەرتدا زاڵ بن.

سەیری دەوروبەرت بکە، بزانە کام لەو دوو حاڵەتە زاڵترن؟!!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- لەبەر ئەوەی کۆمەڵگە خاوەندارێتی چەند بیرکردنەوەیەکی هاوبەش (نیمچە وەك یەك) دەکات، هەر بۆیە بە بەردەوامی نەوەی هاوشێوە بەرهەم دەهێنێت.
- کێشە لە مومارەسەکردنی هەڵەکانی بیرکردنەوەی تەندروست نییە بە تەنها، بەڵکو مومارەسەکردنیان بەبێ هۆشیاری کێشەیەکی ترە.
- کۆمەڵگە داخراوەکان عەقڵی منداڵەکانیان لە نیعمەتی بیرکردنەوەی ڕەخنەیی بە پێشکەشکردنی تەسەوراتی پێشوەختە و بۆچوونی بۆماوەیی، بێبەش دەکەن.

***

Scanned by CamScanner

چی دەربارەی لۆژیك دەزانیت؟!

لە شـانۆگەری "قوتابخـانەی ئاژاوەچییەکـان" کەسـایەتی ئەبـلە عەفەت لە مورسـی ئەلزنـاتی دەپرسـێ: (چـی دەربـارەی لۆژیـك دەزانیت؟!).

هۆکاری دووبارەکردنەوەی پرسیارەکەشـی ئەوەیە کە ئەو جگە لەو ڕستەیە هیچی تر شك نابات و دەڵێ: "کاتێك کەسێك لە سەری کەسێك دەدات و دەکەوێت، هیچ لۆژیکی تێدا نییە".

سەرەڕای ئەوەی ئەو پێناسە کۆمیدیە دوورە لە پێناسەی حەقیقی لۆژیك؛ بەڵام من هەر جارێك گوێبیستی ئەو ڕستەیە دەبم، گرنگی خوێندنی لۆژیك بۆ ڕۆڵەکانمان لە قوتابخانەکان بیر دەکەوێتەوە.

لۆژیـك وەك زانایـانی پێشـین پێناسـەیان کـردووە بـریتییە لە: "ئامرازێك بۆ پاراستنی بیر و زەین لە هەڵە" بە سادەترین پێناسەشی بریتییە لە "کۆمەڵە بنەمایەك کە ڕێگریمان لێدەکەن لە بیرکردنەوە بە شـێوەیەکی هەڵە"، یـان بـریتییە لە "شـێوازێکی بیرکـردنەوە، بەرەو دروستیمان دەبات، لە ئەنجامی هەڵە دوورمان دەخاتەوە".

لۆژیك (بە دیدی من) زانسـت و مەنهەجێکـی ئایـدۆلۆژی نییە، بەڵکو ڕێگەیەکی بیرکردنەوە و شێوازێکی هاوبەشە لە شیکردنەوە و بڕیاری دروست.. مرۆڤ بە سروشتی خۆی دروستکراوێکی خاوەن بیـرە، بیرکـردنەوە بەشـێکی گەورەی ژیـانییەتی، تەنـانەت لە کـاتی خەوتن و خۆشووشتن و لێخوڕینی ئۆتۆمبێل... بەڵام هەنـدێك جار بە ڕێگەیەکی نادروسـت و هەڵە بیـر دەکـاتەوە، کێشـەی گەورەش

ئەوەیە کە ئاگاداری ئەو ڕاستییە نییە (چونکە هەموو مرۆڤێك بە عەقڵەکەی ڕازییە) باوەڕیشی وایە کە هەر کەسێك دژی بۆچوون و بیرکردنەوەی ئەوبێ، ئەوا بە ڕێگەیەکی هەڵە بیر دەکاتەوە...

هەر لەبەر ئەم هۆکارە بۆ ئەوەی هەموان بە گوێرەی هەبوونی چەند بنەما و ڕێسایەك بڕیار لەسەر شتەکان بدەن و ڕەخنەیان لێبگرن (بە جۆرێك کە تەنانەت دوو کەسیش لەسەریان ڕا جیا نەبن)، لۆژیك هاتە کایەوە.

فەیلەسووفی یۆنانی "ئەرستۆ"، یەکەمین کەس بوو کە بنەماکانی لۆژیکی دانا، لەبەر ئەوەی یەکەم کەسیش بوو کە ڕێگەی دروستی بۆ گەڕان و بڕیاردان لەسەر شتەکان پێ ڕاگەیاندین، بۆیە بە "مامۆستای یەکەم" ناسراوە، لە هەمان کاتدا ئەبو نەسڕ فارابی بە "مامۆستای دووەم" دەناسرێت، بەو پێیەی یەکەمین کەس بوو هەوڵی بڵاوکردنەوەی بیری لۆژیکی لە جیهانی ئیسلامی دا.

بەهەرحاڵ؛ خەڵکی بە ڕێگەی جیاواز بیر دەکەنەوە، کە ڕەنگە دوور یان نزیك بکەوێتەوە لە خودی لۆژیکەکە.. من وەك خۆم لە نووسینەکانمدا زۆر وشەی "منطقی" و "بدیهي" و "واقعي" بەکاردەهێنم، ئەوەش وەك بەڵگەیەکە بۆ ڕەتکردنەوەی بانگەشە و موبالەغەکان و ئارەزووم بۆ بڕیاردانی عەقڵ و لۆژیك و واقیع.. هەرگیز بەو جۆرە گفتوگۆ و مشتومڕانە ئاسوودە نابم کە بڕیار بە بانگەشە و موبالەغەکان دەدەن و حوکمی عەقڵ و لۆژیك وەلا دەنێن و لە کۆتاییشدا بە دەرئەنجامێکی دوور لە ڕاستی دەگەن.

بە یارمەتی هاوسەرەکەم (کە پزیشکە) توانیم زانیاری لەسەر ئەوە دەست بخەم کە بە "زانستی پزیشکی پشتبەستوو بە بەڵگە"

ناسراوە. ئەمەش تایبەتمەندی و پسپۆڕیەکی پزیشکی نییە، بەڵکو پابەندبوونێکی کەسییە لە لایەن پزیشکەوە، بەوەی کە بە دواداچوون بۆ بەڵگە و توێژینەوە و ئامێرە نوێکانی بواری خۆی بکات... زانستی پزیشکی زانستێکی خێرایە لەڕووی پێشکەوتن و گۆڕانکاری، بواری گومان و خەملاندن لە خۆیدا جێناکاتەوە (ئەگەرنا وەك ئەو پزیشکە میللییەی لێدێت کە بە گومان و خەملاندن حاڵەتەکەت دیاری دەکات، یان بەوەی کە بەر لە نیو سەدە لە باب و باپیرانی بیستووە).

لەڕاستیدا لە ڕۆژگاری ئەمڕۆدا لە تەواوی جیهان توێژەران کار لەسەر چەند بنەمایەکی لۆژیکی دەکەن کە هیچ بوارێك بۆ ساختەیی ناهێڵێتەوە، ئەویش بە "ڕێبازی توێژینەوەی زاستی" ناو دەبرێت. ئەو ڕێبازە پشت بە ئەزموون و بەڵگە دەبەستێت، بە جۆرێك زانایەك لە ئەڵمانیا دەتوانێ هاوشێوە و هاوپیشە کۆریەکەی بەوە تاوانبار بکات کە لە کۆتا توێژینەوەی پابەندی (ڕێبازی زانستی) نەبووە.

ئێمەش لە ئاست خۆمان پێویستە ڕۆڵ و گرنگی بیرکردنەوەی لۆژیکی بزانین و منداڵەکانمان فێربکەین و لە قوتابخانەکاندا وەك مەنهەجێکی پاك و بێگەرد بۆ بیرکردنەوە و ڕەخنەگرتن و شیکردنەوە بگوترێتەوە.. ئەگەر بمانەوێ ئەوان بە ڕێگەیەکی دروست بیربکەنەوە و بە شێوازێکی بێلایەنانە ڕەخنە لە شتەکان بگرن، ئەوا پێویستە ئەوە بکەین و فێری لۆژیکیان بکەین.. فێربوون و گوتنەوەی لۆژیك لە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا، وەك مەنهەجێك زۆر

Scanned by CamScanner

پێویستتره لە گوتنەوەی مەنهەجە بەرتەسکەکانی تر کە هیچ ڕۆشنبیرییەك بۆ قوتابی دەستەبەر ناکەن و فێری شێوازی بیرکردنەوەیان ناکەن.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- سەرەڕای ئەوەی مرۆڤ دروستکراوێکی خاوەن بیروڕایە، بەڵام زۆرجار بەشێوەیەکی هەڵە بیردەکاتەوە.
- لۆژیك ڕێگەیەکە لە بیرکردنەوە، کە سەیری واقیع و ئەنجامەکان دەکات، لایەنگیری و سۆز و کاریگەریی ڕۆشنبیری پشتگوێ دەخات.
- خوێندنی لۆژیك لە قوتابخانەکان گرنگییەکەی زیاترە، لە خوێندنی چەند مەنهەجێکی چەقبەستوو و وشك، کە هیچ جۆرە بیرکردنەوەیەك فێری قوتابی ناکەن.

***

Scanned by CamScanner

سادەترین ڕاڤە، نزیکترینیانە لە ڕاستی

نیوەڕۆیان کاتێك ئۆتۆمبێلی دراوسێکەت لە بەردەم دەرگاکەیان دەبینی، کام لەم دوو ئەگەرە هەڵدەبژێری؟!

یەکەم: زوو لە کارەکەی گەڕاوەتەوە.

دووەم: ئەوە دزێکە، هەمان جۆری ئۆتۆمبێلی دراوسێکەمانی هەیە، دوای ئەوەی زانیویەتی باوکی دراوسێکەمان کۆچیدوایی کردووە، ئەو دزە بە هەلی زانیوە و چووەتە ماڵەکەیانەوە!

لەسەر هەمان شێواز:

سەری مانگێگ دەبینی هەژماری بانکیەکەت پەنجا ملیۆن ڕیالی خراوەتە سەر، لە کاتێکدا مووچەکەی تۆ تەنها پێنج هەزار ڕیاڵە، لەو حاڵەتەدا تۆ کام ئەگەرە هەڵدەبژێری:

یەکەم: تەنها هەڵەیەکی بانکییە.

دووەم: تۆ مامێکت هەبووە، چل ساڵ پێش ئێستا گەشتێکی بۆ وڵاتی ئەرجەنتین کردووە و لەوێ نەگەڕاوەتەوە، بەڵام ئەو لەوێ سەروەت و سامانێکی زۆری کۆکردۆتەوە، کاتێك کۆچیدوایی، کردووە جگە لە تۆ میراتگرێکی شك نەبردووە، بۆیە سەروەتەکەی خستۆتە سەر هەژماری بانکیەکەی تۆ.

سەرنج بدە، هەر دوو ئەگەری یەکەم زۆر سادە و بێ ئاڵۆزی بوون، لە هەمان کاتدا لە ڕاستییەوەش نزیکترن (بەراورد بە هەر دوو ئەگەری دووەم کە زۆر دوورن لە سادەیی و پڕن لە ئاڵۆزی، بە جۆرێك مەگەر تەنها بۆ فیلمە عەرەبیەکان دەست بدەن).

Scanned by CamScanner

ئەو پەیوەندییە جوانەی لە نێوان (دروستی و سادەیی)دا هەیە، بنەمایەکی زۆر گرنگە بۆ بڕیاردان لەسەر شتەکان، لەو لاشەوە دەستەبەری گۆڕانی بیرکردنەوە و بۆچوون و دیدگاکانت دەکات...

بەڵام دەبێت ئاگاداری ئەوەش ببین، هەمیشە ئەگەری ئاڵۆز بە واتای مەحاڵی ڕوودان نایەت (وەك: دزینی ماڵی دراوسێکەت)، بەڵام ئەو ئەگەرەیان زۆر دەگمەن ڕوودەدات کە تۆ مامێکت هەبووە و ونبووە، دوای وەفاتیشی میراتەکەی بۆ تۆ جێبهێڵێ.

من یەکەمین جارە گوێبیستی ئەو قسەیە ببم، گوایە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا لە ڕێگەی فیلمێکی خەیاڵیەوە کە بە "Contact" ناسراوە، بیرۆکەی دروستکردنی ئامێرێکی گەشتکردنی هەیە کە دەتوانێت لە چاوتروکانێکدا مرۆڤ بباتە بۆشایی ئاسمان...

بۆ ئەو مەبەستەش زانایەکی ئافرەتی ئەو بوارەیان دەستنیشان کردووە کە ناوی "دکتۆر ئێلینۆر"ە. (کە لە فیلمەکەشدا بەشداری کردووە و ڕۆڵی خۆی دەبینێ، بیل کلینتۆنیش یەکێکە لە بەشدارانی ئەو فیلمە). سەرەڕای ئەوەی ئامێرەکە چەند جارێك لەکار دەکەوێت و لە گواستنەوەی ئێلینۆر شکست دەهێنێت، ئەویش چەندین جار دووچاری بێهۆشیی دەبێت.. کاتێکیش بە ئاگا دێنەوە سوورە لەسەر ئەوەی بچێت بۆ بۆشایی ئاسمان.. لە هەمان کاتدا سەرۆکی لیژنەی لێپێچینەوە هەوڵی ڕازیکردنی ئێلینۆر دەدات بەوەی کە ئەو لە بۆشایی ئاسماندا بۆ ماوەی چەند چرکەیەك لە هۆش خۆی چووە، بەڵام شکست لە هەوڵی ڕازیکردنەکەی دەهێنێت، چونکە ئێلینۆر ڕەتی دەکاتەوە کە ئەو بۆ هیچ شوێنێك چووبێت، دواتر سەرۆکی لیژنە پێی دەڵێ:

Scanned by CamScanner

دکتۆرە ئیلینۆر تۆ زانایەکی ڕێزداری، چاکیش ئەو بنەمایە دەزانن کە دەڵێت: "سادەترین ڕاڤە نزیکترینیانە لە ڕاستی" بۆیە منیش ئێستا لێت دەپرسم کامە ڕاڤەیان نزیکترن لە ڕاستی: تۆ بۆ ماوەی چەند چرکەیەك چوویت بۆ جیهانە فەزاییەکان کە چەندین ساڵ لە ئێمەوە دوورە، یان تۆ دووچاری بێهۆشی بوویت و خەونێکت بینی و تیایدا ئەو شتانەت بینین کە ئاواتەخوازی بیانبینی؟ (بەمە بێدەنگ بوو و ملکەچی بۆچوونەکەی سەرۆکی لیژنە بوو).

ئەوەی پاڵنەر بوو بۆ نووسینی ئەم بابەتە ئەوەیە کە ئێمە هەمیشە لە نێوان دوو ڕاڤەدا ڕاڤە دوور و ئاڵۆز و قورسەکە هەڵدەبژێرین، لە کاتێکدا ڕاڤەیەکی ئاسانتر و نزیکتر لە ڕاستی و دروستی بوونی هەیە.

بۆ نموونە کاتێك یەکێك دووچاری نەخۆشی فێ (صرع) دەبێت، هەر زوو گریمانەی ئەوە دەکەین کە شەیتان چۆتە لاشەیەوە، لە کاتێکدا ڕاڤەیەکی ئاسانتر و نزیکتر لە لۆژیك بوونی هەیە، ئەویش (دانیشتوانی کەنداو بەراورد بە هەر ناوچەیەکی جیهان زیاتر دووچاری ئەو نەخۆشییە دەبن).

یان ئەو کاتەی یەکێك لە ئێمە بە ئۆتۆمبێڵە نوێیەکەی تووشی ڕووداوێکی هاتوچۆ دەبێت، هەر زوو دەڵێین ئەوە (چاوەزارە)، لە کاتێکدا ڕاڤەی ئاسان و نزیکتر لە واقیع و لۆژیك ئەوەیە کە بگوترێت: تەنها حاڵەتێکی هاتوچۆ بوو، هۆکاری ڕوودانەکەشی ڕەنگە لەبەر ئەوە بووبێ کە باش شارەزای ئۆتۆمبێڵە نوێکەی نەبووە.

هەر کاتێك ئومەتی ئیسلام دووچاری بەڵا و کێشەیەکی گەورە دەبێتەوە، هەر زوو ئەگەری بوونی پیلانێکی گەورە لە لایەن

ئەمەریکا و وڵاتە زلهێزەکان دەکەین، بەڵام لە هەمان کاتدا ڕەنگە ڕاڤەی ساده و دروست بۆ ئەو پرسە ئەوە بێت کە ئەوەی ڕوودەدات هۆکارەکە خۆمانین و دەستی خۆمانە.

هەر لەبەر ئەو هۆکارە ئاواتەخوازم کە ئەو بنەمایە وەربگریت و لە ژیان و چۆنییەتی بڕیاردانت لەسەر شتەکان کاری پێبکەیت.. هیوادارم وەك ئەو پزیشکانە بیربکەیتەوە کە کاتێك نەخۆشێك دەچێتە لایان، سەرەتا گریمانەی ئەو نەخۆشیە سادانەی بۆ دەکەن کە زۆربەی خەڵکی دووچاریان دەبێت.. پێش ئەوەی پشکنین و گریمانەی نەخۆشییە دەگمەن و قورسەکانی بۆ بکەن.

بە ڕستەیەکی زۆر سادەتر.. بێ ئاڵۆزی.. نزیکتر لە واقیع:

ئەو کاتەی لە نیوەشەودا لە نێو ڕەشماڵەکەت گوێبیستی خشپەخشپێك دەبی، بیرت بۆ وشترەکەت بچێت، پێش ئەوەی بیرت بۆ ورچێکی ناوچە جەمسەرییەکان بچێت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- سادەترین ڕاڤە، هەمیشە وەك نزیکترین ڕاڤە لە ڕاستی و لۆژیکی دەمێنێتەوە.
- ئارەزوومان بۆ بەرگریکردن لە هەڵوێستەکانمان -هەندێ جار- وامان لێدەکات کە پەنا بۆ ئەگەر و گریمانەی زۆر ئاڵۆز و دەگمەن ببەین.
- بەناو زاناکان هەزاران گریمانەی ئاڵۆز پێشکەش دەکەن، بەڵام زانای حەقیقی تەنها تیۆرێکمان پێدەبەخشێ، کە زۆر نزیکترە لە ڕاستی و لۆژیك.

***

Scanned by CamScanner

چیتر پرسیار (السؤال) له خەڵك مەكە،
پرسینەوە (التساؤل) له خۆت بكە

سەرەتا ڕێگەم بدە لێت بپرسم: ئایا جیاوازی نێوان (السؤال) و (التساؤل) دەزانیت؟

من وەڵامت دەدەمەوە:

(السؤال) پرسیارێكە ئاڕاستەی كەسی بەرامبەر دەكرێت، بەڵام (التساؤل) پرسیارێكە لە حاڵەتی سەرسامبوون و بینینی شتی نامۆ ئاڕاستەی خودی خۆت دەكرێت.

(وەڵامەكە بەوەندە كۆتایی نایەت).

ئەو كاتەی ناتوانین وەڵام بدەینەوە پرسیار (السؤال) لە كەسانی دەوروبەر دەكەین. بەڵام (التساؤل) ئالیەتێكە بۆ ویستەكانی خود، بۆچی؟ چۆن؟ كێ؟ كەی؟ لەخۆ دەگرێت.

پرسیارەكان (الأسئلة) بە ئاشكرا ئاڕاستە دەكرێن و كەس لێت ناشارێتەوە، بەڵام (التساؤلات) بە نهێنی ئاڕاستەی خود دەكرێن، بەتایبەتیش ئەو كاتەی كە بەرهەڵستی سیاقی ڕۆشنبیری و كۆمەڵایەتی دەكەیت و بەرەنگاری دەبیەوە.

(السؤال) هەمیشە لە بەرامبەریدا وەڵامێكی خێرا و ئامادەكراوی پێشوەختە هەیە، بەڵام (التساؤل) كاتێكی زۆری دەوێ تا خۆت وەڵامەكەی دەدۆزیتەوە، ڕەنگە هەندێك جار بمری و هیچ وەڵامێكت دەست نەكەوێت.

Scanned by CamScanner

ئەو کـاتەی لە کەسـێکەوە وەڵامێکـت پێـدەگات، ڕەنـگ وەریبگریت و قەناعەتی پێبکەیت، لە هەمان کاتیشـدا ڕەنـگە ڕەتـی بکەیتەوە و پێی ڕازی نەبیـت.. بەڵام ئەو کـاتەی پرسـیار لە خـودی خۆت دەکەیـت، قەنـاعەت بە وەڵامەکەش دەکەیـت، چـونکە لە ناخی خۆت سەرچاوەی گرتووە، هەر بۆیەش هەوڵ دەدەیت هەمان وەڵام بڵاوبکەیتەوە و دەوروبەریشت پێی ئیقناع بکەیت.

بەشێك لە هاوڕێکـانم پـێم دەڵـێن: بـۆچی لە نووسـینەکانتدا زۆر پرسـیار ئاڕاسـتەی خـود دەکەیـت؟! وەڵامیـان دەدەمەوە: تـاوەکو خوێنەر خۆی وەڵامەکەی دەست بکەوێت.

سـەردەمی مامۆسـتایەتی تەواو بـووە، لە ئێسـتادا کتێبـیش تەنهـا وروژاندنی پرسیارە بۆ مێشکی خوێنەر، دواتریش بواری پێـدەدرێت تا خۆی وەڵامەکە بـدۆزێتەوە.. ئەو کـاتەی کە خـۆی بە وەڵامەکە دەگات زۆر قەناعەتی پێدەکات، بە جۆرێك ئەگەر ئەو وەڵامەی لە گەورەتـرین فەیلەسـووف و بیرمەنـدەوە پێگەیشـتبا، بەو جـۆرە قەناعەتی پێ نەدەکرد.

چیرۆکی پێغەمبەران هەمیشە بە پرسیاری گەورە لە خود دەسـت پێ دەکات، تا ئەو کـاتەی خۆیـان وەڵامەکەی دەزانـن، کـاتێکیش زانیان بە هیچ جۆرێك لێی پاشگەز نابنەوە، ئەو کاتەی کە سـەرانی قـورەیش مـاڵ و سـامانی زۆریـان خسـتە بەردەم پێغەمـبەر خـودا (دروودی خـوای لەسـەر بێـت)، تـا لەوە پەشـیمان بێـتەوە کە پێـی گەیشتووە، ئەو لە بەرامبەردا فەرمـوویەتی: ((يَا عَمُّ، وَاللَّهِ لَوْ وَضَعُوا الشَّمْسَ فِي يَمِينِي، وَالْقَمَرَ فِي يَسَارِي عَلَى أَنْ أَتْرُكَ هَذَا الْأَمْرَ مَا تَرَكْتُهُ))

Scanned by CamScanner

واته: ((ئەی مامە، واللە ئەگەر خۆر بخەنە دەستی ڕاستمەوە، مانگیش بخەنە دەستی چەپمەوە تا واز لە گەیاندنی ئەو پەیامە بهێنم، وازی لێناهێنم)). پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) لە ئەشکەوتی حەرا بەردەوام پرسیاری لە خودی خۆی دەکرد و وەڵامی دەدۆزیەوە، تا ئەو کاتەی جیریل (علیه السلام) وەڵامەکانی تری پێ ڕاگەیاند.. پێغەمبەر ئیبراهیمیش (علیه السلام) هەمیشە پرسیاری لە خودی خۆی دەکرد، بە دوای پەروەردگاری تاك و تەنیا دەگەڕا و دەیویست خۆی بە وەڵامەکەی بگات، ﴿... لَئِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴾ [الأنعام: ٧٧].

واته: ((...ئەگەر پەروەردگارم هیدایەتی نەدامایە، ئەوە بێگومان لە ڕیزی دەستەی گومڕاکان دەبووم)).

زۆر کتێب لە ڕابردوودا بە شێوەی پرسیار و وەڵام نووسراون، بەڵام لە دوای ئەرستۆ و ئەفڵاتوون، فەیلەسووفی گەورە ئەبو حەیانی تەوحیدی (310-414 هـ) بە شێوەیەکی دیار لە سەر پرسیارکردن لە خودی نووسیوە.. چونکە لە نووسینەکانیدا هەمیشە بەشداری بە خوێنەر دەکات، وای لێدەکات بەردەوام پرسیار لە خودی خۆی بکات سەبارەت گیان و ڕوح و نهێنییەکانی وجود، شاراوەکانی زمان، ڕەوشتی خەڵکی، ڕێبازەکانی بیرکردنەوە، پەیوەندی بە فەلسەفە بە ئایین، بەتایبەتیش لە کتێبی (الهوامل والشوامل) کە (175) پرسیاری خودی لە خۆ دەگرێت، هەر بۆیەش پێم وایە کە کتێبەکانی تەوحیدی زیاتر خوێنەر ئیقناع

Scanned by CamScanner

دەکەن، ئەوەش لە بەر ئەوەیە کە خـــوێنەر بەشـــدار دەبێـــت لە ئاراستەکردنی پرسیارەکان و وەڵام بۆ دۆزینەوەیان.

هەموو ئەوانە ئەوە جێگیر دەکەن کە لە پشت پرسیارکردن لە خود (التساؤل)، عەقڵێکـی گەورە و بیرێکـی ڕوون و پـاڵنەرێکی حەقیقی بۆ زانینی وەڵام هەیە، بەڵام (السؤال) زۆربەی کاتەکـانە، بە شێوەیەکی بەسەرچوو یان لەناکاو، یان موستەعار دێت، یـانیش لە دەرئەنجامی عەقڵێکی بەتاڵەوە دروست دەبێ.

پرسیارکردن هیچ عەیبەیەکی تێدا نییە (بەڵکـو کلیلـی زانستە)، بەڵام عەیبەیەکی گەورەیە ئەگەر ببێتە تاکە ئامراز بـۆ بەدەستهێنانی زانست.. عەیب ئەوەیە کە عەقڵت بە کراوەیی بۆ وەڵامە ئامادەکراو و هەڵوێستە کەسیەکانی دەوروبەرت جێبهێڵـی.. ئەگەر (داواکـارانی زانست) پرسیار بـکەن، ئەوا فەیلەسـووف و بیرمەنـدان پرسـیار لە خۆیـان دەکەن، تـا ئەو کـاتەی بە باشـترین چارەسـەر دەگەن، لە دوایشدا وەڵامەکەیان بۆ خودی خۆیان دەبێتە وەڵامێکی ئامادەکراو بۆ کەسانی ئاسایی.

بەڵام ئەوەی بۆ تۆ گرنگە، ئەوەیە کە پرسیارەکانت بـۆ خەڵکـی کەم بکەیـتەوە و بـۆ خـودی خۆشـت زیـاتر بکەیـت.. سـەرنج لە پرسیارەکانی خەڵکی بـدەیت، بۆچوونەکانیـان دەربـارەی ئەو و ئەم بزانیت، پرسیاری لەبەرچـی؟ و چـۆن؟ لە خـۆت بکەیـت، تـا ئەو کاتەی بە وەڵامێکی تایبەت دەگەیت.

درۆ لەگەڵ دەروونـــی خۆتـــدا مەکە، خـــۆت لە پرســـیارەکان مەدزەوە و سەری خـۆت مەخە نـاو لـم، پرسـیاری ئـاڵۆز و قـورس

بوروژێنە، لە وەڵامەکەشیاندا ڕاستگۆ و بوێربە.. هەر پرسیارێك کە خۆت وەڵامی بۆ دەدۆزیتەوە عەقڵیشت لەگەڵیدا گەورەتر دەبێ، دڵت پێی ئاسوودەتر دەبێ، ژیانت پێی جێگیرتر دەبێ..

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- پرسیار، ڕاوەرگرتنێکی ئاشکرا و خێرایە بۆ زانینی وەڵام، بەڵام پرسیارکردن لە خود، گەڕانێکی خودیی بێدەنگە، ڕەنگە بە درێژایی تەمەن بە وەڵامەکەی نەگەین.
- پرسیارکردنی بەردەوامت لە خەڵکی، واتە لەکارخستنی عەقڵ و داخستنی ئالیەتی ڕەخنە لە ناخت.
- پرسیارەکان بۆ خەڵکی کەم بکەرەوە، بەڵام بۆ خودی خۆت زیادیان بکە، وەڵامەکانیشت ژێر گڵ مەخە.

***

Scanned by CamScanner

کاریگەریی چوار

هەموومان وا بیر دەکەینەوە کە بیرکردنەوەکانمان سەربەخۆن، لە بڕیارەکانمان ئازادین، دەرئەنجامەکان جیاوازن... بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە کە ئێمە زۆر لاساییکەرەوەین، بەردەوام لە گۆڕانکاریداین و جێگیر و سەربەخۆ نین، هەمیشەش ملکەچی عورف و کۆمەڵگەین و ئاگاداری بانگکردنەکانی عەقڵ و لۆژیك نین..

ئەو کاتەی لە ژیان و بیرکردنەوە و باوەڕت ڕادەمێنی (ئەوانەی کە پێت وایە باوەڕ و بۆچوونی کەسیی تایبەتی خۆتن)، بۆت دەردەکەوێت کە (99%)یان وەك میرات بۆت ماونەتەوە، یان وەرگیراون، یانیش عورف و عادەتی گۆمەڵگەن.. ئەمەش بە هەوڵی زۆری ئەزموونە دەروونییەکان یەکلایی بوونەتەوە و جێگیر کراون، کە مرۆڤ هێندەی دروستکراوێکی کۆمەڵایەتی و لاساییکەرەوەیە، هێندە سەربەخۆ و جێگیر و ئازاد نییە.

تاقیکردنەوە و ئەزموونێکی زۆر جوان هەیە کە ئەو ڕاستییە دووپات دەکاتەوە، نۆ کەس لە ژوورێك دانراون، وەك ئامادەکارییەك بۆ ئەنجامدانی چاوپێکەوتنی پیشە.. هەشت لەو کەسانە نمایشکارن و کەسانی خۆیانن و شێواز و سروشتی فێڵەکە دەزانن، تەنها یەکێکیان هیچ نازانێ کە ئەویش بابەتی تاقیکردنەوە و ئەزموونکردنەکەیە.. لە چرکەساتی دیاریکراو زەنگێك لێدرا، هەشت کەسە نمایشکارەکە لە شوێنی خۆیان وەستان، کەسی

Scanned by CamScanner

نۆیەمیش (کەرستەی ئەزموونکردنەکە) ڕاستەوخۆ لەگەڵ وەستانی ئەوان وەستا، جارێکی تر زەنگەکە لێدرایەوە، ئەوجارە ئەوان دانیشتن، ئەویش لە دوای ئەوانەوە دانیشت.. چەندین جار ئەو کرداره لەسەر چەند کەسێکی جیاواز دووبارە کرایەوە، هەموویان چاویان لە هەشت کەسەکە دەکرد، ئەوان چیان بکردبا، ئەو تاکە کەسانەش دووبارەیان دەکردەوە، بێ ئەوەی کەس بزانێت، یان بپرسێت هۆکار چییە؟!

خۆشیی ئەو تاقیکردنەوەیە لەوەدابوو کە دواتر دەستیان کرد بە دەرکردنی یەك لە دوای یەکی هەشت کەسەکە، لە هەشت بۆ حەوت بۆ شەش... تا تەنها ئەو کەسە مایەوە کە کرابوو بە کەرستەی تاقیکردنەوەکە (بێ ئاگا لە تاقیکردنەوەکە). سەرەڕای ئەوەی بە تەنیاش مایەوە، بەڵام هەرکات گوێبیستی دەنگی زەنگەکە دەبوو هەڵدەستایەوە، لەگەڵ دەنگێکی تر دادەنیشت.. نەك تەنیا ئەوەندە، بەڵکو زۆر بە خێرایی کاری لەسەر بیرۆکەکەش دەکرد، بە ئەندازەیەك دوای ئەوە هەر کەسێکیان ناردبایە بۆ ژوورەکە پێی دەگوت کە دەبێ پابەندی زەنگەکان بیت، لەگەڵ دەنگی یەکەم هەڵبستیت، لەگەڵ ئەوەی دووەمیش دابنیشی..

لە ڕاستیدا ئەو تاقیکردنەوەیە بە زۆر شێواز و ڕێگە ئەزموونکراوە، هەمووشیان ئەوەیان دووپاتکردۆتەوە کە (99%) خەڵکی ناتوانن کە لاسایی ڕەفتارەکانی دەوروبەریان نەکەنەوە و پابەندی عورف و نەریتەکانی کۆمەڵگە نەبن و چاو لە یەکتری نەکەن، بەتایبەتیش ئەو کاتەی چوار کەس کارێکی هاوشێوە

Scanned by CamScanner

ئەنجام دەدەن (تەنانەت گوتراوە: ژمارە چوار ژمارەیەکی جادوویە بۆ چاولێکەری و لاساییکردنەوە).

ئەو کاتەی تەنها تاکە کەسێك لێمانەوە نزیکە، ئەوا تا ڕادەیەك نیمچە سەربەخۆ و جێگیرانە کارەکانمان دەکەین، بەڵام کاتێك لە تەنیشتمانەوە دوو کەس دەبینین کە کارێکی هاوشێوە ئەنجام دەدەن دووچاری دڵەڕاوکێ و دوودڵی و لێشێوان دەبین.. ئەوسا یان لێیان دەچینە پێشەوە و هاوڕێیەتیان دەکەین، یانیش شوێنەکە جێدەهێڵین ئەگەر بین بە سێ کەس! بەڵام هەر کاتێك بین بە چوار کەس ئەوا هەموان دەست دەکەین بە لاساییکردنەوەیان و ئەنجامدانی هەمان ئەو کارەی ئەوان ئەنجامی دەدەن.

لە یەکێك لە باڵەخانە بەرزەکان، لە ڕێگەی کامێرایەکی شاراوە دیمەنێك تۆمارکراوە کە کەسێك دەست لە دوگمەی بەرزکەرەوە (مصعد) دەدات، لەناکاو بەشێوەیەکی زۆر سەیر چوار کەس لە تەنیشتیەوە ڕادەوەستن... هەموویان دەستیان بەرزدەکەنەوە و دەستەکانیان دەخەنە سەر پشت ملیان (وەك دیلی جەنگ) کەمێکیش خۆیان بەرەو پێشەوە دادەنوێنن.

ئەو کەسەی کە بابەتی تاقیکردنەوەکەیە تووشی شۆك دەبێت! دوودڵ دەبێت لە چوونە ناو مەسعەدەکە، بەڵام لەکۆتاییدا دەچێت، ئەویش دەستی وەکو ئەوان لێدەکات تا دەگاتە نهۆمی داواکراو. ئەو نمایشە لەسەر نزیکەی دە کەسی تر تاقی دەکرێتەوە، (هەشت لەو کەسانە) هەمان ئەو شتانەیان دووبارە کردەوە کە کەسە نمایشکارەکان ئەنجامی دەدەن.

Scanned by CamScanner

کاتێك ئەو دیمەنەم بینی، ئەو تاقیکردنەوەیەم بیرکەوتەوە کە کاریگەری کۆمەڵەیەك لەسەر بڕیارەکانی تاك دەسەلمێنێ.. زانای دەروونناسی ئەمەریکی "سولیمۆن ئاشس" بۆ تاقیکردنەوەیەك لەگەڵ شەش کەس ڕێکدەکەوێت، بۆ ملکەچکردنی کەسی حەوتەم (کەسی حەوتەم ئاگاداری بابەتەکە نییە).. هەر یەکێك لەو شەش کەسە کاغەزێکی درایە دەست کە چوار هێڵی ئاسۆیی لەسەر کێشرابوو (هێڵی یەکەم ناونرابوو X سێ هێڵەکەی تریش ناونرابوون بە c,b,a).

پرسیارەکەش ئەوەبوو: کام لەو سێ هێڵە درێژیەکەی یەکسانە بە درێژی هێڵی (X). ئەگەرچی وەڵامی ڕاست هێڵی (a) بوو، بەڵام سولیمۆن لەگەڵ شەش کەسەکە ڕێککەوتبوو کە هەموویان هێڵی (b) هەڵبژێرن، تا بزانن ئایا کەسی حەوتەمیش (کە تەنها ئەو ئاگاداری بابەتەکە نییە) دەکەوێتە ژێر کاریگەریی ئەو هەڵبژاردنە... دوای دووبارەکردنەوە لەسەر چەندین کەس، دەرکەوت کە 86% کەسی حەوتەم درۆ لەگەڵ خۆیدا دەکات، ئەو هەڵبژاردنە هەڵدەبژێری کە شەش کەسەکە هەڵیدەبژێرێ و دەچێتە ژێر کاریگەریی ئەوان، وەك ئەوەی بە خۆی بڵێت: (مەعقول نییە هەموویان هەڵەبن، تەنها من ڕاست بم).

هەموو ئەو ئەزموون و تاقیکردنەوانە، ئەوە دەسەلمێنن کە مێشکی ئێمە لە ئامادەکارییەکی تەواودایە بۆ لاساییکردنەوە و شوێنکەوتنی کەسانی پێش خۆمان، ئەگەرچی بشزانین کە ئەوەی ئەنجامی دەدەین کردارێکی نامۆیە و پێچەوانەی لۆژیکە... هەروەك چۆن ئەوەش دەسەلمێنن کە زۆر کەم و دەگمەنن ئەو کەسانەی

Scanned by CamScanner

(کاتێك دەبینن لە ناو کۆمەڵە کەسێکن کە بە ڕێگەیەکی هەڵەدا دەڕۆن)، متمانەیـــان بە بڕیارەکـــانی خۆیـــان هەیە و عەقڵیـــان بەکاردەهێن.

ئەوەی من لام ترسناك و کێشەیە ئەوەی کە زۆربەمان ڕازیبوونی کۆمەڵگە و دواکەوتنی خەڵکی عەوام بە باشتر دەزانـن، لەوەی کە خۆیـان جیـابکەنەوە و پـێچەوانەی بۆچـوونی گشـتی بجـووڵێنەوە و ڕەفتار بکەن (بەمەش قوربانی بە بیروبۆچوونەکانی دەدات).

ئەو دیـاردەیە زۆر گـرنگە بـۆ تێگەیشـتن لەوەی کۆمەڵگەکـان چۆن بیردەکەنەوە و لەبەرچی بەڕێگەیەکی هاوشێوە کاردەکەن (کە لە شێوەی جووڵەی مێگەل دەچێ).. هەروەهـا گـرنگە بـۆ زانینی کاریگەری کـۆمەڵگە لەسـەر تـاك، بە جۆرێـك هەر کاتێك چەنـد کەسێکی کەم ببینی کە کارێـك یـان ڕەفتـارێکی هاوشـێوە ئەنجام دەدەن، ئەویـش هەمـان شـت ئەنجـام دەدات، بـێ ئەوەی سـەیری لایەنە خراپ و باشەکانی کارەکە بکات.

هەر بەڕاستی زۆر سـەیرە! تەنـانەت ئەو کـاتەی تـاك هەسـت بە گەمژایەتـی یـان ترسـناکیی بیـرۆکە و کـردارەکەش دەکـات (وەك سەربڕینی کەسانی بێتـاوان، تەنهـا بەچـوونی بـۆ نـاو ڕێکخراوێکـی تیرۆستی ئەو کارە بە حەڵاڵ دەزانێ) بەڵام لە ئەنجامدانی ناوەستێت و بەردەوام دەبێت... لە ناخەوە لە ترس و دڵڕاوێکدا دەژیت.. ترسی ئەوەی هەیە کە لە کۆمەڵەکە بێتە دەرەوە (وەك ئەو پیاوە کە لەگەڵ دەنگی زەنگەکە هەڵدەستا و دادەنیشت، سەرەڕای ئەوەی پێکەنینی بە گەمژەیەتـی کـردارەکەی دەهـات). لە هەمـوو ئەو کـردارانەش

Scanned by CamScanner

خراپتر ئەوەیە کە ئەو کاریگەرییە لە تەمەنی منداڵییەوە دروست بێت، یان لەلایەن یەکێك لە تاکەکانی خانەوادەیەکەوە بێت، یانیش ملیۆنان کەس تیایدا هاوبەش بن!!

ئێستا لە گۆگڵ گەڕانێك بکە و بە دوای بابەتی (بینیومانە باب و باپیرانمان ئاوایان کردووە) بەڵکو ببیتە یەکێك لە ڕزگاربووانی کاریگەری (چوار).

بیریشت بێت کە چەندە دوودڵ دەبیت پێش ئەوەی بچیتە ناو مەسعەدەکە.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- عەقڵی مرۆڤ زۆر بە ئاسانی ملکەچی هەر کردارێکی بە کۆمەڵ دەبێت، ئەگەرچی بشزانێ کە کردارەکە نامۆ و پێچەوانەی لۆژیکە.
- قوربانیدان بە بۆچوون و قەناعەتەکانت، ڕەنگە بەهای ڕازیبوونت بێ بە سیستەم و کۆمەڵگەیەکی چاوڵێکەر و لاساییکار.
- ئاگاداربوونمان بە (کاریگەریی چوار)، یارمەتیدەرە بۆ پارێزگاریکردن لە قەناعەتە کەسی و بۆچوونە تایبەتەکانمان ئەگەرچی بژاردە خراپەکان ژمارەیان یەکجار زۆریش بێ.

Scanned by CamScanner

خۆت مێشکی خۆت بشۆ

لەبەرچی پێویستە کە خۆت مێشکی خۆت بشۆیت؟!

وەڵام: چونکە ئەگەر خۆت نەیشۆیت، کەسێك لە جیاتی تۆ دەیشوات.

مێشکمان هەمیشە و زۆر بەئاسانی لە ئامادەباشیدایە بۆ پێشوازیکردن لە ئاماژە و ڕێنموییەکان و وەرگرتنی بۆچوونی کەسانی دەوروبەر.. ئەگەر بە وردی سەرنج لە ئاستی مەعریفیت بدەیت، بۆت دەردەکەوێت کە (99%) ئەو زانست و مەعریفەی کە دەیزانیت بەرهەمی عەقڵە دەرەکییەکانی ترە و تۆ لەوانت وەرگرتووە.

لەبەر ئەوەی کە تۆ ناتوانێ لە کۆمەڵگە بێ نیاز بیت، ناشتوانی ڕێگە لە کاریگەرنەبوونت بە دەوروبەر بگریت، هەر بۆیە تاکە ڕێگە کە لەبەردەمت مابێ ئەوەیە کە هەوڵبدەیت خۆت مێشکی خۆت بشۆیت، هەرنا لانی کەم هەوڵ بدەیت هەست بەو ڕێگەیە بکەیت کە بێ ئاگا بە دەوروبەرت کاریگەر نەبی.

کە دەڵێم (بێ ئاگا/ بێ هۆش) لەبەر ئەوەی عەقڵی ناوەکیت فەرمان و ڕێنموییەکان زۆر ئاسانتر وەردەگرێت، بەراورد بە عەقڵی بە ئاگا (بەهۆش).. لە حاڵەتی هۆشیاریی تەواودا مرۆڤ زۆر لەو بۆچوون و ئاڕاستانە ڕەتدەکاتەوە کە لەگەڵ پەروەردە و بنەما و بۆچوونە پێشوەختەکانی کۆك و هاوڕا نین (بە تایبەتیش ئەگەر بێت

Scanned by CamScanner

و خـاوەنی بیرکردنەوەیەکـی ڕەخنەیـی بێـت). بەڵام لە حـاڵەتی ڕۆژانەیدا، بە ڕێگەی بێ ئاگا و ناهۆشیار زۆر بە ئاسانی کۆمەڵێك ئامـاژە و بۆچـوونی زۆر وەردەگرێـت، کە زۆربەیـان لە ڕێـگەی دەزگاکـانی ڕاگەیانـدن و گفتۆگـۆی هاوڕێیـان و گـروپ و تەوژمەکـانی کۆمەڵگـاوەن (ئەوەش نـاودەنێم: مێشکشووشـتنەوەی نەرم).

بەڵام ئەوەی دڵخۆشکەرە ئەوەیە کە ئەو شۆڕشـە نەرمە تەنها لە ڕێگەی هەستکردن بە ڕاستییەکان دەتوانین ڕووبەڕووی ببینەوە و لە بەرامبەریدا بوەستینەوە، لە هەمان کاتدا لە ڕێگەی چەنـد دانیشـتنێك لەگەڵ خود (بۆ شووشتنەی مێشك) دەتـوانرێ بسـڕێنەوە و لابـرێن (هەروەك چۆن من ڕۆژانە پێش خەوتن ئەو کردارە ئەنجام دەدەم).

هیچ گومانێك لەوەدا نیـیە کە کـاریگەری ئامـاژە و فەرمانەکـان زۆر لەسەر دەروون بەهێزتر دەبن کاتێك ئـێمە تەرکیزیـان دەخەینە سەر و بە ئارامی وەریان دەگرین، (لە نێوان

دوو کەوانە: کاریگەریەکەیان زیاتر دەبێت ئەو کاتەی دەخرێنە حاڵەتی نووستنی موگناتیسی).

هەروەك چۆن پزیشك دەتوانێ نەخۆش بخاتە حاڵەتی (خەوتنی موگناتیسی)، تۆش دەتـوانی بە دەسـتی خـۆت ئەو کـردارە ئەنجام بدەیت، ئەمەش لە ڕێگەی چەند ئاماژەیەکی داواکـراو ڕوودەدات، بۆ نموونە ئەگەر تـۆ بـتەوێ لە قەڵەوی ڕزگـارت بـێ، یـان بـتەوێ وەرزش ئەنجـام بـدەیت، یـان واز لە جگەرەکێشـان بهێنیـت، چارەسـەرەکەی زۆر بە سـادەیی ئەوەیە کە تـۆ مێشـکی خـۆت بە

Scanned by CamScanner

دەستی خۆت بشۆیت، ئەمەش بە چەند پاڵنەر و و فەرمانێکی دژە کردار دەبێت.

بەڵام ئەگەر لە حاڵێکدا تۆ لات قورس بوو ڕۆڵی قسەکەر و گوێگر ببینی، ئەوا دەتوانی چەند نامەیەکی دەنگیی خۆت تۆمار بکەیت و لە کاتی پشوودان لە تاریکیکدا گوێیان بۆ بگریت (وەك: من زۆر باوەڕم بەخۆم هەیە/ خواردن بە خێرایی ناخۆم/ لە ڕووبەڕووبوونەوەی جەماوەر ناترسم/ پێش سەری ساڵ واز لە جگەرەکێشان دەهێنم/..).

ڕەنگە گوێگرتن لەو ڕستانە لە سەرەتادا کاریگەرییەکی ئەوتۆیان نەبێ، بەڵام بە تێپەڕبوونی کات وەك ئەو دڵۆپە ئاویان لێدێت کە تاشە بەردێکی ڕەق کون دەکات، بەتایبەتیش ئەگەر ئەو کردارانە لە ژێر سەرپەرشتی کەسێکی شارەزا لە خەوتنی موگناتیسی ئەنجام بدرێن.

کاریگەری ئەو ڕستە تۆمارکراوانە، وەکو کاریگەری خەواندنە موگناتیسیەکە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگۆڕدرێت. هەندێك کەس هەیە زۆر بە جدی وەریان ناگرێت، هەربۆیە ملکەچبوون و تەسلیمبوونیشی ئاسان نابێت، بەڵام لە بەرامبەردا کەسانێك هەن کە بیرۆکەکەیان لا باشە و قەناعەتی تەواویان پێ هەیە، هەر لە سەرەتا خۆیان بۆ قۆناغی هۆشیاری ئامادە دەکەن، گوێ لە ڕستە تۆمارکراوەکان دەگرن و لەدواییشدا دەیکەن بە کردار و واقیع.

تەنانەت ئەگەر بەو پێشنیارەش سەرسام و ڕازی نەبوویت، ئەوەت بیر بێت کە هەموو کات دەتوانی بۆ دوو ڕێگەی تر بگەڕێتەوە و بەهۆیانەوە مێشکت بشۆیتەوە.

Scanned by CamScanner

ڕێگەی یەکەم: بریتییە لەوەی لەبەردەم ئاوێنە ڕاوەستی (تا وا هەست دەکەیت کە کەسێکی جیاواز لە بەرامبەرت وەستاوە)، دواتر چەندین ئاماژە و فەرمان بەسەر خۆتدا دەکەیت کە ببنە هۆی گۆڕانکاری و دروستکردنی چەند نەریتێکی بەردەوامی ڕۆژانە.

ڕێگەی دووەم: پشوودان لە جێگەی تاریك و داخستنی چاوەکانت و دووبارەکردنەوەی (لانی کەم سەد جار) چەند ڕستەیەکی هاندەر و ورەبەخش و وزەبەخش.

هەر بەو بۆنەیەوە.

وا بیر نەکەیتەوە کە من شتێکی نوێم پێ ڕاگەیاندووی و پێشتر ئەزموون نەکراوە.. نەخێر.. بیربکەرەوە، کە تۆ چەند جار ئەو وشانەت دووبارە کردۆتەوە: الحمدالله، سبحان الله، لاحول ولا قوة إلا بالله.. دە جار، سەد جار، هەزار جار... لە دوای تەواوکردنیشیان چەندە هەستت بە ئاشتی و ئارامی کردووە؟!

ئەمە تەنها نموونەیەکە بۆ حاڵەتی شووشتنەوەی مێشکی ئیجابی.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- مێشکمان بە بەردەوامی لە ململانێی بیرکردنەوەکاندا دەژی، ئەگەر هەڵوێستی خۆتی تێدا دیاری نەکەیت، ڕەنگە بە باری زیاندا بکەوێت.
- بیرکردنەوەکانمان کەسایەتیمان پێکدەهێنن، ئەگەر خۆت مێشکی خۆت نەشۆیت، ئەوا کۆمەڵگە لە بری تۆ بۆت دەشوات.
- ئاماژەدان و قسەکردن لەگەڵ خود، لە ناخەوە دەمانگۆڕێت و ئامادەمان دەکات بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی دەرەوە.

***

Scanned by CamScanner

ئەو کەسەی کە دەزانێ،
بەڵام نازانێ کە دەزانێ

عەرەب هەر لە کۆنەوە گوتوویەتی: "خەڵکی چوار جۆرن":

- جۆرێکیان دەزانێت، دەشزانێ کە دەزانێ، ئەوە کەسێکی زانایە و زانستی لێوەربگرن.
- جۆرێکی تر دەزانێت، بەڵام نازانێ کە دەزانێ، ئەوە کەسێکە کە زوو شت لە بیر دەکات، بۆیە بیری بخەنەوە.
- جۆرێکیشیان نازانێت، بەڵام دەزانێت کە نازانێت، بۆیە فێری بکەن.
- جۆری کۆتاش کەسێکە کە نازانێت، ناشزانێ کە ئەو نازانێ، ئەوە کەسێکی گەوج و گەمژەیە و خۆتانی لێ بەدوور بگرن.

بەگوێرەی بۆچوونی خۆم، پێم وایە کە دەکرێت هەر چوار جۆرەکە لە یەك کاتدا لە مرۆڤێکیشدا هەبن، چونکە هەندێکجار ئێمە وەك زاناکان ڕەفتار دەکەین، هەندێك جاریش وەك قوتابیەك داوای زانست و زانیاری دەکەین، هەندێ جار وەکو گەمژە، هەندێ جارانیش ئەوە لە بیر دەکەین کە پێشتر فێربووینە.

بەڵام ڕاستییەکی تاڵ هەیە ئەویش ئەوەیە کە هیچ کەسێك

نایەوێ و ئامادە نییە کە دان بە گەمژەیی خۆی دابنێ (نازانین، ناشزانین کە نازانین) ئەمەش پەیوەندی بە غروری مەعریفی و هەڵسەنگاندنێکی بەرزخوازانەی بۆ خود هەیە.

دیارترین نموونە بۆ ئەوە، کوڕە هەرزەکارەکەتە، هێشتا بە چاکی پێنەگەیشتووە کەچی وا بیردەکاتەوە کە زۆر لە تۆ و هاوشێوەکانی پێشووی خۆی زاناترە، وەك ئەوەی تۆ فێری شۆفێریت کردووە، کەچی خۆی پێ لە تۆ زاناترە.

دوو توێژەر بە ناوەکانی "دایڤید دانیج" و "جەستن کروجەر" لە زانکۆی کۆرنیل توێژینەوەیەکیان ئەنجام دا، تیایدا ئەوەیان جێگیر کرد، کە هەموو کەسێك کەمتر لەو ڕادەیە دەزانن کە خۆیان پێیان وایە دەیزانن، زۆربەشیان وا بیر دەکەنەوە کە پێویستیان بە زانینی زیاتر نییە... لەمیانی چەند چاوپێکەوتنێکیشاندا لەگەڵ چەند قوتابیەك، ئەوە ڕوون بووەوە کە زۆربەیان نەزانن بە خودی خۆیان، ئاگاداری خودی خۆیان نین، زۆرێکیشان باوەڕیان وایە کە بەشی خۆیان لە ژیان و زانست دەزانن و پێویستیان بە هیچی تر نییە.

هەر کەسێك بەو جۆرە زانستی خۆی هەڵسەنگێنێ (زیادەڕۆیی تێدا بکات و وابزانێ هەموو شتێك دەزانێ)، ئەوا وەك ئەو کەسە وایە کە لە ڕێگەیەکی هێڵ بۆ کێشراوی ناو دارستانێکەوە دەڕوات، کەچی ئەو وا دەزانێ لەبەر شارەزایی خۆیەتی کەوا بە ئاسانی ڕێگاکە دەبڕێت.. بەڵام ڕاستییەکە ئەوەیە کە ئەو نازانێ لە نەنیشتەکانی ڕێگاکە چی ڕوو دەدات، ئاگاداری ئەو پانتاییە گەورەیەش نییە کە لە دەرەوەی شەقامەکەدا بوونی هەیە!!

ئەو دەرئەنجامەش (کە بە دیاردەی "دایڤید دانیج" و "جەستن

کروجەر" ناو دەبرێت) ئەوەش شیدەکاتەوە کە بۆچی گەنجان، یان نەوەی نوێ لەم سەردەمەدا گوێ لە جیلی پێش خۆیان ناگرن، بەپێی ئەنجامی توێژینەوەکە، جیلی ئێستا پێی وایە کە هەموو شتێك دەزانێت، واش بیر دەکاتەوە کە ئەوان هەندێ شت دەزانن جیلی پێش خۆیان نەیانزانیوە (سەرەڕای ئەزموونێکی زۆریان لە ژیان).. هەروەها حاڵەتەکانی غروری و خۆ بە هەمووشتزانین شیدەکاتەوە لای بەشێك لە گەنجانی ئەم سەردەمە و شیکار دەکات.

با لە نێوان خۆم و خۆتدا بێ؛ دیاردەی "دایڤید دانیج" و "جەستن کروجەر" (یان هەستنەکردنمان بە ئەندازەی نەزانینمان)، یەکێکە لە پەکخەرەکانی بیرکردنەوەیەکی دروست و سەلامەت... ئێمەش بە دەست چەندین کەموکووڕیی فکرییەوە دەناڵێنین، وەك: خۆویستی، لایەنگیری، نموونەهێنانەوە بە مەوجوود، ڕقلێبونەوە ڕۆشنبیری، بەرهەڵستینەکردنی زۆرینە، جەخت خستنە سەر بێدەنگکردنی ڕکابەر، نموونەهێنانەوە بە زۆرینە (بە ڕێگەی ئایا تۆ لەو هەموو خەڵکە ژیرتر و زاناتری؟) نموونەهێنانەوە بە لە پێش بوون و نەوەکانی پێشوو (ئایا تۆ لە کەسانی پێشووتر باشتر دەزانی؟!) بەخشینی پیرۆزی بە بۆچوونەکان (زۆربەی زاناکان وادەڵێن)، شاردنەوەی ئەنجام لە پێناوی دووپاتکردنەوەی بۆچوون (بە ڕێگەی ئەی پێشتریش ئەوەم پێ نەگوتن؟!)...

ئەوەی زۆر سەرسامی کردم پەندێکی میللی بوو، کە هەموو عەیب و کەموکورتییەکانی بیرکردنەوەی تێدا کۆکراوەتەوە و دەڵێ: (ئەو کاتەی کە خودای گەورە ڕزق و ڕۆزی دابەش کرد،

کەس بە بەشی خۆی ڕازی نەبوو، بەڵام کاتێك عەقڵی دابەش کرد، هەموان بە عەقڵەکەیان ڕازی بوون).

بەڵێ خۆشەویستان؛

ئەو کاتەی خودای گەورە ڕزق و ڕۆزی دابەش کرد هیچ کاممان بە بەشەکەی خۆی ڕازی نەبوو، هەموان داوای زیاتر دەکەن لەوەی پێیان بەخشراوە.. بەڵام سەبارەت بە عەقڵ هاوکێشەکە تەواو پێچەوانەیە، هەر یەك لە ئێمە بەپێی پێوەرێکی تایبەت بەخۆی بڕیار لە سەر دەوروبەری دەدات، هەرگیزیش گریمانە و تەسەوری هەڵە بۆ بۆچوونەکانی دانانێ.. باوەڕی وایە کە ژیرترین کەسە، وا بیر دەکاتەوە کە کلیلی هەموو کێشەکان لای ئەو دەست دەکەوێت، بەڵام ئەگەر دەرفەتێکی بچووکی پێبدەین (ئەوسا نازانێ کە نازانێ).

لەسەر ئەو بنەمایە؛ نزیکترین کەس لە عەقڵ و دانایی، ئەو کەسەیە کەوا هەست بە کەموکورتییەکانی خۆی بکات، عەقڵی خۆی بێ خەوش نەزانێ لە هەڵە و پەڵە.. ئەو کەسەیە پەی بەوە دەبات کە عەقڵی بچووك و تەمەنی کورتمان، ناتوانێ لە هیچ شتێکدا بگاتە ئاستی تێگەیشتنی کامڵ و تەواوەتی.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- نەزانترین و گەمژەترین کەس ئەو کەسەیە کە نازانێ، ناشزانێ کە نازانێ.
- زۆربەی کەسەکان کەمتر لەو ئەندازەیە دەزانن کە خۆیان بۆ خۆیان داناوە، لە هەمووشیان زاناتر ئەو کەسەیە کە ئەو ڕاستەیە لە خۆیدا بەدی بکات.
- خۆویستی، لایەنگیری، نموونەهێنانەوە بە مەوجوود، ڕقلێبوونەوە، ڕۆشنبیری، بەرهەڵستینەکردنی زۆرینە، جەخت خستنە سەر بێدەنگکردنی ڕکابەر، نموونەهێنانەوە بە زۆرینە و پێشینە.. نموونەن بۆ پەکخەرەکانی بیرکردنەوەی دروست.

***

Scanned by CamScanner

ڕەسەن (الاصل) و
ڕیزپەڕ (استثناء) و پیاوی پێنجەم

تاریکی ئەسڵ و ڕەسەنە، ڕووناکی حاڵەتێکی پێویستیە... هەروەك چۆن ساردوسڕی ڕەسەنە و گەرمی حاڵەتێکی دروستکراوە؛ هەروەها نەزانین ئەسڵە و زانین حاڵەتێکی لێ بەدەرکردنە، غروری ئەسڵە، داننانیش بە کەموکورتی بیروباوەڕێکی دروستە.

بیرم دێ جارێکیان شتێکم لەسەر دزێکی گەمژە خوێندەوە، کە ویستوویەتی دزی لە یەکێك لە بانکەکانی ئەمەریکا بکات، بەڵام پاسەوانەکان توانیویانە دەستگیری بکەن و ڕادەستی پۆلیسی بکەن... هۆکاری دەستگیرکردنەکەشی ئەوەبوو کە دزە شەربەتی لیمۆی لە چاوەکانی کردبوو، چونکە لە ڕاپۆرتێك گوێبیستی ئەوە بووبوو کە شەربەتی لیمۆ وەك مەرەکەبێکی شاراوە بە کاردەهێنرێت، ئەویش وایزانیبوو ئەگەر لە چاوی بکات ئەوا کەس نایبینێت و ناکەوێتە بەرچاوی کامێراکانی چاودێری، بەمەش چاوەکانی سووتاونەتەوە و هیچی نەبینیوە و کەوتۆتە دەستی پۆلیس!!

کێشەکە لەوەدا نییە کە دزەکە نەیزانیوە دەکەوێتە بەرچاوی کامێراکان، (چونکە ڕەنگە زۆرێك لە ئێمەش شێوازی کارکردنی کامێراکان نەزانین)، بەڵام گەمژەیی ئەو دزە لەوەدایە کە هەستی بە نەزانیی خۆی نەکردووە (ئەوەش بابەتی ئەمڕۆمانە)!!

ڕۆژێکیان نووسەری بە ناوبانگ "برنارد شۆ" نامەیەك بۆ زانای

Scanned by CamScanner

گەورەی بواری فیزیا "ئەنیشتاین" دەنێرێت لە نامەکەیدا بۆی نووسیوە کە زانست ئاڵۆزیەکی زۆری خستۆتە ژیانمانەوە، بەو پێیەی کێشەیەك چارەسەر دەکات لە بەرامبەردا دە کێشەی دیکە زیاد دەکات... دوای چەند ڕۆژێك ئەنیشتاین وەڵامی دەداتەوە و نکوڵی لە ڕاستی قسەکەی برنارد ناکات، بەڵام لە بەشێکی وەڵامەکەیدا نووسیویەتی: زاست وەك ئەو شوێنە بچووکە وایە کە تیشکێکی بچووکی بازنەیی کەوتۆتە سەر لە نێو پانتاییەکی بەرفراوان و بێکۆتای تاریکی (تاریکی لێرەدا مەبەستی پێ لە نەزانییە).

هەرچەندێکیش بازنەی ڕووناکی و تیشکەکە زیاتر بێت، ئەوا هەست دەکەیت کە پانتایی تاریکیەکەش زیاتر دەبێت.. ئەوەش بەو واتایە دێت کە زانست کێشە و پرسیار زیاد ناکات، بەڵکو ئەو کێشە و پرسیارانە هەر لە سەرەتاوە بوونیان هەبووە، بەڵام بەهۆی نەزانی ئێمەوە هەستیان پێنەکراوە، بۆیە تا چەند بازنەی زانینی ئێمە و ڕووبەری زانستمان فراوانتر بێت، ئەوا لە بەرامبەردا پانتایی شتە ون و نەزانراوەکانیش زیاتر و فراوانتر دەبێ... ئەو دیاردەیە زۆر سەیرە (بەرزبوونەوەی ڕێژەی نەزانی بە بەرزبوونەوەی ڕێژەی زانستە) پێشەوا شافیعی بە چەندین سەدە پێش ئەنیشتاین ئەو ڕاستییەی زانیوە، لە دێڕێکدا دەڵێ:

كلما أدبني الدهر أراني نقص عقلي

وإذا ما ازددت علمًا زادني علمًا بجهلي

کێشە ڕاستییەکە لە عەقڵی کەسە گەورەکانی وەك: پێشەوا شافیعی و ئەنشتایندا نییە، (چونکە ئەوان لە هەموو کەس زاناتر

بوونە بە پانتایی و ئەندازەی نەزانی خۆیان) بەڵکو کێشەکە لە عەقڵە سادەکاندایە، ئەو عەقڵانەی کە پێیان وایە هەموو شتێك دەزانن، بێ ئەوەی ئاگاداری پانتایی و سنووری نەزانی و جەهلی خۆیان بن، کە هیچ جیاوازییەکیان نییە لەگەڵ کابرای دزی سەرەوە.

تۆ؛ نابێت بە ئاستی زانینت نەزان بیت، هەرگیزیش هیوای ئەوەت بۆ ناخوازم کە لەگەڵ خەڵکیدا پێبکەنی بێ ئەوەی بزانی کە بۆچی پێدەکەنن..؟! هەرگیز نەکەی مەغرور بیت و واهەست بکەیت کە تۆ بەدەر کراویت لە خەڵکی، یان وا بزانی من لەگەڵ کەسێکی تر دەدوێم، نەخێر بەڵکو لەگەڵ تۆمە... هەردوو توێژەر "دایڤید دانیج" و "جەستن کروجەر" (کە لە کۆتا وتاردا ناسیمانان) لە توێژینەوەکەیاندا بە ژمارە و وێنە ئەوەیان چەسپاندووە کە هەموو تاکێك کەمتر لەو ئەندازەیە دەزانێت کە خۆی پێی وایە دەیزانێ، بەڵام زۆربەیان ئەوە ڕەت دەکەنەوە و نایانەوێ دان بەو ڕاستییەدا بنێن.

هۆکاری ئەو غروریەش (بە بڕوای من) هەموومان سنوورێکی زانینمان هەیە، کە وەك خاڵێکی ڕووناکی وایە... کاتێك بە تەنها چاو دەخاتە سەر تیشکەکە هەستێکی بۆ دروست دەبێت و پێی وایە کە ئەو بە هەموو زانیاریەك گەیشتووە و هیچ نەماوە نەیزانێ، بۆیە بەو حاڵەتەی خۆی زۆر ڕازی دەبێت، بێ ئەوەی لای گرنگ بێت کە بیر لە ڕووبەری تاریکی دەوری خاڵە ڕووناکەکە بکاتەوە.

وەك ئەو غرورە مەعریفیەی کە لای بەشێك لە ڕۆشنبیران دروست بووە (ئەوانەی خاڵێکی ڕووناکیان بۆ خۆیان دروستکردووە

و تەنها سەیری ڕووبەری ڕووناکیەکە دەکەن) بەوەش متمانەیەکی بەهێزیان بە خودی خۆیان و زانست و ئاستی مەعریفییان لا دروست دەبێت، بەجۆرێك ڕەتی دەکەنەوە کە پانتایی و بازنەی مەعریفیان گەشە پێبدەن و فراوانتری بکەن، بە هیچ بازنەیەکی تریش ڕازی نابن..

ئەم دیاردە مرۆییە بە حاڵەتی پێنجەم لە کێشەکانی مەعریفە دادەنرێت (بە ئەندازەی ئەو مەعریفەتەی کە پێمان وایە ئێمە هەمانە).

یان بە جۆرێکیتر بڵێین؛ ئەگەر عەرەب (لە وتاری پێشوو) مرۆڤی بۆ چوار پلە پۆلێن کردبێ لە نێوان ئەوانەی کە دەزانن و نازانن، ئەوا ئەمڕۆ بە پشتبەستن بە توێژینەوەکەی "دایڤید دانیج" و "جەستن کروجەر" دەتوانین پلەی پێنجەم و پیاوی پێنجەمیش زیاد بکەین ئەوەیش ئەو پیاوەیە کە: نازانێ، ناشیهەوێ بزانێ کە نازانێ.

ئەمەش پیاوێکی بێکەڵك و خۆپەرستە، بۆیە هاونشینی مەکەن و کاتی خۆتانی لەگەڵدا بەفیڕۆ مەدەن.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- نەزانین حاڵەتە ئەسڵ و ڕەسەنەکەیە، بەڵام زانین حاڵەتە ڕیزپەڕەکەیە.
- تا چەند بازنەی مەعریفیمان گەورەتر بێت، بازنە و ڕووبەری نەزانینمان فراوانتر و گەورەتر دەبێت.
- ئەو کاتەی نەزانین لەگەڵ خۆویستی و خۆپەرستیدا تێکەڵ دەبێت، پیاوێکی لێ دەردەچێ کە نازانێ، ناشیهەوێ بزانێ کە نازانێ.

***

Scanned by CamScanner

زۆربەمان -بێ ئەوەی هەست پێ بکەین- تەنها بە یەك ڕێگە بیردەکەینەوە، هەموو دنیا هەر بە هەمان بینین دەبینین (بە هەمان چاویلکە).. یان کەسانێکی سلبین، یان خاوەن سۆز، یانیش خۆویست و سەرشێت، بڕیاری زۆر دەردەکەین و پێشمان وایە تەنها ئەوەی ئێمە ڕاستە و هەنگاوێك لێیان نایەینە دواوە و لێیان پەشیمان نابینەوە.

بەڵام وا بیربکەرەوە کە تۆ بەڕێوەبەرێکی گشتیی لە یەکێك لە کۆمپانیایەکان... ڕۆژێکیان وا بڕیار دەدەیت کە خۆت بیر نەکەیتەوە و هەڵسەنگاندنی پرۆژە نوێیەکە بۆ بەڕێوەبەرانی کۆمپانیاکە جێبهێڵیت.. بەوشێوەیە بانگهێشتیان دەکەیت بۆ کۆبوونەوەیەکی گرنگ، لەو کاتەدا دەتەوێ بۆچوونیان لەسەر بیرۆکە و پرۆژە نوێیەکە بزانی، بەڵام دەبینی ئەوان کە شەش بەشن، هەر یەکەیان خاوەنی کەسایەتییەکی جیاواز و بیرکردنەوەیەکی جیاواز و هەڵوێست و بۆچوونی جیاوازە:

1- دەستەی یەکەم دژی بیرۆکە و پرۆژە نوێکەیە، وایدەبینێ کە پێویست بەو سەرکێشیە ناکات، چونکە کارەکان زۆر بە باشی بە ڕێچکەی خۆیاندا دەڕۆن.. ئەو جۆرە کەسانە یان کەسە ڕەشبینەکانن و - هەمیشە- لە لایەنە سلبیەکانی پرۆژەکە دەڕوانن، یان سوودمەندەکانن و نایانەوێ ئەو سەقامگیریەی لە کارەکاندا هەیە تێکبچێ (وا سەیری ئەو دەستەیە بکە کە کڵاوی ڕەشیان لەسەرە)!

Scanned by CamScanner

2- بەڵام دەستەی دووەم هەر لەگەڵ پێشکەشکردنی بیرۆکەکە ڕاستەوخۆ ڕەخنەی لێدەگرێت، چونکە یان پێی سەرسام نین، یانیش بە گوێرەی دووربینیی خۆیان لایان وایە کە گونجاو نییە. ئەم دەستەیەش زۆر سلبین وەك دەستەی یەکەم، لەبەر یەك شتیش ئەو کارە ئەنجام دەدەن؛ چونکە کەسانی زۆر میزاجین و بە ڕێگەی "ئێم مەپرسە بۆچی بیرۆکەکەم لا گرنگ نییە" دژایەتی پرۆژەکە دەکەن. (لەبەر هەڵگری سیفەتی میزاجلا کڵاوی سوور دەخەینە سەر ئەم دەستەیە).!!

3- دەستەی سێیەم، دەستەیەکی ناوەندگیرە، نە ڕەزامەندی لەسەر بیرۆکەکە دەکات نە دژایەتیش، بەڵام داوای ڕاستییەتی و ئامار و ژمارە دەکەن تا بگەن بە ئەنجامێکی ڕوون و دیار... لەسەرخۆن لە هەندێك شت، بەڵام بیرکردنەوەکەیان عەقڵانی و سەلامەتە... (چونکە سیفەتەکەیان بەو شێوەیە کڵاوی ڕەنگ سپی دەخەینە سەریان)!

4- دەستەی چوارەم، ئەو دەستەیە کەسانی داهێنەر و لێهاتوون، گوێدەگرن، پاشان گفتوگۆت لەگەڵ دەگەن و شتی جیاواز و نوێ دەخەنە سەر پرۆژەکەت و دەخەنە بەرامبەر ئاڕاستەیەکی باشتر... ئەو دەستەیە جیاوازن لەوانی پێشوو، چونکە کاتێك ڕەخنەش لە بیرۆکەکەت دەگرن شتی باشتر و بەدیلی جوانتر دەخەنە ڕوو، هەر لەبەر ئەو هۆکارەش وا پێویستە کە گوێیان لێبگیرێ و پشتیان تێنەکرێ، چونکە لەکۆتاییدا سەرکەوتنەکە هەر بە ناوی تۆوە تۆمار دەکرێت... (هەر لەبەر ئەو هۆکارەش کڵاوی بەرهەمهێنانیان دەخەینە سەر، کە ڕەنگی سەوزە)!

Scanned by CamScanner

5- دەستەی پێنجەم، بە سروشتی خۆیان دەستەیەکی گەشبینن، زۆر گرنگی بە لایەنە سلبیەکان نادەن، هەمیشە سەیری لایەنە باشەکانی پرۆژەکە دەکەن، پەرۆشن بۆ هەر هەنگاوێکی نوێ و هەمیشە ڕوحێکی ئیجابیانەیان هەیە.. پێشنیاری جوان دەخەنە ڕوو و هیوا و ئاواتی زۆر لەسەر لایەنە باشەکاندا هەڵدەچنن. (بۆیە وا باشە ئەم دەستەیە کڵاوی ڕەنگی زەردیان بخرێتە سەر)!

6- بەڵام (کڵاوی شین) هیچ کەس نایخاتە سەر جگە لە (تۆ) سەرۆکی دانیشتنەکە... ئەو ڕەنگە ڕەنگی ئاسمانە، بە جۆرێك هەموو ئەوانەی لە خواری تۆوەن بە گەورەیی دەتبینن.. پێویستە تۆ ئەو بەهرەیەت هەبێ کە هەموان لەژێر فەرمانی تۆدا کار بکەن، هەرگیز لەگەڵ خاوەن کڵاوە ڕەنگ زەردەکان تێکگیر مەبە، داوای پێشنیار و بۆچوونی زیاتر لە دەستەی کڵاوە سەوزەکان (داهێنەرەکان) بکە، لە ترسی خاوەن کڵاوە ڕەشەکان (سلبیەکان) تێبگە، ئەندازەی پاڵنەری سۆزی خاوەن کڵاوە سوورەکانیش (خاوەن سۆزەکان) بزانە، خاوەنی کڵاوە ڕەنگ سپیەکانیش (نێوەندگیرەکان) فەرامۆش مەکە و داتا و زانیاری زیاتریان پێبدە، تا لەکۆتاییدا بگەیت بە ئەنجامێکی هاوسەنگ و دیدگایەکی واقیعی و گشتگیر!!

بەهەرحاڵ، سەرەڕای ئەوەی بیرۆکەی ئەو کۆبوونەوەیە بیرۆکەی خۆمە، بەڵام بیرۆکەی شەش کڵاوەکە تایبەت نییە بە من، "دکتۆر ئیدوارد دوبونۆ" خاوەنی ئەو بیرۆکەیە، کە لە ماڵتا لە دایك بووە، لە ئۆکسفۆرد خوێندویەتی، بە سەرمەشقی (چۆنیەتی بیرکردنەوە) دادەنرێت. لە چەندین کۆمپانیا و دامەزراوە وەك

Scanned by CamScanner

ڕاوێژکار کاری کردووە، خاوەنی (37) کتێبە لەو بوارەدا، یەکێك لە گرنگترین کتێبەکانیش بریتییە لە کتێبی "بیرکردنەوەی زیادە" لە کتێبە هەرە بڵاوەکانیشی لە نێو خەڵکدا بریتییە لە کتێبی (بە ڕێگەی شەش کڵاوەکە بیربکەرەوە)!

لە کتێبی (بە ڕێگەی شەش کڵاوەکە بیربکەرەوە) خەڵك فێر دەکات کە چۆن بە ڕێگەی جیاوازتر بیربکەنەوە، یارمەتیشمان دەدات تا کارەکان بە شەش ڕەنگ و ڕووخساری ترەوە ببینین..

بەڵام ئەوەی گرنگە بۆ تۆ ئەوەیە: کە تۆ پێویستت بە شەش ڕاوێژکار نییە بۆ بیرکردنەوەت لە پرۆژەیەکی نوێ... تەنها ئەوە بەسە کە وا خەیاڵ بکەیت تۆ کڵاوێکی ڕەنگ شینت لەسەرە، پاشان زەرد بۆ (هاندانت لەسەر پرۆژەکە) دواتر سوور بۆ (پشتبەستن بە دوربینی) پاشان سپی بۆ شیکردنەوەی زیاتر و سەیرکردنێکی ناوەندگیریانە) پاشان کڵاوە ڕەنگ ڕەشەکە تا (بیر لە خراپترین ئەگەرەکان بکەیتەوە) دواتریش کڵاوە سەوزەکە بۆ (دانانی چەند چارەسەر و دەرچەیەك بۆ پرۆژەکە) لە دوای ئەویش کڵاوە ڕەنگ زەردەکە بخەرەوە سەرت (تا بزانی پرۆژەکەت تا چ ئەندازەیەك سەرکەوتوو دەبێت)، لە کۆتاییشدا هەموو کڵاوەکان بخە ناو کڵاوە ڕەنگ شینەکە و بیخەرەوە سەر سەرت، تا گشتگیری و تەواویەتی کار و پرۆژەکەت ببینی!!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- کێشەکان وەك کڵاوەکان شەش ڕەنگ لە خۆ دەگرن، هەوڵ بدە لە هەموو ڕووەکانەوە بیانبینی.
- پشتبەستن تەنها بە عەقڵی خۆت غروریە، بیرکردنەوە و وەرگرتنی بۆچوونی ئەوانی تر ژیری و لێهاتوویە و عەقڵێکی گەورەیە.
- ئەگەر هیچ سەرێکت لە دەور نەبوو، ئەوا گشت کڵاوەکان بخە سەری خۆت.

***

Scanned by CamScanner

وەك دار بیربكەرەوە

بیرت ماوە كۆتا جار كە حیسابی شتێكت دەكرد؛ لەو كاتەدا بە دوای كاغەز و قەڵەمێكدا دەگەڕایت تا حیساب و بیرت لەسەر كاغەكە كۆبكەیتەوە و باشتر ڕێكی بخەیت.

ڕاستە ژیانمان زۆر جەنجاڵ بووە بە بەرنامە ئەلیكترۆنییەكان (و مۆبایل) كە یارمەتیمان دەدەن لەسەر پلاندانان و بیركردنەوە بە شێوەیەكی ئاسان و دروستتر. بەڵام؛ سەرەڕای گرنگیان و سوودبینین لێیان، كاغەز و قەڵەم وەك دوو باشترین هۆكار دەمێننەوە بۆ پشتبەستن پێیان لە كرداری بیركردنەوە بە شێوەیەكی دروست و فراوانتر..

پێویستیت بە كاغەز و قەڵەمە؛ چونكە مێشكی تۆ سنوورەكەی دیاریكراوە و توانای بە دواداچوونی چەندان هەنگاوی كەڵەكەبوو و دەرئەنجامی نییە. من وەك خۆم كاتێك بیرۆكەی نووسینی وتارێكی سادەم بۆ دێت و پاشان پشت بە كاغەز و قەڵەم دەبەستم زۆر بە خێرایی ئەو بیرۆكەیە دەبن بە چەند بیرۆكەیەك، كە پێشتر هەرگیز بە خەیاڵمدا نەهاتبوون.

جا حاڵەتی لەم جۆرە گرنگیی نووسین لە بەدواداچوون و داڕشتنی نەخشەڕێگا و ڕێكخستنی ئەنجامەكانمان بۆ دەردەخات.. گۆڕان و گواستنەوە لە حاڵەتی زیهنییەوە بۆ ڕێگەی تۆماركردن توانا عەقڵیەكانمان زیاد دەكات و یارمەتیدەرێكی باشیش دەبێ بۆ

سەرهەڵدان و لەدایکبوونی بیرۆکەی نوێ و داهێنەرانە. - بۆ نموونە- تۆ حیسابکردنی مووچەی خانەنشینت لەسەر قورسە، چونکە پێویستی بە چەند هەنگاوێك هەیە بۆ گەیشتن بە ئەنجام، هەروەك چۆن پرۆژە بازرگانییەکان و دانانی نەخشەیەکت بۆ خانوویێکی تازە لا قورسە (یان نووسینی کتێبەکەت لە داهاتوو) بە بێ گەڕانەوەت بۆ کاغەز و قەڵەم.

نەك هەر ئەوەندە بە تەنها، بەڵکو بەکارهێنانیان دەمانگەڕێنێتەوە سەر شێوازی بیرکردنەوەی دروست کە بە شێوازی نەخشەکانی مێشك ناو دەبرێ؛ ئەگەر سەرنج بدەیت زۆربەی خەڵك (کاتێك نەخشە ڕێگایەك بۆ ژیانیان دادەنێن، یان حسابێکی تایبەت بە خۆیان دەکەن) ئەو کارە بە ڕێگەی یەك لە دوای یەك ئەنجام دەدەن، وەك شێوازە 12345.

لە باشیەکانی ئەو ڕێگایە ئەوەیە کاتێك تۆ گریمانەی ژمارە (1) سەرکەوتوو نابیت دەرچەیەکی ترت دێتە پێش و ڕاستەوخۆ بیرکردنەوەت دەچێتە سەر گریمانەی ژمارە (2)، لە حاڵەتی شکست تاکە شتێك لە بەردەمتدا بێت چوونتە بۆ گریمانەی ژمارە (3) لەویشەوە بۆ (4) و.... بەڵام لە کەموکورتیەکانی ئەو جۆرە ڕێگایە ئەوەیە کە بیرکردنەوەکەت بە ڕێگەیەکی تەسك و ڕاستدا دەڕوات، بەو واتایەی تۆ لە ئەگەری شکستدا تەنها یەك گریمانەت لەبەردەمدا دەبێت، (جا ئەگەر ئەو بناغەیەی کە هەر لەسەرەتاوە بیرۆکەکەی لەسەر دانراوە هەڵە بووبێت، ئەوا هەنگاوەکانی داهاتوو هەموویان بە هەڵە دەڕۆن و هەوڵ و ماندووبوونەکان بێ سوود دەبن)!

Scanned by CamScanner

"تـۆنی بـۆزان" تـویژەری بەریتـانی بە خـاوەنی بیـرۆکەی (نەخشەکانی مێشك) دادەنرێت، ئامۆژگاری تاکەکان دەکات بەوەی کە لە جێبەجێکردنـی ئەو دەرچە و گریمانـانەدا پشـت بە کـاغەز و قەڵەم ببەستن (نەوەك ڕێگەی یەك لە دوای یەك)... بۆزان بۆچـوونی وایە کە پێویسـتە ئامـانجە سـەرەکییەکە بە "قەدی دار "بچـوێنرێ، چونکە لەوەوە قەدە لاوەکیەکانی تر جیا دەبنەوە و دروست دەبن و دواتریش دەبن بە لکەداری بچووك بچووك... دانـانی بیرۆکەکـانیش لەسـەر کـاغەز بەو شـێوەیە پـاڵنەرێکی بەهێـز دەبێـت بـۆ مێشـك، دەرئەنجامی باشتریشت پێدەبەخشێ، لە هەمان کاتیشـدا متمـانەیەکی بەهێزت پێـدەدات تـا هـیچ لە گریمانەکـانی داهـاتووت لە دەسـت نەدەیت.

جـا بـۆ ئەوەی گریمـانەکەی بـۆزان زیـاتر ڕوون بکەیـنەوە، بە گریمانەی ئەوە بکەین کە تۆ ناوت "عەبدوڵڵا"یە.

سـەرەتا نـاوت لە ناوەڕاسـتی کـاغەزەکە بنووسـە، دواتـریش بازنەیەکی گەورە بە دەوری نـاوەکەت بکێشـە... لە نـاو بـازنەکەش چەند بازنەیەکی بچووك بکێشـە و لە نـاو هەر یەکێکیـان ئەو شـتانە بنووسـە کە لات گـرنگن، وەك: سـەروەت، کـامەرانی، گەشـت؛ سەقامگیری خێزانی.. ئێستا یەکێك لە بازنە بچووکەکان هەڵبژێرە (بۆ نموونە بازنەی سەروەت) لە ناو ئەویشدا چەند بازنەیەکی بچـووکتر بکێشـە و تیایـدا ئەو هۆکـارانە بنووسـە کە دەتـوانی بە هۆیـانەوە بگەیـت بە ئـاواتەکەت (کە سـەروەتە). کاتێـك لەو کـردارە تەواوبووی، بە هەمان شێوە بۆ ئامانجەکـانی تریشـت هەمـان کـردار

Scanned by CamScanner

ئەنجام بدە، ئەوسا دەبینی کە چەندان بیرۆکەت بۆ گەڵاڵە بووە، چەندان ڕێگەت بۆ دروستبووە کە تۆ بەهۆیانەوە دەتوانی بە ئاواتە سەرەکییەکانت بگەیت!!

هەر کە بۆ جاری یەکەم ئامۆژگارییەکەی بۆزان دەخوێنیتەوە، هەست دەکەیت کە زۆر گرنگ و سەلامەتە، بەڵام دواتر تێدەگەیەن کە ئێمە بە کردار ئەنجامی نادەین... لە واقیعی ژیانی خۆماندا فەرمۆشمان کردووە، هەر بۆیە بیرۆکەکان بە یەك ئاڕاستەی ڕاست و تەسکدا دەڕوات، - بۆ نموونە- گەنجێك بۆ داهاتی ژیانی تەنها یەك پیشەی لە مێشکدا هەیە، بەڵام کاتێك بازنەکان دەکێشێت و هۆکارەکانی گەیشتن بە ئامانجەکەی دیاری دەکات ئەوسا دەزانێ کە زیاتر لە پیشەیەکی لەبەردامدایە... هەر بۆیە دەڵێم دانان و نووسینی بیرۆکەکان لەسەر کاغەز بابەتەکە لە بیرۆکەیەکی ناجێگیرەوە دەگۆڕێت بۆ بابەتێکی جێگیر، ئێمە زۆر جاران بۆ ئەنجامدانی بیرۆکەیەك گەرم دەبین و بوێری و ئازایەتی دەمانگرێ، بەڵام دواتر کە نایخەینە سەر کاغەز لە ناکاو دووچاری گرفتێك دەبین ئەویش لەبیرچوونەوەیە!

ماوەتەوە ئاماژە بەوە بدەم کە بۆزان دڵنیایی لەوە دەدات کە فێرکردنی منداڵەکان بە شێوازی لق لق (نەوەك ڕێگەی یەك لە دوای یەك) ئاستی ژیریی و لێهاتوویی لای منداڵ زیاد دەکات، چارەسەری زیاتریش بۆ ئەو کێشانە دەخەنەڕوو کە دێنە سەر ڕێگایان.

منیش وەك خۆم، ئەو ڕێگەیەی بۆزان بە دروست دەزانم،

Scanned by CamScanner

هیواخـوازم تـۆش جێبەجێـی بکەیـت، هیواخوازیشـم کە (ڕێـگەی بیرکردنەوە) بکرێت بە وانە و بخرێتە ناو مەنهەجی فێرگەکانمان.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- مێشکمان توانایەکی سنووورداری هەیە بۆ بەدواداچوونی هەنگاو و دەرئەنجامەکان بە شێوەی زیهنی.
- نووسینەوەی بیرۆکەکان تەنها بیرۆکەکان ناپارێزێ، بەڵکو دەشیانگەیەنێ بە ئاستێکی باشتر و هەمەجۆرتر.
- مرۆڤ بە شێوازێکی ڕاست و یەك لە دوای یەك بیر دەکاتەوە، بەڵام کاغەز و قەڵەم وای لێدەکات کە شێوازی بیرکردنەوەی بە ئاڕاستەی جیاواز و هەمەجۆردا بچێت.

***

Scanned by CamScanner

بەگوێرەی لیستەکە ڕەفتار بکە

من لەو کەسانە نیم کە زوو زوو دەچن بۆ دەرەوەی ماڵ... هەر بۆیەش پێداویستییەکانی ماڵەوە و کارەکانم لەسەر کەڵەکە دەبن (ئەو کارانەی کە لە دەرەوەی ماڵ ئەنجام دەدرێن)، بە جۆرێك ناچار دەبم لە مانگێکدا ڕۆژێك بۆ بەجێگەیاندنیان تەرخان بکەم.. جا کاتێك کارەکان بەو جۆرەیان لێدێ، خەمی جێبەجێکردنیان لەسەرم وەك "چیای ئوحوودیان "لێدێ، هەندێ جاریش لە خۆم دەپرسم: تۆ بڵێی بە ڕۆژێك لەبەریان دەربچم؟!

بەڵام؛ جار دوای جار بۆم دەردەکەوێ تا چەند کارەکانم ڕوون و دیارین (لە مێشکمدا وەك لیستێك بن)، ئەوا ئاسانتر لە ماوەیەکی دیاریکراودا بۆم جێبەجێ دەکرێن، بۆشم دیار دەکەوێ کە خەمی جێبەجێکردنیان گەورەترە لە جێبەجێکردنیان.

بەڵام ڕێك پێچەوانەی ڕوودەدات، ئەو کاتەی کە کارەکان دیارنین و شێوازی جێبەجێکردنیان ون و ناڕوونە، دواتر ڕۆژەکەم لێ دەڕوات بێ ئەوەی هیچ لە کارەکانم بە شێوەیەکی پێویست ئەنجام دابێ.

لە ڕاستیدا ئەوە تەنها نموونەیەکە کە گرنگی دانانی لیستێکی پێشوەختە بۆ ئەو کارانەی کە نیەتی ئەنجامدانمان هەیە دەردەخات.. دەکرێت ئەو لیستە ڕۆژانە بێت، یان هەفتە، یان مانگانە، یان دەکرێ بۆ درێژایی ژیان بێ... پێویستە فەرامۆشیش نەکرێت و لەسەر کاغەز بنووسرێت و بخرێتە خشتەیەکەوە، چونکە تەنها بە نووسینەوەی

Scanned by CamScanner

(وەك لە دوا بابەت شیمانکردەوە) کارەکە و شێوازی جێبەجێکردنی ئاسانتر و ڕوونتر دەبێت.. کێشەکە ئەوەیە کە عەقڵی ئێمە تەرکیزێکی بەو شێوەیەی نییە تا بتوانێ چەند بابەتێك و هەنگاوەکانی جێبەجێکردنیان بۆ ماوەیەکی درێژ لای خۆی بهێڵێتەوە.. هەروەها توانای ئەوەی نییە کە پۆلێنیان بکات و پێشینە بدات بە کارە لە گرنگ و خێراکان، بەڵام بە کرداری نووسینەوە هەموو ئەو هۆکارانە دەستەبەر دەبن.

نەبوونی ڕوونی لە ئامانجەکان و پێنەدانی پیشینەی جێبەجێکردن بە کارەکان لە مێشکی خۆماندا، هۆکارن بۆ بەفیڕۆدانی کات و کەڵەکەبوونی کارەکان و ڕۆیشتنی ڕۆژەکان بەبێ بەدەستهێنانی هیچ کام لە ئامانجەکان..

ئەوەش کێشەیەکی بەڵاوە و هۆکارەکەشی سەرقاڵبوون و بەرتەسکیی کات نییە (وەك زۆرێك لە ئێمە بانگەشەی بۆ دەکەین)، بەڵکو هۆکارەکەی نەبوونی لیستێکە بۆ ڕێکخستن و ئەولەویەتدان بە ئەنجامدانی کارەکان... هەمان وتە بۆ چوارچێوەی تەواوی ژیانیشمان هەر دروستە.. -بۆ نموونە- ئەگەر لە زۆربەی خەڵکی بپرسی: "لە دنیادا هیوای چی دەخوازیت؟" ئەوە بە چەند وشەیەکی سادە وەڵامت دەداتەوە دەڵێ: "بەختەوەری" و"دەوڵەمەندی" تەنانەت هەیە دەڵێ "مردنێکی باش". بەڵام هەموو ئەوانە چەند وشەیەکی گشتین و هیچ جۆرێك لە پلان و ستراتیژی و تەنانەت شێوازی جێبەجێکردنیش لەخۆ ناگرن (بەو پێیەش بێ ئەوا تەواوی ژیانمان لە گەڕان بە دوای ئەو شتانە بەفیڕۆ دەچێ).

لە وتاری پلانت چییە بۆ ژیان؟ (دووەم وتار لەم کتێبە) ئامارەم

Scanned by CamScanner

بەو جیاوازییە گەورەی نێوان "پلانی کار" و ئەو هیوا و ئاواتانە دا، کە هەموان تێیدا هاوبەشن (وەك: سەروەت، کامەرانی، سەرکەوتن). "پلانی کار" پێویستە خشتەیەکی زەمەنی و هەنگاوی کرداری و هۆکاری جێبەجێکردن بگرێتەخۆ، بەو جۆرە هەمیشە کۆتاییەکەی بە گەیشتن بە هیوا و ئاواتەکان کۆتایی دێت (سەروەت، کامەرانی، سەرکەوتن).

ئەگەرچی دان بەوەدا دەنێم کە "**پلانی کار**" سەدا سەد گەیشتنەکەت بە شوێنی مەبەست لە خۆ ناگرێ، بەڵام بە دڵنیایی زۆر باشترە لە نەبوونی هیچ پلانێك، بۆیە تا چەند پلانی کارەکە باش و ورد بێت، ئەوا ڕێژەی سەرکەوتن و گەیشتنت بە شوێنی دیاریکراو بەرزتر دەبێت، بە پێچەوانەشەوە تا چەند پلانەکەت خراپ و بە کەموکورتی بێت، ئەوا لە گەیشتنت بە شوێنی دیاریکراو درەنگتر دەکەویت.

جا لەبەر هەموو ئەو هۆکارانە پێویستە گرنگی و بەهای دانانی لیست بۆ ژیانمان بزانین، کە ئامانجە سەرەکیەکان و چۆنیەتی جێبەجێکردنی کارەکان بە ڕێگەیەکی ڕوون و ڕێکخراو لە خۆ دەگرێت، ج جای ماوەکەیان کورت بێت یان درێژ، گرنگ ئەوەیە ئامانجە سەرەکیەکە بەسەرکەوتوویی بەدی بێت، پەروەردگاری کارزان دەفەرموێ: ﴿ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِۦٓ أَهْدَىٰٓ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴾ [الملك: ٢٢].

واتە: ((جا ئایا ئەو کەسەی کە دەمەو ڕوو کەوتووە و بەو حاڵەوە دەڕوات، چاکتر ڕێگە دەزانێت؟ یان ئەو کەسەی کە بەسەر شەقامێکی ڕاست و ڕەواندا بە ڕێك و پێکی دەڕوات بەڕێوە؟!)).

بەر لەوەی بیرم بچێ.

ئایا دەزانی کە ناونیشانی وتارەکەم چیبوو پێش ئەوەی بڕیاری گۆڕینی بدەم؟!

"ئەگەر نەتزانی بۆ کوێ دەچیت، ئەوا هەموو ڕێگاکان بە (هیچ) کۆتاییان دێت".

***

پوختەی تیۆرەکە

- چەندە کارەکە لە مێشکتدا ڕوون و ڕێکخراو بێت، ئەوا جێبەجێکردنی لە ماوەیەکی دیاریکراو ئاسانتر دەبێت.
- کامەرانی و دەوڵەمەندی و سەرکەوتن پلان نین، بەڵکو چەند هیوا و ئارەزوویێکن کە هەموان تیایدا هاوبەشن.
- زۆربەی ئەوانەی هۆکاری سەرقاڵی دەدەنە پاڵ جێبەجێنەکردنی کارەکانیان، ئەو کەسانەن کە توانای ڕێکخستنی ژیانی تایبەتی خۆیان نییە.

***

Scanned by CamScanner

بە دوای (20%)دا بگەڕێ

لە ساڵی 1897 بیرمەندی ئەڵمانی "فێلفرێدۆ باریتۆ"، یاسایەکی ئابووری زۆر سەیری دۆزیەوە کە ناوی نا "80/ 20". ئاشکرای کرد کە (80%) لە داهاتی تاك (هەروەها کۆمەڵگە) تەنها لە بەرامبەر (20%)ی کۆشش و ماندووبوونەوە بەدەست دێ. سەرنج بدە (80%)ی داهاتی دەوڵەمەند و زەنگینەکان لە بەرامبەر ئەنجامدانی چەند پرۆژەیەکی بچووکەوەیە، کە هاوسەنگە لەگەڵ (20%) ماندوبوونیان لە تەواوکارەکان... بە هەمان شێوە سەرنج بدە زۆربەی ئەو داهاتانەی گەلان بە دەستی دەهێنن (80%) لە ڕێگەی سامانەکانیانەوەیە کە هاوسەنگە بە (20%) تەواوی سامانی نیشتیمانی.

بەڵام لەمڕۆدا سەرنج دەدرێ کە (20%) لە هەموو گەلێك (زۆربەی جار چینی دەوڵەمەندە)، خاوەنداریتی (80%) سامانی کۆمەڵگە دەکەن.

هەروەها (20%) لە دەوڵەتانی جیهان (زیاتر پیشەسازییەکان)، خاوەنداریتی (80%) سەروەت و سامانی زەوی هەموو جیهان دەکەن (وەك سەرچاوەی وزە).

هەروەها (20%) کۆمپانیاکان بەرپرسن لە بەرهەمهێنان و قۆرخکردنی (80%) بازاڕە دیاریکراوەکانی (وەك: دەرمان و خواردنەوەکان)!

هەروەها دەمەوێ ئاماژەش بەوەش بکەم، مەرج نییە هەمیشە بنەمای (80 / 20) وەك خۆی جێبەجێ بکرێ، بەڵکو زۆر جاران دەکرێت (90 / 10) بێت، یا (70/ 30) تەنانەت (60/ 40).

بیرۆکەکەی لێرەدا ئەوەیە کە بوونی (کەمێکی جیاواز)، بەرپرسە لە زۆرینەی بەرهەمێنانی جیهان؛ ڕەنگە (90%) داهاتی دەوڵەتێکی دیاریکراو بەرامبەر بێت بە (10%) تەواوی بەرهەمی جیهانی، لە هەمان کاتدا دەوڵەمەندانی یابان خاوەندارێتی (60%) بەرهەمی کۆمەڵگەدا ناکەن (کە ئەوە شتێکی باشە)، چونکە لە سیستەمی دیکتاتۆریدا گروپێکی دەسەڵاتدار خاوەندارێتی (95%) سامانی نیشتیمانی دەکەن!!

بە تێپەربوونی کات ئەوە دەردەکەوێت کە دەکرێت ئەو بنەمایە گشتگیر بکرێت بەسەر تەواوی دیاردە کۆمەڵایەتیەکانی تر لە نێوان مرۆڤەکاندا... بۆ نموونە:

- لە (85%) ڕووداوەکانی هاتوچۆ، تەنها لە (15%) شۆفێران لێی بەرپرسن.
- لە (90%) هەڵە پزیشکییەکان، تەنها لە (10%) پزیشکان لێی بەرپرسن.
- لە (80%) لە هۆکارەکانی قەیرەیی، تەنها (20%) ئەو کچانە لێی بەرپرسن کە سوورن لە سەر تەواوکردنی خوێندنیان.
- لە (75%) ڕاوکردنی نایاسایی، کۆمەڵە کەسێك کە ڕێژەکەیان (25%) بەرپرسن، ئەوانیش ئەو دەوڵەمەندانەن کە هۆگری ڕاون و بەشەکەی تریش خاوەن دەسەڵاتەکانن.

Scanned by CamScanner

- لە (80%) خزمەتگوزارییە شارەوانی و تەندروستییەکان (20%) شارە گەورەکان قۆرخی دەکەن!

بە هەستکردنمان بەو هاوکێشە سەیرەیە دەتوانین چارەسەری (80%) هەر کێشەیەك بکەین، تەنها بە زانینی گرنگترین ڕەگەز و پێکهاتەکانی ناوی... -بۆ نموونە- کاتێك سەرژمێرییەکان ئەوە دەردەخەن کە (85%) ڕووداوەکانی هاتوچۆ تەنها (15%)ی شۆفێران لێی بەرپرسن، ئەوسا دەبێ ئەو چینە لە شۆفێران جیابکرێتەوە (بۆ نموونە: ئایا هەرزەکارەکانن؟) لە دواییشدا چارەسەری لایەنە گەورەکەی کێشەکە بکرێ...

هەروەها کاتێك دەردەکەوێ کە (90%) هەڵە پزیشکییەکان تەنها (10%) پزیشکەکان لێی بەرپرسن، زۆر بە ئاسانی دەتوانرێ ئەو جۆرە پزیشکانە دیاری بکرێن و جارێکی تر بە شیاویەتی پیشەییاندا بچنەوە، یانیش چاودێری توندیان بخەنە سەر... بە هەمان شێوە کاتێك ئەوە جێگیر دەبێ کە (60%) بەرزبونەوە ڕێژەی قەیرەیی هۆکارەکەی پەیوەستە بە هەڵبژاردنی تەواوکردنی خوێندن لەلایەن کچانەوە و لە بەرامبەر بژاردەی هاوسەرگیری، ئەوا دەبێ هەڵمەتێکی چارەسەری بۆ ئەو بابەت دیاری ڕابگەیەنرێ بە تایبەتیش لەو کۆلیژانەی کە تایبەتن بە کچان.

ئێستا دێینە سەر ئەو خاڵەی کە تۆ لات گرنگە:

تەنانەت لەسەر ئاستی تاکە کەسیش، دەکرێت بنەمای (80/20) لە ژیان و کار و دابینکردنی کات و کۆشش سوودت پێبگەیەنێ. - بۆ نموونە- (80%) داهاتی تۆ لە ڕێگەی تاکە

Scanned by CamScanner

پیشەیەکەوە بەدەست دێت، ڕەنگە لە بەدەستهێنانیشیدا ڕۆژانە تەنها (20%) هەوڵ و کۆششت تیایدا بخەیتەگەڕ (ئەوەش واتای ئەوەیە تۆ هێشتا زۆر کات و توانات ماوە بۆ ئەوەی ئاستی داهاتت بەرزبکەیتەوە).

ئایا سەرنجت داوە (80%) ئەوەی تۆ ماندوو دەکات و ئارەقت پێ دەڕێژێ تەنها (20%) داهاتت بۆ دابین دەکات (ڕەنگە کەمتریش بێت، وەك لە بابەتی دواتر بە دیار دەکەوێ)

لە هەمان کاتیشدا زۆربەمان هەمیشە سکاڵای بەرتەسکی کات و سەرقاڵی و نەبوونی کاتێك بۆ دایشتن لەگەڵ منداڵەکان.. دەکەین، بێ ئاگا لەوەی (80%) کاتەکانمان بە سەیرکردنی تەلەفیزیۆن و شەونخوونی و گفتوگۆ و چات لەگەڵ هاوڕێکان بەسەر دەبەین!

ئەگەر سەرنجی پیشەکەشت بدەیت، دەبینی (80%) کار و چالاکی و سەرکەوتن و ناوبانگت لای بەڕێوەبەر و بەرپرسەکانت بە بەگەرخستنی (20%) تواناکانتە لە کارەکەت. ئەگەر کەمێکیش ڕابمێنی لەو ماوەیەی کە لە کاریت دەبینی زۆربەی کاتی ڕۆژانەت لە دەوام بە قسەکردن و گفتوگۆکردن و ڕۆتینات دەڕوات، بەڵام لە هەمان کاتیشدا پلەت بەرز دەکرێتەوە، سوپاس و پێزانین وەردەگریت لە بەرامبەر کارێکی جوانت یانیش سەرکەوتنێك...

بۆیە دوای ئەو وتانە، ئەم ئامۆژگاریەم لێ قبووڵ بکە:

ئەگەر ویستت بە کەمترین کۆشش و خێراترین کات سەربکەوی... ئەگەر ویستت زیاتر چێژ لە کاتە بەتاڵەکانت وەربگریت و چالاکییەکانت زیاتر بن... ئەوا بە دوای (20%) بگەڕێ، واز لە (80%) بهێنە، چونکە شیاوی ئەوە نییە تۆ ئەو هەموو هەوڵەی بۆ بدەیت و خۆتی بۆ ماندوو بکەیت.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- هەمیشە بە دوای لە سەدا بیستدا بگەڕێ، چونکە (80%) ئەنجامی باشییت پێ دەبەخشێ.
- سەرکەوتنت بە ڕێژەی (100%) لە بەرامبەر کۆششت بە ڕێژەی (100%)، واتە گۆڕانی تۆ بۆ ڕۆبۆتێك، کە نە چێژ لە ژیان وەردەگری، نە لە بەرهەمی سەرکەوتنەکانی.
- ئەزموونکردنی بنەمای (80/ 20) بواری ئەوەت پێ دەدات کە سەرکەوتن و چێژ بەیەکەوە کۆبکەیتەوە.

***

Scanned by CamScanner

کەوانە.. بە توانایەکی زیاتر و کۆششێکی کەمترەوە کار بکە

ڕاست نییە ئەگەر بگوترێ هەموو کار و پیشەیەك پێویستی بە توانایەکی زۆر و خستنەگەڕی هەوڵ و کۆششێکی زۆر هەیە.. بەڵکو دەکرێ بڵێین تەواو پێچەوانەی ئەو قسەیە دروستە، چونکە دەشێ بە کەمترین هەوڵ و کۆشش و ئارەقکردن بگەین بە قازانج و کار و پیشەیەکی شیاو.

وەك - نموونەیە- هەر فەرمانبەر یان کرێکارێك کە تۆ دەیناسیت و لە نووسینگە یان فەرمانگە یان ماڵ لای تۆ کار دەکات.. سەرنجی بدە دەیەوێ بە کەمترین ئارەقکردن و ماندووبوونەوە کارەکە تەواو بکات، لە بەرامبەریشدا دەیەوێ مووچەیەکی زۆر یان ڕۆژانەیەکی زۆر بە دەست بخات.

لە جیهانی گیاندارانیش بە هەمان شێوەیە، گیاندارە کەڵبدارەکان دەیانەوێ بە کەمترین لە هەوڵ بگەن بە نێچیرەکان، هەر بۆیەش چاوەڕێ دەکەن تا دەرفەتی دەڕەخسێ و نێچیرەکە نزیك دەبێتەوە.. ئەوسا بڕیار دەدات و لە دواوە زەفەری پێدەبات و دەیکاتە ژەمێکی خۆشی خۆی.. لە بۆشایی ئاسمانیش هەسارەکان و تەواوی مەجەرەکان هەمیشە بە ڕێڕەوێکی ئاساندا دەسووڕێنەوە.

هەمان ئاست لە جیهانی نەوەوەی و ئەلیکترۆنیاتیش دەبینرێ، کۆتاکەیان دەیەوێ بە کەمترین هەوڵ و بە بەخشینی کەمترین وزە کرداری خۆی تەواو بکات.

Scanned by CamScanner

جا بەو پێیەی تۆش بەشێکیت لەم گەردوونە، بۆیە مافی خۆتە کە بە کەمترین کات و بە بەخشینی کەمترین وزە ببیت بە خاوەنی داهاتێکی زۆر (چ جای لە ژیانی پیشەییت بێت، یان خێزانی، یان کۆمەڵایەتی..). بۆ گەیشتنیش بەو ئامانجە پێویستیت بە فێلکردن و شیکردنەوە نییە (چونکە نەوەوەی هەسارەکان هیچ لەم دەستەواژانە نازانن).

- بۆ نموونە- لە پیشەی ڕۆژانەی خۆتدا، ئەگەر سەرنج بدەیت زۆربەی هاوڕێ و هاوپیشەکانت دەیانەوێ بە کەمترین هەوڵ و ماندووبوون کار و ئەرکەکانیان تەواو بکەن، جا چ بە هەڵدانەوەی فایلەکان بێت یان بە بەجێهێشتنی شوێنەکانیان بێت، لە هەمان کاتدا تۆش دەتوانی هەمان شت ئەنجام بدەیت، وەك ئەوان بە ئاسانی کاتەکات تێپەڕ بکەیت (بەڵام) تۆ دەوانی بە تەرکیزکردنت لەسەر ئەرك و پیشەی ڕۆژانەت بە کەمترین کات کاری زۆر لەوان زیاتر و باشتریش ئەنجام بدەیت.

منیش وەك خۆم لە ماوەی کارکردنم لە کرداری فێرکردن، ئەوەم بۆ دەرکەوتووە کە ئەو کارەی بە هەشت کاتژمێر تەواو دەبێ، دەکرێت لە ماوەی دوو کاتژمێر یان سێ کاتژمێر هەمان شت ئەنجامبدرێ و پێشکەش بکرێ (بە مەرجێ دەرگاکەت دابخەیت و خۆت لە هاوڕێکانت دوورەپەرێز بگریت و مۆبایلەکەت دابخەیت و واز لە ڕۆژنامەکان بهێنیت). بەمشێوەیەش تۆ کاتێکی زۆر بۆ خۆت دەگێڕیتەوە و هەوڵێکی باش دەبەخشیت و بە دەستهێنانی باشیشت دەبێ، بێ ئەوەی فێڵ لە کەس بکەیت و دووچاری هیچ

Scanned by CamScanner

دوودڵی و ڕاڕایـیەك ببیـت، یـان دووچـاری هـیچ جۆرێـك لە سەرزەنشت ببیتەوە!

ئامانج لە نووسینی ئەو بابەتە تەنها ئاگـادارکردنەوە و ڕاکێشـانی سەرنجی تۆی ئـازیزە (نەوەك پێشکەشـکردنی چەنـد ئامۆژگـاری و ڕێمـــونییەك)، بـــۆیە دەتـــوانی هەر دوو ئامـــانجەکە بە یەکەوە کۆبکەیتەوە، ئەوەش لە ڕێگەی بنەمای (80/ 20).

کاتێك درك بەو ڕاستییە دەکەیت ڕێژەی ئاگاداری و هۆشیاریت لە بەرامبەر ئەو ڕەفتار و نەریت و توانایانە بەرز دەبێتەوە کە دەبـنە هۆی بەرزکردنەوەی ئاستی توانا و کاراییـت لە گشـت بوارەکانـدا، (بەمەش 80% داهات و دەرئەنجامی ڕۆژانەت بەدی دەهێنـی)، لە بەرامبەریشـدا هەوڵبـدە ڕزگـارت بێـت لەو نەریـت و ڕەفتـار و کردارانەی کە بۆ ئەنجامدانیان کاتێکی زۆر و وزەیەکی گەورەیـان پێویستە، لە هەمان کاتیشدا دەسـتهات و داهاتەکانیشـیان زۆر کەم و بێ بایەخن!!

زۆر بە کورتی.. هەوڵبدە وەگ ئەو پڵـنگە بیـت کە هەر لەگەڵ یەکەم سەیرکردنی نێچیـرەکەیەوە، دەزانـی ئایـا ئەو نێچیـرە شـیاوی ئەوەیە هەوڵی بە دەستهێنانی بۆ بدرێ و دوای بکەو یان نا؟!

ئەگەر وەڵامەکەت (نەخێـــر) بـــوو ئەوا پێویســـتە هەوڵـــی بەدەستهێنانی بدەیت بە کەمترین وزە و خێراترین کات!

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- بەدەستهێنانی ڕێژەیەکی باشی داهات لە بەرامبەر بەخشینی کەمترین هەوڵ، مافێکی ڕەوای خۆتە بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی کارایيت.
- کارایی واتا ئەنجامدانی کاری گرنگ بە کەمترین کات، بە کەمترین هەوڵ، بەبێ هیچ قوربانیدانێك.
- خۆت دەربازبکە لەو نەریت و ڕەفتارانەی کە بۆ ئەنجامدانیان کۆششێکی زۆریان دەوێ، لە بەرامبەریشدا ئەنجامەکانیان لاواز و بێ بایەخن.

***

Scanned by CamScanner

لە ماوەی سێ خولەکدا چی دەکەیت؟!

باوکم کارگەیەکی بۆ دروستکردنی زێڕی هەبوو. بەڵام زۆر بەخیل و چروك بوو، بە جۆرێك زەوی شوێنەکەی بە قوماشێکی سپی داپۆشیبوو، تا تۆزی سەر زێرەکە بکەوێتە سەری و بەفیڕۆ نەچێ. لە کۆتایی هەفتەش قاچەکانی خۆی تەڕ دەکرد و لە سەر پارچە قوماشە سپیەکەی دەسوڕایەوە، تا ئەگەر شتێکی پێوەبێت بە قاچەکانییەوە بنووسێ.. بەم کارەی چەند دەنکۆڵەیەکی بچووکی زێڕی بە دەست دەهێنا.. بەڵام ئەو، ئەم کردارەی خۆی بە نهێنی پێشە دەزانی!

نازانم ئەوە چیرۆکی چ کەسێکە، بەڵام بینینی ئەو چیرۆکە وای لێکردم تا بیر لە حاڵەتێکی هاوشێوە بکەمەوە کە ڕەنگە لە ژیانی هەموان بوونی هەبێ، لە ژیانی هەر یەکێکمان چەند خولەکێکی بە فیڕۆچوو هەیە، کە زۆر گرانبەهاترن لە دەنکۆڵە زێڕە کەوتووەکان.. هەموان سکاڵای کەمی و کات و سەرقاڵیی دەکەین؛ بەڵام تەنانەت ئەگەر زۆریش سەرقاڵ بین (وەك زۆربەمان بانگەشەی ئەو سەرقاڵییە دەکەین!) زۆرێك لە ئێمە ڕۆژانە لایەنی کەم دوو کاتژمێر لە کۆی خولەکە بڵاوەکان بە فیڕۆ دەدات، لە وەستانت لە ترافیك.. لە ڕیگەی ڕۆیشتنت بۆ لای دوکانداره‌کەی گەڕەك.. لە وەستانت لە ڕیز.. لە کاتی وەستان لە ژێر ڕەشاشی گەرماو.. کاتێکی گرنگ و بە بەهات لە دەست دەچێت، کە دەتوانی بە کەمێك لە توانایی هەمووی لە بەرژەوەندی خۆت بقۆزیتەوە!!

Scanned by CamScanner

من خۆم ئەو بیرۆکەیەم بەو شێوەی خوارەوە لە ئەزموونەکانی کەسایەتی خۆم جێبەجێکرد:

- لە کۆتا ساڵی قۆناغی ناوەندی بڕیارمدا کە فێری زمانی ئینگلیزی ببم، هەر ئەو کات دەستم پێکرد و وشە نوێیەکانم لەسەر پارچە کاغەزی بچووك دەنووسیەوە تا لەبەریان بکەم (لە کاتە بەتاڵەکان). کاتێك لە ماڵەوە دەچوومە دەرەوە سەیرم دەکردن، لە کاتی وەستان لە ترافیك سەیرم دەکرن، لە کاتی ڕۆیشتنم بە ڕێگادا.. تەنانەت لە ماڵەوە بە ئاوێنەی دەستشۆری ماڵەکەی خۆمانەوە هەڵمدەواسین، تا لەگەڵ هەر دەستشووشتنێك، یان هەر دەم و ددان شووشتنێك بیانبینم و بیانخوێنمەوە!

- بەڵام ئەزموونی دووەمم لە ڕەمەزانی ساڵی (1416)ی کۆچی بوو، کاتێك سوڕەتی کەهفم لەبەرکرد، ئەویش بە دووبارەکردنەوەی (10) ئایەت لە ڕۆژێکدا.. ئەمەش تەنها لە ڕێگەی ڕۆیشتنم بۆ حەڕەم.

- ئەزموونی سێیەمم ئەو کاتە بوو کە یەکێك لە هاوڕێکانم زیاتر لە سەد شریتی دەنگیی پێدام کە وانەکانی شەرحی (عمدة الأحكام)ی "محمد المختار الشنقيطي" تێدابوو. سەرەتا کاتێکی گونجاوم بۆ گوێگرتن لێیان تەرخان کرد.. بەڵام لە ماوەیەکی دیاریکراودا توانیم گوێ لە هەموویان بگرم، ڕۆژانە لە کاتی لێخوڕینی ئۆتۆمبێل گوێم لە شریتێك دەگرت.

- تا ساڵی (2006) من دوو پیشەم ئەنجام دەدا، لە میرنشینی مەدینە وەك فەرمانبەری حکومی، لە ڕۆژنامەی ڕیازیش وەك

نووسەرێکی ڕۆژانە.. جا لەبەر ئەوەی پێویست بوو کە من ڕۆژانە لە گۆشەی تایبەت بە خۆم بابەتێکم هەبوایە، دەبوو زۆر بە دوای زانیاری و هەواڵی زانستیدا بگەڕابام و بەدواداچوونم بۆیان کردبا؛ هەروەها لەبەر ئەوەی کە بەیانیان کارم دەکرد و ئێواران دەمنووسی هیچ کاتێکی وام بۆ نەمابوویەوە جگە لە (خولەکە بڵاوەکان) بۆ بە دواداچوونەکانی ترم.. ئا بەم شێوەیە وام لێهات بتوانم کتێبێك بنووسم بە کۆکردنەوە ئەو خولەکە بڵاوانە، گیرفانەکانم پڕکردبوو لە چیرۆکی جیا جیا، لەگەڵ خواردنەوەی قاوەی بەیانیانیش سەیری کەناڵی (دیسکەڤەری)م دەکرد.. تەنانەت من کتێبخانەیەکم لە گەرماویش هەبوو (هیچ بابەتێکی بە زمانی عەرەبی تێدا نەبوو، ئەگەر ئەو زانیارییەت لا گرنگ بوو)!

سروشتی مرۆڤەکانیش وایە کە هەرگیز بێ کێشە و گرنگیدانی جیا جیا نییە؛ بەڵام ئەوەی زۆر گرنگە ئەوەیە کە سوود لە خولەکە بڵاوەکان وەربگیرێ بۆ ڕاپەڕاندن و بەجێگەیاندنی ئەو کارانەی کە خەمی ڕاپەڕاندنیان زۆر گەورەترە لە ڕاپەڕاندن و جێبەجێکردنەکەیان.. بۆ نموونە ئەو کاتانەی سێ خولەکی بەتاڵت هەیە، پێشنیارت بۆ دەکەم کە یەکێك لەم کارانەی تێدا ئەنجام بدەیت:

- پەیوەندییەك بە پورتەوە بکە، کە ماوەی ساڵێکە سەردانت نەکردووە.

- چەند ڕاهێنانێکی تایبەت بە سك و دابەزینی ورگ ئەنجام بدە.

Scanned by CamScanner

- پەرە زیاد و ناپێویستەکانی ناو دزدانەکەت بدڕێنە و بیانخە زبڵدانەوە.
- پەرەی ڕۆژمێری ئەمڕۆ لێبکەرەوە و هۆنراوەکەی پشتی لەبەربکە.
- ئینتەرنێت بکەرەوە و پارچە ڤیدیۆیەکی سوودبەخش سەیربکە.
- سەیرێکی هەژماری خۆت بکە.
- لامپا یان گڵۆپە سووتاوەکەی چێشتخانە بگۆڕە.
- سەیرێکی لیستەکانت بکەرەوە.
- ئاوی ڕادێتەی ئۆتۆمێڵەکەت بپشکنە.
- سەر و ڕیشت ڕێکبخە.
- نینۆکەکات بکە.
- مێزەکەت پاکبەرەوە.
- سەیری ڕۆژنامەیەك بکە.
- چەکمەجەی ئۆتۆمبێڵەکەت ڕێکبخە.
- چاویلکەکەت پاك بکەرەوە.
- ناوچاوانی هاوسەرەکەت ماچ بکە.
- ئەو بابەتە ببڕە و لە سەرەوەی دەستشۆرەکە هەڵیبواسە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- لە ژیانی ڕۆژانەماندا چەند خولەکێکی پەرتوبڵاو هەن، ئەگەر کۆبکرێنەوە دەبنە سامانێکی بە نرخ.
- ئەو کاتەی خولەکی بەتاڵت بۆ دروست دەبێت، خێرا لە خۆت بپرسە: (چ شتێك بوو من لە مێژە نیەتی ئەنجامدانیم هەبوو؟).
- سێ خولەکی زیادە لە هەر کاتژمێرێك، یەکسانە بە کاتژمێر و چارەگێك لە ڕۆژێکدا، ڕۆژ و نیوێك لە مانگێك، ئەمە لەکاتێکدا ئەگەر تۆ بەڕاستی و بە واتای وشە پێیەوە خەریك بیت.

***

Scanned by CamScanner

پەلەکردن لە شەیتانەوەیە،
بەڵام خێرایی نیشانەی ئەزموونداریيە

پێم بڵێ: چ کاتێك لە ئەنجامدانی هەر کارێك دوا دەکەویت؟!
ئەو کاتەی کاتێکی تەواوت هەیە بۆ ئەنجامدانی کارەکە!!
چەند جار دیدار و کاتێکی دیاریکراوت لەگەڵ کەسێکدا هەبووە و هەستت کردووە هێشتا زووە و خۆت بە شتی تر سەرقاڵ کردووە.. درێژەت بە کارەکەت داوە و وەك هەمیشەش لە کاتی دیاریکراوت لەگەڵ کەسەکەدا دوا کەوتوویت؟!
ئێستا حاڵەتەکە پێچەوانە بکەرەوە؛ ئاگادار کەرەوەی مۆبایلەکەت کاری نەکرد، تۆش لە ترسی دواکەوتنت بۆ دەوام بەخێرایی هەڵدەستیت و خۆت ئامادە دەکەیت جلەکانت دەپۆشی (لەسەر پەیژەی قادرمەکە)... پاشان... دەبینی تۆ لە کاتی گونجاو و دیاریکراودا گەیشتویت!!
ئەوە تەنیا حاڵەتێکی زیهنی بوو بۆ بەراوردکردنی کەسێك و کەسێکی تر، لە کات بۆ کاتێکی تر؛ لە حاڵەتی یەکەم دواکەوتنت تەنها لەبەر ئەوە بوو کە تۆ پێت وابوو کاتێکی زۆرت لەبەردەستدایە بۆ چاوپێکەوتنەکە، بۆیە دواکەوتیت و کاتەکەت لێ بەفیڕۆ ڕۆیشت، بەڵام لە حاڵەتی دووەم تۆ لە کاتی گونجاوی خۆت گەیشتیت، چونکە تۆ هوشیار بوویت و کاتێکی کەمت بەخشی بە کردارە سەرەتاییەکان و بەخێراییەکەت چارەسەرت کرد!

Scanned by CamScanner

لە حاڵە یەکەم (سەرەڕای هەبوونی کاتێکی زۆر)، کەمێکی تر.. کەمێکی تر.. و درێژەتدا بە ئەنجامدانی کارەکەت. بەڵام لە حاڵەتی دووەمدا (سەرەڕای بەرتەسکی کاتەکەت) بەڵام شتە سەرەتاییەکان لای تۆ ڕوون و دیاربوون، هەر بۆیە بە سەرکەوتوویی گەیشتیتە شوێنی دیاریکراو.

لە سەیرکردنی ژیاننامەی کەسە گەورە و سەرکەوتووەکاندا هەمیشە هەست بەوە دەکەیت کە ئەوان بە بەردەوامی بەدەست کەمی کاتەوە نالاندوویانە، بەڵام لە هەمان کاتیشدا کاری وا گەورەیان ئەنجامداوە، کە بە چەندین قۆناغەوە لە پێش کاری کەسە دەستبەتاڵەکانەوە دێن.. هۆکاری ئەوەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە کەمی کات ئاستی ئەوانی بەرزکردۆتەوە و تواناکانی زیاد کردووە، تا وایان لێهاتووە کە کارەکانیان زۆر بەسەرکەوتوویی و لە کەمترین کاتدا بە ئەنجام گەیاندووە. لە هەمان دەمدا هەر کەسێ پێی وابێت کە کاتێکی زۆری لە بەردەمدایە بۆ ئەنجامدانی کارەکەی، ئەوا شکست یاوەریتیی دەکات و تەمەنی بەفیڕۆ دەڕوات و بە هیچ دەسکەوتێکیش ناگات!

جیاوازی لە نێوان خێرایی و پەلەکردن هەیە... کەسە سەرکەوتووەکان ئەزموون و ژیریی خۆیان بۆ ئەنجامدانی کارەکانیان بە کەمترین کات دەخەنەگەڕ. بەڵام کەسە شکستخواردووەکان ئەو کاتە پەلەپەل لە کارەکانیاندا دەکەن کاتێك دەزانن کاتیان لەبەردەست نەماوە بۆ ئەنجامدانی کارەکەیان، هەر بۆیەش ئەنجامی کارەکەیان هەمیشە بە هیچ کۆتایی دێ!

Scanned by CamScanner

سەرکەوتووەکان هەر کات کارێکی نوێیان بێتە ڕێ، بە دەروونی خۆیاندا دەچنەوە و خشتەیەك بۆ ئەنجامدانی دادەنێن و کاتەکانیان ڕێك دەخەن. بەڵام شکستخواردووەکان دەشڵەژێن و مێشکیان ئاڵۆز دەبێ و نازانن لە کوێوە دەست پێ بکەن، هەر بۆیە لە شوێنی خۆیان دەمێننەوە.

وینستۆن چێرچڵیش سەبارەت بەو ڕاستییە دەڵێ: "ئەگەر ویستت هەر کارێك لە کاتی خۆیدا ئەنجام بدەیت، ئەوا بیدە بە کەسێکی سەرقاڵ!" هەروەها بیرمەندی ئینگلیزی "تشسترفیلد" دەڵێ: "کەسانی خاوەن عەقڵ و هۆشمەند خێرایی دەکەن، بەڵام هەرگیز پەلەپەل ناکەن".

هەر یەك لە ئێمە ڕەنگە لە دەوروبەری خۆمان چەند فەرمانبەرێکی وا بناسین، کە زۆر تەمبەڵن و هیچ کارێك جگە لە خوێندنەوەی ڕۆژنامە و خواردنی گوڵەبەڕۆژە ئەنجام نادەن. کاتێکیش کارێکیان پێ دەسپێردرێ (تەنها یەك کار) تووڕەدەبن و هات و هاوار دروست دەکەن و هەوڵ دەدەن ئەرکەکە بخەنە سەر شانی کەسێکی تر. لە هەمان کاتدا فەرمانبەرانێك هەن کە بە تەنها یەکێکیان تەواوی کارەکان دەخاتە ئەستۆی خۆی و زۆر بەخێرایی و بە پوختی ئەنجامیان دەدات، بە جۆرێك سەرنجی هەموو دەوروبەر بۆ خۆی ڕادەکێشێ.

بازرگانێك چیرۆکێکی نموونەیەی بۆ گێڕامەوە.. گوتی:

سکرتێرێکم هەبوو زۆر چوست و چالاك بوو، زۆر قورسایی کارەکانی لەسەر من لادابوو، لەگەڵ فراوانبوونی کارەکەم ئەویش

Scanned by CamScanner

کارەکانی زیاتر دەبوون، بەڵام توانا و خێرایی ئەو هەر وەکو خۆی بوو و هیچ گۆڕانی بەسەردا نەهات. من لە ناخەوە دڵتەنگ بووم بۆی، دەمگوت دەبێ چ کاتێك بتەقێتەوە و پێمبڵێ (من دوو هاوکاری ترم دەوێ)؟ لە کۆتاییشدا ئەو ڕۆژە هات، لە ڕێگەی هاوڕێیەکم پێی گوتم، چونکە خۆی زۆر شەرمن بوو. ئەوسا بانگم کرد و لێم پرسی: تۆ چی پێشنیار دەکەیت مامۆستا؟ گوتی: لە سکرتاریەت بەشێك دروست دەکەین کە پێویستی بە پێنج فەرمانبەرە، هەر یەکێك لەو فەرمانبەرانە بە ئەرکی بەشێکی کۆمپانیاکە هەڵدەستێ. بیرۆکەکەم زۆر لا جوان بوو، هەر وەك کە گوتی بەشەکەمان کردەوە، بەڵام دەزانن چی ڕوویدا (چی ڕوویدا؟!) ئاستی ئەنجامدانی کارەکان زۆر دابەزی، سەرەڕای ئەوەی بوون بە شەش کەس! وایان لێهاتبوو کارەکانیان دوادەخست و بە چاکیی ئەنجامیان نەدەدا و زۆر جارانیش خۆیان لە کارەکان دەدزیەوە.

لێم پرسی: پاشان چیت کرد؟! گوتی: جا چی بکەم، بەشەکەم بە تەواوی هەڵوەشاندەوە و مووچەی مامۆستا عادلم زیاد کرد!!

ئەوسا بیرۆکەی ئەو نووسینەم هاتە مێشك و وتەکەی چێرچڵم بۆ گوت!!

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- هەر کاتێك وا هەست بکەیت کە کاتێکی زۆرت لە بەردەم دایە بۆ ئەنجامدانی کارەکەت، ئەوا دوا دەکەویت.
- کەسانی شارەزا خێرا دەبن، بەڵام هەرگیز پەلەپەل ناکەن، بەڵام کەسە شکستخواردووەکان هەمیشە پەلە دەکەن و بە هیچیش ناگەن.
- کەسێکی سەرقاڵ زۆر باشترە لە کۆمەڵەیەك کە ناتوانن خۆیان ڕێك بخەن.

***

Scanned by CamScanner

گیراوەیەکی نەرویجی

کەسانێك هەن لە بیرکردنیان ئەستەمە؛ چونکە (لە ڕاستیدا) چەند هەڵوێستێکیان پێ بەخشیوویت ئەستەمە لە یاد بکرێن.. ئەو حاڵەتانەش زۆر بەخێرایی ڕوودەدەن، بەتایبەتی ئەو کاتەنەی کە خۆت لە دەرەوەی شاری خۆت دەبینیتەوە، چونکە سروشتەکە وایە کە گەشتیار هەمیشە لە دەرەوەی نیشتمان یان شاری خۆی ئەزموون و هەڵوێستی زۆر خێرایی دێتە پێش، وەك لەوەی کە لە زێدی خۆی.

ئێستاش فەرمانبەری پێشوازی یەکێك لە ئوتێلەکانی ئۆسلۆم لە بادە (ئەو ئوتێلەی کە چەندین ڕۆژم تیایدا بەسەر برد، بە ئەندازەیەك وام لێهاتبوو کە هەموو فەرمانبەرەکانیم دەناسی) ئەو فەرمانبەرەی کە لێم پرسی: باشە تۆ بۆ بە درێژایی ڕۆژ پێدەکەنیت؟ گوتی: چونکە هەموو ڕۆژێك لای من ژیانێکی نوێیە.

وەڵامەکەی سەرسامی کردم، منیش ئەو ڕۆژەم وەك دیارییەکی نوێی پەروەردگار سەیر کرد (هەر ئەمەیە کە ناوم ناوە گیراوەیەکی نەرویجی). لە بەرامبەریشدا نەمدەتوانی ڕێگری لە مێشکم بکەم کە بیر لەو کەسانە نەکاتەوە کە بەناوی خواپەرستیەوە ڕووی خۆیان گرژ دەکەن، لەکاتێکدا دەکرێ بە زەردەخەنەیەك بە ڕووی براکەتدا چاکەیەك دەست بخەیت.

من (وەك باوەڕی خۆم) هەرگیز باوەڕم بەوە نەبووە کە

Scanned by CamScanner

خۆشبەختی و کامەرانی پەیوەستن بە پارە و ڕۆشنبیری و تەنانەت بە باوەڕیش.. ئەگەر پەیوەست بێت بە پارە و سامان ئەوا (وەك لە کۆتا وتار باسمان کرد) هەرگیز لەم جیهانە پان و بەرینە هەژارنیکت نەدەبینی کە زەردەخەنەیەك بکات.. ئەگەر هاتبا و پەیوەست بوایە بە باوەڕ، ئەوا هەرگیز پیاو چاکەکان دڵتەنگ نەدەبوون و بە ئاسانیش لە نێوان هەزارەها ئایینـدا جیا نەدەکرانەوە.. ئەگەر پەیوەست بوایە بە زۆری زانست و ڕۆشنبیرییەوە ئەوا دەتبینی کە کەسە زانا و ڕۆشنبیرەکان خۆشبەخترین کەسانی دنیا دەبوون.

لە بەرامبەردا چەندان جار کەسانی زۆر هەژاری وڵاتانی هەژارم بینیوە کە بە هەموو شێوەیەك هەژاری باڵی بەسەردا کێشاون و دەستی لە بیناقاقا ناون، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ڕێژەیەکی زۆر لە کامەرانی و بەختەوەری لە ڕووخساریاندا بەدی دەکەیت.. من یەکێك بووم لە پێشوازیکارانی میوانانی خزمەتکاری هەردوو حەڕەم، کاتێك بۆ یەکەمین جار خەڵکی غەزەم بینی کە بۆ مەڕاسیمی حەج هاتبوون، وا پێشبینیم کرد و گوتم ڕەنگە شوێنەواری خەم و شکان و ناڕەحەتی و ئەو گەمارۆدانەی کە وڵاتی ئیسرائیل لە بەرامبەر ئەواندا پەیڕەوی دەکات، بە ڕووخساریانەوە دیار بێت، بەڵام دواتر بۆم دەرکەوت کە ئەوان زۆر لە ئێمە لێبووردەتر و دڵخۆشتر و کامەرانترن و دەنگی پێکەنینەکانیان لە دوورەوە دەبیسترا.

لە ڕاستیدا نائومێدی و بەدبەختی (وەك کامەرانی)، هیچ کەسێك ناتوانێت لە دەرەوە لەسەرت فەرز بکات.. بەڵام لە بەرامبەردا..

Scanned by CamScanner

کامەرانی و خۆشبەختی (وەك بەدبەختی) لە ناخەوە بە گوێرەی هەڵوێست و ڕێگای بیرکردنەوە و دیدت بۆ ژیان هەڵدەقوڵێ. بۆیە تاوەکو بە ئاسوودەیی و کامەرانی بژیت، پێش گەڕانت بە دوای دەرەوەی خۆت، ئەوا بە دوای هۆکارە مەعنەوییەکان و کەسایەتی و خانەوادەدا بگەڕێ.. هەرگیز لە لایەنە هەڵەکە مەڕوانە، بەڵکو لە لایەنە ئیجابییەکە بڕوانە، ئەوسا دەبینی کە چەند کامەران و دڵخۆش دەبیت، واز لە ئەزموونکردنی شتە مادییەکان بهێنە بۆ گەیشتن بە کامەرانی، شتێکی بچووکی مەعنەوی زۆر زیاتر لە شتە مادییە گەورەکان دڵخۆش و کامەرانترت دەکات (وەك پەیوەندیکردنت بە هاوپۆلێکت، سەیرکردنی تۆم و جیری لەگەڵ منداڵەکانت).

ئەگەر دەتەوێ کامەران بژیت و خەیاڵت ئاسوودە بێ، ئەوا واز لە گرنگیپێدانی ئەو شتانە بهێنە کە خەڵکی ئەنجامی دەدەن، یان چیان هەیە و چۆن لە ژیانی تایبەتی خۆیان ڕەفتار دەکەن...

هەرگیز خۆت لەگەڵ کەسدا بەراورد مەکە، گرنگییش بە بۆچوونی کەس مەدە، هەر شتێکیش لەگەڵ میزاج و سروشتتدا نەگونجا، ئەوا بە ڕێگەیەکی جوان ڕەتی بکەرەوە.

واز لە پەشیمانی و پێداچوونەوە بە هەڵەکانی ڕابردووت بهێنە، هەموو بەیانییەك بە جۆرێك هەستە کەوا تۆ سەر لە نوێ ژیانێکی نوێت پێبەخشراوەتەوە.

خۆت بە هیچ ڕاجیایی و ناکۆکییەکی مێژوویی و مەزهەبی و باوەڕی کە چەندین سەدە بەر لە ئێستا ڕوویانداوە سەرقاڵ مەکە، چونکە: ﴿...فَٱللَّهُ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ﴾ [البقرة: ١١٣]

Scanned by CamScanner

واتە: ((...خوداش لە ڕۆژی قیامەتـدا دادگـایی نێوانیان دەکات لەوەی کە ناکۆکن تیایدا)).

هەرگیز لە خەم و خەفەت و ناڕەحەتیدا مەژی، ویژدانی خۆت ئـازار مەدە بە شـتانێکی بچـووك کە لە ڕابـردوودا ئەنجامت داون (ڕەنـگە ئەوانە شـتانێك بـن کە خـودای گەورە لە نـوێژێکەوە بۆ نوێژێکی تر لەسەرتی سڕیبێتەوە، یان لە هەینییەك بۆ هەینییەکەی تر، یـان لە ڕەمەزانێـك بـۆ ئەوی تـر..) هەر کەسـێکیش بڵـێ خەلکی تیاچووە، ئەو ئەو لە ناوی بردوون.

هەرگیـز ژیـانی خـۆت قـورس مەکە، چێـژ بە دڵـت ببەخشە و بەشتی ئارامبەخش ئارامی بکەرەوە، هەمیشـە ئەو دوو دێـرەی (ئیلیا ئەبو مازی)ت بیر بێت کە دەڵێ:

هـو عـبء عـلى الحيـاة ثقيـل مـن يظـن الحيـاة عبئـا ثقيلا
أيها الشاكي وما بك داء كن جميلا ترى الوجود جميلا

جـار جـارە بگەڕێـوە بـۆ سـەر خوێنـدنەوەی وتـاری (چەنـد هەنگاوێکی بچووك بۆ بەختەوەری)، لیستێکیش بۆ خۆت دروست بـکە، ئەو شـتانەی تیـادا بنووسـە کە زۆر هەرزانتـر لە سـەروەت و سامان و پـلە و مـاڵ و موڵـك دڵخۆشـت دەکەن و کامەرانیت پێ دەبەخشن.

ئەگەر تا ئێستاش ئەو لیسـتەت دروسـت نەکـردووە و شتەکانت نەنووسـیون (لە بەرامبەریـدا دەستەوەسـتان و دۆشـداماوی)، زۆر بە سادەیی پێت دەڵێم دەتوانی ئەو شتانە ئەنجام بـدەیت کە لە وتار و بابەتی داهاتوودا پێتی ڕادەگەیەنم.

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئەگەر کامەرانی پەیوەست بوایە بە پارە و سامان و دەسەڵات و باوەڕ، ئەوا هەرگیز هەژاران زەردەخەنیان نەدەهاتە سەر لێوان، هەرگیز دەوڵەمەندەکان غەمبار نەدەبوون، پیاوچاکانیش دوچاری تەنگوچەڵەمە نەدەهاتن.
- ڕۆژەکەت بە کامەرانی دەست پێ بکە، ڕابردوو کۆتایی هات، داهاتوو دیار نییە، ئێستات دیارییەکی خودایە و پارێزگاری لێبکە.
- ئەگەر کامەرانی لە ناخی خۆتەوە سەرچاوە نەگرێت، هەموو گەنجینەکانی دونیا ناتوانن کامەرانت بکەن، لە هەمان کاتیشدا ئەگەر بەدبەختی لە ناخی خۆتەوە سەرچاوە نەگرێت، هەموو نائومێدی و ناخۆشییەکی دونیا ناتوانن ملکەچت بکەن.

Scanned by CamScanner

چەند هەنگاوێکی بچووك
بۆ بەختەوەری

پێشووتر، وتارێکم بە ناونیشانی "پارە بەختەوەری دەکڕێت، بەڵام چەند مەرجێك" نووسی، لەوێ دان بەو ڕاستییەدا دەنێم کە دەتوانی بە دە ملیۆن دۆلار بەختەوەری و سەرکەوتن (بەبێ هیچ پێشینەیەك) بە دەست بهێنیت، بە ئەندازەیەك وات لێدەکات کە خەمەکانت لە یاد بکەیت و دڵتەنگیی خۆت لە بەرامبەر هاوسەر و هاوڕێکانت بشاریتەوە، ئەو ڕۆژە بە بەبێ خەوتن دەمێنیتەوە.. لە بەیانی ڕۆژی دواتر دەچیت بۆ شوێنی کارت تا یاداشتی دەستلەکارهەڵگرتنت پێشکەش بە بەڕێوەبەر بکەیت، (ئەمە لەکاتێکدا ئەگەر شیاوی ئەوە بێت بچیت)، لەوێشەوە بەرێ دەکەویت بۆ کرینی ئۆتۆمبێلی خەونەکانت، هەر لەوێوە بەرەو نووسینگەی کڕین و فرۆشتنی خانووبەرە، تاوەکو ڤێلایەك بکڕیت کە پێشتر بە خەیاڵتدا نەهاتووە، لە کۆتایی هەفتەش هەندێك خزم و کەسوکارت بۆ پەیدا دەبن کە پێشتر هەر گوێبیستی ناویشیان نەبوویت!

بە کورتی، چەند ڕۆژێکی زۆر خۆش بەرێ دەکەیت، تایبەتا هیوا و ئاواتەکانت بەدی دێن و کێشەکانت دەشاریتەوە (ئەوسا هیچ فەیلەسووفێك ناتوانێت باوەڕت پێ بهێنێت کە پارە ناتوانێ بەختەوەریی بکڕێت).

بەڵام ئەگەر بازێك بۆ ساڵێك یان دوو ساڵی دواتر بدەین چی

Scanned by CamScanner

ڕوودەدات؟ بچین ئەو کاتەی کە تۆ لەگەڵ ئەو ژیانە ڕاهاتوویی و لە هەموو ڕووداوەکان بێزاربوویت، ئێستا لای تۆ ڤێلا و مارسیدیس هیچ واتایەك نابەخشن، ئایا ئەوسا باوەڕ بەوە دەکەیت کە پارە ناتوانێت بەختەوەری و کامەرانی دەستەبەر بکات؟!

بێگومان بەدەستهێنانی ملیۆنێك دۆلار بەختەوەر و کامەرانت دەکات.. کڕینی ئۆتۆمبێلێکی مۆدێل بەرز و جوان بەختەوەرت دەکات، گەشتکردنت بۆ دەرەوەی وڵاتت دڵخۆشت دەکات، بوون بە خاوەنی ڤێلا بەختەوەرت دەکات (بەڵێ دەتوانم تا کۆتایی وتارەکە ئەو شتانەت بۆ بژمێرم کە دڵخۆش و بەختەوەرت دەکەن..).

بەڵام کێ گوتوویەتی کە بەختەوەریی تەنها بەو کەلوپەلە مادی و تەکنەلۆژیانەوە دەستەبەر دەبێت؟!

بۆچی ئەوەمان فەرامۆش کردووە کە بەختەوەری هەستێکی کەسیە و دەکرێ لە ڕێگەی چەند شتێکی مەعنەوی بچووکەوە دەستەبەر بکرێ، کە ڕەنگە بە بیری زۆرێك لە ئێمەدا نەیەن؟!

ئەگەر هاتبا و بەختەوەری پەیوەست بوایە بە پارە، ئەوا هەرگیز کەسانی هەژار پێنەدەکەنین، هەرگیز کەسێکی برسی زەردەخەنەی نەدەهاتە سەرلێوان، هەرگیز کەسێکی نەدار بەختەوەر نەدەبوو.. بەڵام لە ڕاستیدا زۆربەی هەژارەکان لە ئاستێکی بەرزتری بەختەوەری و ئاسوودەیی بیر و خەیاڵدا دەژین، بەراورد بە دەوڵەمەندەکان، چونکە ئەوان زیاتر جەخت دەخەنە سەر سەرچاوە نامادییەکان، بیر لەو هەموو ڕێگە مادییانە ناکەنەوە کە هەن، هەروەها لەو ڕووەش

Scanned by CamScanner

ئاسوودەن کە بیر لە لەدەستدانی هیچ شتێکی گرانبەها ناکەنەوە، چونکە نیانە، هەر ئەمەشە وایان لێدەکات کە کەمتر لە دڵەڕاوکێ و ترسدا بژین.

بەڵام ئەوەی پەیوەستە بە تۆ؛ دەوڵەمەند بیت یان خاوەن ژیانێکی مامناوەند، دەتوانی ئاستی هەستکردنت بە بەختەوەری بەرزبکەیتەوە (بە شێوەیەکی بەردەوام، نەوەك تەنها بۆ هەفتەیەك یان دوو هەفتە) ئەمەش لە ڕێگەی کاڵکردنەوەی پەیوەندییەکان لەگەڵ سەرچاوە مادییەکان و تۆکمەکردنی پەیوەندییەکانت بە سەرچاوە نامادیە بچووکە کەم تێچووەکانەوە.

بۆ نموونە ئەو کاتەی پەیوەندی بە هاوڕێ کۆنەکەتەوە دەکەیت (کە ماوەیەکی زۆرە نەتبینیوە)، یان ئەو کاتەی سەری باوکت یان قاچی دایکت ماچ دەکەیت، یان ئەو کاتەی بڕێك یارمەتی (زیاتر لە پێویستی خۆی) بۆ ئەو خوشکەت دەبەیت کە هاوسەرەکەی وەفاتی کردووە، ئەو ساتەی کە دیارییەك (کە لەمێژە خەونی پێوە دەبینێ) بۆ کوڕەکەت دەکڕی، ئەو کاتەی گوێ لەو سرووەدە دەگریت کە لە سەردەمی هەرزەکاریت گوێت بۆ دەگرت، یان ئەو کاتەی بەر لە خەوتن گوڵاوە بۆنخۆشەکەی خۆت بەسەر بالیفەکەتدا دەپڕژێنی، یان ئەو دەمەی لە پێش خەوتن لە تەنیشت کچە بچووکەکەت پاڵدەدەیتەوە... ئەوا تۆ کەشێکی ئارام و بەختەوەرانەت بۆ خۆت دروستکردووە (کە هەموان زۆر بە ئاسانی دەتوانین ئەنجامیان بدەین)، ساتەکانی خۆت پڕکردوون لە کامەرانی... ئەوا تۆ بۆ خۆت چەند نەریتێکی کەسیت دروست کردوون کە بەختەوەرییەکی بەردەوامت بۆ دەستەبەر دەکەن،

Scanned by CamScanner

پێچەوانەی کڕینی ئۆتۆمبێلێکی بە نرخ و جوان کە چەند ڕۆژێك یان مانگێك دڵخۆشت دەکات و دواتر ئەو هەستەت پێ نابەخشێ.

من -وەك خۆم- باوەڕم وایە کە هەموو مرۆڤێك لیستێکی بەختەوەریی هەیە، کە ڕەنگە لە کەسێکەوە بۆ یەکێکی تر جیا بێت، لیستی بەختەوەری ڕەنگە هەڵسەنگاندنی پێکهاتەکانی بڕێك قورس بێت، بەڵام من ئامۆژگاریت دەکەم بە دانانی ئەو لیستە.. من لە خوارەوە لیستی بەختەوەریی تایبەت بە خۆمتان نیشان دەدەم، داواکارم دوای خوێندنەوەیان، تۆش هەوڵبدەیت کە لیستێکی هاوشێوە بۆ خۆت دروست بکەیت.

ئەگەر لێم بپرسی ئەو شتە بچووکانە چین کە دڵخۆشت دەکەن؟ ئەوا وەڵامت دەدەمەوە و پێت دەڵێم کە ئەم شتانە بەختەوەرم دەکەن:

- خولەکەکانی سەرەتای بەیانی.
- بینینی کەسێك بە جوانی ڕەفتار دەکات.
- (سێ هاوڕێ) دەمخەنە پێکەنین تا گریان.
- گوێگرتن لە نوکتەی نوێ.
- بینینی هەر دیمەن یان گرتەیەکی پێکەنیناوی.
- ئامادەبوونم لە هەر کتێبخانەیەك.
- سەیرکردنی هەر فیلم کارتۆنێك لەگەڵ یاسری کوڕم.
- بۆنکردنی گوڵاوێکی خۆش بەر لە خەوتن.
- یەکەم قەمپاڵ لە سێو.
- کۆتا دڵۆپەی قاوەی نێو فنجان.

Scanned by CamScanner

- لایەکەی تری بالیف.
- گەیشتنی ئەو کتێبە نوێیانەی کە بە پۆستە کڕیونم.
- کۆتاییپێهێنانی نووسینەکەم پێش نوێژی نیوەڕۆ.
- کۆبوونەوەی خوشك و براکانم لە ڕۆژی پێنجشەممە لە ماڵی باوکم.
- هاتنەوەی ڕەسیل و مەیاس لە قوتابخانە.
- هاتنەوەی خۆم لە گەشت.
- سەیرکردنی فیلمێکی جوان و بە چێژ.
- گەیشتنی نامەیەکی گرنگ لە ڕێگەی سندوقی پۆستەوە.
- هەموو (26)ی مانگێك (ڕۆژی وەرگرتنی مووچەکەم).
- خواردنی نانی بەیانی لە هوتێلێکی گەورە.
- بینینی دیمەنێکی جوانی سروشتی (ئەگەر بە وێنەش بێت).
- مانەوە لە دەوری ئاگر لە شەوێکی سارد.
- ئەو کاتەی خۆر بۆ ماوەی چەند ڕۆژێك لە ژێر هەوردا دەشاردرێتەوە.
- ئەو کاتەی لە ناکاو هاوسەرەکەم پارچە شوکولاتەیەکم پێدەدات.
- ئەو کاتەی کەسێکی خۆشەویست پەیوەندیم پێوە دەکات.
- ئەو کاتەی بڕێك پارە بەدەست دەهێنم کە پێشبینیم نەکردووە.

Scanned by CamScanner

– ئەو کاتەی وێنەیەکی کۆنی خۆم دەبینم و یادگارییەکانم بیر دەخاتەوە.

– ئەو کاتەی بۆنی قاوە دەکەم، یان نانی برژاو، یان بۆنی زەوی دوای بارانبارین.

– دواشتیش؛ کە کۆتاییش نییە... ئەو کاتەی هەموو ئەوانەی پێشووم بیردێتەوە..

ئەوانەی سەرەوە تەنها چەند هەنگاوێکی سادە و ئاسان بوون بۆ بەختەوەربوون (کە بەهۆیانەوە دەتوانی بەسەر ڕۆتین زاڵ بیت)، چەند هەنگاوێك کە تێچووەکەیان زۆر کەمە... ئەوەی گرنگە جارێکی تر بیرت بخەمەوە، ئەوەیە کە داواکارم تۆش لیستێك بۆ خۆت دروست بکەیت و ئەو هەنگاوە سادانەی تێدا بنووسیت کە دەبنە هۆی بەختەوەرییت لە ژیان، بەڵام بەداخەوە ڕەنگە فەرامۆشی بکەیت یانیش نەتوانی بەسەر مادە زاڵ بیت و ئەو هەنگاوانە بۆ خۆت لە لیستێکدا ڕیزبکەیت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- هۆکارە مادییەکان بەختەوەرییەکی کاتیمان پێدەبەخشن، بەڵام هەڵوێستە کەسییەکانی خۆمان، بەختەوەرییەکی بەردەواممان بۆ دەستەبەر دەکەن.
- پێکەنینی منداڵ و زەردەخەنەی هەژارەکان، باشترین بەڵگەن لەسەر نەبوونی پەیوەندی بەختەوەری بە پارەوە.
- لە ژیانتدا چەندین هۆکاری بچووك هەن بۆ بەختەوەری، هەوڵبدە بیاندۆزیتەوە، ئەگەر نەتزانی چۆن؟ لە سێ شتی گرنگەوە دەست پێبکە کە زیاتر لە مووچەکەت دڵخۆشت دەکەن.

Scanned by CamScanner

(19) پێشنیار

بۆ ژیانێکی بەختەوەرانە

چەند ساڵێك پێش ئێستا لە شاری مۆمبا لە هیندستان، چووم بۆ نۆرینگەی پزیشکێکی بەناوبانگ.. دوای دوو کاتژمێر سکرتێرەکەی پێی گوتم کە جەنابی دکتۆر لەبەر زۆری نەشتەرگەری لە نەخۆشخانە ناتوانێ ئامادە بێت، زۆر تووڕە بووم، چونکە کاتێکی زۆرم لە چاوەڕوانیدا بەفیڕۆ دا، تەنانەت بۆ تۆڵەکردنەوەی ئەو کاتە ویستم ئەو تابلۆیە ببەم کە لە ژووری چاوەڕوانی هەڵواسرابوو، چونکە زۆر جوان بوو، (بەڵام دواتر پەنام گرت بە خودای گەورە و وێنەیەکم بە موبایلەکەم لێ گرت).

تابلۆیەکە تابلۆیەکی هونەری نەبوو، وێنەی فۆتۆگرافیش نەبوو، بەڵکو چەند ئامۆژگارییەك بوون کە بە زمانی ئینگلیزی نووسرابوون، ناونیشانەکەی "(19) پێشنیار بۆ سەرکەوتن" بوو، بەڵام من وام بە باش زانی بکرێت بە ((19) پێشنیار بۆ ژیانێکی بەختەوەر).

نازانم نووسەرەکەیان کێیە، ناشزانم ئاخۆ پەیوەندییان بە پزیشکەکەوە هەبوو یاخود نا، بەڵام کاتێك گەڕامەوە بۆ سعودیە، بە کۆمپیوتەر نووسیمەوە و دوو کۆپیم لێ ڕاکێشا، کۆپیەکم لە چێشتخانە هەڵواسی، ئەوەی تریان لەسەر مێزەکەی حیسامی کوڕم.

سەرەڕای ئەوەی من هەموو ڕۆژێك ئەو بابەتە دەبینم، بەڵام ئەوە بەکەمین جارە بیر لەوە دەکەمەوە کە ئەو (19) پێشنیارە بە ئێوەش ڕابگەیەنم، دڵنیام ئێوەش بە بینینی بابەتەکە سەرسام دەبن و

Scanned by CamScanner

ڕۆڵەکانتان لە دەوری خۆتان کۆدەکەنەوە و پێیان ڕادەگەیەنن:

1- هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێکی گونجاودا بکە، چونکە ئەو هۆکاری (90%) بەختەوەری یان دڵتەنگکردنتە تا کۆتایی ژیان.

2- لەو بوارەدا کار بکە کە خۆشتدەوێ و شیاوی ئەوەیە کە گەنجێتیت لەپێناویدا بەسەر ببەیت.

3- با ئامانجی یەکەمت لە ژیاندا بریتی بێت لە گرنگیدان بە خانەوادە و خێزانەکەت و خۆشگوزەرانییان.

4- لەو ئەندازەیە زیاتر بە هاوڕێ و کەسە نزیکەکان و نیشتیمانەکەت ببەخشە کە لە تۆی پێشبینی دەکەن.

5- خۆت چەقبەستوو مەکە، هەمیشە داوای لێخۆشبوونی هەڵەکانی ڕابردوو بۆ خۆت و کەسانی دەوروبەرت بکە.

6- هەموو ڕۆژێ بە نهێنی کارێکی چاکە ئەنجامبدە، پێش ئەوەی چێژی وەرگرتن بکەیت، هەوڵبدە چێژ لە بەخشین وەربگریت.

7- ئەگەر لە نێوان برسیەتی و قەرزوەرگرتن سەرپشک کرایت، ئەوا برسیەتی هەڵبژێرە.

8- تاوەکو برسی نەبیت و ملکەچی کەس نەبیت، لە داهاتی ڕۆژانەت بڕێکی کەم پاشەکەوت بکە، هەرچەند کەمیش بێت.

9- واز لە هاوڕێ شکستخواردووەکانت بهێنە و خۆت وابەستەی هاوڕێ سەرکەوتووەکان بکە، ئەوانەشی کە بۆ یارمەتیدانت هەرگیز دوودڵی ناکەن.

10-وەك بینینەوەی ئەو هاوڕێیەت کە چەندین ساڵە نەتبینیوە مامەڵە لەگەڵ هەموو کەسێکدا بکە.

Scanned by CamScanner

11- هەرکات ویستی ئەنجامدانی کارێکت هەبوو، ئەوا بە دڵسۆزی و پاك و بێگەردییەوە ئەنجامی بدە.

12-هەمیشە هەوڵبدە داهێنەر و دەستپێشخەر بیت، تەنانەت ئەگەر ئەو کارەت چەند جارێك دووچاری هەڵەشت بکاتەوە.

13-بوێربە و هەوڵبدە بە تەنها بەرپرسیاریەتی هەڵەکانت هەڵبگریت.

14-هەمیشە گەشبین و ئیجابی بە، ئەمرۆت بە لاپەڕەیەکی نوێ دەست پێ بکە.

15-زۆر نەرمونیان و بەوەفا بە لەگەڵ ئەو کەسانەی کە کارت لەگەڵدا دەکەن.

16-بەختەوەری و کامەرانی پەیوەستە بە ڕێگەی ڕوانینی تۆ بۆ ژیان.

17-بۆچوونی خەڵکی سەبارەت بە خۆت پشتگوێ مەخە، چونکە ڕەنگە چەند کەموکورتیەکت هەبێ خۆت نەیانبینی.

18-هەمیشە سەیری لووتکە بکە، وەکو ئەو مێروولەیە بە کە چەندین جار سەردەکەوێت و دەکەوێتە خوارەوە تا بە ئامانجەکەی بگات.

19-لەکۆتاییدا؛ شتێك ئەنجام مەدە کە دایکت شانازی پێ نەکات، یانیش وا لە باوکت بکات کە شەرمی بەو کارەت بێ.

***

Scanned by CamScanner

ڕێژەیی بۆچوونە هەڵەکان

عەیب نییە بۆچوونێکی هەڵەت هەبێ، عەیب ئەوەیە عەقل و بیرکردنەوەیەکی چەقبەستووت هەبێ و پڕۆسەی گۆڕانکاری ڕەتبکاتەوە، ئەم هاوکێشەیە هەروەك چۆن لە سەر کەسانی ئاسایی و خەڵکی گشتیی جێبەجێ دەبێ، بە هەمان شێوە لەسەر زانا و دانا و بیرمەند و خاوەن عەقڵە جیاوازەکانیش جێبەجێ دەبێ، چونکە دواجار ئەوانیش مرۆڤن، هەڵە دەکەن و دەپێکن، سەردەکەون و شکست دەهێنن.. ڕەنگە زۆر جاریش بەگوێرەی حەز و مەیلی خۆیان بڕیار بدەن و ئەو ئاڕاستەیە هەڵبژێرن کە خۆیان گەشەیان لەسەری کردووە.

بە هەمان شێوە ئەم هاوکێشەیە لەسەر گەل و کۆمەڵگە وڵاتە گەورەکانی دنیاش جێبەجێ دەبێ، چونکە هەرچۆنێك بێت مرۆڤ زادە و بەرهەمی ئەو ژینگە و کەشوهەوایەیە کە تیایدا گەورە بووە، هەربۆیە هیچ سەیر نییە کە چەند کەسێك بیرۆکەی لە یەك نزیکیان هەبێت و بۆچوونەکانیان هاوبەش بن، هەرنا لە بیروباوەڕ بۆماوەییەکان، یان لە بۆچوونە دووبارەکاندا هاوبەشییان هەیە.

تۆش دەتوانی بە گەڕانەوەت بۆ ڕابردوو و بەدوادچوون بۆ ئەو بیروباوەڕ و بۆچوونانەی کە لەو سەردەمەدا باو و بڵاو بووە، لەو ڕاستییە دڵنیا بیتەوە، تەنانەت لە سەردەمی باپیرم و باپیرت... جا کاتێك ئەو کردارە ئەنجام دەدەیت ئەوەت بۆ دیار دەکەوێ کە هەر هەوڵێکی تاکە کەسی درابێت بۆ ڕاستکردنەوەی چەمکەکان

Scanned by CamScanner

ئەوا بە هەزاران دەنگـی نـاڕازی لە بەرامبەریـدا قیـت بـۆتەوە، زۆربەشی ئەو دەنگانەن کە زۆر پەیوەستن بە بیروباوەڕی پێشینانی خۆیان، هەروەها ئەوەشت بـۆ دەردەکەوێ کە هەر کەسێ هەوڵی بۆ ڕاستکردنەوەی بیرێکی هەڵە دابێت، ئەوا پێش هەموو کەس، کەسـە نزیـك و خـزم و هاوڕێکـانی بە دژە ئاڕاسـتەی ئەو وەستاونەتەوە، بێ ئەوەی ساتێکیش گوێیان لە بۆچوونەکەی گرتبێ و لە وتەکانی ڕامابن!

هەمـوو ئەو بارقورسـی و چەقبەسـتوویە ئەوەمـان پێـدەڵێت کە بۆچی هەنـدێك لە کۆمەڵگاکـان بە درێژایـی چەنـدین سـەدە هیچ گۆڕانکـارییەکی ئەوتۆیـان بەسـەردا نەهـاتووە، هەروەهـا بـۆچی بیـرۆکەی نـوێ پێویسـتی بە نەوەی نـوێ هەیە، بەر لە وەرگرتنـی بیرۆکەکان و گفتوگۆ لەسەر کردنیان؟!

کاتێك تۆ درك بەو ڕاستییە دەکەیت، ڕاستەوخۆ دەبیتە کەسێکی لێـوورده و نەرمونیـان و گونجـاو لە بەرامـبەر گشـت بۆچـوون و بیرکردنەوە نوێیەکان.. پێویسـتیش بەوە ناکـات کە چەنـد سـەدەیەك بژی تا بزانی کە تۆ لە فڵانە سەردەم و لە فڵانە بۆچووندا نەزان یان سادە یان هەڵە بوویت.

سەرەڕای ئەوەی ئێمە تا ئێسـتا قسـەمان لەسـەر لایەنـی تـاکی و کۆمەڵایەتی لە ڕێژەیی بۆچوونە هەڵەکان بوو، بەڵام لە ڕاستیدا ئەو دیاردەیە لەسـەر تەواوی ئەو بـوارە پێشـکەوتوانەی کە بە خەیاڵتـدا دێن جێبەجێ دەبێ.

بـۆ نمـوونە لە بـواری پزیشـکی، زۆربەی پزیشـکە گەورەکـان

ئەوەیان ڕەتکردەوە کە پێش زیاتر دووسەد ساڵ میکرۆب هەبووبێ، هەربۆیەش زۆر بایەخیان بە تەعقیمکردن و پرسی گواستنەوەی نەخۆشی لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر نەداوە. (بەتایبەتیش لە کاتی نەشتەرگەری) لە کاتێکدا هەبوونی میکرۆب ڕەنگە بووبێتە هۆکاری مردنی هەزاران نەخۆش هەر لە سەردەمی ژیانی ئەو پزیشکانەدا... ئەو پرسە هەر وەك خۆی مایەوە و گرنگییەکی ئەوتۆی پێنەدرا، تا "لویس باستیر" (لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەهەم) ئەو ڕاستییەی سەلماند و مەترسی میکرۆب و ڕۆلی لە گواستنەوەی نەخۆشی بەدەرخست، لەگەڵ ئەوەدا دەستیان کرد بە بەکارهێنانی جلی تایبەت و لەدەستکردنی دەستەوانەی تایبەت و بەکارهێنانی کەلوپەلی تایبەت لە کاتی نەشتەرگەری و کرداره پزیشکییەکانی دیکە... لە دوای ئەوە نەشتەرگەرییەکان ئەنجامی باشتریان دەبوو، ژیانی هەزاران کەسیش بە هۆکاری تەعقیمکردن و پاکڕاگرتن لە مردن دەپارێزرا...

لە زانستی فەلەکناسیشدا بیری سەنتەریەتی زەوی و دیاریکردنی شوێنی زەوی وەك چەق و ناوەندی گەردوون (تەنها لەبەر ئەوەی ئێمە لەسەری دەژین) بۆ ماوەی چەندین سەدە کە ئەستەمە بە ئاسانی دیاری بکرێ، باوترین بیر بوو... زانایانی ئەو بوارە جگە لەو بیرکردنەوەیە، بیریان بۆ لای هیچ بۆچوونێکی تر نەدەچوو، تا لە ساڵی (1543) کاتێك "کۆپەرنیکۆس" زانای پۆڵەندی ئەوەی جێگیر کرد کە ئەو پانتاییە جوگرافییەی کە ئێمە لەسەری دەژین تەنها هەسارەیەکی بچووکە و بە دەوری هەسارەیەکی گەورەدا

Scanned by CamScanner

دەسووڕێتەوە، کە ئەویش بە بەلایین مەجەڕە و ئەستێرەی تر لەخۆ دەگرێت... بەڵام سەرەڕای دەرخستنی ئەو ڕاستییە لە ڕێگەی تەلسکۆبەکانەوە، کەچی دوای ئەوەش کەنیسەی کاسۆلیکی هەر لەسەر باوەڕی کۆنی خۆی بەردەوام بوو و زۆر بە توندی دژایەتی ئەو بۆچوونەی کرد، بەو بیانووەی کە پێچەوانەی چەمکەکانی ئینجیلە.

لە بواری جوگرافیاشدا هەموان باوەڕیان بە تەختایەتی زەوی هەبوو، کەس پێیوانەبوو کە گۆی زەوی خڕ بێت، دەیانگوت زەوی وەك چینێکی تەختە (بە ئەندازەیەك پاشاکانی ئەوکاتی ئەوروپا ڕەتیانکردەوە کە پشتگیری مادی گەشتەکەی "کۆلۆمبس" بکەن، چونکە پێیان وابوو زەوی تەختە و کاتێك تەواو دەبێ کۆلۆمبس دەکەوێتە خوارەوە). بەڵام سەرەڕای پشتڕاستکردنەوەی گۆی زەوی لەم سەردەمەدا و هەبوونی چەندان بەڵگەی وێنەیی کە لە ڕێگەی مانگە دەستکردەکانەوە گیراون، تا ئێستاش ئەو کەسانەی کە لە ناوچەیەکی بچووکدا دەژین و بیرکردنەوەکانیشیان لەو چوارچێوەیەدا دەخولێتەوە، نکۆڵی لەوە دەکەن و هەر لەسەر بیرە کۆنەکەیان پێداگیرن...

لە بواری کرداری ئەندامەکانی جەستەشدا، شارستانیەتە کۆنەکان باوەڕیان وابوو کە جگەر (جەرگ) کرداری پاڵنانی خوێن بۆ جەستە ئەنجام دەدات نەوەك دڵ، بۆ نموونە یەکێك لە پزیشکە هەرە دیارەکانی ئیغریق "جالینۆس" باوەڕی وابوو کە جگەر پاڵ بە خوێنەوە دەنێت و دەینێرێت بۆ ئەندامەکانی تری جەستە تا ئەوانی

Scanned by CamScanner

تـر وەك سـووتەمەنییەك بە كـاری بهێـنن.. ئەو بیركـردنەوەیش بۆ ماوەی چەندین سەدە بەردەوام بوو، تا زانای عەرەبی "ئیبنو نەفیس" ئەوەی ئاشكرا كرد كە خوێن بە جەستەدا دەسووڕێتەوە و بەرپرسی ئەو كـارەش لە جەسـتەدا بـریتییە لە دڵ، بەڵام ئەوروپـا لە سـاڵی (1628) لەلایەن پزیشكی ئینگلیزیەوە "ولـیەم هـارفی" بەو ڕاستیە گەیشـت و دانـی بەوەدا نـا كە دڵـی بە ئەنجامـدانی ئەو كـردارە هەڵدەستێت!!

تەنانەت لە بواری ئایینییشدا چەندان بۆچـوون دەبینین كە دژ بە لۆژیـك و واقیـع دەوەسـتنەوە، یـانیش لەگەڵ ئەو شـتە جێگیـرانە ناگونجێن كە لەم سـەردەمەدا سـەپێنراون.. - بـۆ نمـوونە- یەهـودیی (ئەرسـوزكس) نكـوڵی لە هەبـوونی دەیناسـۆڕ دەكەن (یـان هەر گیاندارێكی تر كە لە ئێستادا وەچەی نەمـابێ)، ئەمەش بە بەڵگەی كورتیی تەمەنی زەوی، چونكە باوەڕیـان وایە كە تەمەنـی زەوی لە پێش لەدایكبوونی پێغەمبەر مووسا (علیه السلام) لە پێنج هەزار ساڵ تێپەر ناكات.. هەمان بیروبۆچوون و باوەڕ لای بەشێك لە مەسیحیە پارێزگارەكان دەبینین، ئەوانەی كە بۆچوونیان وایە تەمەنی زەوی لە (6020) سـاڵ تێـپەڕ ناكـات، ئەم بۆچـوونەش لەسـەر ئەو بـاوەڕە هەڵچنراوە كە ڤاتیكان بانگەشەی بۆ دەكات و پێی وایە زەوی پێش لەدایكبوونی پێغەمبەر عیسا (علیه السلام) تەنها (4004) ساڵ بووە.. لە توراس و مێژووی ئیسلامیی خۆمانیشدا چەندین بیـرۆكەی سـەیر و نامۆ سەبارەت بەو پرسانە دەبینـرێ، بەتـایبەتیش دوای سـەردەمی خەلافەت.

هەموو ئەو نموونانە ئەوە دەچەسپێنن كە زانا و دانا و بلیمەت و

کەسانی خاوەن عەقڵیش، لە سەردەمی خۆیاندا بە ڕێژەی جیاواز بۆچوونی هەڵەیان هەبووە و پێشیان وابووە بۆچوونەکانیان ڕاست و دروستە، هەر بۆیە دەکرێت بڵێین کە گەشەی ڕەگەزی مرۆڤایەتی لە سنوورێکدا ناوەستێت، پێشکەوتنی مەعریفیشمان ئەو کاتە زۆر و کەڵەکە دەبێت کە بۆچوونەکانمان ڕاست بکەینەوە، هەمواری چەمك و ئەزموون گریمانەکانمان بکەین.

بە گوێرەی کۆتا دەرئەنجامیش (دەرکەوتووە کە ئێمە لەو سەردەمەدا خاوەنداریتی چەندان چەمکی هەڵە دەکەین و باوەڕیشمان وایە کە زۆر دروست و تەواو و بێ کەموکورتین، بەڵام دوای ماوەیەکی تر ڕۆڵە و نەوەکانمان دێن و گاڵتە بەو بۆچوونانە دەکەن و ڕەتیان دەکەنەوە).

جا بەو پێیەی کە تۆ ماوەی سەدەیەك یان دوو سەدە ناژیت، پێویستە دان بە ڕێژەییبوونی هەڵەکاندا بنێیت و ئەوەت لا قبووڵ نیت، دەبێ دان بەوەدا بنێین کە ڕۆژێك لە ڕۆژان نەگەیشتووین بە حەقیقەتی ڕەها.. پێویستە سوود لە عەقڵت وەربگریت، قەناعەت بە خۆت بکەیت کە زانا و دانا و کەسە بلیمەتەکانیش مەبەست دەپێکن و هاوکات بۆچوونی هەڵەشیان هەیە، باوەڕیان پێدەکرێ و بە درۆش دەخرێنەوە، ڕەنگە هەندێك جاریش بە هەوا و ئارەزووی خۆیان بڕیار بدەن..

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- عەیبە نییە ئەگەر تۆ بۆچوونێکی هەڵەت هەبێ، بەڵام عەیبە ئەوەیە کە عەقڵ و بۆچوونێکی چەقبەستووت هەبێ و گۆڕانکاری ڕەت بکەیتەوە.
- "ڕێژەییبوون" تیۆرێك نییە تایبەت بێت بە زانستی فیزیا و گەردووناسی، بەڵکو پەیوەستە بە بۆچوون و بیرکردنەوە و گریمانەکانیش.
- هەر هەوڵێکی تاکەکەسی بۆ ڕاستکردنەوەی چەمکە کۆمەڵایەتییەکان بە هەزاران دەنگی ناڕازی لە بەرامبەردا دەوەستێتەوە، هەر ئەوەشە وایکردووە کە بەشێك لە کۆمەڵگاکان چەندین سەدە بەبێ گۆڕانکاری بژین.

Scanned by CamScanner

چۆن لە بیرۆکە جوانەکان ڕزگار دەبیت؟!

هەموو مرۆڤێك خاوەنی عەقڵێکە کە توانای بیرکردنەوە و داهێنان و ڕزگاربوونی لە کێشەکان هەیە، (هەوڵ مەدە باوەڕم پێ بێنی کە تۆ پێشتر هەوڵێکی لەو جۆرەت نەداوە). سەرەڕای ئەوەش هەموو مرۆڤێك (کەمێك نەبێ) لە داهێنان و بیرکردنەوە و ڕاگەیاندنی چارەسەرە نوێیەکانیان دەترسن.. هەوڵ دەدەن بیانشارنەوە و لە ناخی خۆیاندا بیانهێڵنەوە و تەنانەت بیشیانکوژن، ئەوەش لەبەر کۆمەڵە هۆکارێك (کە لە دێرەکانی خوارەوە دێینە سەر باسکردنیان).

تەنانەت ئەو کاتەی یەکێك لە ئێمە لە کۆتوبەندەکانی ناخی خۆی یاخی دەبێت و بوێری ئەوە دەیگرێت کە بیرۆکە جوانەکانی خۆی بدرکێنی و پەرەیان پێبدات، ئەوا چەندین بەربەست و کۆتی کۆمەڵایەتی لەبەردەمیدا قیت دەبنەوە و هەوڵ دەدەن ئەو بیرۆکانەی لە گۆڕ بنێن و بیکەنەوە کەسە شەرمن و بێدەنگەکەی پێشوو. بە دید و بۆچوونی من هەموو مرۆڤێك بێ ئەوەی هەوڵێکی زۆر بدات و خۆی ماندوو بکات، دەتوانێ بیرۆکەکانی خۆی و بیرۆکەی کەسانی تریش بکوژێ، چونکە کوشتنی شتێك زۆر ئاسانترە لە داهێنان و جێبەجێکردنی هەر شتێك!!

بەر لەوەی قسە لەسەر کۆتەکانی کۆمەڵگا بکەین (کە دەبنە هۆی کپکردنەوەی بیرۆکە جوانەکانت)، سەرەتا ڕێگەم بدە کە ئەوەت پێبڵێم کە تۆ چۆن دەتوانی ئەو بیرۆکانە بکوژیت کە بە

Scanned by CamScanner

خەیاڵ و مێشکتدا دێن:

- **هەر بیرۆکەیەك کە بە مێشکتدا دێت دەتوانی لە ڕێگەی زۆر لێ وردبوونەوە و زۆر شیکردنەوە و سووربوون لەسەر بێهەڵەیی، ئەو بیرۆکەیە لە ناو ببەیت.**

هەموو بیرۆکەیەکی نوێ بە کەموکورتییەوە لە دایك دەبێت، پێویستی بە کاتێکی درێژ هەیە تا کاری لەسەر بکرێت و گەشەی پێ بدرێت، دەشتوانی هەر لە سەرەتاوە بیکوژیت، ئەمەش بە ڕێگەی خستنەڕووی بە شێوەیەکی تەواو هەر لە سەرەتاوە (بزوویتەری ئۆتۆمبێڵ وەك نموونەیەك وەربگرە، پێش 100 ساڵ داهێنراوە، بەڵام ئایا دەتوانین بە هەمان بزوویتەری فیڕاریی ئەم سەردەمە بەراوردی بکەین؟!).

- **هەروەها دەتوانی بیرۆکەکانت بە ڕێگەی زۆر گوێگرتن لە ئامۆژگاریی کەسانی شارەزا بکوژیت و لەناویان بەریت.**

سروشتی کەسانی شارەزا وایە کە زۆر نەرمونیان نین، هەمیشە لە چوارچێوەیەکی توند و ڕەقەوە بڕیار لەسەر شتەکان دەدەن.. لە هەمان دەمدا بیرۆکە نوێیەکان نەرمن و بە سروشت هەڵگری چەند کەموکورتییەکن، هەر بۆیەش بە پشتبەستن بە ئەزموون و شارەزایە کۆنەکان، هەڵسەنگاندنەکە قورس دەکەن.. بەڵام دەتوانی بۆ فێربوونی چۆنییەتی شکاندنی بەربەستەکان و چۆنییەتی گەیشتن بە ئەنجامی باشتر گوێیان لێ بگریت و سوودیان لێ وەربگریت.

Scanned by CamScanner

- **هەروەك چۆن دەتوانی هەمیشە گوێ لە گومانەکانی ناخت بگریت:**

هەموومان مەیلی ئەوەمان هەیە کە لە لە بەخشش و توانا و سەرکەوتنە داهاتوویەکانمان کەم بکەینەوە.. هەموومان ئەو پرسیارە ساردکەرەوەمان لە خۆمان کردووە (من کێم تا ئەو کارە ئەنجام بدەم؟!) ئایا پێت وایە کەسێك هەبێت بەو جۆرە بیری نەکردبێتەوە؟ دەبێ کەسی زیرەکتر لە من هەبێ هەوڵی دابێت و شکستی هینابێت؟! ئا بەو ڕێگەیە بەردەوام دەبیت لە بیرکردنەوە تا خۆت بیرۆکەکەی خۆت دەکوژیت.

- **ترسان لە زەرەر و ڕەخنەگرتن، ڕێی کوشتنی هەموو جۆرە بیرۆکەیەك خۆش دەکەن:**

ئەگەر تۆ لە زەرەر و زیان بترسیت، ئەوا هەرگیز بوێریی ئەوەت نابێ کە هیچ هەوڵێك بدەیت، ئەگەر تۆ لە قسەی خەڵك دەترسیت، ئەوا هیچ مەڵێ و پابەندبە بە بێدەنگی و ئەوە ئەنجامبدە کە ئەوان لە تۆی پێشبینی دەکەن، بەڵام ئەگەر نیازت وایە بچیتە ڕیزی سەرکردە و داهێنەران، ئەوا پێویستە خاوەن بوێری و ئازایەتی بیت و لە ڕەخنە و زەرەر نەترسیت، لەکۆتاییدا دەبینی کە چۆن هەموان دەبنە شوێنکەوتەت و بە دوای هەنگاوەکانتەوە دێن!!

- **هەروەها بۆ کوشتنی بەهرەی داهێنانت، بەو جۆرە بیربکەرەوە کە خەڵکی بیر دەکەنەوە:**

داهێنان واتە سەرپێچی باو و شکاندنی تەواوی بنەماکانی پێشوو.. واتە دەرچوون لە ئاراستەی سەپاو و هێنانەبوونی نەبوونێك، بەڵام

ئەو کاتەی بە هەمان شێوازی خەڵکانی تر بیردەکەیتەوە، ئەوا تۆش دەچیتە ڕیزی ئەوان و ئەو جێگیری و سەربەخۆییەی کە هەتبوو ناتمێنێ.. بەمەش بێ بەرامبەر دەبیتە خاوەنی یانەی مێگەڵ!!

- **هەروەها دەتوانی جەخت بخەیتە سەر بەدەستهێنانی سەروەت و سامان و ناوبانگ، پێش سەرکەوتن و هەر داهێنانێك:**

ماڵ و سامان و ناوبانگ دەرئەنجامی دووەمن لە دوای سەرکەوتن و داهێنانەوە دێنە بوون.. کەسە شکستخواردووەکان هەمیشە گرنگی بە سەروەت و سامان دەدەن، بێ ئەوەی ڕەچاوی بنەماکانی سەرکەوتن و هۆکارەکانی شکست بکەن.. بەڵام سەرکەوتووەکان هەمیشە تواناکانیان بۆ جیاوازی و بنەماکانی سەرکەوتن دەخەنەگەڕ، کاتێکیش دەگەنە ئەو قۆناغە، ئەوا لەناکاو بە سەروەت و سامان و ناوبانگیش دەگەن.

- **هەروەها لە ڕێگەی ملکەچبوون بۆ بۆچوونە بۆماوەییەکان و ڕەخنە نەگرتن لە بیرە باوەکان، بیرۆکە جوانەکانی خۆت بکوژیت.**

هەندێك لە کۆمەڵگاکان، چەندین بیروبۆچوونی هەڵە، ماوەی چەندین سەدە لە ناو خۆیان دەهێڵنەوە.. بەمجۆرەش بە تێپەڕبوونی کات ئەم بیروبۆچوونانە دەبنە بیروباوەڕی پیرۆز و کەس بۆی نییە گومانیان لێ بکات و گفتوگۆیان لەبارەوە بکات.. ئەو گەشەسەندنە نوێیەی سەردەمی ئێستا لە ئەوروپا هەیە، دوای لەگۆڕانی بیروبۆچوونە هەڵەکانی کەنیسە و فەلسەفەی ئەو سەروەختە هاتووەتە کایەوە، لە بەرامبەریشدا، ئەوروپا ڕێبازی ڕەخنە و گومان و ملکەچکردنی هەموو شتێك بۆ مەنهەجی ئەزموونگەرایی بونیاد نا.

Scanned by CamScanner

- **بۆ کوشتنی بیرۆکە جوانەکانت، تەنها ئەو بۆچوونانە وەربگرە کە لەگەڵ تۆدا دەگونجێن، تەنها ئەوەش بخوێنەوە کە پشتگیری بۆچوونی تۆ دەکات!**

ئەوکاتەی تەنها ئەو شتانە دەخوێنیتەوە کە هاوبۆچوونی بیرکردنەوەکانی تۆن، ئەوا تۆ هیچ شتێکی نوێ فێرنابیت.. ئەو کاتەش کە خۆپەرستانە دوای ویستەکانت دەکەویت، ئەوا هەر لەو گۆشەیە دەمێنیتەوە کە تیایدایت.. بەڵام بیرکردنەوەی بوێرانە و کار و سەرکەوتنی گەورە، ڕێگاکەی دوور و ماندووکەرە و پێویستی بەوەیە کە هەموو بۆچوونەکان بخوێنیتەوە، شیکردنەوەش بۆ ئاراستە جیاوازەکان بکەیت و بە دوای خاڵە جیاواز و ئارەزووە پێچەوانەکانت بگەڕێیت.

- **ئەگەر هاتوو یەکەم وەڵام وەربگریت و بونیادی بیرۆکەکەت لەسەر یەکەم پێشنیار بونیاد بنێی، ئەوا دەتوانی زیاتر بیرۆکە پرشنگدارەکانت بکوژی:**

زۆربەی خەڵکی هەر ئەوە ئەنجام دەدەن.. یەکەمین وەڵام کە گوێیستی دەبن وەریدەگرن و بونیادی کار و چارەسەرەکان هەر لەسەر ئەو وەڵامە دادەمەزرێنن و بیر لە هیچ شتێکی تر ناکەنەوە.. هەر لەبەر ئەم هۆکارەشە زانایان و توێژەران هۆشداری لەسەر گرنگیی زاڵبوون بەسەر ئەو کەموکورتییە دەدەن، ئەمەش لە ڕێگەی پێشکەشکردنی گریمانەی زۆر و جیاواز، پاشانیش ئەزموونکردنی یەك لە دوای یەك بۆ گەیشتن بە باشترین چارەسەر.

- **هەروەها گرنگە کە واقعیی بیت و هەمیشە بە عەقڵانی و لۆژیکیی بیربکەیتەوە:**

Scanned by CamScanner

ئەوە ئەو خاڵەیە کە کەسە ژیر و عاقڵەکان پەیڕەوی دەکەن، بەڵام شێتەکان، وەك: نیوتن و ئەنیشتاین و ئەدیسۆن و بیل گیتس، جگە لە کەوتنەخوارەوەی سێوێك لە دارێك، بیر لە هیچی تر ناکەنەوە، یانیش بیر لە ئامرازەکانی چوون بۆ سەر مانگ، ئامرازەکانی تۆمارکردنی دەنگی مرۆڤ، یان دروستکردنی بەرنامە ئەلیکترۆنییەکان دەکەنەوە!!

- **هەروەها بۆ کوشتنی بیرۆکە جوانەکانت، دەتوانی گرنگی بە بۆچوونی کەسە ڕژد و حەسوود و ڕەخنەگرە ڕووخێنەرەکان بدەیت:**

غیرە و حەسوودی، دوو نەریتی ڕەسەنی مرۆڤن.. ڕەخنەگرتن و هەڵەدۆزینەوەش زۆر ئاسانترن لە دۆزینەوە و داهێنانی شتێکی نوێ.. لەبەر ئەوەی کە هیچ مرۆڤێکیش لە کاریگەیی خەڵکی ڕزگاری نابێت و سەلامەت نابێ، بۆیە زۆربەی بلیمەتەکان بۆ بەسەربردنی ژیانیان، پەنا دەبەنە بەر دوورەپەرێزی و خۆدوورگرتن لە خەڵکی (بە ئەندازەیەك بلیمەتیی بە جۆرێك لە ئۆتیزمی سووك هەژمارکراوە).

- **هەروەها ئەگەر ویستت ژیانێکی ئاسوودە بژیت و مێشك ئارام بێت و کەس ڕقی لێت نەبێ، ئەوە ئەنجام بدە و بیرۆکە جوانەکانت بکوژە:**

بۆچی دەروونی خۆت دووچاری شکاندن و ڕەخنەگرتن دەکەیتەوە؟! بۆچی مێشکت بە توێژینەوە و بیرکردنەوە سەرقاڵ دەکەیت؟! بۆچی دەروونی خۆت بە نووسین و هۆشداریکردنی خەڵك ماندوو دەکەیت؟! بۆچی لەگەڵ کۆمەڵگاکەت و ئەو

Scanned by CamScanner

کەسەی کە دەیەوێ پێت بڵێ هەموومان یەکسانین (وەك ددانەکانی شانە) ڕاجیا دەبیت؟! ئایا وازهێنان و ڕزگاربوون لە بیرێکی داهێنەرانە و جێهێشتنی هەسارەی زەوی ئاسانتر نییە؟!!

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- تۆ یەکەمین کەسی کە لە بەرامبەر بیرۆکە جوانەکانت دەوەستیتەوە و پێش ئەوەی لە کەللەی سەرت دەربچن هەوڵی کوشتنیان دەدەیت.
- دوو ڕێگات هەیە لە ژیان: جێهێشتنی وەك ئەوەی کە هاتیتە ناوی، یانیش جێهێشتنی بە بیرۆکەیەکی نوێ و کۆمەڵێك ڕەخنەوە.
- مرۆڤ دروستکراوێکی بیرکەرەوەیە، بەڵام کەسەکان دروستکراوێکی کۆمەڵایەتین و لە درکاندنی بۆچوونەکانیان دەترسن.

***

Scanned by CamScanner

چۆن بیرە جوانەکانی کەسانی تر دەکوژیت؟

لە بابەتی پێشوو (چۆن ڕزگارت دەبێ لە بیرۆکە جوانەکانت) گوتم:

تەنانەت ئەو کاتەی یەکێك لە ئێمە لە کۆتە ناوەکییەکانی خۆی یاخی دەبێت و بوێریی ئەوە دەیگرێت کە بیرۆکە جوانەکانی خۆی بدرکێنی و پەرەیان پێبدات، ئەوا چەندین بەربەست و کۆتی کۆمەڵایەتی لەبەردەمیدا قیت دەبنەوە و هەوڵ دەدەن ئەو بیرۆکانەی لەگۆڕبنێن و بیکەنەوە کەسە شەرمن و بێدەنگەکەی پێشوو. پێش قسەکردن لەسەر کۆت و نەریتەکانی کۆمەڵگە، ڕێمبدە باسی ئەوەت بۆ بکەم کە تۆ چۆن دەتوانی هەر بیرۆکەیەکی خۆت، کە بە مێشتکتدا دێ بیکوژیت و لە ناوی بەریت؟!

بەڵێ هەر بەو جۆرە دەستم کرد بە چۆنییەتی کوشتنی ئەو بیرۆکانەی کە بە خەیاڵ و مێشکی تۆدا دێن، بێ ئەوەی بیر لە هیچ ئاستەنگێگ بکەمەوە کە دێتە سەر ڕێگەم بۆ کوشتنیان.

با ئەوەش لە نێوان خۆم و خۆتدابێ، هەر گەمژەیەکی دەسەڵاتداریش دەتوانێ بیرۆکەی کەسانی تر بکوژێت، تەنها بە هەبوونی ئەم سێ چەکە سەرەکییەی کە لە دەستیدایە:

حەسوودی، دنیابینییەکی تەسك، هەبوونی دەسەڵاتێکی فەرمی بەسەر کەسە ژیرەکاندا.

Scanned by CamScanner

ژیری و زانست و ڕۆشنبیرییت لە هەر ئاستێکدا بێت، تەنها بە هەبوونی ئەو سێ چەکە دەتوانی ڕووبەڕووبووی هەر داهێنان و کارێکی گەورە ببیتەوە، کە لە دامەزراوە یان فەرمانگە پیشەییەکەت ئەنجامی دەدەن.

بەڵام ئاستی ژیری و زیرەکیت هەر چەندێك بێت، بەڕێوەبەرێکی گەمژە لە فەرمانگە یا کۆمپانیا یان هەر شوێنێکی دی.. دەتوانێ لە بەرامبەرت ڕاوەستێ و هەر بیرۆکە و داهێنانێکی جوان کە لە مێشکتدا هەیە، بە زیاتر لە بیست ڕێگە لە باری بیات و بیکوژێت، پێش ئەوەی یەك وشەش گوێ لە تۆ بگرێت و گوێ بۆ شیکردنەوە و باسکردنی بیرۆکەکەت بگرێ، دەڵێ:

- ئەوە لە بواری ئێمە نییە (بەو واتایەی پێویست بەوە ناکات گەشە بە دەروونی خۆمان بدەین).

- یان چی دەڵێن سەبارە بە ئێمە (ئێمە ترسنۆکین ئارەزووی ڕکابەری ناکەین).

- ئەگەر بیرۆکەکەت سەرکەوتوو بوایە لە ڕابردوو ئەنجام دەدرا، (لێمانگەرێ هەرنا کەمێك بیری لێبکەینەوە).

- بەڕێوبەری گەورە لە بیرۆکەکەت ناگات (واتە تۆ ئەو کەسەی تێگەیشتووی)!!

- بیرۆکەکەت زیاتر پێویستی بە دیراسەکردنە، (بمرە ئەی داهێنەر، تا بەهار دێت).

- ناتوانین ئەو هەموو کارە لە یەك کاتدا ئەنجام بدەین، (کەواتە با دەرگای کۆمپانیا دابخەین و ئاسوودە بین).

Scanned by CamScanner

- دامەزراوەکە ڕێگە نادات (لەبەرچی؟).

- ئەوەمان پێشتر ئەنجام داوە، (بە دڵنیایی بە ڕێگەیەکی هەڵە ئەنجاممان داوە).

- بیرۆکەیەکی جوانە، (بەڵام لە نادیار دەترسێ).

- بودجەی پێویستمان لەبەردەستدا نییە، (بەڵام لە ناکاو بۆ بەرژەوەندی کەسی پەیدا دەبێ).

- دەسەڵاتی پێویستمان نییە بۆ ئەنجامدانی، (چونکە لە ژینگەیەکداین هەرگیز بۆ داهێنان هان نادرێین).

- تەنها گرنگی بە کارەکەت بدە (سەرۆکەکەت مێشکی بەستوویەتی).

- بەڵگەیەکمان پێشکەش بکە (بەڵگەیەکی دەمکوتکەر).

- ڕاپۆرتێکی لەسەر بنووسە (نەوەك لە بیری بکەیت).

- با بزانین (نەوەك ئەو لە بیری بکات).

- کەم و سەخیف مەبە (ئیرەیی بە بیرۆکەکەت دێ).

- ئێمە سەرکێشی ناکەین، (کەواتە با چاوەڕێی چینییەکان بکەین تا ئەو کارە ئەنجام بدەن).

- زیاد لە پێویست تێچووی دەوێ، (ئایا دیراسە سوودی هەیە؟!).

- بە زەردەخەنەیەکی گاڵتەئامێزەوە سەیرت دەکات، (ڕەنگە سەیرکردنێك لە هەزار لۆمە و سەرزەنشت باشتر بێت).

- نا؛ ئێمە هەمیشە کار بەو ڕێگایە دەکەین (گەیشتۆتە قۆناغی بیرکردنەوەی پیری).

Scanned by CamScanner

- فلان دامەزراوە پێشتر ئەوەی ئەزموون کردووە، (کەواتە با سوود لە هەڵەکانیان وەربگرین).

- چیت پێ باشە وا بکە، (دەسەڵاتی بیرۆکراسییەتی خۆی دەپارێزێ).

- واقعی بە، (واتە لەگەڵ مێگەلەکە بە).

لە کۆتاییشدا؛ با بیرێکی لێبکەمەوە وەڵامت دەدەمەوە (ئەمانە ئەو ڕستانەن کە لە هەموو دەستەواژەکانی تر ئەدەبانەتر دەردەبڕدرێن، بەڵام لە هەمووشیان زیاتر کاریگەرییان هەیە لەسەر کوشتنی ڕاز و بیرۆکەکان).

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- بیرۆکەی جوان لەگەڵ دروستبوونی چەندان بەربەست و ئاستەنگ، لە بەرامبەری دروست دەبێت.
- داهێنان حاڵەتێکی ویستییە، تەنها کەسانێکی کەم پێیوە پابەند دەبن، بەڵام کوشتنی بیرۆکەی داهێنەرانە پەیڕەوی زۆرە.
- 99% ئەو بەڵگە و بیانوانەی کە دێنە ڕێگات، یەکێك لەو سێ جۆرە کەسەی لە پشتە: نەزان، کەسێکی بێ توانا، حەسوود.

***

Scanned by CamScanner

ئەگەر ویستت کەس ڕەخنەت لێ نەگرێ، ئەم کارەی خوارەوە ئەنجام بدە:

ئەگەر ویستت هیچ کەسێك ڕەخنەت لێ نەگرێ، ئەوا هیچ کارێك ئەنجام مەدە!

ئەوە ئامۆژگارییەکە، هەر کەسێ هەوڵ و تێکۆشانی دابێت تێی دەگات، چونکە هەر کاتێك کارێکی ئەنجام دابێت، خێرا کەوتۆتە بەر ڕەخنەی ڕووخێنەر و ستەمکارانە، کە خاوەنەکانیان هیچ کات پێیانەوە ماندوو نەبوون، تەنانەت بە نیەتی تێگەیشتنیش نەیاندرکاندوون.

ڕەخنەگرتن و بڵاوکردنەوەی هەڵە، کارێکە ئەنجامدانی لەسەر هەموان ئاسانە، (تەنانەت دەشێ لای هەموان شتێکی غەریزی بێت) هاودەم سەرکەوتن و ئەنجامدان هەوڵ و ماندووبوون و پابەندبوونی دەوێ و هەموو کەس بەرگەی ئەنجامدانی ناگرێت.

زۆر ئاسانە ڕەخنە لە کتێبێك یان نامەیەکی زاستی بگرێت، کە خاوەنەکەی ماوەی پێنج ساڵ پێوەی سەرقاڵ بووە، (بۆ تۆ تەنها پێنج خولەك بەسە تا ڕەخنەی لێبگرێت)، بەڵام ئایا تۆ دەتوانی کتێبێك یان نامەیەکی زانستی لەو شێوەیە بە هەمان بەقەبارە و ئاست بنووسیت؟!

زۆر ئاسانە ڕەخنە لە بەشێکی بچووکی کارێکی گەورەی بوارێکی گەشەپێدان بگرێت، بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە، ئەگەر هاتبا

و تۆ بەرپرس بوایت لە ئەنجامدانی ئەو کارە، ئایا تۆ دەتتوانی شتێکی باشتر لەوە ئەنجام بدەیت؟!

لە بەرامبەردا؛ تەنها بە ئەنجامدانی کارێك، بەرامبەرەکانت ڕەخنەت لێدەگرن و تۆمەتبارت دەکەن و ڕەنگە بریندارییشت بکەن.. ئەوە واتا تۆ هەمیشە لە بەردەم دوو بژاردە دایت؛ یان کار دەکەیت و پێش دەکەویت و بەرهەمت دەبێ، یانیش پاشەکشە دەکەیت و دەوستیت و هیچ شتێك ئەنجام نادەیت!

هەر لەسەر ئەو بنەمایە، با وا گریمانە بکەین کە تۆ ئاڕاستەی دووەم هەڵدەبژێری، (ئەگەر ویستت هیچ کەس ڕەخنەت لێ نەگرێت)، من بەم خاڵانەی خوارەوە ئامۆژگاریت دەکەم:

- هیچ هەڵەیەك ئەنجام مەدە و هەمیشە لەسەر حەق بە.
- ژیانت لە تاریکی بەسەر ببە و هەرگیز خۆت نیشانی کەس مەدە.
- هەرگیز بەرپرسیاریەتی هیچ شتێك لە ژیان هەڵمەگرە.
- هەرگیز مەچۆرە هیچ پێشبڕکێیەکەوە، (مادام پلەی یەکەم بەدەست ناهێنی).
- دەبێ هەموو شتێکی ژیانت تەواو و ورد بێت 100%.
- هەمیشە بەئاگایی و تەواوێتی و کەمالەوە ڕەفتار بکە.
- هاوڕێی وا هەڵبژێرە کە هیچ کات ڕەخنەت لێ نەگرن و هیچت پێ نەڵێن.
- لە قسەکانت وەك دووڕوویێك بدوێ، چونکە دەبێ قسەکانت بە دڵی کەسی بەرامبەر بێت.

Scanned by CamScanner

- واز لە خەون و ئارەزووەکانت بهێنە و گرنگیی بە ویستی دەوروبەرت بدە.
- سادە بە و واز لە وتە و فەرمایشتی زانا و کەسە ڕۆشنبیر و بیرمەندە گەورەکان بهێنە.
- بۆ خۆت ژیر بە و هەرگیز تێکەڵی ئەو دەستانە نەبیت، کە سروشتی پیشەکەیان وایە ئاستی مەعریفیت ئاشکرا دەکەن.
- لە نووسین و کتێب دانان دوور بکەرەوە و هەرگیز خۆت لەو کارە مەدە، چونکە بەو کارە دەرگای ڕەخنەگرتن بۆ بەرامبەرت دەکەیتەوە.

بەڵام دوای هەموو ئەوانە، لە ڕەخنە گرتن سەلامەت و پارێزراو دەبیت؟!

بێگومان وەڵامەکە (نەخێر)ە، چونکە ڕازیکردنی هەموو خەڵك ئامانجێکە هەرگیز نایەتە دی.

هەر لەسەر ئەو بنەمایە، ئامۆژگاریت دەکەم پابەندی هیچ لەو ئامۆژگارییانەی سەرەوە نەبیت، چونکە سروشتی مرۆڤ وایە کە هەرگیز کامل و تەواو نابێ.. هەموان هەڵە دەکەین و دەپێکین، بەڵام باشترینمان ئەوانەن کە تەوبە دەکەن و پەشیمان دەبنەوە.. هەموانیش هەوڵ دەدەین و شکست دەهێنین، بۆ هەر هەوڵدەرێکیش دوو پاداشت هەیە.. ڕەنگە هەمیشە سەرکەوتوو نەبین، هەروەها ڕەنگە هەموو کات نەتوانین بۆچوونەکانمان شی بکەینەوە، بەڵام لە هەموو بارەکاندا نابێت لە ترسی ڕەخنەگرتن و قسەی خەڵك بوەستین و پاشەکشە بکەین.

Scanned by CamScanner

با ئەوە لە نێوان من و تۆدا بێت؛ تەنانەت ئەو ناونیشانەی کە بابەتەکەمان پێ دەست پێکرد (هیچ شتێك ئەنجام مەدە ئەگەر ویستت کەس ڕەخنەت لێ نەگرێت) ئەویش ڕەخنەی لێ دەگیرێت، هەر بەم نزیکانە تاوانبارت دەکەن و دەڵێن "هیچت ئەنجام نەدا".

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ڕەخنەگرتن و هەڵەبڵاوکردنەوە، کارێکی هێندە ئاسانە گەمژەکانیش دەتوانن ئەنجامی بدەن.
- مێژوو ناوی ڕەخنەگرەکان ناپارێزێ، وڵاتانیش پەیکەر بۆ ئەو کەسانە دروست ناکەن، کە بە دوای هەڵەی خەڵکەوەن.
- ئەگەر ویستت هیچ ڕەخنەیەکت لێ نەگیرێ، ئەوا هیچ کارێك ئەنجام مەدە، بەو ڕێگەیەش لە دوای مردنت هیچت پێ ناڵێن، جگە لەوەی کە دەڵێن ترسنۆك بوو نەیدەویرا هیچ کارێك ئەنجام بدات.

Scanned by CamScanner

تا ژیانت تێکنەدەیت،
مەبە بە هۆکاری (90%)

دوای بڵاوکردنەوەی وتارێکی پێشووم بە ناوی (بەدوای (20%)دا بگەڕێ)، یەکێك لە خوێنەران پەیوەندی پێوەکردم و داوای ڕوونکردەوەی زیاتری لێکردم، منیش بنەماکەم لە نوێوە بۆ شیکردەوە، بێ ئەوەی لە یەك وشەشدا بمپچڕێنی و قسەکانم پێ بڕێت..

بێدەنگ بوو تا من لە شکردنەوەی بیرۆکەکە تەواو بووم، لەکۆتاییدا پێی گوتم: ببوورە، پرسیاری من دەربارەی بنەمای (10/90) بوو، نەوەك (20/80).

کەمێك وەستام و پاشان گوتم: باشە، لە ڕاستیدا منیش هیچ بیرۆکەیەکم سەبارەت بەو بنەمایە نییە، ئەو دەستی کرد بە شیکردنەوە و منیش گوێم بۆ شل کردبوو، جارجارە ڕامدەگرت و پرسیارێکم لێدەکرد..

بەڵام ئەو بنەمایەی کە لە میانی ئەو گفتوگۆیەوە پێی گەیشتم، بنەمای پسپۆری دەروونیی بەناوبانگ "ستیڤن کۆفی" بوو، لە کتێبی حەوت نەریتە چالاکەکەی خەڵك کە دەڵێ: (10%) ئەو کێشانەی کە بۆت دروست دەبن، (لە دەرەوەی ویست و ئیرادە و بەرپرسیاریەتی تۆدان) بەڵام ئەوەی ماوەتەوە بریتییە لە (90%)، ئەویش لە داهاتوودا ڕوودەدات و پشت بەو کاردانەوەیە دەبەستێت

Scanned by CamScanner

کە تۆ لە بەرامبەر (10%) ئەنجامی دەدەیت.

بۆ نموونە ئێمە ناتوانین ڕێگریی لە (پەککەوتنی ئۆتۆمبێلەکەمان) بکەین، یان (دواکەوتنی فڕۆکە) یان (ونبوونی جزدان)، (ئەو نموونانە بۆ (10%) واتا توانا و ویست و ئیرادە و بەرپرسیاریەتی تۆی تێدا نییە)، بەڵام لە بەرامبەردا دەتوانین بەسەر دەروونی خۆماندا زاڵ بین و لە بەرامبەر ئەو ڕووداوانە بوەستینەوە و ڕێگە نەدەین کێشەکە گەورە بێت و قەبارەکەی بگاتە (9%).

بۆ نموونە با گریمانەی ئەوە بکەین کە تۆ نانی بەیانی لەگەل خانەوادەکەتدا دەخۆیت، کچەکەت کوپێك چای لە دەست دەکەوێتە خوارەوە و دەڕژێتە سەر جلەکانت.. سەرەڕای ئەوەی ئەو ڕووداوە لە دەرەوەی ویستی تۆدایە، (لە دەرەوەی ویستی دەوروبەرەکەشتدایە)، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە توندی سەرزەنشتی کچەکەت دەکەیت، ئەویش لە بەرامبەردا هەست بە شەرمەزاری دەکات و دەست بە گریان دەکات، لەو لاشەوە ڕەخنە لە هاوسەرەکەت دەگرێت لە سەر ئەوەی کە کوپە چایەکەی لەسەر لێواری مێزی نانخواردنەکە داناوە، لەگەڵ ئەویش دەبێتە مشتومڕتان و دواتر دەبینن کە منداڵەکان لە دەورتان وەستاون و سەیرتان دەکەن، خۆت لەوانیش تووڕە دەکەیت و بە تووڕەییەوە پێیان دەڵێیت کە بچن خۆیان ئامادە بکەن بۆ قوتابخانە.. دواتر کاتێك دەچیت بۆ ئەوەی تۆش خۆت ئامادە بکەیت.. لەو کاتەدا پاسی تایبەت بە گواستنەوەی منداڵەکانت هاتووە و لەبەر ئەوەی ئەوان لەبەر دەرگا ئامادە نەبوون، جێیهێشتوون.. هەر بۆیە ناچار دەبیت کە

Scanned by CamScanner

خۆت بیانگەیەنیت بۆ قوتابخانە، چونکە لە کاتی ئاسایی خۆیان دواکەوتوون، تۆش بەخێرایی ئۆتۆمبێلەکە لێ دەخوڕیت، بەو هۆیەشەوە لەلایەن پۆلیسی هاتوچۆوە سەرپێچیت لەسەر تۆمار دەکرێت و دووچاری پێبژاردن (غرامە) دەبیتەوە، کاتێکیش منداڵەکان دەگەنە بەر دەرگای قوتابخانە، پێتناڵێن "خوات لەگەڵ بابە"، کاتێك تۆش دەگەیتە سەر کاری خۆت، یەکەم شت بەڕێوەبەرەکە ڕووبەڕووی خۆت دەبینیتەوە و (گوێبیستی وشەیەکی ناخۆش دەبیتەوە)، هەر بۆیەش ناچار دەبیت ملکەچ بیت و هەرچیت پێبڵێ قبووڵت بێ..

ئا بەم شێوە ئەو ڕۆژەت هەروەها ڕۆژی خانەوادە و هاوسەر و منداڵ و موراجیعەکانی فەرمانگەکەشت، هەموویان دەکەونە دۆخێکی نائاسایی، هەموو ئەوانەش تەنها بە هۆکاری ڕژانی کوپێك چا.. واتە هەموو ئەو کاردانەوانەت لە بەرامبەر ئەو (10%) بوو، کە لە دەرەوەی ویستی کچەکەت ڕوویدا و (90%) کێشەکانی تر خۆت هۆکار بوویت و لە ژێر ویستی تۆدا بوون.. جا ئەگەر کەمێك لەگەڵ دەروونی خۆت بدوێی و بە ڕووداوەکاندا بچیتەوە، بۆت دەردەکەوێت کە هەڵەکە نە لە هاوسەرەکەت بووە، کە خواردنی بەیانی ئامادە کرد و مێزەکەی ڕازاندەوە، نە لە کچەکەت بووە، کە ویستی ماچت بکات و چایەکەی لێ ڕژا، نە لە پۆلیسی هاتوچۆ بووە، کە واجبی خۆی ئەنجامدا و غەرامەی کردیت، نە لە بەڕێوەبەرەکەت بووە، کە بەدواداچوونی بۆ ئامادەبوونی فەرمانبەرەکانی کرد و بەو شێوەیە مامەڵەی لەگەڵ کردیت، بەڵکو هەموو کێشەکان دەگەڕێنەوەی بۆ لای تۆ، چونکە نەتتوانی بە

Scanned by CamScanner

ڕێگەیەکی عەقڵانی و هێمنانە کێشەکە چارەسەر بکەیت و ڕێگە نەدەیت لە قەبارەی خۆی زیاتر گەورە بێت.

ڕەنگە هەمان شت ئەو کاتە ڕووبدات کە فرۆکەکەت دوا دەکەوێت، تۆش بە شێوەیەکی خراپ و ناعەقڵانی ڕەفتار دەکەیت، لە کۆتاییشدا هەر دەفڕێت و بەرزدەبێتەوە، بەڵام ئەوسا ئەوەت بۆ دەردەکەوێ کە کاردانەوە خراپەکانت قەبارەی کێشەکەی گەیاندە (90%)... یان ئەو کاتەی دەکەویتە نێو قەرەباڵغییەکەوە، تووڕە دەبیت و قسەی نەشیاو لە دەمت دێتە دەرەوە، فشارت بەرز دەبێتەوە و لەگەڵ ئۆتۆمبێلەکانی تری دەوروبەرت دەکەویتە ململانێ، (دواتر بۆت دەردەکەوێ کە تۆ تەنها (30) چرکە دواکەوتوویت). بەڵام لە بەرامبەر ئەوەدا، ئەگەر بەسەر دەروونی خۆتدا زاڵ بیت و ڕێگە نەدەیت کێشەکە لە قەبارەی سروشتیی خۆی کە (10%)ـە گەورەتر بێت، لە کاتی قەرەباڵغییەکە خۆت بە شتێك سەرقاڵ بکەیت، شتێك بخوێنیتەوە، یان پەیوەندیەك بکەیت.. ئەوا بێگومان هیچ شتێك ڕوونادات و قەبارەی کێشەکەش لەوە گەورەتر نابێت.

خۆشەویستان؛ هەموومان ئەوە دەزانین کە ژیان بێ کێشە و ناخۆشی نییە، بەڵام پێویستە ئەوەش بزانین ئەو کێشانەی کە ڕووبەڕوومان دەبنەوە زیاتر لە (10%)ی ڕوداوەکانی ڕۆژانە پێکناهێنن، بەڵام (90%)ی ئەوەی ڕوودەدات، لەو هۆکارە خراپانەوە سەرهەڵدەدات کە تۆ وەك کاردانەوە لە بەرامبەر (10%)ـەکە دەیگریتە بەر.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- (10%)ی کێشەکان لە دەرەوەی ویستی ئێمەن، بەڵام (90%)ی ئەوەی ڕوودەدات، لەو هۆکارە خراپانەوە سەرهەڵدەدەن، کە تۆ وەك کاردانەوە لە بەرامبەر (10%) دەیگریتە بەر.
- ناتوانی ڕێگریی لەوانە بکەیت کە ئازارت دەدەن، بەڵام دەتوانی ڕێگریان لێبکەیت کە ئەنجامی ئازاردانەکەیان لەسەر تۆ نەبینن.
- بە گوێرەی تیۆری فستق: ئاگری تووڕەیی لە پڕیشکی بچووکەوە دەست پێ دەکات، کە ڕێلێگرتنیان لە سەرەتاوە زۆر ئاسانە.

***

Scanned by CamScanner

باشترین پیشه له جیهان

هەموومان پێویستە کاربکەین و ببینە خاوەنی پیشەیەك بۆ بژێوی ژیان.. بەڵام... ئایا دەزانی کە باشترین پیشە لە جیهان کامەیە؟! ئایا تایبەتمەندییەکانی باشترین پیشە دەزانیت؟! ئایا باوەڕت وایە کە باشترین پیشە ئەوەیە کە زۆرترین داهاتی مادیت بۆ دەستەبەر دەکات؟! یانیش پیشەیەکە خۆشت دەوێت و هۆگری ئەنجامدانی بوویت؟! یان ئەو پیشەیەیە کە لە ڕێگەیەوە بەناوبانگ بوویت و سەرکەوتنی گەورەت لە ڕێگەیەوە بەدەستهێناوە؟!

وەڵام: هەموویان بەیەکەوە..

هیچ ناو و بواریکی دیاریکراو بوونی نییە.. بۆیە جوانترین پیشە ئەو پیشەیەیە کە خۆشت دەوێ و خۆتی تێدا دەدۆزیتەوە و بە هۆگرییەوە ئەنجامی دەدەیت.. ئەو پیشەیەی کە خۆت بە دەستەکانی خۆت دروستی دەکەیت (وەك پرۆژەیەکی تایبەت)، هیچ کەسێك بۆ بەجێگەیاندنی ناچار و ملکەچت ناکات، یان ئەو پیشەیەی کە ڕۆژەکەی بەچێژەوە لەگەڵدا بەسەر دەبەیت.. ئەو پیشەیەی سەرەڕای هەموو ئەوانەش، بە کاتێکی کەم و هەوڵێکی خاکیانە، داهاتێکی مادی باشت بۆ دەستەبەر دەکات.

عەیبە و نەنگی نییە گەر تۆ پیشەیەکی حکومی یان ئەهلی ئەنجام بدەیت، بەڵام باشتر وایە کە بە خێرایی خۆت لە هەردووکیان دەرباز بکەیت و خۆت بکەیت بە خاوەنی ئەو پیشەیەی کە خۆشت دەوێ و بەرژەوەندی خۆتی تێدا دەبینیتەوە..

Scanned by CamScanner

ئەو کاتەی خۆت بۆ خۆت باشترین پیشە دەدۆزیتەوە، ئەوا لەگەڵ دۆزینەوە پیشەکەت هۆگری و ئارەزوو و بەهرە تایبەتییەکانی خۆشت دەدۆزیتەوە.. ئەو کاتەی کە خۆت باشترین پیشە بۆ خۆت دەدۆزیتەوە، هەرگیز لە هەژاری ناترسیت و بە درێژایی ژیانیش ناچاری کارکردن نابیت..

- بەڵام چۆن ئەو کارە ئەنجام دەدەیت؟!
- چۆن باشترین پیشەکەت دەدۆزیتەوە؟!
- چۆن ئەو پیشەیە دەدۆزیتەوە کە هەم هۆگری و کارامەیی، هەمیش داهاتێکی باشیشی تێدا هەبێ؟!

ئەگەر تا ئێستا ئەوەت نەزانیوە کە چۆن باشترین پیشە بدۆزیتەوە، ئەوا ئەو هۆکار و ئامرازانەی خوارەوە یارمەتیدەرت دەبن:

- بۆ نموونە بۆچی ناگەڕێیتەوە بۆ سەردەمی منداڵیت و لە خۆت بپرسی کە تۆ ئارەزووی چ پیشەکت دەکرد و خۆشتدەویست؟!
- ئەو بەهرانە بیری خۆت بخەرەوە کە خەڵکی تۆی پێ وەسف دەکەن، (تەنانەت بەهۆی ئەوەی ئەو کارەت هێندە خۆش دەوێ، خەڵك بە شێت بۆ ئیشە وەسفت دەکەن).
- ئەو شتانەم پێ بڵێ کە تۆ زۆر بە ئاسانی ئەنجامیان دەدەیت، هەستیش دەکەیت کە پێویستت بە فێربوون و بڕوانامە نییە بۆ ئەنجامدانیان.
- ئەی چی سەبارەت بەو بوارەی کە تۆ ئارەزوو دەکەیت

Scanned by CamScanner

قسەی لەسەر بکەیت، ئەوانی تریش هەموویان گوێت بۆ دەگرن..

● ئەو پیشەیە چییە کە تۆ بەردەوام تیایدا سەرکەوتوو بوویت بەسەر دەوروبەرەکەتدا، تەنانەت دەتوانی خۆبەخشانەش ئەنجامی بدەیت؟!

لە خستنەڕووی ئەو پرسیارانە بۆ خودی خۆت بەردەوام بە، تا لەکۆتاییدا (خۆت) دەدۆزیتەوە. هەرگیز ڕێگە نەدەیت فێڵت لێبکەن هەواڵت پێ بدەن لە سەر (باشترین پیشە لە جیهان) چونکە ئەوە شتێکی کەسی و تایبەتە لە تاکێك بۆ یەکێکی تر دەگۆڕێت.

نووسینی وتار، ڕەنگە ئەو بوارە نەبێت کە تۆ خۆتی تێدا بدۆزیتەوە، (بەڵام بە بۆچوون و دیدی شەخسی من) باشترین پیشەیە لە جیهان. چونکە ئەم پیشەیە ئارەزووی منە و حەزم لێیەتی و خۆشم دەوێ، چێژی لێ وەردەگرم.. خۆشەویستی خوێندنەوە و بەدواداچوون و گەڕان بە دوای بیرۆکەی نوێ.. لە دوایشدا نووسینەوەیان لەسەر کاغەز لە ترسی لەناو چوونیان. هەرگیز باوەڕ ناکەم ڕۆژێك لە ڕۆژان من لەو کارە بوەستم، تەنانەت ئەگەر مووچەکەشم بوەستێ و ئەو گۆڤار و ڕۆژنامانەش نەمێنن کە وتارەکانمی تێدا بڵاودەبێتەوە.. ئەوەی زۆر زیاتر پیشەکەمی جوانتر کردووە ئەوەیە، کە من بەردەوام لە ڕیگەیەوە فێری شتی نوێ دەبم، هەروەها لە بەرامبەریشدا داهاتێك وەردەگرم، بێ ئەوەی لە ماڵی خۆم بچمە دەرەوە، تەنانەت ئازادییەکی زیاتری لە خەڵکی ئاسایی پێ بەخشیوم، مۆڵەتی ساڵانە و دیاری و هاندانی وەرزی... لە بەرامبەر ئەنجامدانی وەردەگرم!!

Scanned by CamScanner

ئەوەت لا سەیر نەبێ؛ ئەوە حاڵ و گوزەرانی هەر کەسێکە کە زوو بڕیاری داوە لە کۆیلەبوونی پیشە و مووچە و بەرهەمێنانەوە خۆی ڕزگار بکات و بەرەو ئارەزووە تایبەتییەکانی بچێت.

هەموو بازرگان و هونەرمەند و یاریزانە بەناوبانگەکان، بڕێکی زۆر لە بەرامبەر ئەو کارانەیان وەردەگرن کە خۆیان هەر لە سەرەتاوە عاشقی بوونە و ئارەزووی ئەنجامدانیان کردووە، بێ ئەوەی خۆشیان بە هیچ دەوامێکی فەرمی وابەستە بکەن.. هەر یەکێك لەوانەی کە باسمان کردن، ئەو کارەی ئەنجامی دەدەن لای ئەوان باشترین پیشەیە لە جیهان. کامە یاریزانەت دەوێ بیری لێ بکەرەوە، ڕۆژانە چەندان ملیۆن تەنها لە بەرامبەر ئارەزوویێکی تایبەتی خۆی وەردەگرێت!! (بەمشێوەیەش بەردەوام دەبێ تا ئەو کاتەی لە یەکێك لە یانەکان خانەنیشن دەکرێت).

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- کەس ناتوانێ هەواڵی باشترین پیشەی جیهانت پێبدات، بەڵکو ئەوە وابەستەی ئارەزووە تایبەتییەکانی تۆ و پێداویستیە دارایییەکانتە.
- ئەو پیشەی بۆ تۆ گونجاوە بریتییە لەو هیوا و ئاواتەی کە خۆشتدەوێ (+) داهاتێکی گەورە کە لە بەرامبەر هیوایەتەکەت وەریدەگری.
- هونەرمەند و یاریزانەکان، نموونەی بەهرەمەندانن، بڕێکی زۆر لە بەرامبەر ئەنجامدانی ئارەزوویێکی تایبەتی خۆیان وەردەگرن.

Scanned by CamScanner

تۆ کێی: سەرۆك یان بەڕێوەبەر؟!

جارێکیان لە یەکێك لە ساڵەکانی خوێندن، چووم بۆ فێرگەی کوڕە بچووکەکەم، سەبارەت بە بەڕێوەبەر لە پاسەوانی قوتابخانەکەم پرسی.. ئەویش پرسیارەکەی بە جۆرێکی تر ئاراستە کردمەوە و گوتی: مەبەستت سەرۆکی پەروەردەییە؟! گوتم بەڵێ سەرۆکی پەروەردەیی.. منی برد بۆ ژوورەکەی، هەر لەگەڵ چونە ژوورەوەم هەستم بەوە کرد کە هەڵەکەی من لە چ شوێنێك دابوو.

لەسەر مێزی ژوورەکەی چوارچێوەیەکی بچووك دانرابوو، تێیدا نووسرابوو "سەرۆکی پەروەردەیی فلان کوڕی فلان". زەردەخەنەیەکم بە ڕوویدا کرد وەك ئاماژەیەك کە ئەوەم بەلاوە جوانە، کە وشەی بەڕێوەبەری گۆڕیوە بە سەرۆکی پەروەردەیی، ئەو ئاماژانە لای کەسانی شارەزا لە کارگێریی ناشاردرێنەوە.

دوای چوونە دەرەوەم بڕیارمدا کە وتارێکی تایبەت بە جیاوازی نێوان سەرۆك و بەڕێوەبەر بنووسم، (چونکە تەنها بە زانینی جیاوازی نێوان ئەو دوو چەمکە، ڕەنگە شۆڕشێکی تەواو سەبارەت بە دیدگای تۆ بۆ ئامانجەکان و ڕێگاکانی جێبەجێکردن و ئامرازەکانی کارگێڕی ڕووبدات).

- بەڕێوەبەر هەر لە ناوەکەیەوە دیارە، واتە بەڕێوەبەرایەتی کارێك و ئەندامەکانی دەستەکە دەکات، بەڵام سەرۆك خۆی کارەکە دادەهێنێ و ئەندامەکانی دەستە یان فەرمانگەکەی ناچاری جێبەجێکردن و کارلەسەرکردن دەکات.

Scanned by CamScanner

- بەڕێوەبەر بە گوێرەی یاسا و ڕێکارەکان کار دەکات... لە کاتێکدا سەرۆك جەخت دەخاتە سەر ئامانجە کۆتاییەکان و چۆنییەتی گەیشتن پێیان بە ڕێگەی داهێنەرانە و دوور لە بەکارهێنانی ڕێگەی بیرۆکراسی.

- بەڕێوەبەر (هەروەك لە ناوەکەیەوە دیارە) بەڕێوەبەرایەتی چەند کەسێك دەکات، کە پێشتر ڕاهێنراون بۆ بەجێگەیاندن و ڕاپەڕاندنی ئەو ئەرکانەی لە لایەن کەسێکی سەروتر لە خۆیانەوە فەرمانیان پێکراوە.

- بەڵام سەرۆك ئەو سنوورەی تێپەڕاندووە و خۆی دەستەیەکی کار دروست دەکات و باوەڕی بە ئامانجەکانییەتی، کۆشش و هێزی هەموان یەك دەخات تاوەکو هەموان بەیەکەوە کارێکی گەورە ڕابپەڕێنن، (وەك نموونەیەك: جەنگیزخان تیرەکانی مەغۆلی یەکخستن و کردنی بە یەك هێز، تا بە ئامانجێکی گەورە بگات، کە ئەویش دەستگرتن و زاڵبوون بوو بەسەر جیهانی ئەوکاتدا).

- بەڕێوەبەر قسە دەکات و گوێ ناگرێت، فەرمان دەکات و گفتوگۆ ناکات، خەمی گەورەی جێبەجێکردنی فەرمانەکان و سەرپێچینەکردنی یاساکانە... بەڵام سەرۆك ڕێگە بە فەرمانبەرەکانی دەدات و گوێیان لێدەگرێت و گفتوگۆیان لەگەڵدا دەکات و بۆ داهێنان و پێشکەشکردنی باشترینی بیرۆکەکان هانیان دەدات.

- بەڕێوەبەر توند و ڕەقە، بێهیوایی لە نێو فەرمانبەرەکانی بڵاودەکاتەوە و بۆ دەستپێشخەری هانیان نادات (لە بەرامبەریشدا

Scanned by CamScanner

فەرمانبەرەکانیش لە پێشکەشکردنی بیرۆکەی دەستپێشخەری دەترسن لە ترسی سنووربەزاندن و سەرپێچیکردنی ڕێکارەکان). لە کاتێکدا سەرۆك گیانی هاندانیان و بڕەودان و نەرمونیانیان لەنێودا بڵاو دەکاتەوە و پشت بە سیستەمی بەخشش و دیاری دەبەستێت، نەوەك سزا.

- ئەوە واتای ئەوە نییە کە بەڕێوەبەری توند خراپە... بەڵکو ڕەنگە لای کەسانی سەروی خۆی باشترین بەڕێوەبەر بێت، چونکە ئەو شتە دروست و ڕاستەکان ئەنجام دەدات... بەڵام سەرۆك گرنگی دەدات (نەك بە ئەنجامدانی کارەکانی بە ڕێگەیەکی دروست)، بەڵکو بە ئەنجامدانی (کارەکانی بە چەند ڕێگەیەکی جیاواز) ئەمەش سەرنجی کەسانی دەوروبەر بەلای خۆیدا ڕادەکێشێ.

- بەڕێوەبەر ڕەنگە دەستەوەستان و ملکەچ بێت، کاتێك دووچاری کێشەیەکی نوێ دەبێتەوە (کە لە نامیلکەی ڕێنمایی و ڕێکارەکاندا نییە). بەڵام سەرۆك بە تەحەدییەکی نوێ وەریدەگرێت و بە ڕێگەیەکی داهێنەرانە هەوڵی تێپەڕاندنی دەدات، (کە ئەویش لە نامیلکەی ڕێنمایی و ڕێکارەکاندا نییە).

*** *** ***

بە کورتی و پوختی و گشتی دەتوانین بڵێین کە بەڕێوەبەر جێبەجێکارە و سەرۆك داهێنەر... بەڕێوەبەر کار بە بڕیار دەکات و

سەرۆك بڕیار دادەنێ.. .بەڕێوەبەر نزیك دەڕوانی بەڵام سەرۆك دوور... بەڕێوەبەر بیر لە سەقامگیری دەکاتەوە سەرۆك لە داهێنان... بەڕێوەبەر پرسیار دەکات بۆچی ئەوەت ئەنجام دا؟ سەرۆك پرسیار دەکات بۆچی ئەوە ئەنجام نەدەین؟ض! بەڕێوەبەر هەولی ئارامکردنەوەی جیاوازییەکان دەدات، بەڵام سەرۆك هەولی یەکخستنی بۆچوونە جیاکان دەدات... بەڕێوەبەر بە هێزی دەسەڵاتەکەی کاریگەری لەسەر خوار خۆی دروست دەکات، بەڵام سەرۆك بە هێزی بیرکردنەوەکان.

لە هەموو ئەوانەی سەرەوە بۆمان دەردەکەوێ کە سەرۆك لە هەمان کاتدا بەڕێوەبەریشە، بەڵام بەڕێوەبەر سەرۆك نییە. لەوەوە بۆمان دەردەکەوێ کە ناپلیۆن و جەنگیزخان و شا عەبدولعەزیز سەرۆکی گەورەبوون (چونکە توانیویانە کە تیرە و هۆزە جیاجیاکانی وڵاتەکانیان کۆبکەنەوە و هێزەکانیان یەکبخەن و ئامانجی گەورەی پێ بەدەست بهێنن) لە هەمان کاتدا بەڕێوەبەرە سەرکەوتووەکان ڕۆڵی گەورەیان هەبووە لە بونیادنانی دەوڵەت و بەڕێوەبردن و دروستکردنی دامەزراوەکان.

ئێستا؛ تۆ خودی خۆت لە کامەیاندا دەبینیتەوە؟!

بەڕێوەبەرێکی توند کە خەمی گەورەی جێبەجێکردنی ڕێنماییەکانە و زۆر گوێ بە ئەنجام و ئامانج نادات، یان سەرۆکێکی داهێنەر و دانەری ڕێنمایی و یاساکان بۆ گەیشتن بە ئامانج و ئەنجام؟! بەڕێوەبەرێك کە ئامانجی یەکەمی ڕێکخستن و ڕۆیشتنی کارەکانە وەك کاتژمێری سویسری، یان سەرۆکێك کە

Scanned by CamScanner

دوور دەڕوانێ و کارەکەی بە دیگایەکی نوێ و بیرۆکەی تازە و داهێنەرانە زۆر بە جوانی تێدەپەڕێنێ؟!

وەڵامەکەت هەر کامێکیان بوو، هەوڵبدە هەردوو بەهرەکە ئاوێتەی یەکتر بکەیت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- بەڕێوەبەر کەسێکە کاروانەکە ڕێك دەخات، بەڵام سەرۆك بەرەوپێشی دەبات تا ڕێگاگە بگرنە دەست.
- بەڕێوەبەر دەپرسێ بۆ ئەوەت ئەنجامدا؟ بەڵام سەرۆك پرسیار دەکات چۆن ئەوە ئەنجام بدەین؟
- ئەوکاتەی کە ڕێتماییەکان وەك خۆی جێبەجێ دەکەیت، دەبیت بە بەڕێوەبەر، بەڵام کە دەگەیتە ئامانجێکی گەورەتر لە ڕێکار و ڕێتماییەکان، ئەوسا دەبیت بە سەرۆك.

***

Scanned by CamScanner

خۆت مەخەرە گۆشەیەکەوە..

بەڵکو ئەوانی تر

من خۆم لەو باوەڕەدام کە هەر کارێك یان هەر ئامانجێك (کە هیوای بەدەستهێنانی بۆ دەخوازین) پێویستی با کاتێکی درێژتره، هەروەها پێویستی بە بڕێکی زیاترە لەو پارەیەی کە بۆی دەخەملێنین.. ڕەنگە خۆشت ئەوەت ئەزموون کردبێ کە کاتێك نیەتی ئەنجامدانی کارێکت هەبێ (دروستکردنی باڵەخانەیەك، یان هەر کارێکی بازرگانی)، دەبینی لە کۆتاییدا هەم کاتەکەی، هەمیش بڕی تێچووەکەی لەوە زیاترە کە تۆ لە سەرەتادا بۆت خەملاندووە؛ ئەو باڵەخانەی کە بە نیاز بوویت لە ماوەی ساڵێك تەواوی بکەیت، درێژە دەکێشێت بۆ دوو ساڵ یان سێ ساڵ، ئەو پرۆژەیەی کە سەدهەزارت بۆ تەرخان کردبوو، گەیشتە دووسەد یان سێسەد هەزار، کە لە هەردوو بارەکەشدا ڕەنگە خەملاندنی تەواوت بۆ کردبێ.

هەر لەبەر ئەو هۆکارە، من وەك خۆم هەر کاتێك نیازی گەشتێکم هەبێ، بە ڕێژەی لە سەدا بیست یان سی بڕی خەرجییەکە زیاد دەکەم، لەبەر ئەوەی زۆربەی جار زیادبوونی بڕی خەرجییەکان پێشبینیکراوە، چونکە ڕەنگە هەندێك شتی لاوەکی بێتە پێشەوە کە لە سەرەتادا پێشبینی هاتنە پێشیان بۆ نەکراوە (بۆ نموونە ڕەرگرتنی لیست لە کۆمپانیای پەیوەندییەکان، بڕی تێچووی پلیتی

فڕۆکە بەرز دەکاتەوە).

بەڵام سەبارەت بە کات و زیادبوونی لە ئاستی پێشبینیکراو، سروشتەکەی وایە کە پێویستە هەمیشە پێشبینی زیادبوونەکەی بکەیت، بۆیە لە هەموو بارەکاندا پێویستە بیری خۆت ئاسوودە بکەیت و بەردەوام بۆ ئەنجامدانی پرۆژە و گەشتەکانت کاتێکی زیاتر لە خەیاڵی خۆتدا پێشبینی بکەیت، هەمیشە پێشبینی دواکەوتنی فڕۆکە بە هۆی زۆریی گەشتیاران و گرفتەکانی کەشوهەوا و ئەو حاڵەتانە ئەگەری ڕوودانی هەیە.

*** *** ***

ئەو بنەمایە زۆر گرنگە (ئەنجامدانی هەموو کارێك ماوەیەکی درێژتر دەخوازێت، هەروەها پارەیەکی زیاتر لەو پارەی کە بۆی خەملێندراوە)، بۆیە وا پێویستە کە لە هەموو کارێکدا کە نیەتی ئەنجامدانت هەیە جێبەجێی بکەیت.

هەر لەبەر ئەو هۆکارە هەمیشە ئەو بنەمایەت لەیاد بێت، لە پەراوێزی گشت کارەکانتدا شوێنێکی بۆ دابین بکە، تاوەکو بە هۆکاری چەند هەنگاوێکی سادە پرۆژەکەت دووچاری شکست نەبێت.

بەڵام؛ لە بەرامبەردا پێویستە جێبەجێکردنی ئەو بنەمایە (تەنها لە نێوان خۆم و خۆتدا بێ)، پێویستە تەنها خۆت بەو ڕێژەیە بزانی کە دەیخەیستە پەراوێزی ڕێژەی خەملێندراو.. بە واتایەکی تر ئامۆژگاریت دەکەم کە لە جێبەجێکردنەکەی پشت بە هیچ کەسێکی دەوروبەرت مەبەستە، هەروەها بۆ جێبەجێکردنی پشت بە

هیچ فەرمانبەرێکت یان یاریدەدەرێك مەبەستە، چونکە ڕەنگە لە داهاتوودا بیانووی کورتهێنان و دواکەتن و بەفیڕۆدان بکەنە هۆکار.

گەمژەییە ئەگەر بەو فەرمانبەرە بڵێی کە لای تۆ کار دەکات (بە ئاسوودەی خۆت کارەکە ئەنجام بدە)؛ چونکە بەکارهێنانی ڕستەی لەو جۆرە، واتە پێکردنی گڵۆپی سەوز تاوەکو کارەکە هەر ئەنجام نەدا، یان ئەو کاتەی بە فیتەرێك دەڵێیت (هەر کات وەختت هەبوو ئۆتۆمبێلەکە چاکبکەرەوە)، دوای یەك هەفتە دێیتەوە ئەو لە جێگای خۆی وەستاوە و ئۆتۆمبێلەکەشت چاك نەکراوە، بەڵام لەوە و لەوەی پێشووش خراپتر ئەوەیە کە تۆ بودجەیەکی کراوە بدەیت بە کەسێك، بۆ بەجێگەیاندنی کارێك، چونکە کاری لەو جۆرە ڕێخۆشکەرە بۆ نارێکی لە ئەنجامدانی کارەکە، جگە لەوەش بە واتای هەڵکردنی گڵۆپی سەوز دێت، تا ئەو کەسانەی کە کارەکەت پێ سپاردوون، بە ئاسانی دزیت لێبکەن و شیکاری جیا جیات بۆ بکەن لەو حاڵەتانەی ئەگەر تێچووەکەی زۆر بوو.

هەڵوێستی لەو جۆرە نابێت لە توندیەوە سەرهەڵبدات، بەڵکو دەبێت تەنها وەك مامەڵەیەك بگرێتەبەر، بە ئامانجی ئەوەی بگەیت بە باشترین ئەنجام... ئەوە ڕوونبۆتەوە کە ئێمە ئەو کاتەی باشترین بەهرەکانی خۆمان بۆ بە دەستهێنانی باشترین دەرئەنجام دەخەینەگەڕ و دەیانخەینە گۆشەیەکەوە، دەتوانین سەرکەوتن و ئەنجامی زۆر باشتر بە دەست بهێنین.. ئەگەر یادگەی خۆت بگێڕیتەوە بۆ دواوە، ئەوەت بۆ دەردەکەوێ کە ئەو کارەی بۆ ئەنجامدانی مانگێك یان دوو مانگت داناوە، بەڵام (کاتێك جگە لە خۆت دەخەیتە

Scanned by CamScanner

گۆشەیەکەوە)، ئەوا لە ماوەی هەفتەیەك یان دوو توانیوتە ئەنجامی بدەیت.

لەڕاستیدا دەتوانیت توانا و لێهاتوویی فەرمانبەرەکانت لە کات و بودجەیەکی دیاریکراودا چڕبکەیتەوە، چڕکردنەوەی کات لێرەدا تەنها هۆکارێکە بۆ بەرزکردنەوەی ئاست و تەرکیز و تواناکانیان، بۆ ڕاپەڕاندنی کارێکی باشتر لە کاتێکی کەمتردا. بەڵام لە بەرامبەردا هەمیشە شکست یاوەری هەر کارێك دەکات ئەگەر کاتێکی کراوە بدرێتە فەرمانبەرەکان، چونکە وابیر دەکەنەوە کە کاتێکی زۆریان لە بەردەستدایە بۆ تەواوکردنی، بەمەش کاتێکی (ڕەنگە تەواوی تەمەن) زۆر بەفیڕۆ دەدەن بێ ئەوەی بگەنە هیچ ئەنجامێك.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- دواکەوتن لە بەدەستهێنانی هەر ئامانجێك کە پلانت بۆی دارشتووە، باشترە لەوەی کە کاتێکی کراوە بە خۆت ببەخشی بۆ ئەنجامدانی.
- ئەگەر کارەکە تایبەتە بە خۆت -سەرەتا- تێچوویێکی زیاتر و کاتێکی درێژتری بۆ پێشبینی بکە.
- ئەگەر کارەکەش پەیوەست بوو بە فەرمانبەران، ئەوا کەمترین کات و کەمترین بوودجەیان پێبدە، هیچ شتێکی تریان پێشکەش مەکە تا ئەو کاتەی دەزانیت ئەگەر پێیان نەدەیت شکست دەهێنن.

***

Scanned by CamScanner

چۆن دەزانی تۆ کەسێکی گرنگیت؟!

لە دەوروبەرمان کەسانێك هەن کە لاشمان نەبن، هەست بە ونبوونیان ناکەین، خۆ ئەگەر لاشمان ئامادەبن، شتێك لە بابەتەکە ناگۆڕن... بەداخەوە ئەمە دۆخی بەشێك لە فەرمانبەرەکانمانە لە کەرتی میری؛ ئەگەر ئامادەی دەوام بن، شتێکیان پێ زیاد نابێ، ئەگەر ئامادەش نەبن هیچ کاریگەرییەك دروست ناکەن.. - هەندێ جار- دەچیتە بەشێکەوە دەبینی ژوورەکەیان هیچ کەسێکی تێدا نییە (زۆر جارانیش بە بیانووی نانخواردن و نوێژ و چوون بۆ قوتابخانەکان) جگە لە کەسێکی ئەمین کە هەموو ئەرکی کەسەکانی تریشی کەوتۆتە ئەستۆ... ئەمەش بەڵگەیە لەسەر زۆریی ڕێژەی فەرمانبەران لە فەرمانگە میرییەکاندا نەوەك بەڵگە بێت بۆ ناپابەندی... بەڵگەشە لەسەر گرنگینەدانی فەرمانبەر بە خودی خۆی.

ئەو پرسیارانەی کە بۆتۆ گرنگن:

چۆن دەزانیت کە تۆ کەسێکی گرنگیت لە کارەکەت؟!

چۆن دەزانیت کە تۆ کارێگی گرنگ و بەسوود بۆ کۆمەڵگە و کەسانی دەوروبەرت ئەنجام دەدەیت؟!

چۆن دڵنیا دەبیتەوە لەوەی کە تۆ کەسێکی بەشداری لە هەوڵەکانی دامەزراوەکەتدا، نەوەك تەنها کەسێکی زیادەیت و نە شتێك پێش دەخەیەت، نە شتێك دوا دەخەیت؟!

ئەگەر یەکێك یان زیاتر لە یەکێك لەو سیفەت و

Scanned by CamScanner

تایبەتمەندیانەی خوارەوە لە کەسایەتیتدا هەبوو، ئەوا بزانە کە تۆ کەسێکی سەرکەوتوو و گرنگیت:

- ئەگەر نەچوویتە دەوام یان دواکەوتیت یان مۆڵەتت وەرگرت و کارەکە وەستا تا کاتی چوونی تۆ.
- ئەگەر بەڕێوەبەرەکەت بەخشیش و هاندان و دیاری پێبەخشیت و لە ناکاو پلەی بەرزکردیتەوە، (ئەمە لە کاتێکدا ئەوە دەزانی ئەو کارە باشترە لەوەی کە ڕووبەڕوو پێت بڵێ کە تۆ کەسێکی گرنگیت).
- ئەگەر بە بەردەوامی هاوکار و کەسانی لە خۆت بەرزتر ڕاوێژیان پێ کردیت و لە چارەسەرکردنی کێشەکان پشتیان پێت بەست، ئەوا بزانە کە تۆ کەسێکی گرنگ و سەرکەوتوویت.
- هەر کات هەستت کرد کە ئەوەی تۆی بە دامەزراوەکەت پەیوەست کردووە گرێبەستێکی فەرمی و مەرجێکی ڕێکاری نییە، بەلکو تەنها ڕۆڵبینینێکی زیندوانەیە، ئەوا بزانە کە تۆ فەرمانبەرێکی گرنگیت.
- هەر کات زانیت لە کەسایەتیتدا توانایەك هەیە بۆ دۆزینەوە و چارەسەری نوێی پەیوەست بە کەمکردنەوەی تێچووەکان و بەرزکردنەوەی ئاستی داهات و سەرکەوتن، ئەوا بزانە کە تۆ کەسێکی گرنگ و سەرکەوتوویت.
- هەر کات ئەو کەسەی کە تۆ کاری بۆ دەکەیت تێبینی ئەوەی کرد (ئەگەر خۆشت تێبینی بکەیت)و کە تۆ کارەکەت بەراورد بە هاوکارەکانی ترت زۆر بە باشی و خێرایی ئەنجام

Scanned by CamScanner

دەدەیت، ئەوا بزانە تۆ کەسایەتییەکی سەرکەوتوو و گرنگت هەیە.

- هەر کات مامەڵە گرنگەکان لە بەر قورسی نێردرانە لای تۆ، یان موڕاجیعەکانی پێشوو لە جاری دووەمدا ناوی تۆیان هێنا و داوای تۆیان کردەوە، ئەوا بزانە تۆ فەرمانبەرێکی سەرکەوتوو و گرنگیت.

- هەر کات گەیشتیتە ئەو باوەڕەی کە ئێستا کاتی ئەوە هاتووە واز لە کارەکەت بهێنیت و پڕۆژەیەکی تایبەت بە خۆت دروست بکەیت و ئەزموون و تواناکانتی تێدا بخەیتەگەڕ، ئەوا بزانە کە تۆ کەسێکی سەرکەوتوو و گرنگیت.

بەبێ گومان؛ پیشە و فەرمانبەریی کارێکی عەیبە نییە، هەرگیزیش ئامۆژگاری کەسە سادە و ئاساییەکان ناکەم بۆ وازهێنان، بەڵام عەیبە ئەوەیە کە تۆ لە نێوان دوو بژاردە دابیت و کار لە سەر هیچ کامیان نەکەیت.

یەکەم: ببیت بە کەسێکی دیار و ژمارەیەکی قورس لە شوێنی کارەکەت.

دووەم: هەر لە سەرەتاوە کەسێکی جیاواز و خاوەن تایبەتمەندی بیت، بەڵام بیر لە وازهێنان لە فەرمانبەرێتی نەکەیتەوە و دەست بە پڕۆژەکەیەکی تایبەت نەکەیت.

پێش ئەوەی تۆ هەواڵی ئەوەم پێبدەیت، من دەڵێم: ئەگەر قورسی نەبوایە، ئەوا هەموو خەڵك دەبوونە گەورە و خاوەنکار.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- بەهای تۆ لە کارەکەت مووچەکەت دیاری دەکات، ئەو خزمەتانەشی کە پێشکەشی خەڵکی دەکەیت بەهات لە ژیان دیاری دەکەن.
- پێش ئەوەی داوای مووچەیەکی زۆرتر بکەیت، بیە بە کەسێك کە هەرگیز نەتوانن لێت بێ نیازبن.
- ئەو کاتەی دەبیتە ژمارەیەکی قورس لە دامەزراوەکەتدا، مافی خۆتە کە ببیت بە هاوبەشی کارەکە، هەرنا مافی خۆتە وازبهێنیت و پرۆژەیەکی تایبەت بە خۆت دابمەزرێنیت.

***

Scanned by CamScanner

فیربه چۆن بڵێی (نا)!

یەکەمین کارکردن لە ژیانم لە فێرگەیەکی نوێی ناوەندی بوو، کە تازە کەوتبووە بواری دامەزراندنەوە.. تەنها لە چوار پۆل پێکهاتبوو، دەستەی فێرگەکەش تەنها پێنج مامۆستا و بەڕێوەبەرێك و خزمەتگوزارێك بوون، لەبەر ئەوەی من بچووکترینیان بووم، هەروەها لەبەر ئەوەی کە تازە لە قۆناغی دامەزراندن دابووین هەموان وەك یەك گروپ و خێزان کارمان دەکرد، بەڵام من زۆرترینی کارەکانم ئەنجام دەدا... من کاروباری نەهاتنی فێرخوازان (غیابات) ڕێوڕەسمەکان و مووچە و کاروبارەکانی تری فێرخوازان و نووسراوەکان و تەنانەت کۆپیکردنی نووسراوەکانیشم لە ئەستۆ گرتبوو.. لەبەر ئەوەی منیش زۆر بە جدی کارەکانم دەکرد، لە هیچ کارێك دوا نەدەکەوتم، سەرەڕای ڕاپەڕاندنی ئەو هەموو کارە، هەندێك جار یارمەتی مامۆستاکانی تریشم دەدا لە ئامادەکردنی وانە تایبەتییەکانیان.. من ترس و لاوازیم لە فەرهەنگدا نەبوو، بەڵکو زۆر باوەڕم بە بنەمای یارمەتیدان و هاوکاری هەبوو.. لە ڕاستیدا هەموو کارەکانی ئێمە لە یەك ژووردا بوو، تەنانەت خواردن و خواردنەوەشمان هەر بەیەکەوە بوو، هەر لە هەمان ژوور..

بەڵام لە ناکاو هەموو ئەو هەڵوێستانە گۆڕان، چونکە کارگێریی فێرکردن بریکارێکی نوێی بۆ ڕەوانە کردین، ئەو منی نەدەناسی، وەك یاریدەدەرێکی خۆی مامەڵەی لەگەڵ مندا دەکرد.. ڕۆژێکیان کە من و مامۆستاکانی تر خۆمان بۆ خواردنی نیوەڕۆ ئامادە دەکرد،

Scanned by CamScanner

هاتوو لیستی مووچەی مامۆستا و فەرمانبەرەکانی فرێدایە سەر مێزەکەم (ئەوسا بە دەست ئامادەمان دەکرد)، داوای لێکردم کە جارێکی تر سەر لە نوێ هەمووی ئامادە بکەمەوە.. منیش بێ ئەوەی هیچ خۆم تێك بدەم، کاغەزەکانم دژی ئاڕاستەی فڕێدانەکانی ئەو پێچەوانە کردەوە و فرێم دایەوە سەر مێزەکەی و گوتم: خۆت ئەو کارە بکە.

ئەگەرچی من ئەو کارەم زۆر بە لەسەرخۆیی و هێمنی کرد، گوتنی ئەو ڕستەیەشم بە هەمان شێوە، بەڵام لە ناخمدا شتێك پێی دەگوتم: "هەڵوێستەکەت زۆر توند بوو". دواتر کە چوومە دەرەوە و ئەوم جێهێشت، نەمتوانی ئەو هەواڵە لە بەڕێوەبەرەکەم بشارمەوە، بەڵام ئەو لەجیاتی ئەوەی لۆمە و سەرزەنشتم بکات، پێکەنی و گوتی: "من لەمێژە گوتوومە ئاخۆ دەبێ کەی فەهد بتەقێتەوە". لەگەڵ ئەو وتانەی بەڕێوەبەرەکەم هەستم بەوە کرد کە ماوەیەکی چەندە زۆرە ستەمم لە خۆم کردووە بە نەگوتنی (نەخێر).. هەر لەو ڕۆژەوە بڕیارمدا هاوکاری و یارمەتیدانەکانم لەسەر هەموو ئەوانە بپچڕێنم کە شیاوی یارمەتیدان نین، بڕیاریشمدا کە لە کاتی گونجاو و پێویستدا بە هەموو زمانەکان وشەی (نەخێر) بەکاربهێنم (لا، نو، نن، نخت، هییت، فینیتو، تدا، نیفر)..

سەیر لەوەدابوو گوتن و دەربڕینی (نەخێر) لە چەند هەڵوێست و کارێکدا ڕێز و خۆشەویستییەکی زیاتری لە پێشوو بە کەسایەتی مندا بوو، ڕەنگە زۆربەمان باوەڕی وابێ کە نواندنی نەرمونیانی و نەگوتنی (نەخێر) و ڕەتنەکردنەوە، گرێنتی بەدەستهێنانی خۆشەویستی و ڕێزی دەوروبەر بێت.. بەڵام لەڕاستیدا پێچەوانەی

Scanned by CamScanner

ئەو بۆچوونە بە تەواوەتی ڕاستە، چونکە زۆربەی کات نەگوتنی نەخێر و ڕەتنەکردنەوە بە ئیستغلالکردن و سنووربەزاندنی کەسانی بەرامبەر کۆتایی دێت.. چونکە یارمەتیدانی بەردەوام هاندەرێکە بۆ پاڵدانەوەی کەسی بەرامبەر، تا بە شێوەیەك ئیستغلال دەکرێ وەکو سەلەیەکی لێدێت لە قوشبنێك، ئەوەی جلی پیسی هەبوو فرێی دەداتە ناوی..

لە بەرامبەردا کاتێك دەڵێ (نا، نەخێر) (بە شێوازێکی جوان و زەردەخەنەیەکی کەمەوە)، ئەوە دەسەلمێنیت کە تۆ سەربەخۆیت و لەبەردەم بژاردە دایت، دەتوانی بڵێی نایکەم، دەتوانی ئەنجامی بدەیت، بەوەش خۆشەویستی و ڕێزی دەوروبەرت مسۆگەر دەکەیت.

بە پێویستی نازانم کە جیاوازی نێوان یارمەتیدانێکی خۆویستانە و دەستپێشخەریەکی خۆویستانە لەگەڵ کارێکی جوانت، بەڵام لە ژێر ئیستغلالکردنی دەوروبەرتەوە بۆ باس بکەم، یارمەتیدان سروشتی خۆی وایە، کە دۆخێکی کاتییە و لە کاتی دیاریکراو و پێویست، پێشکەش بە لێقەوماو و کەسانی پێویست دەکرێ، بەڵام دەبێتە هۆکاری پاڵدانەوە و ئیستغلالکردن، ئەگەر ئەو جۆرە لە یارمەتیدان سیفەتێکی هەمیشەیی وەربگرێت و شێوازی داواکردنی فەرمی تێدا نەمێنێ (تەنانەت ئەگەر یارمەتیدانەکە پەیوەست بێ بە ئەرکی فێرگەی منداڵە بچووکەکەشتەوە).

لەبەر ئەوەی "یارمەتیدان و هاوکاری" کارێکی زیادەیە و لەسەر ویستی تۆ دەوەستێ و هیچ پاداشتێکی لە بەرامبەردا چاوەڕوان ناکەیت، پێویستە بە خێرایی هەڵوێستی خۆت لە ئەنجامدان یان

Scanned by CamScanner

ئەنجامنەدانی یەکلایی بکەیتەوە، ئەوەش لەسەر بارودۆخی کەسی بەرامبەر و شێوازی داواکردن و ئاستی پەیوەندیت لەگەڵیدا دەگۆڕدرێت.. بەڵام هەر کاتێك هەستت بە جۆرێك لە ئیستغلال و سنووربەزاندن کرد، تاکە شتێك کە لە سەر تۆ پێویستە ئەنجامی بدەیت وتنی: (نەخێر، ببوورە، ناتوانم یارمەتیت بدەم..) زۆر بەڕوونی. هەر کاتێکیش ئەوەت ئەنجام دا، هەرگیز گومانی ئەوە مەکە و لەوە مەترسە کە بەرامبەرەکەت پێی وایە تۆ کارێکی هەڵەت ئەنجامداوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە پێشبینی ئەوە لەو بکە کە وەك هاوڕێیەك ڕێزی بڕیارەکەت دەگرێت، گومانی باشەت پێدەبات و دەڵێ ڕەنگە کاتی نەبێ و ئیشوکاری لەسەر کۆبووبێتەوە.

هەر کەسێ ئاگادار نییە بە گرنگی بەکارهێنانی ئەو وشە بە سوودە، بیری بهێنەوە، کەوا ئەوە ئێمەین پێی دەڵێین کە شێوازی مامەڵەی لەگەڵ ئێمەدا چۆن بێت (ئێمە خۆمان داوات لێدەکەین کە پێمان بڵێی نەخێر).. ئەمڕۆش وەك هەموو ڕۆژێك دەرفەتێکی نوێت هەیە تا بڵێی (نەخێر) بێ ئەوەی لە لەدەستدانی هیچ کەسێك بترسیت!

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ڕازیبوونت بە هەموو شتێك، بە پابەندبوون و لێپێچینەوە کۆتایی دێت لە سەر هەموو شتێك.
- یارمەتیدان دۆخێکی کاتییە و پێشکەش بەو کەسانە دەکرێت کە بەڕاستی شیاوی یارمەتیدانن، نەوەك سیفەتێکی هەمیشەیی.
- ئەو کەسانەی کە توانای گوتنی (نا، نەخێر)یان هەیە بەبێ بڕیندارکردنی هەستی بەرامبەر، خاوەنی ڕێز زۆر و کەسایەتییەکی جیاوازن.

***

Scanned by CamScanner

مامەڵە بەو جۆرە لەگەڵ خەڵکدا مەکە،
وەك ئەوەی ئەوان لەگەڵ تۆدا دەیکەن

لە فێبرایەری ساڵی 2010 بە گەشتێك چوومە ناوچەیەك، کە کەوتبووە دەرەوەی سیدنی پێیان دەگوت: "چیایە شینەکان".. من بە تەنها نەبووم، دایك و هاوسەرەکەشم لەگەڵمدابوون، نزیکەی بیست سەرنشینی تریش لە پاسەکە بوون.. لە ڕێگەی گەڕانەوە پیاوێك لەگەڵ هاوسەرەکەی لە نزیکمەوە دانیشتن... دوای کاتژمێرێك لە بێدەنگی ئاوڕێکی بە لای مندا دایەوە و گوتی: تۆ لە کوێوە هاتووی؟ سەرسام بووم بەوە (ئێستا دەزانن بۆ!) بەڵام من بە هێمنی پێم گوت: لە سعودیەوە.. لێم نەپرسی تۆ لە کوێوە هاتووی، بەڵام گفتوگۆکەمان درێژەی کێشا، هاوسەرەکەی و هاوسەری منیش تێیدا بەشداربوون..

کاتێك گەیشتینە سیدنی، دوای گەیاندنەوەی بەشێك لە گەشتیاران بۆ هۆتێلەکانیان، ئێستا کاتی دابەزینی ئەو ژن و مێردەیە، دەستیان کرد بە کۆکردنەوەی کەلوپەلەکان.. پێش ئەوەی لە پاسەکە بچێتە دەر، دەستی بۆ لای من هێنا و تەوقەیەکی لەگەڵدا کردم و پێی گوتم: فەهد تۆ پیاوێکی زۆر نەرمونیانی.. دواتر زەردەخەنەیەکی فێڵاوی کرد و گوتی: بەڵام تۆ دەزانی من لە کوێوە هاتووم؟! منیش بە زەردەخەنەیەکی زیاتر و بە هەمان شێوازی ئەو گوتم: لە ئیسرائیل.. زەردەخەنەکەی لە سەر لێوان پچڕا

Scanned by CamScanner

و گوتی: وانه تۆ له سەرەتاوە دەتزانی؟! سەرم بەرەو خوار لەقاند (بەلێ). لە ڕووخساریدا سەرسامییەك دروست بوو، دواتر لەگەل هاوسەرەکەی دابەزی بێ ئەوەی یەك وشەی تر بدرکێنێ!!

ئەوەی ڕوویدا لە ئێوانمان بە جۆرێکی زۆر ئاسایی بوو، من بەو جۆرەی کە پەروەردە کراوم مامەڵەم لەگەڵیدا کرد، ئەوەك بەو جۆرەی کە ئەوان لە غەزە لەگەل خوشك و براکانمان دەیکەن.

مامەڵەم لەگەڵیدا زۆر ئەرمونیانانە بوو، چونکە ئەو بژاردەیە زۆر باشترە لە بژاردەکانی تر..

ئەگەر بە شێوازێکی تر بوایە، هەرگیز نەمدەتوانی سەرکەوتوو بم لەوەی کە ئەو بۆچوونە لەمێژینانەی سەبارەت بە موسڵمانان و عەرەب هەیەتی بیگۆڕم، ئەگەر گریمانەی ئەوەش دابنێین کە بمتوانیبا بیگۆڕم.. دڵنیام عەرەب نەدەبوونە خاوەن ناوبانگێکی باشتر ئەگەر هاتبا و لێمدابایە، یان گاڵتەم پێکردبا و قسەم پێ گوتبایە، بە تایبەتیش لە کاتێکدا کە چەندین کەسی تریش کە هەڵگری ڕەگەزنامەی جیاواز بوون لە ئێو پاسەکە بوون.

ئەوەی پێمخۆشە لێرەدا بیڵێم ئەوەیە، جیاوازیەکی زۆر لە نێوان ئەو کەسەی خۆشت دەوێ، لەگەل چۆنییەتی هەڵسوکەوتت لەگەڵیدا هەیە.. - بۆ نموونە- تۆ ناچارنیت لە ڕێزگرتن و خۆشویستنی هەموو کەسانی دەوروبەرت، بەڵام لەسەر پێویستە کە بە ئەدەب و ئەرمونیانییەوە مامەڵەیان لەگەڵدا بکەیت و پەروەردە و شێوازە ڕەسەنەکەی خۆتیان پێ نیشان بدەیت.

کاتێك لە سیرە و ژیاننامەی پێغەمبەری خودا (درودی خوای لەسەر بێت) وردەبیتەوە، چەندان هەڵوێست دەبینی کە تیایدا

Scanned by CamScanner

پێغەمبەری خودا لە لایەن نەزان و نەفامەکانەوە توندوتیژی بەرامبەر ئەنجام دراوە و هەڕەشەی لێکراوە، بە ئەندازەیەك کە وای لێهاتووە بەکێك لە هاوەڵان هێندە تووڕە دەبێ و هەڵدەستێتەوە و مۆڵەت لە پێغەمبەری ئازیز (دروودی خوای لەسەر بێت) دەخوازێ تا لە ملی ئەو کەسە بدات، بەڵام پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) زەردەخەنەیەکی کردووە و هەردوو لای هێناوەتە دۆخێکی تر، کابرا موسڵمان بووە و هاوەڵەکەش ئارام... ڕابمێنە چۆن مامەڵەی لەگەڵ هاوبەشدانەران و بێباوەڕانی مەککەدا کرد لە ڕۆژی فەتحدا، هەموان چاوەڕوانی تۆڵەیەکی توندیان دەکرد، بەڵام ئەو فەرمووی: بڕۆن ئێوە ئازادن..

ئێستاش ئەو وانانەم بیر ماوە کە لە قۆناغی سەرەتایی سەبارەت بە ژیانی پێغەمبەری ئازیز (دروودی خوای لەسەر بێت) بۆمان باس دەکران، بەجۆرێك منیان سەرسام و بەجۆش دەکرد، ئارەزووم دەکرد زۆر زوو وانەکانی تر تەواو ببن تا بگەڕێمەوە هەموو باسەکان بۆ دایکم بگێڕمەوە.. بەڵام زۆر ئازارم دەچەشت بەو گێڕانەوانەی کە تێیدا باس لە برسیکردن و گەمارۆدان و ئازاردان و کوشتنی موسڵمان دەکرا، بەڵام لە کاتی گێڕانەوەی ئەو جۆرەشدا، زۆر بە پەرۆشەوە چاوەڕێی کۆتاییەکەم دەکرد تا سەرکەوتنی موسڵمانان و زاڵبوونیان بەسەر ناخۆشییەکاندا ببیستم.. کاتێك لە کۆتا وانەکاندا گەیشتینە فەتحی مەککە، من لە زیهنی خۆمدا لیستێکم دروست کردبوو، پێم وابوو لێپێچینەوە و تۆڵە لە زۆرێك لەو کەسانە دەکرێتەوە کە لە ڕۆژانی دەسەڵاتیان پێغەمبەری خودا

Scanned by CamScanner

(درووەی خوای لەسەر بێت) و موسڵمانیان ئازار داوە، بەڵام ئەوەی کە گوێیستی بووم زۆر جیاواز بوو لە پێشبینییەکانی من..

لە بری سزا و بەدیلگرتن و تۆڵە، پێغەمبەری ئازیز (درووەی خوای لەسەر بێت) پێی گوتن: ((بڕۆن ئێوە ئازادن.. سەرزەنشتان ناکرێ، خودای گەورە لە من و لە ئێوەش خۆشبێ..)) بەڵێ، هەر بەو سادەییە (بڕۆن ئێوە ئازادن)، جگە لەوەش، نزای خێریان بۆ دەکات و دەفەرموێ: خودای گەورە لە من و لە ئێوەش خۆشبێ!!

ئەوسا لێی تێنەگەیشتم؛ چونکە بە بۆچوونی من دەبوو ڕێك پێچەوانەی ئەو هەڵوێستە ڕوویدابا.. ئاخر کاردانەوەی مرۆڤەکان هەمیشە بە تۆڵە و لێپێچینەوە کۆتایی دێت..

هەستم کرد چیرۆکەکە درێژە و هێشتا تەواو نەبووە، هەستم دەکرد هەڵەیەك لە کۆتایی گێڕانەوەکە هەیە.. بۆیە کاتێك چوومەوە ئەو هەواڵەم بە دایکم نەگوت، چونکە بەڕاستی زۆر لام سەیربوو، ئەو هەموو زوڵم و ستەمە بە ئازادکردن کۆتایی پێ بێت!! هیوام دەخواست بۆ (بەیانی) مامۆستاکەم بێت و بڵێ: هێشتا گێڕانەوەکە کۆتایی نەهاتووە و هەڵوێستی موسڵمانانم هێشتا بۆ باس نەکردوون!

بەڵام تەواو بوو..

ئەوکات لەوە تێنەدەگەیشتم کە بەخشین و لێبووردن لە ئەخلاق و ئادابی کەسە گەورەکانە، لێخۆشبوون لە سیفاتی حەکیم و کەڵە پیاوانە، نەمدەزانی کە چاکەکاری واتە بەردەوامینەدان بە خوێنڕشتن..

نەگەرچی تۆڵەسەندنەوە و کوشتنەوە شتێکی مەشروع و

Scanned by CamScanner

ڕێبێدراویشە، بەڵام هەرگیز ناگاتەوە بە لێخۆشبوون و بەخشین و لێبووردەیی.

لەڕاستیدا هەموو تاکێك کار لەسەر ئەو بنەمایە دەکات کە لەکۆتاییدا سەربکەوێت و بۆ جیهانی بسەلمێنێ کە ئەو لەسەر حەق بووە.. لە "غاندی" ڕابمێنە چۆن بە ڕێگەیەکی سەلامەت و تەندروست توانی هیندستان ئازاد کرد و ئینگلیزی بخاتە دەرەوە، لە کۆتاییشدا خۆشەویستی ملیۆنان کەسی بە دەست هێنا.. سەیری "نیلسۆن ماندێلا"ش بکەن لە باشووری ئەفریقیا، چۆن پشتی بە سیاسەتی لێبووردەیی و چاکەکاری بەست لەگەڵ هەرێمی سپێستەکاندا، لەکاتێکدا ئەوان نزیکەی سی ساڵ زیندانییان کرد، هەر بەو سیاسەتە دوور لە جەنگ و خوێنڕێژییە، توانی هەنگاوێگی گەورەی پێشکەوتن بە وڵاتەکەی ببەخشێ.. لەو فێرخوازانە بپرسە کە بە مەبەستی درێژەدان بە خوێندن چوون بۆ ئەمەریکا، یەهودییەکان چۆن مامەڵەتان لەگەڵدا دەکەن؟ بە دڵنیاییەوە وەڵامەکەیان تووشی سەرسوورمانت دەکات، دەبیستی کە چۆن بە ئەدەب و نەرمونیانییەوە مامەڵە لەگەڵ عەرەب و موسڵماناندا دەکەن (ئەمە لەبەر خۆشەویستیان نییە بۆ عەرەب و موسڵمانان، بەڵکو شێوازێکی تایبەت بە خۆیانە بۆ ڕاکێشان و بە دەستهێنانی دڵی کەسانی بەرامبەر)!

منیش ئامۆژگاریت دەکەم کە تۆش بەو ستراتیژەوە مامەڵە لەگەڵ خەڵکیدا بکەیت، سروشت و پەروەردەت چۆنە بەو شێوەیە بە، نەوەك بە گوێرەی مامەڵەی کەسانی دەوروبەر لەگەڵ تۆدا.. هەرگیز پێت ناڵێم هەمیشە ملکەچ بە و سەرت دانوێنە.. نەخێر،

Scanned by CamScanner

بەڵکو پێت دەڵێم سروشتی تایبەتی خۆت و ئەو پەروردەیەی لە دایك و باوکتەوە فێری بووی ئاوا بە، ئەوسا دەبینی ئەو کەسانەی کە مەبەستی خراپەیان هەیە بەرامبەرت، چۆن شەرم دایانده‌گرێت و لە ئاستتدا ملکەچ دەبن.

لەگەڵ منـــدا لەم فەرمـــوودەیە ڕابمێـــنە ((اتَّقِ اللهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ)). واتە: ((لە خـــودا بترســـە لە هەر شـــوێنێك بوویـــت، لە دوای هەر خـــراپەیەك چـــاکەیەك ئەنجامبـــدە دەیســـڕێتەوە، بە ڕەوشـــت و ڕێـــزەوە لەگەڵ خەڵکیـــدا هەڵســـوکەوت بـــکە))، ســـەرنج بـــدە پێغەمـــبەری خـــودا (درووودی خوای لەسەر بێت) نەیفەرمـــووە (لەگەڵ موسـڵمانادا) یان لەگەڵ گەل و عەشیرەتەکەتدا، یان لەگەڵ ئەو کەسانەی هاوڕاتن، بەڵکو فەرمـــوویەتی: لەگەڵ خەڵکیـــدا (هەمـــوو خەڵك) بە بێ هیچ مەرج و جیاکردنەوەیەك..

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- تۆ ناچار نیت ڕێز لە هەموو کەسێك بگریت، بەڵام لەسەرت پێویستە کە بە ڕێزەوە مامەڵە لەگەڵ هەموو کەسێکدا بکەیت.
- سەرەڕای ئەوەی کە تۆڵەسەندنەوە و کوشتنەوە ڕێپێدراون، بەڵام هیچ شتێك وەك لێخۆشبوون و لێبووردەیی دڵی مرۆڤەکان کەمەندکێش ناکات.
- مامەڵەی جوان و باش شتێکی بژاردەیی نییە، بەڵکو پێویستییەکە لەگەڵ هەموو کەسێکدا.

***

Scanned by CamScanner

گفتوگۆ لەگەڵ دڵەکان ئەزموون بکە

هەرزەکارێکی تازە پێگەیشتوو بووم کاتێك لە ساڵی 1991 لە ڕۆژنامەی (المدینة) یەکەم وتارم بڵاوکرایەوە.. سەرنووسەری ئەو ڕۆژنامەیە ڕازی بوو بەوەی کە گۆشەیەکی ڕۆژنامەکە بە من بەخشێ، داواشی لێکردم کە وێنەیەکی خۆمی بۆ بنێرم تا لە سەرەوەی نووسینەکانمی دابنێ. هەستم بە دڵخۆشییەکی زۆر کرد، بۆیە هەر زوو وێنەیەکی زۆر سادەی منداڵیی خۆم بۆ نارد. بەڵام هەر زوو هەستم بەو هەڵەیە کرد و بە خێرایی چووم چەند وێنەیەکی ترم گرت، تا باشترینیان بۆ سەرنووسەری ڕۆژنامەکە بنێرم، بەڵام وێنە نوێیەکەم بە هیچ جۆرێك لەسەر ڕۆژنامەکە دەرنەدەکەوت، زۆر هەوڵمدا بۆ گۆڕینی، چەند جارێکیش پەیوەندیم بە خودی سەرنووسەر و جێگرەکەشی کرد، بەڵام بێسوود بوو.

کاتێك بێهیوا بووم لە گۆڕینی، ڕۆژێکیان پەیوەندیم بەو کەسە کرد کە ئەرکی دەرچوونی چاپەکانی ئەنجام دەدا و پێم گوت:

"دایکم سەلامت لێدەکات، دەشڵێ: ئەو وێنەیەی من زۆر ناشیرینە خۆزگە بۆ جاری داهاتوو دەیانگۆڕی!" ئەویش پێکەنی و گوتی: "لەبەر خاتری دایکت هەر بەیانی دەیگۆڕین" بەڵێ هەرواش بوو، گۆڕییان.

ئەو چیرۆکە پێمان دەڵێ قسەکردن و دواندنی هەر کەسێك بە

Scanned by CamScanner

(لایەنی مرۆیی) کاریگەری زۆر زیاترە لە دواندنی بەشێوەیەکی فەرمی.. جا کاتێك هەوڵە فەرمییەکانت شکست دەهێنن، هەوڵبدە دڵەکان بدوێنی و لایەنە مرۆییەکان بەکاربێنی بۆ ڕازیکردن و گەیشتن بە ئامانجەکەت.

هەروەها یەکێکی تر لەو نموونانە کە زۆر جاران باسی دەکەم "مامەڵەیەکی حکومی" بوو بۆ هاوژینە پزیشکەکەم، یەکێك لە بەرپرسەکان کە هێندەشی نەمابوو بۆ خانەنشینبوون، بەڵام گرێی خستبووە نێو کارەکە.. ئەگەرچی سکاڵام لە دژی بردە لای وەزارەتی تەندروستی و نووسینگەی ئەمیریش، بەڵام ئەو هەر سووربوو لەسەر ڕاینەکردنی، بە بیانووی پابەندبوون بە ڕێنماییەکانی وەزارەت.

بەڵام دواتر بڕیارمدا کە خۆم سەردانی نووسینگەکەی بکەم (وەك دوا هەوڵ)، لە ماوەی قسەکردنمان بینیم وێنەی منداڵێکی بچووك زۆر بە جوانی لەسەر مێزەکەی دانراوە (من وام گومان برد کە نەوەیەتی). دوای چەندین جار لە تکاکردن گوتی: "من لەبەر ویستی وەزیر یان ئەمیر یان هەر کەسێکی تر قسەی خۆم ناگۆڕم"، منیش وەك دوایین هەوڵ گوتم "تەنانەت لەبەر ئەو منداڵە جوانەش"، ئاوڕێکی دایەوە بەلای وێنەکەدا و چەند چرکەیەك بێدەنگ بوو، دواتر بە دەنگێکی زۆر نەرم و لەسەرخۆ گوتی: "لەبەر خاتری ئەو فریشتەیە بەیانی سەرم لێبدەرەوە، خێر دەبێت إن شاء الله". بەڵێ لە کۆتاییشدا کارەکە هەر بە خێر گەڕا..

لەگەڵ باسکردنی ئەو دوو بەسەرهاتە چیرۆکی مامۆستایەکی

Scanned by CamScanner

میسرِیم بیرکەوتەوە کە ناوی "بەدریە حسین" بوو، چۆن دڵی ئەو گەنجەی دەدواند، کە لە کاتی هاتنە دەرەوەی لە فڕگە جانتاکەی لێ دزیبوو.. کێشەکەش هەر لەوەدا نەبوو کە تەواوی مووچەکەی (کە تازە وەریگرتبوو) تێدابوو، بەڵکو چەکی بانکیەکەی و ناسنامەی کەسی و مۆبایلەکەشی هەر لەو جانتایەدا بوو.. لەو کاتەدا هەمووان هانیان دەدا کە پەیوەندی بە پۆلیسەوە بکات، بەڵام ئەو بڕیاریدا کە پەیوەندی بە دزەکەوە بکات (ئەویش لە ڕێگەی موبایلێکی تر بۆ موبایلەکەی خۆی کە لە ناو جانتاکە بوو). گەنجەکە موبایلەکەی لەسەری داخست، بەڵام ئەو ئەمجارە نامەیەکی بۆنارد، لە نامەکەیدا بۆ دزەکەی نووسی: "من دەزانم تۆ گەنجێکی جوامێر و مەردی، دەزانم ئەگەر بارودۆخت زۆر سەخت و دژوار نەبوایە هەرگیز دزیت نەدەکرد، هەر لەبەر ئەوە دەتوانی پارەکە بە حەڵاڵی بۆ خۆت ببەیت، بەڵام تکات لێدەکەم کە کەلوپەلەکانم بۆ بگەڕێنیتەوە". بەڵام کاتێك هیچ وەڵامێکی لە گەنجەکەوە بۆ نەهاتەوە، ئەمجارە نامەیەکی تری بۆ نارد و تێیدا نووسی: "من ئێستاش پێم وایە کە تۆ گەنجێکی بەرێزی، هەر بۆیەش ناچمە لای پۆلیس و سکاڵات لێ ناکەم، بۆیە تکات لێدەکەم کە کەلوپەلەکانم بۆ بگەڕێنەوە، چونکە زۆر پێویستیم پێیانە". کاتێك بە هەمان شێوەی پێشوو هیچ وەڵامێکی نەبوو، ئەمجارە نامەی سێیەمی بەم جۆرە بۆ نووسی: "بۆ ئەوەی بۆت بسەلمێنم کە من لە وتەکانم ڕاستگۆم و پۆلیست لێ ئاگادار ناکەمەوە، خۆت شتەکان مەهێنەوە، بیدە بە کەسێك و با بیاهێنێتەوە بۆ ئەو ناونیشانەم کە لە ناو جانتاکەدایە".

دوای ناردنی چەند نامەیەکی لەو جۆرە، لە درەنگانی شەو،

Scanned by CamScanner

دەنگی زەنگی ماڵەکەیان بە ئاگای دێنێ.. کاتێك دەرگای ماڵەکەیان دەکاتەوە دەبینێ جانتاکەی لەبەر دەرگا کەوتووە بە هەموو کەلوپەلەکانییەوە، لەو لاشەوە گوڵێکی سوور و پاکەتێك چوکلێت!

چی لەو بەسەرهاتانەوە فێردەبین؟!

واز لە شێوازە فەرمییەکان بێنە (ئێمە گەلێکی بەسۆزین، بە سۆز مامەڵە دەکەین). واز لە پۆست و پایەش بێنە (لەکۆتاییدا هەموان مرۆڤین). هەرگیز ڕێنمایی و یاساکان نەتترسێنن (ئەوان دانراون، شکانیان ئاسانە) ئەوەی زۆر بەسوودی تۆ تەواو دەبێ و دەتگەیەنێتە مەبەست، تەنها دواندی دڵەکانە، خاترانەیەکی جوانە، وشەیەکی ناسکە، یان خاتری وێنەیەکی زەردەخەنەئامێزە کە لەسەر مێزێك دانراوە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئەوەی بە نەرمونیانی بە دەست دێت، بە هێز بە دەست نایەت.
- دواندنی دڵەکان و کەمەندکێشکرنیان بۆ ڕاییکردنی کارەکان، هیچی کەمتر نییە لە ڕاییکردنیان بە شێوازی یاسایی و ڕێنمایی.
- لەسەرت پێویستە ملکەچ بی بۆ یاسا و ڕێنماییەکان، بەڵام ئەو کاتەی کە دەگەیتە قۆناغی سەربوون، پێویستە لە ڕێگەی سۆزەوە بیانشکێنیت.

***

Scanned by CamScanner

لەبەرچی "نەرمونیانی گەورەی ڕەوشتەکانە؟"

عەرەب دەڵێ: "نەرمونیانی گەورەی ڕەوشتەکانە"، بەڵام لەڕاستیدا هەروایە، چونکە ئارامی بە دەروون دەبەخشێ، تووڕەیی کپ دەکات، لەبری خراپە بڕیار لەسەر چاکە دەدات، هەموو ئەوانەش لە کەسێکدا کە توانای تۆڵەی هەیە و دەتوانێ مافەکەی بە ئاسانی وەربگرێت.

"ئەبو حامیدی غەزالی" دەڵێ: "کەسی نەرمونیان ئەو کەسەیە کە "تووڕەیی" دەمارگیری ناکات، هان نادرێت بۆ تۆڵەسەندنەوە، لەکاتێکدا کە توانای تەواوی هەیە بۆ ئەو مەبەستە". بە قەیسی کوڕی عاسم گوترا: نەرمونیانی چییە؟ گوتی: هاموشۆی ئەو کەسانە بکەیت کە پەیوەندییان لەگەڵ تۆدا بچڕاندووە، بەو کەسانەی ببەخشی کە تۆیان بێبەش کردووە، ئەو کەسەش ببەخشی کە ستەمی لێت کردووە.

نەرمونیانی سیفەتێکی کەسانی باوەڕدار و ڕاستگۆییانە، پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ... ﴾ [آل عمران: ١٣٤] واتە: ((ئەوانەی لە خۆشی و ناخۆشیدا، لە هەرزانی و گرانیدا ماڵ و سامانیان دەبەخشن، ڕق و کینەی خۆیان دەخۆنەوە و خۆگرن، لە

خەڵکی خۆش دەبن و لێبووردەن...)). لە ئەنەسەوە گێڕدراوەتەوە: من لەگەڵ پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) دەڕۆیشتم، پێغەمبەری ئازیز جلوبەرگێکی خەتخەت (نەجرانی) لەبەر بوو، گەیشتینە کابرایەکی دەشتەکی، زۆر بە جلوبەرگەکەی پێغەمبەری خودا (دروودی خوای لەسەر بێت) سەرسام بوو، تەنانەت سەیری سەرشانەکان و ئەولاو ئەولای جلەکەشی کرد، پاشان دەشتەکییەکە گوتی: ئەی موحەممەد، فەرمان بکە ئەو ماڵەی کە هی خودایە و لای تۆیە بیدەن بە من، چونکە ئەوە نە ماڵی تۆیە نە هی باوك، پێغەمبەری خوداش (دروودی خوای لەسەر بێت) بە زەردەخەنەیەکەوە ئاوڕێکی بەلادا دایەوە و فەرمانی کرد کە پێی بدەن.

لە کتێبەکانی توراسدا هاتووە کە پیاوێك جنێو بە ئەحنەفی کوڕی قەیس دەدات، لە جنێودانەکەی بەردەوام دەبێت تا ئەحنەف دەگاتەوە بەردەم ماڵی خۆیان، لەبەر دەرگای ماڵەکەی وەستا و گوتی: ئەی پیاو ئەگەر جنێوێك یان وشەیەکی ناشیرینت ماوە بیڵێ، نەوەك دوایی کوڕەکانم بیبیستن و بەو هۆیەوە ئازارت بدەن.

کاتێك عومەری کوڕی عەبدولعەزیز خەلیفە بوو، پیاوێك قسەی ناشیرینی پێ دەڵێ، عومەریش پێی دەڵێ: تۆ ویستت تووڕەم بکەیت و ویستی شەیتانم تێدا زاڵ بکەیت بەسەر ویستی ڕەحمان، بڕۆ خودا لێت خۆشبێ.

بەڵام نموونەی چیرۆکی من بۆ نەرمونیانی (کە ڕەنگە لە کتێبەکانی توراس بە دارشتنی جیاوازەوە گێڕدرابێتەوە) ئەوەیە کە لە نێوان موعاویەی کوڕی ئەبو سوفیان، کە خاوەنی باغێك بوو لە

مەدینە، لەگەڵ عەبدوڵڵای کوڕی زوبێر کە ئەویش خاوەنی باغێك بوو لە تەنیشت باغەکەی موعاویە ڕوویدا.

سەرەڕای ئەو ڕاجیایەی لە نێوان هەردووکیاندا هەبوو (خودا لێیان ڕازی بێت)، ڕۆژێکیان خزمەتکارێکی موعاویە دەچێتە ناو باغەکەی عەبدوڵڵای کوڕی زوبێر، هەندێك لە لقی دارەکان دەشکێنێ و زیان بە بەشێك لە باغەکە دەگەیەنێ، عەبدوڵڵا لە بەرامبەر ئەو کارەی خزمەتکارەکە نامەیەك بەو شێوەیە بۆ موعاویە دەنووسێ:

((لە عەبدوڵڵای کوڕی زوبێرەوە بۆ موعاویەی کوڕی هیندی جەرگخۆر.. دەستی خزمەتکارەکەت لە باغەکەی من بگرەوە، ئەگەرنا لە نێوان من و تۆدا کارێکی تر هەیە)). نامەکە دەگاتە موعاویە (کە بە نەرمونیانی ناوی دەرکردبوو) لەو کاتەدا موعاویە لە دیمەشق جێنشین بوو، نامەکەی خوێندەوە و دواتر دایە دەستی یەزیدی کوڕی تا ڕای خۆی لەسەر نامەکە بڵێ، دوای خوێندنەوەی، یەزید گوتی: من وای بە باش دەزانم کە تۆ سوپایەکی بۆ بنێریت سەرەتاکەی لە مەدینە بێت و کۆتاییەکەی لە دیمەشق، تا سەری لەلاشە جیا بکەنەوە و بۆتی بهێنن... موعاویە ئاوڕی لای نووسەرەکەی دایەوە و پێی گوت بنووسە:

((لە موعاویەی کوڕی سوفیانەوە بۆ عەبدوڵڵای کوڕی زوبێری کوڕی (ذات النطاقین).. پاشان: گشت دنیا لە بەرامبەر ڕازیبوونی تۆ دادەنێم، هەر کات ئەو نامەیە گەیشتە دەستت، ئەوا باغ و زەوییەکەی منیش بخە سەر باغی خۆت، خزمەتکارەکانم بکە بە

Scanned by CamScanner

خزمەتکاری خۆت، ئەگەر هاتبا و باغەکەم لە مەدینە تا دیمەشق بوایە، ئەوا هەر پێشکەشم دەکردی...

والسلام)).

کاتێك نامەکە گەیشتە دەستی عەبدوڵڵا و خوێندیەوە، عەبدوڵڵا دەستی بە گریان کرد و نامەیەکی بەو شێوە بۆ موعاویە نووسی:

((بۆ ئەمیری باوەڕداران موعاویەی کوڕی ئەبو سوفیان، خودای گەورە بەرەکەت بخاتە زەوی و باغ و ماڵەکەت، خودای گەورە بەردەوامت بکات لەسەر ئەو نەرمونیانییەی کە تۆی بەو پایە گەیاندووە)).

کاتێك نامەکە گەیشتەوە دەستی موعاویە، موعاویە نامەکەی دایە دەستی یەزید و پێی گوت: کوڕی شیرینم ئەگەر ڕۆژێك لە ڕۆژان بەو جۆرە تاقیکرایتەوە با وەڵامەکەت بەو چارەسەرە بێت، هەر کەسێك لێبوورده بێت سەردەکەوێ، هەر کەس نەرمونیان بێت گەورە دەبێت.

کاتێك هەڵوێستی لەو جۆرە دەخوێنیتەوە (بێ ئەوەی هیچ کەسێك هەواڵت پێ بدات) هەست دەکەیت کە ئەو جۆرە پیاوە نەرمونیانانە شیاوی خۆشەویستی و ڕێزن..

جا لەبەر ئەوەی نەرمونیانی شتێك نییە بە سروشتی هەموومان لەگەڵ لەدایکبوونەوە پێمان درابێت، ئامۆژگاریت دەکەم کە خۆت فێربکەیت و خۆت لەسەری ڕابهێنی و دەست بکەیت بە جێبەجێکردن و پەیڕەوکردنی لە ژیانی ڕۆژانەت، باشترین بەڵگەش بۆ ئەوە فەرمایشتی پێغەمبەری ئازیزە (درووودی خوای لەسەر بێت)

Scanned by CamScanner

کە فەرمـــوویەتی: ((إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ، وَإِنَّمَا الْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ)) واتە: ((بەڕاستی زانست بە فێربـوونە، نەرمونیـانی و لەسـەرخۆییش بە خۆڕاهێنـانە)) بـۆیە هەرگیـز وا مـامەڵە لەگەڵ خەڵکـدا مەکە بەو جۆرەی کە ئەوان مامەڵەت لەگەڵدا دەکەن، بەڵکو بـا مـامەڵەی تـۆ بەو جۆرە بێت کە لەسەری پەروەردە و گۆش کراویت.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- نەرمونیانی، گەورەی هەموو ڕەوشتەکانە، بۆیە لە خۆتیدا بەرجەستە بکە، تا ببیتە خاوەنی ڕەوشتەکانی تریش.
- تاکە ڕێگە بۆ گۆڕینی دوژمنەکانت بە دۆست، وەڵامدانەوەی خراپەکانیانە بە کرداری باش و جوان.
- تۆڵە سەندنەوە پەرچەکردارێکە لە هەموو کەسێکدا چاوەڕوانکراوە، بەڵام نەرمونیانی تەنها لە کەسانی گەورە نیشانمان دەدەن.

***

Scanned by CamScanner

(25) شت

كە لە داهاتوودا لێیان پەشیمان دەبیتەوە

پەشیمانی، حاڵەتێکە کە هیچ مرۆڤێك لێی سەلامەت نابێ.. هەموومان پەشیمانین لەسەر ئەو شتانەی کە لە ژیانماندا ڕۆیشتوون و ناشتوانین کات بگەڕێنینەوە بۆ چاککردنیان.. زۆر جاران لە کیبۆرد ڕادەمێنم، ئەگەر بە هەڵە کلیك لەسەر یەکێك لە پیتەکان بکەین، دەتوانین بگەڕێینەوە و جارێکی تر پیتە دروستە بنووسینەوە، وەك لە کۆمپیوتەر ئەو کردارە بە (CTRL+Z) ئەنجام دەدەین.

هەموو مرۆڤێك چەند هەڵەیەکی گەمژانەی تایبەتی و جیاوازی هەیە، بەڵام هەموانیش لە هەندێك هەڵە و لە پەشیمانبوونەوەشیان هاوبەشین.. کاتێك دەستم کرد بە نووسینی ئەو وتارە، هیچ قورساییەکم نەبینی لە دیاریکردنی (هەڵە هاوبەشەکان)، چونکە هەر بەگوێرەی خەملاندنی خودی خۆمەوە لام ئاسایی بوو کە ئەو هەڵانە دیاری بکەم و بیانووسم.

لە ماوەی دە ساڵ، یان بیست یان سی ساڵی داهاتوو (بەگوێرەی تەمەنی ئێستات)، زۆربەمان لەو شتانەی خوارەوە پەشیمان دەبینەوە:

1- بۆ نموونە- لە بەسەرنەبردنی کاتێکی زیاتر لەگەڵ دایك و باوکت پەشیمان دەبیتەوە.

2- هیچ شتێکت پاشەکەوت نەکردووە.

Scanned by CamScanner

3- وازت لە پیشەکەی ئێستات نەهێنا بۆ ئەو دەرفەتەی کە هاتە پێشت.

4- وەك پێویست نەتخوێند... یان زیاد لە پێویست بە خوێندنەوە سەرقاڵ بوویت.

5- کوڕ و کچەکانت گەورە بوون، بەڵام وەك پێویست لەگەڵیان نەبووی.

6- لەو پارانە پەشیمان دەبیتەوە کە کۆتکردونەتەوە لەسەر حیسابی پەروەردەکردنی خێزانەکەت.

7- پەشیمان دەبیتەوە لەسەر وشەی (دوایی دوایی) و فێڵ لەخۆکردن بۆ بەدیهێنانی خەونەکانت.

8- لەسەر هەموو کارێك کە خیانەتت لە مرۆڤێك کردبێ، یان کەسێکی ناشیرین کردبێ کە ئەو خۆشی دەوێ.

9- لە هەر کاتێك کە لاواز و دوودڵ بووبیت، لە گوتنی (نەخێر).

10- لەسەر پێدانی بڕیارەکانی تایبەت بە ژیانی خۆت بە کەسانی تر.

11- لەسەر هەر باوەڕێك کە پێوەی پابەندبووی و لەکۆتاییدا بۆت ئاشکرابووە کە هیچ بنەمایەکی نەبووە.

12- لە هەر بیرۆکەیەك کە زانیوتە بێ بنەمایە، بەڵام لە سەرەتای تەمەنتەوە دەستبەرداری نەبوویت.

13- لەسەر هەر کردارێکی ناویژدانیت کە وازت لێهێناوە و تاوەك بەستەڵەکی سەهۆڵی لێهاتووە.

Scanned by CamScanner

14- لەسەر هەر بیرۆکە و دەرفەتێك كە لە تەمەنی گەنجیتدا نەتقۆستۆتەوە.

15- هەر چركەیەك كە بوویتە هۆی گریانی دایك و باوكت.

16- لە بەستنی هەر دەمامك و ماسكێك كە بۆ سەرنجڕاكێشانی خەڵك بەكارت هێناوە.

17- لەسەردانەكردنی هەر هاوڕێ و نزیكێك (خاڵ و مام..) تا وەفاتی كردووە.

18- هەر هاوڕێیەتییەكی ڕاستگۆیانە كە ونت كردووە، یان دەستبەرداری بوویت.

19- لەسەر هاوسەرگیرییەكی شكستخواردوو و بەردەوام بۆ ماوەی چەندان ساڵ.

20- لەسەر هەموو ئامۆژگاری و دەرفەتێك كە خراوتە بەردەمت و لە كاتی خۆیدا گرنگییەكەت نەزانیوە.

21- لە هەر هەوڵێك كە هەر زوو ملكەچ بوویت بۆی و لە دوایشدا پێچەوانەی دەرچووە.

22- لە هەر هەڵوێستێك كە تیایدا ستەمت لە مرۆڤێك كردبێ.

23- لە هەر هۆكارێكی سادە و بێ بنەما كە بووبێتە هۆی خۆتووڕەكردنت لە هاوژین و منداڵەكانت.

24- بێگومان لەسەر بەشوودانی كچەكەشت بە كەسێك، كە هێشتا باش نەتناسیبوو، پەشیمان دەبیتەوە.

25- لە كۆتاییشدا هەموومان لەسەر بەجێهێشتنی دنیا بێ ئەوەی هیچ شوێنەوارێكی باشی خۆمانی تێدا جێبهێڵین، پەشیمان دەبینەوە.

Scanned by CamScanner

بۆیە پێش ئەوەی کار لە کار بترازێ و کاتەکە بەسەر بچێ، ئەو گریمانانە بکە بە پەڕەیەکی تاقیکردنەوە و هەوڵبدە وەڵامیان بدەیتەوە و نمرەی (25) بۆ خۆت دابنێ.

بە لەبەرچاوگرتنی ئەو نمرەیەی کە بۆ خۆتی دادەنێی (یان ئەو تەمەنەی کە ئیستا پێی گەیشتوویت) ئەمە بە دەرفەتێکی نوێ بزانە و هەوڵبدە کە لە داهاتوودا پەشیمان نەبیتەوە، پێش ئەوەی بگەیتە خاڵێك کە گەڕانەوەی تێدا نییە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- چاوەڕوانی پیری مەکە تا لیستی پەشیمانییەکانت بۆ بخاتە ڕوو.
- سەرەڕای ئەوەی هەموو مرۆڤێك هەڵەی تایبەت بە خۆی هەیە، بەڵام زۆربەشمان لە هەندێك هەڵە و گەمژایەتی هاوبەشین.
- ئەو شتانەی کە لە داهاتوودا لەسەریان پەشیمان دەبیتەوە، هەمان ئەو شتانەن کە لە ئێستادا بە شەرمەوە ئەنجامیان دەدەیت.

***

Scanned by CamScanner

لەکۆتاییدا

ژیانی ئێمە کیبۆردی کۆمپیوتەر نییە

وا لە کۆتایی کتێبەکە نزیك دەبینەوە، ئێستا کاتی ئەوەیە کە دان بنێین بە ڕۆڵ و گرنگیی کیبۆردی کۆمپیوتەر لە تەواوکردنی ئەو کتێبە.. نازانم چەند جار پەنجەم خستۆتە سەر دوگمەکان، بەڵام ئەوە دەزانم کە پەنجەم زوو زوو ڕوویان دەکردە سەر دوو دوگمە، هەستم دەکرد زۆر ئەو دوو دوگمەیان خۆشدەوێ، ئەویش (CTRL) و پیتی (Z) بوو، چونکە بە پەنجەداگرتن لەسەر هەردووکیان لە یەك کاتدا بواری ئەوەیان پێ دەدام کە هەنگاوێك بگەڕێمەوە دواوە، بێگومان گەڕانەوەی هەنگاوێکیش واتە سڕینەوەی هەڵەیەك و دەستپێکردنەوەیەکی نوێ..

زۆربەی هەرە زۆری ئەو کەسانەی کە ئەو کتێبە دەخوێنەوە ئەو ڕاستییە دەزانن کە لە کاتی نووسینی هەر وشەیەك یان ڕستەیەکی هەڵە، چارەسەر ئەوەیە کە ئەو دوو دوگمەیە (CTRL) و پیتی (Z) بەیەکەوە دابگیرێن، تاوەکو جارێکی تر بواری ئەوەت پێبدرێت کە بە دروستی وشەکە یاخود ڕستەکە بنووسیتەوە.

من وەك خۆم لە هەر کارێکدا کە بمەوێ ئەنجامی بدەم، تەنها بە هەبوونی ئەو دوو دوگمەیە لەسەر کیبۆردی کۆمپیوتەرەکەم هەست بە متمانە و باوەڕبەخۆبوونێکی زۆر دەکەم، چونکە ئەگەر

Scanned by CamScanner

چەندین جاریش هەڵە بکەم، ئەوا ئەوان دەرفەتم پێدەدەن بۆ گەڕانەوە و دەستپێکردنەوەیەکی نوێ.

هەر لەبەر ئەو هۆکارە زۆر جار ئاواتەخواز بووم کە ئەو دوو دوگمەیە لە ژیانی ڕۆژانەشمدا بوونیان هەبوایە، تاوەکو توانیبام بە هۆیانەوە لە هەڵەکانم پاشگەز بووبامەوە و لە یادگە و بیر و هۆشمدا سڕیبامنەوە و جارێکی تر لە نوێوە دەستم پێ کردبایەوە!

پرسیاری من بۆ تۆ ئەوەیە (یان پرسیارەکانم) ئەگەر هاتبا و لە ژیانی تۆدا ئەو دوو دوگمەیە هەبوایە، ئەو هەڵە و بڕیار و نهێنیانە چی بوون کە لێیان پاشگەز دەبوویتەوە و لە تۆمار و مێژووی ژیانی خۆت دەتسڕینەوە؟!

بێگومان وەڵامەکەی تەنها پەیوەستە بە خودی خۆتەوە.. بەڵام لەبەر ئەوەی ئێمە ڕووبەڕوو قسە ناکەین.. لەبەر ئەوەش کە هیچ یەکێك لە ئێمە ئارەزووی ئەوە ناکەین نهێنییە ڕاستەقینەکان لای یەکتر باس بکەین، بۆیە لە خوارەوە چەند پرسیارێکی گشتی دەخەمەڕوو، کە وای بۆ دەچم زۆربەمان بیرمان لێکردوونەتەوە..

بۆ نموونە:

ئەگەر کات و ڕۆژگار بگەڕێتەوە، ئایا تۆ هەمان ئەو پیشەیە هەڵدەبژێریتەوە کە ئێستا هەتە؟

سەبارەت بە هاوسەرگیریت چی دەڵێیت لەگەڵ کەسێکی تر، ئایا دوگمەکانی (CTRL) و پیتی (Z) بە یەکەوە دادەگریت؟

ئەو خراپەیە چییە کە بە هیچ شێوەیەك ناتوانی لە یادی بکەیت؟

Scanned by CamScanner

ئەو تۆڵەیە چییە کە ئارەزووت دەکرد ئەنجامت نەدابایە، لە بری ئەوە لە کەسەکە خوشبوویتایە؟

ئەگەر لە ژیانتدا دەرفەتی گۆڕینی نەریتێکی خراپت پێ بدرێت، ئایا ئەو نەریتە کامە دەبێت کە دەیگۆڕیت؟

ئەو ڕووداوە ناخۆشە چییە کە لە سەردەمی منداڵی بەسەرت هاتووە و دەتەوێ بیسڕیتەوە و (CTRL) و پیتی (Z) دابگریت؟

ئەو ناوبانگە چییە کە خەڵکی سەبارەت بە تۆ دەیزانن و تۆش لێی پەشیمانیت و دەتەوێ لە یادگەی ئەواندا نەیهێڵیت؟

ئەو کاتە چ کاتێکە کە دەتەوێ لە یادگە و بیری خۆتدا بیسڕیتەوە و نەیهێڵیت.

ئەو کەسە کێیە کە ئارەزوو دەکەیت لە ژیانتدا هەرگیز چاوت پێی نەکەوتبایە و نەتناسیبا؟

ئەو هاوڕێیەت کامەیە کە لە دەستت داوە و دەتەوێ جارێکی تر پەیوەندی لەگەڵدا دروست بکەیتەوە؟

ئەو دیمەنە ناخۆش و شەرمهێنە کامەیە کە خۆزگە دەخوازی لە ڕۆڵەکانت نەتبینیبایە؟

بە دیاریکراوی دەتەوێ بگەڕێیتەوە بۆ چ تەمەنێکی ژیانت، تا لەوێوە ژیانت دەست پێبکەیتەوە؟

ئەو ڕەفتارە کامەیە کە ئاواتەخوازی باوکت لە سەردەمی منداڵی لەگەڵتی ئەنجام نەدابایە؟

لەسەر کامە کارت پەشیمانی کە تیایدا سوێندت خواردووە و بوویتە گەواهیدەرێکی ناڕاستگۆ؟

Scanned by CamScanner

ئەو تاوانە کامەیە کە ئارەزوو دەکەیت لە تۆماری ئاسمانی تایبەتی بە تۆ بسڕێتەوە؟

خراپترین ئاکارت کە ئارەزوو دەکەیت (CTRL) و پیتی (Z) دابگریت و بیسڕیتەوە کامەیە؟

لەکۆتاییدا، ئەو شتە چییە کە ئارەزووت دەکرد هەر لەگەڵ تەواوبوونی قۆناغی ناوەندی بتزانیبایە؟

نموونەی ئەو پرسیارانە (هیوام وایە تۆ فراوانتریان بکەیت) دەکرێت پۆلێنیان بکەین و پێیانەوە ڕووبەڕووی دەروونی خۆمان بینەوە و لایەنە خراپەکان بنگڵ بکەین و لە بیریان بکەین.. چونکە لە ژیانی ئێمەدا (CTRL) و پیتی (Z) بوونی نییە، ژیانمان هەمیشە بەرەوپێشەوە دەڕوات و بواری گەڕانەوەی تێدا نییە.

تەنانەت ئەگەر گریمانەی ئەوە بکەین کە دەتوانین گەشتێکی دووروودرێژ بە سەرلەبەری ژیانماندا بکەین و هەڵەکانمان چاک دەکەینەوە، یان دەتوانین دەست بە ژیان بکەینەوە بە ڕێگایەکی نموونەییدا، ئەوە بێگومان هەر دەبێ لەو سروشتەدا بژین کە سروشتی مرۆڤایەتییە و هەمیشە لە نێوان خەم و دڵخۆشیدا، لە نێوان شکست و سەرکەوتندا.. دێین و دەچین (هەموو ئادەمییەکیش هەڵە دەکات، بەڵام باشترینیان ئەوانەن کە پەشیمان دەبنەوە و تەوبە دەکەن).

جا لەبەر ئەوەی کە ژیانی ئێمە (دوگمەی گەڕانەوە)ی تێدا نییە، ئەوەی لەسەرمانە بەرامبەر بە هەڵەکانی ڕابردوو تەنها ئەو سێ شتەیە:

Scanned by CamScanner

داوای لێخۆشبوون... لەبیرکردن.... فێربوون و پەندوەرگرتن لە هەڵەکان.

لە کۆتایی کتێبەکەدا ئەوە بزانە کە ژیانی ئێمە کیبۆردی کۆمپیوتەر نییە، کتێب و شارەزا و ڕێبەرەکانیش دەتوانن بتگێڕنەوە بۆ سەردەمێك، کە بتوانی سەرلەنوێ دەست پێ بکەیتەوە.

***

Scanned by CamScanner

پوختەی تیۆرەکە

- ئەگەر "هەڵە"، بوونی نەبوایە، ئەوا مرۆڤەکان فریشتە دەبوون و هەرگیز تاوانیان ئەنجام نەدەدا.
- ئەوەی لەسەرمانە بەرامبەر بە تاوانەکانی ڕابردوو، تەنها لە لێخۆشبوون و لەبیرکردن و دووبارەنەکردنەوەیانە.
- ئەو هەڵانەی کە ئەنجامت داون و لێیان پەشیمانی، هەمان ئەو هەڵانەن کە لە ڕابردوو لە ئەنجامدانیان دوودڵ و ڕاڕا بوویت.

***

Scanned by CamScanner

کۆتایی

بە گەیشتنت بەو لاپەڕەیە هیوادارم سەرکەوتوو بووبم لە گەیاندنی چەند بیرۆکە و ئامۆژگارییەکی جوان.. هیواخوازم کە جار جار بگەڕێتەوە بۆ لای (نەوەك تەنها بۆ جێبەجێکردنی بیرۆکەکانی ناوی)، بەڵکو بۆ گەشەدانی زیاتر بە ناوەرۆکەکەی و وای لێبکەیت کە بابەتەکانی زیاتر لەگەڵ ژیان و ژینگە و کەسایەتی و بارودۆخەکەت بگونجێن.. هیوادارم بگەڕێتەوە بۆ سەر وتاری (تیۆری فستق) و هەوڵ بدەیت ئەگەرە بچووکەکانت هەڵبسەنگێنی..

بگەڕێتەوە بۆ بابەتی (خۆت مێشکی خۆت دابشۆرە)، لەوێ ئاماژە تایبەتەکانت دووبارە بکەرەوە.. پێمخۆشە جارێکی تر بابەتی (بەسەرکەوتن بیر مەکەرەوە، بەڵکو بەدروستکردنی نەریتێکی سەرکەوتووەوە) بە ئامانجی ئەوەی هەمیشە نەریتی جوان لە ژیانتدا دروست بکەیت.. هیواخوازم جارێکی تر بگەڕێتەوە سەر ئەو دێرانەی کە هێڵت بەسەردا کێشاون، یان ڕەنگت کردوون، تێبینییەکانی خۆشت بنووسیت، تا کتێبەکە ببێت بە کۆپییەك لە کەسایەتی خۆت و سەرچاوەیەك بۆ خۆت.

لەبەر ئەوەی کەمال و تەواوێتی تەنها بۆ خوایە، داواکارم کە تێبینەکانت لەسەر بابەتەکان بنووسیت، تا منیش لە چاپەکانی داهاتوو چاکیان بکەم و زیادیان بکەم.

Scanned by CamScanner

کتێبی تیۆری فستق "نظرية الفستق" یەکێکە لە پڕفرۆشترین کتێبەکانی بواری گەشەپێدانی مرۆیی. نووسەر هەوڵیداوە بە زمانێکی زۆر سادە لەگەڵ عەقڵی خوێنەر بدوێ، تا بیگەیەنێتە ئەو قەناعەتەی کە هەموو ئەو بیروباوەڕ و بۆچوونانەی ئەو پابەندە پێیانەوە، مەرج نییە لەگەڵ نەقڵ و عەقڵ و لۆژیکدا یەکانگیر بن، بەڵکو ڕەنگە پێچەوانەش بن.

هەر لە ڕێگەی دواندنی خوێنەرەوە هەوڵ دەدات خوێنەر لەژێر ئەو کاریگەرییە سلبیانە دەربهێنێت کە ڕەنگە خۆشی ئاگاداریان نەبێت، بۆ ئەو مەبەستەش داواکارە لە خوێنەر کە بەر لە هەموو شتێ دان بەوەدا بنێ کە ئەویش ڕۆژێک لە ڕۆژان کەوتۆتە ژێر کاریگەرییە کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و دەروونییەکانی کۆمەڵگە، چونکە بە بڕوای نووسەر ئەو کاتەی تاک دەگاتە ئەو ڕاستییەی کە ئەویش کەوتۆتە ژێر ئەو کاریگەریانە، ئەوا خەمی یەکەمی نابێتە بەرگریکردن و پابەندبوون و وابەستەبوونی ئەو بیروباوەڕ و بۆچوونانە، بەڵکو هەوڵی گۆڕانکاری لە خودی خۆیدا دەدات و کار بۆ ڕاستکردنەوەی بیروبۆچوون و قەناعەتەکانی دەکات، هەر ئەمەش مەبەستی نووسینی کتێبەکەیە.

5,000 IQD
9 786038 253106

دەزگای فام
بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە

FAM PUBLICATION
info@fam.pub • www.fam.pub
FAMpublication

Scanned by CamScanner